T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

DİJİTAL AKRABALIK VE POLİMEDYA: EGZOTİK FİLİPİN TAKIMADALARINDAN GÖÇ HİKÂYELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Emine Serap KUSERLİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Tülay ATAY

Hatay-2025

T.C.
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALI

DİJİTAL AKRABALIK VE POLİMEDYA: EGZOTİK FİLİPİN TAKIMADALARINDAN GÖÇ HİKÂYELERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Emine Serap KUSERLİ

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Tülay ATAY

Hatay-2025

ONAY

EMİNE SERAP KUSERLİ tarafından hazırlanan **"*DİJİTAL AKRABALIK VE POLİMEDYA: EGZOTİK FİLİPİN TAKIMADALARINDAN GÖÇ HİKÂYELERİ*"** adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile ***GÖÇ ARAŞTIRMALARI ANA BİLİM DALINDA YÜKSEK LİSANS TEZİ*** olarak kabul edilmiştir**.**

17/09/2025

Jüri Üyeleri	**İmza**
Dr. Öğr. Üyesi Tülay ATAY (Tez Danışmanı-Başkan)	
Doç. Dr. Rıdvan DEMİR	
Doç. Dr. Feride Zeynep GÜDER	

Emine Serap Kuserli Tarafından Hazırlanan "***Dijital Akrabalık ve Polimedya: Egzotik Filipin Takımadalarından Göç Hikâyeleri***" adlı tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini **onaylarım**.

Doç. Dr. Sinan ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HATAY MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (12/09/2025)

Emine Serap KUSERLİ

ÖN SÖZ

Göç, sadece bir yer değiştirme değil;

kalpte ve zihinde kurulan yeni evlerdir.

Bu tez, yalnızca bir akademik çalışmanın ürünü değil, aynı zamanda kişisel bir kimlik yolculuğu, kuşaklar arası göç deneyimi ve iki kültür arasında büyümenin bir anlatısı olarak şekillendi. Ben, göç ederken annesinin karnında olan bir Filipinli göçmenin kızı olarak, göçün doğrudan tanığı olmasam da büyüdükçe annemin deneyimlerini yakından gözlemleme fırsatına sahip oldum. Çalışmayı yürütürken yalnızca başkalarının göç hikâyelerini dinlemekle kalmadım, annemin sessizlikle örülü, kelimelere dökülmemiş yaşamını yeniden anlamaya ve duymaya çalıştım. Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınlarla gerçekleştirdiğim saha çalışması, dijital iletişim pratiklerinin duygusal köprüler kurmadaki rolünü ve teknolojinin "yuva" hissini yeniden inşa etmedeki etkilerini anlamaya yöneliktir. Her biri farklı yaşamlar sürdüren, ancak benzer özlemler, yalnızlıklar ve dayanışma biçimleri taşıyan bu kadınlar, araştırmamın öznesi olmanın ötesinde birlikte düşündüğüm, hissettiğim ve bazen sessizliklerine ortak olduğum arkadaşlarım oldular. Onlara, hikâyelerini bana emanet ettikleri için teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın en derin ilham kaynağı ise hiç kuşkusuz annemdir. Annem olmasaydı, göçmenliğin iç sesine bu kadar yaklaşamazdım belki de. Çocukluğumuzda, ülkesini sık sık ziyaret etmek yerine, elimizdeki imkânları geleceğimize yatırım yapmak için kullandı. Onun bu fedakârlığı ve bize olan inancı, bugün akademik bir yolculuğa çıkmamı sağlayan temel güç oldu. Yüksek lisans tezim, seyahat ettiğim yerlerde valizime bile sığmadan peşimden gelen, arada bir omzuma dokunup bana hem sorumluluğumu hem bitmeyen merakımı hatırlatan sessiz bir yoldaş oldu. Bu noktada, tüm yüksek lisans sürecimde, bana hep inanan, alan açan, beni yüreklendiren ve her konuda imdadıma koşan sürecin en büyük manevi destekçisi eşime sonsuz teşekkür ediyorum. Kendisi, duygusal ve mental olarak yorulduğum anlarda, bu çalışmanın yükünü benimle birlikte taşıdı. Bu süreci akademik olarak anlamlandırmamı sağlayan, eleştirel düşünme becerimi geliştiren ve yön gösterici tutumuyla bana her fırsatta güven aşılayan değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Tülay Atay'a içten şükranlarımı sunuyorum. Tez serüvenimizin başlarında, danışmanımla birlikte, daha önce karşılaşmadığım dijital akrabalık ve polimedya

kavramlarını keşfetmek, bende büyük bir merak ve heyecan uyandırdı. Bu yepyeni kavramlar, araştırmamın kuramsal yol haritasını çizmemize olanak sağladı. Tez sürecimde yolumu kaybettiğim anlarda bana ışık tutan, kendime olan güvenimi tazeleyen, bir bakışıyla "yaparsın sen" duygusunu yaşatan sayın hocamın gerek teorik katkıları gerekse insani yaklaşımıyla sağladığı çok yönlü desteği benim için son derece kıymetlidir. Bu tez, göç ve dijital iletişim alanına katkı sağlamayı amaçlayan bir çalışma olarak, hem akademik hem de saha deneyimlerini yansıtan bir kaynak niteliği taşımaktadır. Çalışma, 6 Şubat 2023 depremlerinin ardından saha çalışması fırsatı bulduğum kadınlarla tamamı yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilerek yürütülmüştür. Bu süreçte kurulan iletişimler, veri toplama sürecinden öte, karşılıklı güven ve dayanışma temelinde gelişmiştir. Deprem sonrasındaki zorlu koşullara rağmen görüşmeyi kabul eden katılımcılar, çalışmanın anlamını ve değerini güçlendiren önemli unsurlar olmuştur. Bu tez, dijital iletişim araçları aracılığıyla yaşadıkları şehirde, memleketlerinde ve dünyanın farklı coğrafyalarındaki sevdikleriyle bağlarını sürdüren Filipinli göçmen kadınların deneyimlerini anlamaya yönelik bir çaba olarak şekillenmiştir. Hatay'da yaşayan Filipinli kadınlarla yürütülen araştırma, dijital pratikler üzerinden kurulan ve devam ettirilen akrabalık ilişkilerini inceleyen nitel bir çaba olarak kurgulanmıştır. Polimedya ve dijital akrabalık kavramları ekseninde geliştirilen bu çalışmanın amacı, göçmen kadınların çok katmanlı aidiyet deneyimlerini görünür kılmaktır. Bunların dışında, bu çalışma, araştırmacının özelinde, göçmen bir çocuğun annesinin hikâyesine, kendi kimliğine ve annesiyle olan bağına yönelik kişisel bir keşif yolculuğudur. Tezimin çok içimizden, çok insani bir durum olan göç olgusuna ait araştırmalara yenilikçi bir içgörü sağlamasını umuyorum. Ayrıca, çalışmamın göç ve dijital iletişim teknolojileri alanında Asya odaklı çalışmalara merak duyan araştırmacılar için yol gösterici ve aydınlatıcı bir destek noktası oluşturması en içten dileğimdir.

6 Şubat depremlerinde üç çocuğuyla beraber hayatını kaybeden Filipinli göçmen anneye saygı ve sevgiyle…

Emine Serap KUSERLİ

DİJİTAL AKRABALIK VE POLİMEDYA: EGZOTİK FİLİPİN TAKIMADALARINDAN GÖÇ HİKÂYELERİ

Emine Serap KUSERLİ

Göç Araştırmaları Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 2025

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tülay ATAY

ÖZET

İnsanlık tarihinin çehresini değiştiren, yalnızca bavulunu çeken insanların dünya haritasında bir noktadan diğerine olan hareketinden ibaret olmayıp kültürlerin, kimliklerin, özlem ve hayallerin hareket etmesini de ifade eden göç kavramı dipdiri bir gerçekliktir. Bir yerden bir yere akan göçmenler yerleştikleri topraklarda yeni kimlik inşasının da kapılarını aralamıştır. Göç dünyasına farklı pencerelerden bakmak son derece elzem ve değerlidir. Göç kavramı, karmaşık ve dinamik doğası gereği, multidisipliner ve disiplinler arası bir araştırma sahası ile dirsek teması içerisindedir.

Bu tezin amacı ve aydınlatıcı yönü, göçün dinamizmine farklı bir noktadan bakmak adına, özellikle Türkçe literatürde çok sınırlı biçimde ele alınan dijital akrabalık ve polimedya kavramlarını Hatay'a göç etmiş ulusötesi Filipinli göçmen kadınların gerçek hikâyeleri üzerinden mercek altına alıp bu kavramlara ışık tutmaktır. Aynı zamanda, her sene binlerce göçmen veren bir ülke olarak Filipinler bağlamında da yoğun düzeyde bilgi sunan bu çalışma, Filipinli göçmen kadınların aile ve akrabalık bağlarını dijital ortamda nasıl ve ne ölçüde dokuduklarını araştırmayı hedeflemektedir.

Araştırmanın saha çalışması, ilk hedef katılımcı listesinde bazı değişiklikler yapılarak, 6–20 Şubat Türkiye-Suriye depremleri sonrasında Hatay'da ulaşılan 11 Filipinli göçmen kadınla gerçekleştirilen derinlemesine yüz yüze görüşmelere dayanmaktadır. Nitel bir çalışma olan bu araştırma, derinlemesine görüşme tekniğiyle yürütülmüş; elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle değerlendirilmiştir. Kuramsal çerçeve ise ilgili literatürün kapsamlı biçimde incelenmesiyle oluşturulmuştur.

Çalışma kapsamında toplanan bilgiler, Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadın görüşmecilerin büyük kısmının yakın ve uzak çevrelerindeki sevdikleriyle dijital akrabalık pratikleri bağlamında sosyal medya ile sıklıkla iç içe olduğunu ortaya koymuş olup polimedya terazisinde dengelerin bireyden bireye değişen farklılıklar ve özgünlükler içerdiği bilgisine ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Göç, Hatay, Filipinli Göçmen Kadınlar, Ulusötesi Göçmen, Dijital Akrabalık, Sosyal Medya, Polimedya

DIGITAL KINNING AND POLYMEDIA: MIGRATION STORIES FROM THE EXOTIC PHILIPPINE ARCHIPELAGO

Emine Serap KUSERLİ

Department of Migration Studies, Master's Thesis, 2025

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Tülay ATAY

ABSTRACT

The concept of migration, which has changed the face of human history and is not merely the movement of people pulling their suitcases from one point to another on the world map but also expresses the movement of cultures, identities, aspirations, and dreams, is a vivid reality. Migrants flowing from one place to another have also opened the doors to the construction of new identities in the lands they settle. Looking at the world of migration from different perspectives is profoundly essential and valuable. Due to its complex and dynamic nature, the concept of migration is closely intertwined with multidisciplinary and interdisciplinary research.

The aim and illuminating aspect of this thesis is to shed light on the concepts of digital kinship and polymedia, which have been scarcely addressed in Turkish literature, through the real-life stories of transnational Filipino migrant women who migrated to Hatay, in order to examine the dynamism of migration from a different perspective. This study, which also provides extensive information within the context of the Philippines, a country that sends thousands of migrants annually, aims to investigate how and to what extent Filipino migrant women weave family and kinship ties in the digital environment.

The fieldwork of the study is based on in-depth face-to-face interviews conducted with 11 Filipino migrant women reached in Hatay after the February 6–20, 2023 Türkiye–Syria earthquakes, following some revisions to the initial target participant list. This qualitative study was carried out using the in-depth interview technique, and the data obtained were analyzed using thematic analysis. The theoretical framework was developed through a comprehensive review of the relevant literature.

The information collected within the scope of the study revealed that the majority of Filipino migrant women interviewees living in Hatay frequently engage with social media in the context of digital kinship practices with their loved ones in their immediate and distant environments. It was also concluded that the balance in the polymedia scales involves individual differences and uniqueness from person to person.

Key Words

Migration, Hatay, Filipino Migrant Women, Transnational Migrant, Digital Kinning, Social Media, Polymedia

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ......

ÖZET.....**I**

ABSTRACT……..**III**

İÇİNDEKİLER……..**V**

ŞEKİLLER LİSTESİ ……...…**VIII**

RESİMLER LİSTESİ …….……**IX**

TABLOLAR LİSTESİ ……**X**

KISALTMALAR LİSTESİ……...……...……...**XI**

GİRİŞ……...…**1**

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA BİLGİLER

1.1. Araştırmanın Temel Sorunu ve Amacı 9

1.2. Araştırmanın Kapsamı 10

1.3. Araştırmanın Önemi ve Özgünlüğü 12

1.4. Araştırma Soruları 15

1.5. Çalışmanın Sınırlılıkları 19

İKİNCİ BÖLÜM

FİLİPİNLER: UZAKDOĞU'NUN GENÇ VE DİNAMİK ÜLKESİ

2.1. Filipinler'in Genel Kültürüne Bir Bakış 22

2.1.1. Takımadaların Coğrafi Oluşumu, Keşfi ve Ülke Tarihçesi (Sinaunang panahon sa Pilipinas - Filipinler'de Eski Çağlar) **..... 22**

2.1.2. Demografi 28

2.1.3. Eğitim ve Dil (Ako Ay Pilipino: Ben Bir Filipinliyim) 29

2.1.4. İnsan, Sosyal Yaşam ve Din (Habang may buhay, may pag-asa. - Hayat olduğu sürece umut da vardır.) 36

2.1.4.1. Filipinli Aileler Nasıldır? (Pamilya among daganan: Aile her şeyden önce gelir) 40

2.2. Filipinler'in Göç Tarihi ve Kültürü - At Home Sa Abroad (Yurt Dışında Evinde Hissetmek) 52

2.3. Filipinler Bağlamında Göçün Feminizasyonu/Kadınlaşması/Dişileşmesi (Bagong Bayani - Modern Dönem Kahramanları, Masakit na masarap – Memnuniyet veren bir acı) 59

2.4.Başka Yuvanın Işığı (Ilaw ng Ibang Tahanan): Filipinli Göçmen Kadınların Denizaşırı Hikâyelerinde Ulusötesi Annelik Olgusu (Separated but never apart - Ayrı düştük ama asla ayrılmadık) 68

2.5. Dünya Üzerindeki OFW'lerin Dijital Akrabalık ve Polimedya Kavramları Örüntüsünde Gerçekleri ve Pratikleri 78

2.5.1. Dijital Akrabalık Nedir? 79

2.5.2. Geleceğin Çağrısı: Polimedya 95

2.5.2.1 Dijital 2025: Filipinler…….…..**113**

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Yöntemsel Yaklaşımı 120

3.2. Feminist Metodoloji Perspektifi 120

3.3. Katılımcıların Belirlenmesi 121

3.4. Görüşmelerin Uygulanması 121

3.5. Veri Toplama Süreci 122

3.6. Veri Analizi Yöntemi..... 123

3.7. Etik İlkeler 123

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları..... 123

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Tema 1: Göç Olgusuna Bakış- Doğal Bir Süreç mi, Kriz mi?.....126

4.2. Tema 2: Hatay'a Göç Serüveni- Neden ve Nasıl? 123

4.3. Tema 3: Hatay'da Göçmen Olmak- Deneyimler ve Duygular..... 123

4.4. Tema 4: Kişisel Göç Hikayeleri- Zorluklar ve Başarılar..... 123

4.5. Tema 5: Filipinler'de Göç Algısı- Genç Kızların Kaderi mi? 123

4.6. Tema 6: Dijital İletişim Teknolojilerinin Göç Deneyimine Etkisi- Yeni Bir Boyut mu? 123

4.7. Tema 7: Mesafelerin Ötesinde: Sosyal Medya Üzerinden Dijital Akrabalık Deneyimleri 123

4.8. Tema 8: Deprem Sonrası Sosyal Medya Kullanımı- İletişimde Değişiklik 123

4.9. Tema 9: Dijital Akrabalık ve Polimedya- Kavram Bilinirliği..... 123

4.10. Tema 10: Polimedya Terazisi- Sosyal Medya Tercihlerinde Stratejik Denge 123

4.11. Tema 11: Dijitalleşmenin Göç Deneyiminin Geleceğine Etkisi- Olasılıklar ve Beklentiler 123

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 157

KAYNAKÇA 164

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Ev içerisinde genel olarak en çok konuşulan on dil/lehçe: Filipinler, 2020 . **35**

Şekil 2. 1965-2011 arasında anne ve babalar: Roller yakınlaşıyor ancak farklar halen mevcut **45**

Şekil 3. 2023 yılı itibarıyla yurt dışındaki/denizaşırı Filipinli işçilerin çalışma yerlerine göre yüzdelik dağılımı..... **58**

Şekil 4. 2024 yılı ortası hedef bölgeye göre uluslararası göçmenler ve kadın oranı . **62**

Şekil 5. 2000-2020 yılları arasında cinsiyete göre uluslararası göçmenler **63**

Şekil 6. 2023 itibarıyla denizaşırı Filipinli işçilerin yaş ve cinsiyete göre yüzdelik dağılımı **63**

Şekil 7. Ülke gelir gruplarına ve coğrafi bölgelere göre ev işçileri: Küresel ev işçilerinin yüzdelik dağılımı ve sayıları **65**

Şekil 8. Türkiye ve il düzeyinde Filipinli göçmen sayısının yıllara göre değişimi ... **67**

Şekil 9. Bakım üçgeni **95**

Şekil 10. İngiltere'deki okullarda 11-18 yaş arası çocukların sosyal medya platformlarındaki varlığı **102**

Şekil 11. Sosyal medya uygulamalarına ilişkin aktif kullanıcı endeksi **114**

Şekil 12. En sevilen sosyal medya platformları..... **116**

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Filipinler haritası ve bayrağı **21**

Resim 2. Filipinler'in birçok adasında İspanyollar ile yönetmeye çalıştıkları halk arasında savaş çıkar **26**

Resim 3. Dr. Ricardo T. Jose koleksiyonundan 4 Temmuz 1946 Bağımsızlık Günü kutlamaları programı **27**

Resim 4. 4 Temmuz 1946'da bağımsızlık törenleri programı sırasında Filipinler bayrağı göndere çekilirken Amerika Birleşik Devletleri bayrağı indiriliyor **28**

Resim 5. Bayanihan: Filipin topluluğunun ruhu **40**

Resim 6. Edita Balane, neredeyse tüm hayatı boyunca ev hizmetçisi ve dadı olarak çalışmıştır. **56**

Resim 7. Filipinli bir bakıcı **67**

Resim 8. Göçmen ebeveynler çocuklarını uzaktan büyütmek için sosyal medyayı kullanıyor. **79**

Resim 9. Singapore Photobank'ten 'Aileyi beklerken' adlı fotoğraf **92**

Resim 10. Miller vd. tarafından kaleme alınan "How the World Changed Social Media" adlı kitabın kapak görseli **99**

Resim 11. Ölçeklenebilir sosyallik **102**

Resim 12. "Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia" adlı eserin kapağı **104**

Resim 13. Bazı ülkelerde internette zaman geçirme süreleri (Saat/Dakika) **115**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Dijital Akrabalık ve Polimedya Kavramlarına İlişkin YÖK Tez Tarama Sonuçları **15**

Tablo 2. Bir yıllık araştırmanın sonucunda belirlenen 19 ortak değer **51**

Tablo 3. Kağıtçıbaşı'nın akrabalık anlayışı **81**

Tablo 4. Dijital Akrabalık Literatüründe Öne Çıkan Ana Araştırmacılar **87**

Tablo 5. Katılımcı Profilleri: Demografi, Göç ve Dijital İletişim **157**

KISALTMALAR LİSTESİ

CEDAW	**:**	Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi)
CHAMPSEA:		Children and Migrant Parents in Southeast Asia (Güneydoğu Asya'da Çocuklar ve Göçmen Ebeveynler)
FCT	**:**	Filipino Community in Türkiye (Türkiye'deki Filipinli Topluluğu)
FGD	**:**	Focus Group Discussion (Odak Grup Tartışmaları)
GCC	**:**	Gulf Cooperation Council (Körfez İşbirliği Konseyi)
IOM	**:**	International Organization for Migration (Uluslararası Göç Örgütü)
IW	**:**	Investing in Women (Kadınlara Yatırım)
OCW	**:**	Overseas Contract Worker (Denizaşırı Sözleşmeli İşçi)
OFW	**:**	Overseas Filipino Worker (Denizaşırı Sözleşmeli İşçi)
PCW	**:**	Philippine Commission on Women (Filipinler Kadın Komisyonu)
PSA	**:**	Philippine Statistics Authority (Filipinler İstatistik Kurumu)
PIDS	**:**	Philippine Institute for Development Studies (Filipinler Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü)
SNS	**:**	Social Networking Site (Sosyal Ağ Sitesi)

CFO	**:**	Commission on Filipinos Overseas (Filipinliler Yurtdışı Komisyonu/ Denizaşırı Filipinliler Komisyonu)
NCCA	**:**	National Commission for Culture and the Arts (Ulusal Kültür ve Sanat Komisyonu)
NEDA	**:**	National Economic and Development Authority (Ulusal Ekonomi ve Kalkınma Otoritesi)
TİSK	**:**	Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TÜIK NİP	**:**	Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı

GİRİŞ

Sosyal dokunun bir parçası olan göç, insanların daha onurlu, daha iyi veya daha güvenli bir yaşam alanına yönelik arayışının temsilidir. Zaman zaman belli başlı sebeplere dayanan göç zaman zaman ise zorunlu veya isteğe bağlı nitelikte gerçekleşebilmektedir. Göç, en temelde, birçok faktör ve sebebe bağlı olarak kalıcı veya geçici yer değişikliği şeklinde gerçekleşen insan davranışıdır. Göç olgusu, insanlığın en eski tarihlerinden bu yana süregelen ve geçmişten gelen deneyimlerin gösterdiği üzere gelecekte de devam edeceği tahmin edilen, dünyanın hemen her yerinde görülebilecek olgu ve olaylardır. İnsan neredeyse göç orada vücut bulur (Berk, 2020).

Göç kavramıyla açıkça ifade edilen bu ayrılıkla daima hareket halinde olan insanlar ve içinde bulundukları mekân üzerinde çok yönlü etkiler meydana gelmiştir. Bu mekânla kurdukları bağ ve akabinde gelen aidiyet duygusu, kendini ve dünyayı tanımaya çalışan insanoğlu ve insana dair olanı değerli ve anlamlı kılmaktadır (Ekici & Tuncel, 2015). İnsan ile mekân arasındaki bağı güçlendiren ve aynı zamanda yenileyen göç olgusu, insanlığın tarih boyunca güçlükleri aşabilme azminin lider göstergesidir. Burada mekân, yer ve aidiyet kavramları üzerinde durmakta fayda olacaktır. Yer ve mekân kavramları sosyal yaşamın günlük dilinde her ne kadar birbirleri yerine kullanılsa ve tarih boyunca tanımlamaları ve ayrım çizgileri üzerinde tartışmalar sürmüş olsa da burada iki kavramın ilişkiselliğini vurgulamak elzemdir. Mahiyetleri çerçevesinde yer, mekânın insana göre daha bilindik, daha tanıdık, daha aidiyet hissedilen ve kimliklerin şekillendiği alana dönüşmüş biçimidir denilebilir. İnsan yaşadığı mekâna anlam yükleyerek yere dönüştürür ve burada yer kimliği oluşturur (Göregenli, 2010; Knox & Pinch, 2010; Proshanksy, 1978, 1983). Bunlar aidiyet aşamasının kilometre taşlarıdır. Yurtseven ve Oğuz'a (2023) göre, fiziksel boyut üzerinden tanımı yapılan mekân kavramına karşılık olarak insan etkileşiminin meydana getirdiği yer kavramında zihinsel ve eylemsel pratikler ön plandadır. Çalışmalarında mekân, yer ve yer kaybını irdelemişlerdir. Yerin insan duyumsamalarına yanıt vermesi değer taşır. Modernizmin etkisiyle öne çıkan yer kaybı olgusu, özgünlük taşımayan, problemli bir çevre-insan ilişkisi sunan, geleneksel ve tarihsel dokudan uzak, insanların anlamlandıramadığı, böylelikle anlam-kimlik

kaybı yaratan yerleri tasvir etmektedir. Aynı çalışmada, yer kaybı kavramının, küreselleşmeye bağlı oluşan yer kaybı (yapay ve sanal yerlerin oluşması, yerlerin aynılaşması) ve teknolojik gelişmelere bağlı oluşan yer kaybı olarak iki başlık altında ele alındığı görülmektedir. Araştırma kapsamında, yer kaybına bağlı olarak kimliğin, anlamın ve zamanın göz ardı edildiği sonucuna varılmıştır. Bir taraftan modernizm dönemine kadar, yaşayan bir gerçeklik olarak görülen yer olgusu söz konusuyken öteki taraftan küreselleşme süreci ile beraber kentlerde yaşanan kırılmalar sonucu yerin anlamı ve aidiyet hissi yitip gitmiştir. Kırılmaların ortaya saçtığı anlam kayıpları bireylerin yerden kopmasına ve böylelikle yer kaybının oluşmasına zemin hazırlamıştır. Böylece, kimliksiz, anlamsız ve tarihten yoksun yerler üretilmiştir. (Auge, 1995). Burada, yer ile özellikle sosyal ve psikolojik anlamda insan ilişkisi ve bu ilişkinin anlamsallığı gözler önüne serilmektedir. Likki (2008), insanların kendilerini ve ait oldukları grubu başka gruplara göre kıyaslamasında ve sosyal kimlik inşasında yerin önemine vurgu yapmıştır. Aidiyet ise güvende olma, evde hissetme, korunma, bağlanma duygularının kelime kalıbına dökülmüş halidir. Her insan kendini bir yerlere ait hissetmek ister. Bazen ev, bazen bir ülke veya bir şehir, bazen bir grup bazen de bir ulusa ait hissedilebilir. Göçle beraber aidiyet olgusu mekânsal aidiyete evrilmiştir. Göçmen ve mülteciler göç ettikleri yeni yerlerde evlerini ve hayatlarını yeniden inşa ederler. Geri dönüş bazen mümkündür, bazen de değil. Doğup büyünülen yer mi, dili bilinen ülke mi, ailenin yaşadığı köy veya mahalle mi yoksa yeni göç mekânı mıdır aidiyet duyulan? Ev denilen yer de güvende hissedilen, aile, iş ve hatıraların olduğu yer midir? Yoksa etnik ve kültürel bağlar mı belirler aidiyeti? Örneğin Suriye'den savaş nedeniyle kaçan ve bir süre Türkiye'de kalıp daha sonra Avrupa'da bir şehirde yaşayan sığınmacı nereye aittir? Avrupa şehrinde artık evinde hissederken acaba ait olduğu yer halen ana vatanı olan Suriye midir? Şöyle bir durum da vardır ki normal şartlarda göçmenin yerleştiği yeni bölgede kaldığı süre uzadıkça oraya duyduğu aidiyetin artması beklenirken bazen yıllar geçse bile memleketindeki kültürüne ait bir sohbet, bir yemek, bir arkadaş ortamı vb. ona evini, geldiği ülkeyi doğrudan hatırlatacak ve iç çektirecektir. Peki, öteki yandan, artık yeni göç mekânına aidiyet duyuyorsa bunu sağlayan güvenlik hissi mi, geri dönme şansı olmadığı düşüncesi mi, göç edilen ülkenin sağladığı imkânlar mı yoksa orada kurduğu sosyal ilişkiler midir? Türkiye'de de yaşadığı için oranın da bir parçası olmuştur farklı bir pencereden bakıldığında. Arkadaşlıklar kurmuş, Türkçeyi de öğrenmiştir. Öyleyse

sığınmacı birden fazla yere mi ait hissetmektedir? Aidiyet bölünmüş müdür? Cevap şudur: Üç ülkeye de aidiyet gelişerek çoklu aidiyet ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, göçmenler için ait olmak bir anlamda güvende hissetmek, sosyal bağlar kurmak ve içinde bulunulan yeni toplumca kabul görmektir denilebilir (Erdoğan, 2023). Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda, anlaşılacağı üzere, göçmen gözünden mekân, yer, aidiyet kavramları üzerinde düşünülmeye ve çalışılmaya devam edilmesi ve derinliklerinin daha fazla keşfedilmesi gereken olgulardır.

İnsanları ve toplumları derinden etkileyen göç olgusu, çok katmanlı ve çok yönlü bir araştırma alanına sahip olduğundan göçe mümkün oldukça farklı perspektiflerden ve gerek yeknesak gerek bütüncül bir bakış açısıyla daha geniş bir pencereden bakmak kritik öneme sahiptir. Göç, dinamik ve karmaşık süreçleri bünyesinde barındırdığından hassas bir çalışma alanı olarak disiplinler arasında yerini almıştır. Küreselleşme, hareket kabiliyetinin artması ve teknolojinin gelişmesi, böylelikle ortaya çıkan çağdaş göç akımları ile birlikte, göç artık yalnızca coğrafi mekân değişikliği, göçmen ise köken bölge ve kimlikten bütünüyle sancılı bir kopuş yaşayıp hedef bölgede kültürleşmeye çalışan birey algısının çok ötesine gitmiştir. Küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve dünyada hareket edebilmenin kolaylaşması ile birlikte yerkürede tanık olunan ve artan bu göç akımları; değişen ve çeşitlenen göçmen profilleri (örn. ulusötesi göçmen, ulusaşırı anne), günden güne değişen göç modelleri (örn. ulusaşırı göç teorisi), yeni göç kavramları (örn. cep telefonu ebeveynliği, dijital akrabalık, telefonun ucundaki baba ve misafir kocalar) ile yeni yöntem ve bakış açılarının tanımlanmasını gerekli kılmaktadır (Kalaycıoğlu vd., 2010; Madianou, 2012; Bayraktar, 2013; Kemik, 2020; Güvener, 2021; Kang, 2012; Parreñas, 2010). Çağdaş küreselleşmenin ışığında bugün insanlar, süreden bağımsız şekilde hareket edip iletişim kurmakta, alışveriş yapmakta, sınırları yeniden oluşturmakta ve bu şekilde akışkanlıklar, yeni sosyalmekânsal oluşumlar ve süreçler üretmektedir. Belirli bir bölgeden (dışarıya) ve belirli bir bölgeye (içeriye) göç süreçlerine ilişkin geliştirilen ikili odağa sahip geleneksel göç teorisinden uzaklaşan göç algısı, günümüzde artık göçmenlerin birçok yeri birbirine bağlayan çok katmanlı ilişkilere ve faaliyetlere dâhil olup bunları devam ettirdiği ve insanların sınır aşan hareketliliğinde seviye atlanan yepyeni bir süreç olarak dünyada yerini almıştır. Diğer taraftan göçmenler, hem köken aldıkları yerlere olan bağlarını koruyan hem de göç ettikleri bölgelerde toplumsal yaşama entegre olmuş; birden fazla mekânla kimliklerini

şekillendiren, hareketlilik süreçleri sırasında yerleşik deneyimler yaşayan ve bağlılıklarının değişken, aidiyetlerinin akışkan olduğu bireyler olarak tanımlanabilmektedir (Özgür, 2018). Bu noktada, tezin çalışma kapsamına istinaden, ulusötesi göçmen kavramı gün yüzüne çıkmaktadır. Günümüzde, ulusötesi göçmen kavramı çerçevesinde, akademik çevrelerce, çağdaş göç çalışmalarında, dijital göçmen, dijital yerli, dijital vatandaşlık, dijital akrabalık, dijital ortamda bir arada bulunma/aile olma çabası, dijital ortamda ev hayatı ve bakım/ilgiyi sürdürme çabaları, dijital etkileşim, dijital okuryazarlık, dijital medya, dijital iletişim teknolojileri, … vb. kavramlardan sıklıkla bahsedilmektedir (Özgür, 2018; Acedera & Yeoh, 2022; Baldassar & Wilding, 2020, s. 7). Günümüzde, 21. yy. göçmenleri hem ayrıldıkları hem katıldıkları iki farklı topluma eş zamanlı aidiyet duygusu taşımaktadır. Bununla birlikte, göç ettikleri ülkenin gündelik yaşam kurumlarıyla ve paternleriyle entegre bir şekilde yaşamlarını sürdürürken aynı zamanda menşei ülkeleriyle çeşitli faaliyetler yürütmekte, bağlantılar kurmakta, kurumlar inşa etmektedirler. Hatta ulusötesi göçmenler olarak nitelenen kişilerin yerel ve ulusal olaylara etkileri dahi söz konusu olmaktadır. (Glick-Schiller vd., 1995). Bu gelişmeler de göç ve göçmen olgularını geçmişin tozlu raflarından çıkarıp geleneksel bakış açılarından uzak yepyeni bir kulvara taşımıştır. Kocasıyla çocuklarını geride bırakıp çalışmak üzere başka ülkeye göç etmiş ve çocuklarına uzaktan annelik etmeye çalışan bir anneden ebeveynlerini geride bırakıp evlilik, kariyer, eğitim, iş arama gibi nedenlerle göç ederek uzaktan ailesiyle ilgilenme çabasında olan bir genç göçmenden daha iyi standartlarda mesleğini icra etmek üzere ülke değiştirip sıklıkla hedef bölgeden kaynak bölgeye ziyaret yapmak suretiyle aile ve sosyal ilişkilerini sürdüren bir diş doktoruna kadar geniş yelpazede ulusötesi birey/göçmen örnekleri geliştirilebilir. Almanya'da yaşayan bir Türk göçmenin, Türkiye'deki seçimler için oy kullanmak üzere ülkesine gitmesi veya konsoloslukta oy kullanması, ulusötesi vatandaşlık pratiğine bir örnektir. Çünkü bu kişi, yaşamını sürdürdüğü ülkenin (Almanya) toplumsal alanına dâhil olurken, aynı zamanda ana vatanının (Türkiye) siyasal süreçlerine de katılmaktadır. Farklı örnekler olarak, Filipinli bir göçmenin yurt dışında çalışırken ailesine düzenli para göndermesi (ekonomik bağ), Hindistan kökenli bir bireyin hem yaşadığı ülkede hem de Hindistan'da dini bayramlara katılması (kültürel bağ), Meksikalı bir göçmenin, ABD'de yaşarken aynı anda Meksika'daki sendikal veya topluluk örgütlenmelerine katılması (sosyal bağ) verilebilir. Sade bir ifadeyle, ulusötesi göçmen, başka bir ülkede

yaşayan ancak geldikleri ülkeyle bağlarını koruyan insanları ifade eder. Bunlar, gurbetçiler, misafir işçiler, büyük çok uluslu şirketlerin çalışanları veya herhangi farklı bir diaspora topluluğu olabilir (Cohen, 1997). Diasporayı sadece zorunlu göçle sınırlamayan ve geniş bir spektrumdan bahseden Robin Cohen tarafından (1997) beş ana kategori altında sınıflandırılan diaspora türleri, diaspora topluluklarının farklı tarihsel, sosyal ve ekonomik kökenlerine dayanmakta olup diaspora olgusunun çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Öte yandan, birçok diasporik yolculuk tek yönlü olsa veya ana vatana nadiren geri dönüşler mümkün olsa da günümüzün küreselleşmiş dünyasında bazı diasporalar oldukça hareketli ve ulusötesidir; yeni ikamet yerleri ile ana vatanları arasında, genellikle karmaşık dairesel rotalar izleyerek gidip gelirler (Ancien vd., 2009). Dolayısıyla diaspora terimi, karmaşık, ikili hatta çoklu kimliklerle eş anlamlı hale gelmiş ve genellikle ana vatan ve ev kültürleri arasında "bir aradalığı" ifade eder hale gelmiştir. Toparlamak gerekirse, iki veya daha fazla yere ve topluma aynı anda ait olmak ulusötesi olmanın yadsınamaz bir gerçekliğidir. Ulusötesiciliğinin birincil referans noktası ulusal alanı aşma boyutudur. Bu kavram, sınırları aşan bağlantılar, uygulamalar, etkileşimler ve iletişimleri işaret eder. Göç penceresinden bakıldığında "ulusötesi göçmen" kavramı ise birden fazla kimliğe sahip göçmenlere verilen bir isimdir. Bu nitelikte kişiler, bir ülkede ikamet etmekte olup o ülkenin ekonomisi ve siyasetiyle iç içedir ancak başka bir ülkeyle de bağlantıları devam etmektedir. Ayrıca, ulusötesi göçmenler geldikleri kültürü etkilemekte ve geri döndüklerinde ülkelerine yeni kültürel özellikler de getirmektedirler. Bu bilgilerden anlaşılacağı üzere, ulusötesi göç, yalnızca fiziksel mekânlar arasında bir hareketlilik değil, aynı zamanda sınır ötesinde devam eden bağlantılar, alışverişler, etkileşimler ve çoklu aidiyet pratiklerini içeren çok katmanlı bir süreçtir. Bu bağlamda, bireylerin aynı anda birden fazla topluma, kültüre ve mekâna ait hissetmeleri, ulusötesi yaşamın temel bir niteliği olarak değerlendirilmektedir. Ancak bu aidiyet hali, göçmenlerin kendilerini ne tamamen geldikleri yere ne de tamamen yerleştikleri topluma ait hissedebilmeleri nedeniyle, literatürde sıkça *"ne burada ne de orada"* (neither here nor there), *"hem burada hem orada"* veya *"hiçbir yerde olmama"* şeklinde tanımlanan ara bir varoluş durumunu da beraberinde getirmektedir (Uysal, 2015; Vertovec, 2009, s. 24). Bu kavramlar, göçmenlerin aitlik deneyimini anlatan güçlü metaforlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla, göçmenler her iki yerde de tam olmayan, her iki yere aitliği bazen eksik hisseden kişiler olarak tanımlanabilir. Bu tür

bir ikili veya çoğul aidiyet deneyimi, ulusötesi kimliğin esnekliğini ve dinamik yapısını gözler önüne serer. Aynı zamanda göçmenlerin yer, aidiyet ve kimlik kavramlarını yeniden tanımlama ihtiyacına işaret etmektedir. Bu tarz bir ara varoluş deneyimi, bir noktada, Bhabha'nın (2004) kavramsallaştırdığı *"in-betweenness"* hali olarak tanımlanmakta olup göçmenlerin kültürel, sosyal ve psikolojik olarak iki veya daha fazla dünyada geçici ya da kalıcı olarak kendilerini konumlandırma çabaları ve bu çabaların içerisinde yaşadıkları kopukluları anlatır. Kültürel hibritlik ve ara kimlik kavramlarını transnasyonal göçmenlerin aidiyet duygusu ile bağdaştıran Bhabha, kültürel kimliklerin ve anlamların sabit ve homojen olmadığını; aksine, "ara alan"larda (in-between spaces) sürekli müzakere edildiğini ve üretildiğini savunmaktadır. Bu "ara alanlar" kültürel farklılıkların, güç ilişkilerinin ve karşılıklı etkileşimin kesiştiği, sınırların bulanıklaştığı dinamik mekânlardır. Dolayısıyla, kavram, göçmenlerin kültürel, sosyal ve psikolojik olarak iki veya daha fazla dünya arasında sıkışmışlıklarını anlamak için güçlü bir teorik araçtır. Göçe dair geleneksel ve bilindik kalıplardan ayrılan bu ve bunun gibi kavramlar, ulusötesi kimliğin esnek ve sınır aşan doğasını vurgulamakta ve bireylerin kimliklerinin geleneksel sınırlar ve kategoriler dışında yeniden tanımlanmasına olanak sağlamaktadır (Vertovec, 2009; Uysal, 2015). Bunlarla birlikte, Thomas Faist (2010), diaspora ve transnasyonalizm kavramlarının birbirine oldukça yakın ama aynı zamanda farklı yapılar olduğunu vurgularken, bu iki olguyu *"garip dans partnerleri" (awkward dance partners)* olarak nitelendirir. Bu metafor, iki kavramın zaman zaman örtüşse de her zaman aynı ritimle hareket etmediğini ima etmektedir. Diaspora, daha çok geçmişe ve kökene dönük bir aidiyet biçimiyken transnasyonalizm, güncel ve sürekli etkileşim hâlinde olan çok yönlü kimlik ve pratikleri içerir. Dolayısıyla, diaspora kimliği genellikle *"ne burada ne orada"* olmanın nostaljik bir tezahürüyken transnasyonal kimlik, bireyin hem burada hem de orada var olabildiği çoğul bir gerçekliğe işaret etmektedir. Faist'in benzetmesi, bu iki yaklaşımın kavramsal olarak hem iş birliği içinde olabileceğini hem de birbirini zorlayabileceğini göstermesi bakımından anlamlıdır. Bu kavramlara ek ve destekleyici olarak, Levitt & Glick Schiller (2004, s. 1003), *"simultaneity"* (eş zamanlılık) kavramını gündeme getirmiştir. Eş zamanlılık, göçmenlerin transnasyonal sosyal alanlar içinde çok yönlü ve eş zamanlı bir toplumsal katılım sergilemesi olarak tanımlanmıştır. Böylece, bireyler yalnızca fiziksel olarak değil, duygusal, ekonomik ve kültürel düzeyde de birden fazla toplumun parçası hâline gelmektedir. Yazarlara

göre, göçmenlerin hem yerleştikleri yeni toplumlarla kurdukları ilişkiler hem de ana vatanlarıyla ya da etnik, dini ve ailevi ağlarla sürdürdükleri bağlar, zaman içinde birbirini dışlamadan, eş zamanlı olarak gelişebilir ve karşılıklı olarak güçlenebilir. Anlaşıldığı üzere, küreselleşmenin derinleştirdiği dönüşümler, göç olgusunu yalnızca yeniden tanımlamakla kalmamış, disiplinler arası literatürde alanın teorik çerçevesine dâhil edilen yeni kavramların hızla çoğalmasına yol açmıştır.

Öte yandan, iletişim teknolojilerindeki devrimden önce, bireylerin sevdiklerinin uzak ulusötesi göçleri sıklıkla bir tür "sosyal ölüm" olarak yaşanırdı. Ulusötesi iletişimin sınırlı olanakları ve seyahatin fahiş maliyetleri, göçmenlerin ve geride kalan aile üyelerinin birbirleriyle olan bağlarını tamamen kaybetme riskini doğuruyordu. Göçün, tarihsel olarak finansal destek ve fırsat uygulaması olarak hoşgörüyle karşılandığı topluluklarda, göçmenler genellikle yerel anıtlarda anılır ve cenazeleri geri dönmese dahi aile mezarlıklarında onlar için özel alanlar ayrılırdı. Buna karşılık, günümüzün dijital çoklu medya ortamları, fiziksel mesafe engelini aşarak, eş zamanlı, süreklilik arz eden ve çok duyusal bir birlikte bulunma deneyimine yönelik elverişli koşullar sağlamaktadır. Bu durum, bakım, ilgi ve akrabalık ilişkilerinde fiziksel yakınlık temelli normların ontolojik ve normatif ayrıcalıklı konumuna meydan okuyarak uzaklıkla kurulan yeni türden bağlara zemin hazırlamaktadır (Baldassar & Wilding, 2018). Çok basit bir örnek olarak, epeyce bir vakit önce, telefon görüşmelerinin daha uygun fiyatlı hale gelmesinin yarattığı etki bile ulusötesi aile yaşamlarını sürdürme kapasitesinde bozulma, kopukluk ve ‘toplumsal ölüm’den insanların sürdürdükleri bağlantıları hakkında daha emin hale geldikleri ve ulusötesi toplumsal alanlarda daha fazla tam olarak yaşamaya başladıkları daha da büyük karşılıklı varoluşa doğru önemli bir dönüşüm olarak karşımıza çıkar. Sonuç olarak, ulusötesi ailelerin uzun mesafeli ilişkileri sürdürme biçimi, e-posta, anlık mesajlaşma, sosyal ağ siteleri, web kamerası ve mesajlaşma gibi yeni medyanın ortaya çıkmasıyla devrim yaratmıştır. Göçmen bir anne artık geride bıraktığı çocuklarını günde birkaç kez arayabilmekte, sosyal ağ sitelerini inceleyebilmekte ve web kamerasını 12 saat açık bırakarak bir arada var olma duygusu elde edebilmektedir.

Göç olgusunun iletişim ve medya bakımından incelenmesi konusunda, göçün yaşamlarının doğal bir parçası ve hatta kaderleri haline gelmiş olan Filipinler ülkesi çok yerinde bir örnek teşkil etmektedir. Çok sayıda alt temalara (ulusötesi göçmen

anneler-geride kalan çocuklar ve annelik pratikleri, göçmenin geride kalan aile fertlerine yönelik ilgi, bakım ve aile bağlarını canlı tutma çabaları, geride kalan yaşlıların bakımı ve dijital çağa ayak uydurmada yaşadıkları zorluklar, ulusötesi yaşlanma, hareketlilik ve yer değiştirme bağlamında ölüm ve cezane törenleri, iletişim medyasının uluslararası göçmen öğrenciler tarafından kullanımı vb.) ayrılan ulusötesi göçmenlik kavramı, dijital akrabalık ve polimedya şemsiye kavramları altında, bu tezin içeriği ve hedefi olarak, Filipinli göçmenlerin uzaktaki yakınlarıyla olan bağlarını koruma pratikleri ve menşei bölgedeki hayatlarını sürdürme çabaları konusu ile sınırlandırılmış olup bu çalışmada bu konu irdelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMA HAKKINDA BİLGİLER

1. 1. Araştırmanın Temel Sorunu ve Amacı

Bu araştırma, bireylerin göçle kesintiye uğrayan aile ilişkilerini dijital ortamda nasıl yeniden inşa ettiklerine ve bu sürecin çoklu medya araçlarıyla nasıl şekillendiğine dair sosyolojik bir meraktan doğmuştur. Çalışmanın temel amacı, Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınların sosyal medya ve dijital teknolojiler aracılığıyla sürdürdükleri akrabalık ilişkilerini anlamak, bu ilişkilerin gündelik yaşam pratikleri içerisindeki yerini ve anlamını ortaya koymaktır. Polimedya, dijital akrabalık ve ulusötesi Filipinli göçmen kadınlar kavramlarının kesişiminde konumlanan çalışma, özellikle fiziksel olarak bölünmüş aile yapılarının sosyal medya ve dijital teknolojiler aracılığıyla nasıl sürdürüldüğünü, bu pratiklerin gündelik yaşamla nasıl iç içe geçtiğini anlamayı amaçlamaktadır. Göçmen kadınların hem Türkiye'deki yerel bağlamda hem de memleketleriyle kurdukları ilişkiler üzerinden şekillenen çok katmanlı deneyimleri, araştırmanın merkezinde yer almaktadır. Bu bağlamda çalışma, kavramsal çerçevesini üç ana eksende kurmaktadır: polimedya, dijital akrabalık ve ulusötesi göç. Polimedya kavramı, bireylerin çoklu dijital araçlar ve platformlar arasında geçişli bir iletişim stratejisi benimsediği, medya tercihlerinin bağlama, kişisel ihtiyaçlara ve ilişkisel dinamiklere göre şekillendiği bir yapıyı ifade eder (Madianou & Miller, 2012a). Araştırmada, Filipinli göçmen kadınların WhatsApp, Facebook, Messenger gibi platformları kiminle, ne sıklıkla ve hangi duygusal veya toplumsal amaçlarla kullandıkları incelenmekte; bu tercihlerde hangi bireysel ve kültürel etkenlerin rol oynadığı sorgulanmaktadır. İkinci olarak, dijital akrabalık kavramı çerçevesinde, göçle birlikte fiziksel olarak kesintiye uğrayan aile bağlarının dijital medya aracılığıyla nasıl canlı tutulduğu, sanal temasların yalnızca teknik bir iletişim değil, aynı zamanda sevgi, bakım, sorumluluk ve aidiyet gibi duygulanımsal bağları da içerdiği kabul edilmektedir (Baldassar, 2007b). Filipinli kadınların dijital ortamda yürüttükleri bakım pratikleri, duygusal aktarım biçimleri ve ilişkiyi sürdürme stratejileri bu doğrultuda analiz edilmektedir. Üçüncü olarak, bu çalışma, ulusötesi göç bağlamında bireylerin birden fazla yere aynı anda aidiyet geliştirebildiği, zaman ve mekân sınırlarını aşarak birden çok sosyal alanda aktif kalabildiği bir yaşam pratiğine odaklanır. Filipinli

kadınların Türkiye'deki yaşamları ile Filipinler'deki ve dünyanın farklı yerlerindeki aileleri, sevdikleri ve çevreleri arasında kurdukları süreklilik, bu ulusötesi deneyimin dijital iletişim yoluyla nasıl mümkün hale geldiğini göstermektedir. Sonuç olarak bu çalışma, Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınların dijital iletişim pratiklerini çok katmanlı biçimde değerlendirerek, polimedya ortamında şekillenen dijital akrabalık biçimlerinin bireysel deneyimlerle nasıl iç içe geçtiğini ve kişiden kişiye farklılıklar içerdiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Fiziksel mesafeye rağmen sürdürülen dijital ilişkilerin hem bireysel hem de kolektif düzeyde nasıl anlamlar taşıdığı, bu bağların nasıl duygusal, kültürel ve toplumsal işlevler üstlendiği soruları araştırmanın merkezinde yer almaktadır. Böylece tez, dijital çağda göçmenliğin çok boyutlu yapısını görünür kılarak sosyoloji, medya çalışmaları, aile ve göç araştırmaları literatürüne özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

1.2. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırma, Hatay ilinde yaşayan Filipinli göçmen kadınların dijital akrabalık pratiklerini ve polimedya stratejilerini anlamaya yönelik olarak yürütülmüştür. Çalışmanın coğrafi kapsamı yalnızca Hatay ile sınırlıdır. Bu tercih, bölgedeki göçmen kadınların benzersiz yaşam deneyimlerini ve krizlerle (6 Şubat 2023 depremleri) şekillenen iletişim biçimlerini derinlemesine inceleme hedefi doğrultusunda yapılmıştır. Saha çalışması, 2024 Haziran ile 2025 Temmuz ayları arasında gerçekleştirilmiş; yaşları 33 ile 63 arasında değişen 11 Filipinli göçmen kadın ile derinlemesine yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çalışmanın yöntemi derinlemesine görüşmeler ve tematik analiz odaklıdır; dolayısıyla, daha çok öznel deneyimler ve anlamsal katmanlar ön plandadır. Katılımcıların tamamı kadın olup, çoğunluğu üniversite mezunudur. Türkiye'ye gelmeden önce Körfez ülkeleri gibi geçici iş gücü pazarlarında çalışmış, burada tanıştıkları Türk erkeklerle evlenerek Hatay'a yerleşmişlerdir. Bu göç örüntüsü, literatürde "sıralı göç" *(stepwise migration)* olarak tanımlanan modele karşılık gelmektedir. Bu modele göre bireyler, nihai yerleşim yerlerine varmadan önce birden fazla ülkede geçici olarak ikamet etmekte ve göç süreci çok adımlı bir seyir izlemektedir (Paul, 2011). Paul bu kavramı, göçmenlerin nihai hedeflerine ulaşmak için farklı ülkeleri birer "basamak" veya "geçici durak1 gibi kullanmaları olarak tanımlar. Rhacel Parreñas'ın (2015, s. 6) serial migration kavramsallaştırmasıyla da örtüşen bu çok aşamalı göç deneyimi, araştırma

katılımcılarının göç yollarını anlamlandırmak açısından önemli bir çerçeve sunmaktadır. Ancak Parreñas'ın modelinde yer alan aile birleşimi süreci, bu çalışmadaki kadınlar için geçerli değildir. Katılımcıların büyük bir bölümü, göç yolculuklarını bireysel olarak sürdürmüş ve ailelerinin geri kalan üyelerini yanlarına almamıştır. Bu durum, göç sonrası dönemde dijital akrabalık ilişkilerinin ve uzaktan bakım pratiklerinin önemini artırmıştır. Buna ek olarak, tüm katılımcılar, literatürde sıkça karşılaşılan 'uzaktan ebeveynlik' olgusundan farklı olarak, çocuklarını ilk göç ettikleri yerde veya bu çalışmanın yapıldığı esnada nihai varış noktası olan Türkiye'de bizzat kendileri yetiştirmiştir. Diğer bir deyişle, bazı katılımcılar, yurt dışında evlenip çocuklarını belirli bir yaşa kadar orada büyüttükten sonra Türkiye'ye birlikte göç etmiş, bazıları ise çocuklarını doğrudan Türkiye'de dünyaya getirip burada büyütmüştür. Sonuç olarak, çocuk bakımı süreci fiziksel ayrılıkla yürütülmemiştir. Bu durum, araştırmanın dijital bakım ve ayrılık temaları açısından sınırlılıklarından birini oluşturmaktadır. Öte yandan, bu çeşitlilik, göçmen annelik deneyimlerinin yerel bağlamda nasıl şekillendiğini anlamak açısından önemli bir zemin de sunmaktadır. Katılımcıların dokuzu ev hanımı, üçü ise ücretli işlerde çalışmaktadır. Veriler, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Katılımcılar, araştırmacının annesinin sosyal çevresi üzerinden ve kar topu örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Görüşülen kişilerden ikisi, araştırmacının annesi ve eşinin akrabasıdır. Bu yakınlık, topluluğa dair kültürel yatkınlığı artırmakla birlikte, veri üretim sürecinde daha güvene dayalı ve derinlemesine görüşmelerin yapılmasına olanak sağlamıştır. Daha kültürel ve iletişimsel temalara odaklanan araştırma, Filipinli göçmen kadınların gündelik yaşamlarında dijital medya kullanım pratiklerini, ailevi ve duygusal bağlarını nasıl sürdürdüklerini ve sosyal medya platformları arasında yaptıkları tercihleri anlamaya çalışmaktadır. Bu bağlamda, katılımcıların sosyal medya platformlarını hangi amaçlarla ve nasıl kullandıkları, göçle birlikte dönüşen iletişim biçimleri, duygulanımsal bağlarını nasıl kurdukları ve sürdürdükleri, polimedya (Madianou & Miller, 2012a) ve dijital akrabalık (Baldassar, 2007a) kuramsal çerçevesiyle analiz edilmiştir. Bu çalışma, aynı doğrultuda, bireylerin birden fazla dijital platformu nasıl duygusal, işlevsel ve stratejik biçimlerde kullandıklarını; bu kullanım biçimlerinin zaman, bağlam ve kişisel ihtiyaçlara göre nasıl değiştiğini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Görüşmelerde, temel araştırma soruları çerçevesinde, özellikle göçün bireysel ve kültürel anlamları, Hatay'da göçmen

olmanın duygusal karşılığı, 6 Şubat 2023 depremleri sürecindeki sosyal medya kullanımları, dijital iletişim teknolojilerinin akrabalık ilişkilerine etkisi, polimedya stratejileri ve gelecekteki göç öngörüleri gibi temalar ele alınmıştır. Bu çalışmanın odak noktası, Filipinli göçmen kadınların dijital akrabalık pratikleri ve polimedya stratejileri olduğundan, araştırma ekonomik durum, hukuki statü veya vatandaşlık gibi yapısal meselelere doğrudan odaklanmamıştır. Bunun yerine, kadınların gündelik yaşamlarında duygusal bağlarını nasıl sürdürdükleri, sosyal medya platformları arasında nasıl seçim yaptıkları ve bu dijital pratiklerin bireysel göç hikâyeleri içinde nasıl anlam kazandığı incelenmiştir. Bu tercih, araştırmanın nitel doğasına ve duygulanımsal emek, bakım ilişkileri ve medyatik iletişim biçimleri gibi daha çok öznel deneyimlere odaklanan kuramsal çerçevesine dayanmaktadır. Yapısal koşullar göz ardı edilmemekle birlikte, bu çalışma daha çok göçmen kadınların öznel anlatılarına ve dijital etkileşimlerine ışık tutmayı amaçlamaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi ve Özgünlüğü

Bu araştırma, Türkiye'nin Hatay ilinde yaşayan Filipinli göçmen kadınların dijital akrabalık pratiklerini ve polimedya stratejilerini inceleyerek hem Türkiye'deki göç araştırmaları literatürüne hem medya çalışmaları hem de dijital antropoloji alanlarına özgün katkılar sunmayı amaçlamaktadır. Türkiye'de göçmen kadınlara dair yapılan akademik çalışmalar sıklıkla Suriyeli, Afgan ya da Afrikalı gruplara odaklanırken Filipinli kadınlar gibi daha küçük ve görünmez göçmen toplulukları çoğunlukla araştırma nesnesi ve akademik ilgi dışında kalmaktadır. Oysa Filipinler, her yıl binlerce göçmen veren ve tarihsel olarak uluslararası göçle özdeşleşmiş bir ülke olup hem özgün göç örüntüleri hem de dijital iletişim pratikleriyle çağdaş göç dinamiklerini anlamada önemli bir pencere sunmaktadır. Özellikle son yıllarda göç, sadece mekânsal yer değiştirme değil, aynı zamanda duygulanımsal, dijital ve kültürel bağların yeniden yapılandığı çok katmanlı bir deneyim hâline gelmiştir. Göç çalışmaları açısından son derece anlamlı ve ideal bir örneklem sunan Filipinli kadınlar; bakım emeği, sıralı göç, ulusötesi göçmen, dijital akrabalık, duygulanımsal emek ve dijital bağlar gibi temaların kesiştiği alanlarda derinlemesine analizlere olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, Filipinli kadınların gündelik yaşam pratiklerine ve iletişim stratejilerine odaklanan bu araştırma, göç çalışmalarında sıklıkla göz ardı edilen bir

topluluğun deneyimlerini görünür kılmayı hedeflemektedir. Çalışma, yalnızca göçün ekonomik ya da hukuki yönlerine değil, aynı zamanda kadın göçmenlere ait göçün arka planındaki yaşanmışlıklara, bu kadınların duygulanımsal bağlarını nasıl sürdürdüklerine, dijital teknolojileri hangi amaçlarla ve nasıl kullandıklarına odaklanması bakımından da özgündür. Katılımcıların dijital araçlar üzerinden yürüttükleri akrabalık ilişkileri, hem transnasyonel bağların korunmasına dair mikro ölçekli pratikleri anlamak hem de sosyal medya platformları üzerinden şekillenen yeni iletişim biçimlerini çözümlemek açısından önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, bireylerin birden fazla dijital platformu nasıl duygusal, işlevsel ve stratejik şekillerde kullandığını analiz etmeye olanak tanıyan polimedya (Madianou & Miller, 2012a) ve dijital akrabalık (Baldassar, 2007a) kavramları çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca bu çalışma, 6 Şubat 2023 depremleri gibi kriz anlarında sosyal medyanın nasıl bir iletişim aracına dönüştüğünü de inceleyerek, dijital medya ve afet iletişimi kesişiminde yeni bir inceleme zemini sunmaktadır. Saha araştırmasının, Türkiye'de büyük bir felaketin ardından yürütülmüş olması, çalışmaya zamansal olduğu kadar duygusal açıdan da ayrı bir derinlik kazandırmaktadır. Hatay gibi depremden doğrudan etkilenmiş bir bölgede göçmenlerin dijital iletişim örüntülerini incelemek ayrıca literatüre yeni bir katman eklemektedir. Katılımcıların çoğunun sıralı göç yoluyla Türkiye'ye gelmiş olması, bu çalışmayı yalnızca tek bir ülke bağlamında değil, çok aşamalı bir göç sürecinin son halkası üzerinden değerlendirme imkânı sunmaktadır. Bu durum, göçmenlik deneyimlerinin katmanlı yapısını ortaya koyarken dijital teknolojilerin bu çoklu bağlamlar arasında kurduğu köprüleri ve dönüştürücü etkilerini anlamaya katkı sağlamaktadır. Çalışmanın teorik ve kavramsal çerçevesi, göç, dijitalleşme ve toplumsal cinsiyet kesişiminde yer alan dinamikleri disiplinler arası bir perspektifle ele almaktadır. Nitel araştırma yaklaşımıyla derinlemesine görüşmeler üzerinden elde edilen veriler, hem bireysel yaşam öykülerine hem de dijital pratiklere dair çok katmanlı bir okuma yapma imkânı sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, yalnızca empirik katkılarla sınırlı kalmayıp, aynı zamanda dijital antropoloji, iletişim çalışmaları ve göç sosyolojisi alanlarında kuramsal zenginlik de taşımaktadır. Bununla birlikte, Türkiye bağlamında bu gruba yönelik çalışmalar son derece sınırlıdır. Nihayetinde, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi (YÖK Tez) tarandığında, Filipinli göçmen kadınlara odaklanan saha temelli tezlerin yok denecek kadar az olduğu, "dijital akrabalık" ve "polimedya" kavramlarının ise hiç yer almadığı görülmektedir. Bu

durum, söz konusu kavramların Türkiye akademik literatüründe, özellikle Türkçe dilinde henüz çalışılmamış olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu çalışma, ilgili kavramları Türkiye bağlamında ele alan ilk araştırmalardan biridir. Ayrıca, az önce belirtilen durum, göçmen kadınların dijital medya kullanımı yoluyla sürdürdükleri duygusal ve sosyal bağlara dair önemli bir araştırma boşluğuna da işaret etmektedir. Özellikle çağdaş göç deneyiminin sadece mekânsal değil, aynı zamanda dijital, duygulanımsal ve kültürel boyutlarıyla yeniden şekillendiği düşünüldüğünde, Filipinli kadınların deneyimlerini merkeze alan bu araştırma, çok katmanlı bir göç olgusunu anlamak açısından önemli bir fırsat sunmaktadır. Buna karşın, Türk literatüründe dijital akrabalık ve polimedya kavramları doğrudan ele alınmamış olmakla birlikte göçmenlerin ulusötesi ilişkileri, sosyal medya kullanımı ve dijital oyunlar gibi konuları inceleyen çalışmalar mevcuttur. Özellikle dijital medya aracılığıyla aile içi iletişim, kültürel kimlik inşası ve sosyal uyum süreçleri üzerine yapılan araştırmalar, bu temaların önemini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, Türk literatüründe dijital akrabalık kavramıyla bağdaştırılabilecek olan "sanal akrabalık" kavramını ele alan bazı çalışmalar mevcut olsa da bunlar genellikle bu kavramı halk bilimi ve din alanında, farklı bağlam ve perspektiflerden incelemiştir. Bu nedenle, söz konusu çalışmalar dijital akrabalık ve polimedya kavramlarını doğrudan ele alıp bu çalışmaya paralel bir çerçeve sunmamaktadır. Çalışmam, Türkiye'de bu alanda kapsamlı, sistematik ve özgün bir bakış açısı geliştiren ilk araştırmalardan biri olarak, dijital akrabalık ve polimedya ilişkisini akademik literatüre kazandırmakta ve konunun öncüsü niteliğini taşımaktadır. Bu bağlamda, mevcut literatürün eksikliklerini gidermek ve dijital akrabalık ile polimedya kavramlarını Türk göçmen aileleri bağlamında derinlemesine incelemek, bu alana önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırma, sadece mevcut akademik boşlukları doldurmakla kalmamaktadır. Aynı zamanda, Türkiye bağlamında göç ve dijitalleşme ilişkisine dair yeni kavramsal tartışmaların önünü açabilme potansiyeline de sahiptir. Her ne kadar araştırmanın örneklem grubu görece geniş kapsamda olmasa da (11 Filipinli göçmen kadın) çalışma nitel yoğunluk ve güçlü teorik içgörü sağlamaktadır. Bu araştırma, en temelde, göç, dijital akrabalık, sosyal medya ve polimedya ile toplumsal cinsiyet ilişkilerinin anlaşılmasını derinleştirmektedir. Bu yönleriyle çalışma, hem nitel araştırma yaklaşımının sunduğu derinlikten hem de dijital antropoloji ve göç kuramlarının kesişiminden beslenen disiplinler arası bir çerçeveyle ilerlemektedir. Filipinli

kadınların gündelik yaşamlarını, dijital medya kullanım pratiklerini ve göç deneyimlerini çok katmanlı biçimde ele alması sayesinde, sosyal bilimler alanında hem kuramsal hem de yöntemsel düzeyde özgün ve anlamlı bir katkı sunmaktadır. Nihayetinde, doğrudan dijital akrabalık ve polimedya kavramlarını Türkiye'deki göçmen topluluklar bağlamında ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamış olması bu araştırmayı alanyazında öncü bir konuma yerleştirmektedir.

Tablo 1

Dijital Akrabalık ve Polimedya Kavramlarına İlişkin YÖK Tez Tarama Sonuçları

Anahtar Kelime	YÖK Tez Tarama Sonucu	Yorum
Dijital Akrabalık	0 Sonuç	Kavram Türk literatüründe henüz yer bulmamış, çalışılmamıştır.
Polimedya	0 Sonuç	Kavram Türk literatüründe henüz yer bulmamış, çalışılmamıştır.

Kaynak: *Araştırmacı tarafından, YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde yapılan "dijital akrabalık" ve "polimedya" anahtar kelime taraması sonuçlarına dayanarak hazırlanmıştır (YÖK Tez taraması, 2025).*

1.4. Araştırma Soruları

Bu araştırma, Filipinli göçmen kadınların Hatay'daki yaşam deneyimlerini, göç sürecinde şekillenen sosyal ilişkilerini ve dijital iletişim stratejilerini çok katmanlı biçimde anlamayı hedeflemektedir. Araştırmanın temel amacı, katılımcıların göç bağlamında deneyimledikleri duygusal, sosyal ve kültürel dönüşümleri; ailevi bağlarını dijital araçlar aracılığıyla nasıl sürdürdüklerini; kriz anlarında sosyal medyanın ne şekilde işlevselleştiğini ve polimedya stratejileriyle gündelik yaşamlarını nasıl yapılandırdıklarını incelemektir. Bu çerçevede katılımcılara yöneltilen sorular hem bireysel göç hikâyelerini hem de dijital iletişim stratejilerini anlamaya yönelik olarak yapılandırılmıştır. Araştırma soruları aşağıdaki tematik başlıklar etrafında şekillenmiştir:

Göç Olgusuna Dair Algılar ve Bireysel Göç Hikâyeleri:

Katılımcıların göçü bir kriz mi yoksa doğal bir süreç mi olarak değerlendirdikleri, Hatay'a göç etme nedenleri, göç sürecinin nasıl şekillendiği ve bu sürecin duygusal ve toplumsal boyutları araştırılmıştır. Her göçmenin kendine özgü

hikâyesi olduğu düşüncesinden hareketle, bireysel deneyimlerin arka planı detaylı biçimde sorgulanmıştır.

Aile Yapısı, Ayrılık ve Ulusötesi Bağlar:

Göç sürecinde geride bırakılan aile üyeleri, çekirdek ve geniş aile yapısı, ulusötesi bağların sürdürülme biçimleri, ayrılığın yarattığı duygusal etkiler ve sorumluluklar araştırmanın odak noktalarından biridir.

Göçmen Kadın Kimliği ve Yerel Deneyimler:

Hatay'da göçmen kadın olmanın duygusal, kültürel ve toplumsal etkileri, aidiyet duygusu, karşılaşılan zorluklar ve günlük yaşamda deneyimlenen farkındalıklar bu başlık altında sorgulanmıştır.

Dijital İletişim Pratikleri ve Sosyal Medya Kullanımı:

Katılımcıların sosyal medya ve dijital iletişim araçlarını hangi sıklıkta, hangi platformlar aracılığıyla ve ne tür amaçlarla kullandıkları detaylı olarak incelenmiştir. Ayrıca, dijital teknolojilerin göç deneyimini nasıl dönüştürdüğü ve bireylerin sosyal medya platformları arasında nasıl stratejik tercihler yaptıkları araştırmanın önemli bileşenlerindendir.

Dijital Akrabalık, Polimedya ve Kavramsal Farkındalık:

Katılımcılara "dijital akrabalık" ve "polimedya" gibi kavramların anlamı, kendi deneyimlerine uyup uymadığı sorulmuş; bu çerçevede teorik kavramların günlük pratiklerde nasıl karşılık bulduğu araştırılmıştır.

Afet Anlarında Dijital İletişim:

6 Şubat 2023 depremleri sonrasında katılımcıların sosyal medya kullanım pratiklerinde yaşanan değişimler, bu kriz döneminde dijital iletişim araçlarının nasıl bir "hayat hattı" hâline geldiği sorgulanmıştır.

Geleceğe Dair Dijital Göç Öngörüleri:

Katılımcıların dijitalleşmenin göç deneyimini gelecekte nasıl dönüştürebileceğine dair görüşleri alınmış; dijital teknolojilerin uzun vadeli etkileri

üzerine düşünmeleri teşvik edilmiştir.

Bu kapsamlı soru seti hem bireysel hem toplumsal düzeydeki deneyimlere ışık tutarak, dijital antropoloji, göç sosyolojisi ve medya çalışmaları alanlarında çok katmanlı bir analiz yapmayı mümkün kılmaktadır. Bu doğrultuda, katılımcılara yöneltilen yarı yapılandırılmış araştırma soruları aşağıdaki gibidir:

1. Göç olgusuna bir kriz/problem olarak mı yoksa insanoğluna dair doğal bir süreç olarak mı bakarsınız?
2. Hatay, Türkiye'ye ne zaman ve hangi nedenlerle göç ettiniz? Buraya geliş serüveniniz nedir? Bütünüyle göç öncesi süreciniz nasıl işledi?
3. Çekirdek aileniz ve diğer aile üyeleriniz şu anda nerede yaşıyor? Göç ettiğinizde kimleri geride bırakmak durumunda kaldınız?
4. Hatay'da bir göçmen olarak yaşamak sizin için nasıl bir deneyim? Bu duyguyu nasıl tanımlarsınız?
5. Her göçün kendine özgü bir hikâyesi vardır. Sizin göç hikâyeniz baştan sona nedir? Göçün arka planında neler yaşadınız?
6. Göç ettiğiniz dönemde Filipinler'de göç, özellikle genç kızlar açısından kader olarak mı algılanıyordu?
7. Aileniz, akrabalarınız, arkadaşlarınız ya da sosyal çevrenizle bağlantı kurmak için dijital iletişim araçlarını ve sosyal medyayı kullanıyor musunuz? Eğer evet ise, hangi platformları ne sıklıkla ve ne amaçla kullanıyorsunuz?
8. Dijital teknolojiler göç anlayışınıza nasıl yeni bir boyut getirdi? Sizce oyunun kurallarını değiştirdi mi?
9. 6 Şubat 2023 depremlerinden sonra memleketinizdeki sevdiklerinizle veya farklı ülkelerdeki yakınlarınızla iletişimde kalmak için sosyal medya kullanımınızda bir değişiklik oldu mu?
10. Daha önce hiç "dijital akrabalık" ve "polimedya" kavramlarını duymuş muydunuz?
11. Filipinler'deki ya da farklı ülkelerdeki yakınlarınızla iletişim kurarken bir sosyal medya platformunu diğerine tercih etme süreciniz nasıl işliyor? Bu tercihleri nasıl dengeliyorsunuz?
12. Sizce dijitalleşme göç deneyimini nasıl bir geleceğe taşıyor? Bu konuda ne tür olasılıklar hayal ediyorsunuz?

Bu sorular, yalnızca katılımcıların kişisel göç hikâyelerine ve deneyimlerine ışık tutmakla kalmayıp aynı zamanda dijital antropoloji, iletişim teknolojileri ve toplumsal cinsiyet eksenlerinde ulusötesi yaşam pratiklerini çözümlemeye olanak sağlamıştır. Araştırma, nitel yaklaşımın sunduğu derinlikten yararlanarak, niceliksel verilerin çoğunlukla görünür kılamadığı duygulanımsal, ilişkisel ve bağlamsal katmanları ortaya çıkarmayı hedeflemiştir.

Soruların İngilizce tercümesi şu şekildedir:

1. Do you see the migration phenomenon as a crisis/problem or as a natural process of humankind?
2. When and for what reasons did you migrate to Hatay, Türkiye? What was your journey like? How did the pre-migration process unfold for you?
3. Where are your nuclear and extended family members currently living? Who did you have to leave behind when you migrated?
4. What is it like for you to live in Hatay as a migrant? How would you describe this feeling?
5. Every migration has its own unique story. What is your migration story from beginning to end? What did you undergo in the background?
6. At the time of your migration, was migration in the Philippines perceived — especially for young women — as a kind of destiny?
7. Do you use digital communication technologies and social media to stay in touch with your family, relatives, friends, or social circle? If yes, which platforms do you use, how often, and for what purposes?
8. How has tecnhnology brought a new dimension to your understanding of migration? Do you think it is a game changer?
9. After the earthquakes of February 6, 2023, did your use of social media change in order to keep connected with your circles in your hometown or in different countries?
10. Have you ever heard of the concepts of “digital kinning” and “polymedia” before?
11. While maintaining communication and ties with your loved ones in the Philippines or abroad, how do you decide which social media platform to choose over another alternative? How do you balance your choices?

12. In your opinion, what kind of future does digitalization hold for the migration experience? What kinds of possibilities do you imagine?

1.5. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınların dijital akrabalık ve polimedya pratiklerini anlamaya yönelik nitel bir saha çalışmasına dayanmaktadır. Nitel yöntemlerin doğası gereği, bulguların genellenebilirliği sınırlıdır. Araştırmanın temel amacı evrensel genellemelere ulaşmaktan ziyade, belirli bir topluluğun deneyimlerine derinlikli bir biçimde odaklanmaktır. Çalışmanın sınırlılıkları şu başlıklar altında özetlenebilir:

Katılımcı sayısı ve örneklem yapısı: Araştırma, 11 Filipinli kadınla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelere dayanmaktadır. Katılımcıların tümü sıralı göç yoluyla ve çok benzer sebeplerle ve süreçlerle Türkiye'ye gelmiş bireylerden oluşmaktadır. Bu durum, farklı meslek gruplarından, göç yollarından ya da toplumsal sınıflardan gelen Filipinli kadınların deneyimlerinin araştırma dışında kalmasına neden olmuştur.

Mekânsal sınırlılık: Araştırma yalnızca Hatay ilinde yürütülmüştür. Dolayısıyla Türkiye'nin farklı şehirlerinde veya dünyanın farklı yerlerinde yaşayan Filipinli göçmen kadınların deneyimleri bu çalışmanın kapsamı dışında kalmıştır. Bulgular, bu yerel bağlam içerisinde değerlendirilmelidir.

Zamansal bağlam: Saha çalışması, 6 Şubat 2023 Türkiye-Suriye depremlerinin hemen sonrasında gerçekleştirilmiştir. Bu olağanüstü durum, katılımcıların psikososyal durumlarını, medya kullanım pratiklerini ve anlatı biçimlerini doğrudan etkilemiş olabilir.

Dilsel ve kültürel sınırlılıklar: Görüşmelerin büyük bölümü İngilizce yürütülmüştür. Ancak katılımcıların ana dili Filipince (Tagalog) olduğundan, bazı duygu, düşünce ve deneyimlerin tam olarak ifade edilememesi ihtimali söz konusudur. Bazı potansiyel katılımcılar, İngilizce dil becerilerinin yeterli olmadığını düşündükleri için görüşmeye katılmaktan çekinmiş, bu durum örneklemi sınırlamıştır. Görüşmelerden biri, İngilizce yeterliliği sınırlı olan bir katılımcının evinde

gerçekleştirilmiş; bu sırada orada bulunan ve İngilizce seviyesi yüksek olan başka bir Filipinli göçmen, tercümanlık yaparak görüşmeye katkı sunmuştur.

Görüşme ortamı ve rastlantısallık: Görüşmelerin hemen hemen hepsi, araştırmacının davet edildiği ev ortamlarında gerçekleşmiştir. Görüşme listesi, planlanan ziyaret günü tesadüfen aynı evde bulunan diğer bazı Filipinlilerin de araştırmaya gönüllü katılımı ile genişlemiştir. Bazı görüşmeler, katılımcının görüşmenin gerçekleştiği eve yakın çevresinden arkadaşlarını davet etmesiyle mümkün olmuştur. Bu durum araştırmanın veri zenginliğine katkı sağlamış olsa da katılımcı seçiminin bir kısmının rastlantısal gerçekleşmiş olması örneklemde homojenlik yerine çeşitlilik sağlamıştır. Çevrim içi yapılması planlanan görüşmelerden biri, araştırmacının eşiyle birlikte ailesini ziyarete gittiği Mersin'de, katılımcının da o tarihte orada bulunması vesilesiyle yüz yüze formatta gerçekleşmiştir. Söz konusu katılımcı, deprem sonrası Ankara'ya taşınmış ve hâlen orada yaşamakta ve ücret karşılığı ev içi bakım hizmeti vermektedir. Bu durum, saha çalışmasının akışkan, yer yer plansız ve fırsat temelli biçimde yürütüldüğünü göstermektedir.

Araştırmacının konumlanışı: Araştırmacının topluluğa kısmen aşina olması güven ilişkisini kolaylaştırmış ancak bu durum aynı zamanda öznel yorumların etkisini artırma potansiyeli taşımaktadır. Bu nedenle araştırma süreci boyunca özdüşünümsel ve refleksif bir yaklaşım benimsenmiştir.

İfade edilen bu sınırlılıklar, çalışmanın metodolojik bütünlüğünü zayıflatmaktan ziyade, üretilen verilerin bağlamını daha iyi anlamaya olanak sağlamakta ve nitel araştırma etiğine uygun biçimde açıklık ve şeffaflık ilkelerine hizmet etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

FİLİPİNLER: UZAKDOĞU'NUN GENÇ VE DİNAMİK ÜLKESİ

Resim 1

Filipinler haritası ve bayrağı

Kaynak: *(Halkbank Kültür ve Yaşam, 2025)*

Filipinler (Filipince: Repúbliká ng Pilipinas), Pasifik Okyanusu'nun batısındaki coğrafyada konumlanan Güneydoğu Asya'nın ada ülkesidir. "Pasifik Ateş Çemberi" adı verilen volkanik bir kuşak üzerinde yer almakta olan Filipinler, toplam yüzölçümü yaklaşık 300.000 kilometrekare olan bir takımada olup dünyanın beşinci büyük ada ülkesidir. Resmî adıyla Filipinler Cumhuriyeti, Vietnam kıyılarının yaklaşık 500 mil (800 km) açığında yer alan irili ufaklı 7.000'den fazla ada ve adacıktan oluşan bir takımadadır. Bu adalar genel olarak üç ana coğrafi bölgeye ayrılmıştır: Luzon, Visayas ve Mindanao (Borlaza vd., 2025). En güncel verilerle Filipinler, yaklaşık 120 milyonluk nüfusuyla (Ocak 2025), dünyanın en çok nüfus barındıran 14. ülkesi ve Asya kıtasının en kalabalık 7. ülkesi konumundadır (Kemp, 2025; "List of Asian countries by population", 2025). Bunun yanı sıra, ülke nüfusunun onda birini oluşturan 12 milyon Filipinlinin 200'den fazla yabancı ülkelerde yaşadığı tahmin edildiği göz önünde bulundurulduğunda Filipinlilerin dünyanın en büyük kopuntularından (diaspora) birini oluşturduğu görülmektedir. Başkenti her anlamda ülke için merkez

kabul edilen Manila iken Quezon City ülkenin en kalabalık şehridir. Manila hem resmi hem gayri resmi olarak hem geçmişte hem de günümüzde "Doğu Denizlerinin İncisi", "Doğu'nun Roması", "Pasifik'in Kraliçesi", "Asya'nın Paris'i", "Etkileyici Şehir", "Güneşin Şehri" gibi pek çok lakap, ifade veya sloganla anılmış ve anılmaya devam edilmektedir. Ayrıca "Daima ileri, asla geri" prensibi üzerine bir felsefe benimsemiş olan Manila şehri, ülkenin en kalabalık bölgesi ve dünyanın en yoğun nüfuslu bölgelerinden biridir ("Nicknames of Manila", 2024). Bunlarla birlikte son derece küreselleşmiş olarak kabul gören Manila, Filipinler'de kültür, ekonomi, eğitim ve hükümet merkezi olarak hizmet vermektedir. Filipinler'e uçakla giden uluslararası gezginler için ana giriş kapısıdır. Bunların yanı sıra, Filipinler'de her yerde bir doğa görüntüsü ile karşılaşılabilmektedir. Kültürel olarak eklektik ve jeolojik olarak zengin olan Filipinler, son derece geniş doğa harikası ile biyolojik ve tarihsel çeşitliliğe ev sahipliği yapar: yeşil dağlar, kum tepecikleri, gizemli su altı arazileri, idilik plajlar (Palawan veya Boracay'daki gibi), yemyeşil pirinç tarlaları, gizli şelaleler, görkemli volkanlar, endemik yaban hayatı, eski kiliseler, dünyanın en iyi bazı plajları, mercan resifleri...

2.1. Filipinler'in Genel Kültürüne Bir Bakış

2.1.1. *Takımadaların Coğrafi Oluşumu, Keşfi ve Ülke Tarihçesi (Sinaunang panahon sa Philipinas - Filipinler'de Eski Çağlar)*

Başlangıç noktasına gidilmek istenirse, takımadalar, yaklaşık 50 milyon küsur yıl önce, volkanik patlamalar ile oluşmuştur. Yaklaşık 30.000 yıl önce, ilk yerleşimcilerin muhtemelen buzul çağlarında inşa edilen kara köprüleri üzerinden Asya anakarasından geldiği tahmin edilmektedir. (California State University, Bakersfield, t.y.) Bir başka kaynak ise yalnızca bu antik döneme ait arkeolojik kazılardan elde edilen bulgulara dayanarak MÖ 67 binlere kadar uzanan ilk yerleşimci tarihçesinden söz etmektedir. Avusturya Aborjinleri, Papuanlar ve Melanezyalılarla akrabalığı bulunan Negrito ve Aetalar, Filipinler topraklarına ilk yerleşen sakinler t.y. olarak bilinmektedir. Ardından, Austronesianlarla birlikte Malezyalılar, Endonezyalılar, Çinliler, Japonlar, Hintliler ve Araplar da bu bölgeye gelerek ticari ilişkiler geliştirmiştir. Bu etkileşimler, Filipinler'in günümüzdeki zengin çok

kültürlülüğüne zemin hazırlayan etmenlerdir (CulturePop, t.y.). MS 4. binyıl ada dışından bölgeye ilk göçlere işaret ederken ilk yönetim tecrübeleri MS ilk bin yılın başlarında edinilmiş ve küçük ada devletleri kurulmaya başlanmıştır. Bu döneme ait yönetimle bağlantılı olarak "Barangay" adı verilen yönetim birimleri ve kabile yapısına benzer aile yönetimlerini simgeleyen "Datu" kavramları öne çıkmaktadır (GOVPH, t.y.). MS 10. yüzyıla gelindiğinde ise kıyı bölgesinde yaşayan köylüler, Çin ticaretini ve yerleşimcileri memnuniyetle karşılamış olup ardından Borneo'dan Müslüman tüccarlar gelmiştir. Filipinler'in ilk sakinleri, günümüzde baskın olan Moğol kökenli halklardı. Filipinler, coğrafi konumu nedeniyle, tarihçilerin Avrupa imparatorluklarını genişletmek için yeni topraklar arayışı olarak adlandırdığı durumun içinde yer almıştır. Bu süreç, egzotik baharatlar arayışı adı altında ince bir şekilde gizlenmiştir. 1400'lerin başlarında, Portekizli kaşifler, erken dönem Avrupalı coğrafyacılar ve kaşifler tarafından daha önce bilinmeyen bu "yeni topraklarda" birçok farklı kaynağın bolluğunu keşfettiler. Portekizlileri kısa bir süre sonra Doğu Hint Adaları'nda koloniler kurmayı amaçlayan Hollandalılar, İspanyollar ve İngilizler takip ederek bu bölgeye adım atmışlardır. Öte yandan Filipinler, 10. yüzyıldan itibaren Müslümanlar ve Çinli tüccarların ilgisini çekmekle beraber 15. yy.dan itibaren İslamiyetin bölgede hızlı bir şekilde yayıldığı görülmektedir. Daha sonra Müslümanlar, Sulu'da (1450) ve Mindanao'da (1515) iki ayrı sultanlık kurma noktasında adımlar atmıştır. İslam'ın Borneo'dan merkez ve kuzey adalarına kademeli olarak yayılması, İspanyol Hristiyanların gelişiyle kesintiye uğramıştır (İNSAMER, t.y.). Filipinler, 1521 senesinde İspanya adına düzenlendiği deniz seferinde, Portekizli kâşif Ferdinand Magellan tarafından keşfedilmiş ve işgal edilmiştir. Filipinler'e ayak basan ilk Avrupalı olan Magellan'ın hedefi Doğu Hint Adaları'na ulaşmak olmasına rağmen 1521 yılında Filipinler'in üçüncü büyük adası Samar Adası'na varmıştır (Halkbank Kültür ve Yaşam, 2025). Daha sonraki süreçte ise tüm adalar İspanyol hükümdarlığı altında tek bir ulus çatısı altında birleştirilmiştir. Filipinler takımadasına, İspanyol kâşif Ruy López de Villalobos tarafından 1542-1546 yılları arasında adalara yaptığı keşif gezisi sırasında İspanya Prensi Philip'in (daha sonra Kral II. Philip) onuruna "Las Islas Filipinas" adı verilmiştir. Adada İspanyol sömürgeciliğini tanımlayan İspanyol kolonileri kurulmaya başlanması ise 1521 yılında Magellan'ın Homonhon Adası'nı keşfetmesiyle birlikte gündeme gelmiştir ("Philippines", 2025). Magellan, tarihin bilinen ilk seyahati olarak dünyanın etrafını dolaşmayı başaran

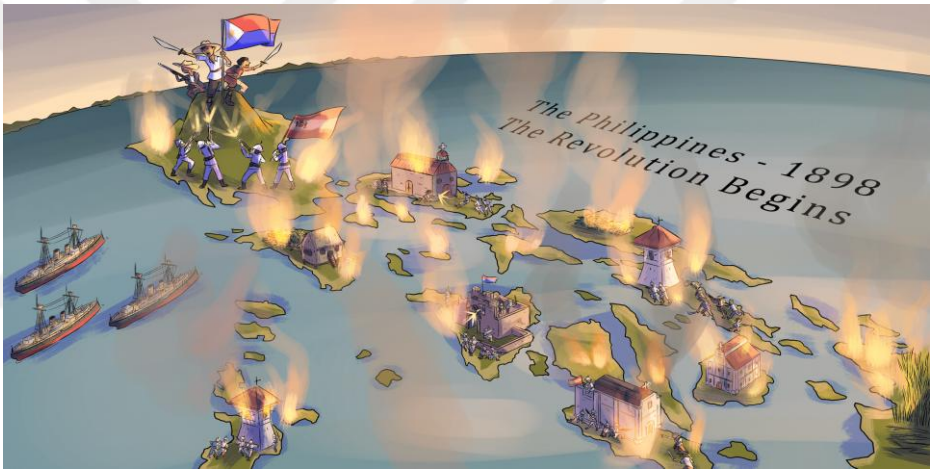
yolculuğun tamamlanmasını göremeden ölmüş olsa da Avrupalılar onun bu yolculuğu sayesinde Filipinler'in varlığını öğrenmiştir. Ayrıca, bu seyahatle dünyanın yuvarlak olduğu kanıtlanmış, Pasifik Okyanusu'nun enginliği ortaya koyulmuştur. Pasifik Okyanusu'nu geçerek Doğu Hint Adaları'na ulaşılabileceği kanıtlanmış ve son olarak Amerika'nın aslında Asya'dan tamamen ayrı bir kara parçası olduğu gerçeği gösterilmiştir (Agoncillo, 1960). Bunlara ek olarak, Filipin kültüründe Magellan, Hristiyanlığı Filipinler'e getirdiği için de onurlandırılmaktadır. Ferdinand Magellan, 27 Nisan 1521'de Mactan Adası Şefi Lapu-Lapu'nun askerleriyle girdiği çatışmada yaralanarak ölmüştür (Fullagar & Flannery, 2021). Mactan Muharebesi, tarihi bir dipnottan çok daha fazlasıdır. Ezici zorluklar karşısında yerli toplulukların dayanıklılığını temsil etmektedir. Lapu-Lapu'nun zaferi bölgedeki İspanyol sömürgeleşmesini geciktirmiş ve Filipin kimliğinin önemli bir temel taşı olarak öğretilen ulusal gurur kaynağı olarak tarihe geçmiştir. Lapu-Lapu ismi, yabancı işgalcilere karşı direnen ilk "Filipin ulusal kahramanı" olarak geriye dönük olarak onurlandırılmakla birlikte bir dizi anma töreni ve vesileyle anılmaktadır: Mactan adasında bir anıt, adını taşıyan bir şehir ve Cebu Eyaleti Meclis Binası'nda bir heykel (“Battle of Mactan”, 2025). Tarihsel sürece dönülecek olursa, Filipin bölgesi, 1540’lı yıllardan itibaren 1898 yılına kadar yaklaşık üç buçuk asır süren İspanyol sömürge rejiminin bir parçası olarak misyonerlik ve katı sömürgecilik politikalarına maruz kalmıştır. 1830'lara gelindiğinde, İspanyol kültürü ve düşüncesi Filipin kültürüne o kadar nüfuz etmişti ki Filipin halkı İspanya'dan kurtulma düşüncesine girmişti. İspanyol yöneticiler genellikle yerel halkla etkileşime geçmemiş olsalar da İspanyol dili, dini ve gelenekleri Filipinlilere dayatılmıştır. Bölgeye ilk gelen halklar çoğunlukla Malay ve Endonezya kabilelerinden oluşmaktaydı. Zaman zaman Pigmeler olarak adlandırılan ve Filipinler’in orijinal ilk sakinleri olduklarına inanılan Negritolar, çoğunlukla Çinli tüccarlardı. Bazı bağımsızlık girişimlerinin ve İspanya'nın eşit derecede vahşet içeren eylemlerinin ardından, Filipinli Milliyetçiler seslerini çıkarmaya başlamıştır. O dönemin en tanınmış figürlerinden biri Jose Rizal'dı. Rizal, Filipinler'deki Santo Tomas Üniversitesi ve Madrid Üniversitesi'nde tıp eğitimi almıştır. Rizal, İspanyol yönetiminin suistimallerini tasvir eden iki önemli roman kaleme almıştır. Söz konusu eserler yasaklanmış olmasına rağmen Filipinler'e gizlice sokulmuş ve geniş bir okuyucu kitlesi tarafından okunmuştur. 30 Aralık 1896'da idam edildiği gece, Rizal, Filipinler'i "Doğu Denizlerinin İncisi" ilan etmiştir. Ölümü her yıl

30 Aralık'ta anılmaktadır (California State University, Bakersfield, t.y.). Bu noktada, Filipinler'in Manila kentindeki Rizal Parkı'nda bulunan ve idam edilen Filipinli milliyetçi José Rizal'ı anmak için tasarlanmış bir anıt olan Rizal Anıtı'ndan söz etmek yerinde olacaktır. Anıt, Rizal'ın kalıntılarının gömüldüğü taş bir temel üzerine yerleştirilmiş bir dikili taşla birlikte duran bronz bir heykelinden oluşmakta ve iki ünlü romanı olan "El Filibusterismo ve Noli Me Tangere"yi taşımaktadır (Guide to the Philippines, t.y.). Asya'nın en büyük kentsel parklarından biri olarak kabul edilen ve Filipinler'in fiili ulusal kahramanı José Rizal'ın adını taşıyan Rizal Park veya yerel olarak Luneta Parkı, "Filipin milliyetçiliğinin doğum yeri" olarak Manila'nın simgesel yerlerinden biridir. Ayrıca, muhafızların değişimine tanık olunabilecek bu mekân, Filipin ulusal kahramanı Dr. Jose Rizal'ın son dinlenme yeridir ve İspanyol sömürge döneminde şehit düşen birçok Filipinli için kutsal bir yer niteliğindedir. Park, Malaya ırkının gururu Jose Rizal'a saygı göstermek için inşa edilmiştir (The NPDC, t.y.). Yazar, şair, mimar, savunucu ve vatansever olmak gibi çok yönlü bir kişiliğe sahip Dr. Jose Rizal, ulusal bir kahramandır. Yılmayan kararlılığı onu Filipin Devrimi'nde İspanyollarla yüzleşmeye yöneltmiştir. İspanyol ordusu tarafından idamına tanıklık eden yer, bugün Filipinler'in özgürlüğü için hayatını ortaya koyan saygıdeğer şehidi selamlamaktadır. Rizal Park, günümüzde, çok sayıda bahçesi, meydanı ve anıtı aracılığıyla Filipin tarihi, kültürü ve mirası hakkında bilgi edinmek için Filipinli ailelerin ve turistlerin bir araya geldiği ikonik bir yerdir. Metro Manila ciddi bir yeşil alan eksikliğinden muzdarip olduğundan Rizal Park en sevilen tropikal vahadır. Dünyanın ikinci büyük takımadasının tarihi hakkında sessizce hikâyeler anlatan bu park, bugün, sadece Filipin tarihi penceresinden değil aynı zamanda insanların hayatlarında da önemli bir rol oynamaya devam etmektedir. NPDC (National Parks Development Committee), Rizal Park'ı Filipinli ailelerin doğayla iletişim kurabileceği ve eğlenebileceği gerçek bir halk parkı olarak geliştirmeye devam etmekle birlikte burayı daha çevresel olarak sürdürülebilir hale getirip dünya standartlarında bir şehir parkına dönüştürme çabası içerisindedir (The NPDC, t.y.). Tarihsel süreçten devam edilecek olursa, 1565 senesinden beri İspanyol sömürgesi konumunda kalan Filipinlilerin bağımsızlık arzusu sayısız ayaklanmaya yol açmıştır. Ancak bu isyanlar, milliyetçiliğin daha birleşik bir sömürge karşıtı hareketi ortaya çıkardığı 19. yüzyıla kadar dağınık bir şekilde sürmüştür. Bu, 1896'da patlak veren ve Birleşik Devletler'in 1898'de İspanya-Amerika Savaşı'nda İspanya'yı yenmesine kadar devam eden bir

devrimle sonuçlanmıştır. İspanya ile Amerika Birleşik Devletleri arasındaki savaşın da etkisiyle Filipinler İspanya'ya karşı bağımsızlığını ancak o zaman ilan etmiştir. Buna karşın, 1898'deki Paris Antlaşması'nın şartları İspanya'nın Filipinler'den vazgeçmesini kararlaştırırken bunun karşılığında da adaları Birleşik Devletler'e bırakmıştır (The National WWII Museum, 2021). Böylelikle, Filipinler için yeni bir dönem başlamıştır. 1899'dan 1902'ye kadar ABD yönetimine karşı verilen Direniş Savaşı, birçok Filipinli tarafından artık Filipin-Amerika Savaşı olarak anılmaktadır. Filipinler tarafından bir ABD soykırımı olarak tanımlanan bu trajik süreçteki savaşlarda katledilen sivillerle ilgili rakamların 200 bin ile 1,5 milyon arasında değiştiği bildirilmiştir (Barrows, 2011).

Resim 2

Filipinler'in birçok adasında İspanyollar ile yönetmeye çalıştıkları halk arasında savaş çıkar

Kaynak: *(Duty to Country Under One Flag Illustration Gallery, t.y.)*

Emilio AGUINALDO liderliğindeki Filipinliler, 1899-1902 yılları arasında ABD yönetimine karşı bir ayaklanma başlatmıştır ancak 1913'e kadar dış adalarda bazı çatışmalar devam etmiştir. Ayaklanmayı bastıran ABD, yönetiminin geçici olduğunu ve amacının özgür ve demokratik bir hükümet geliştirmek olduğunu ilan etmiştir. Bu süreçte kamu eğitimi, sağlam hukuk sistemleri ve iki meclisli bir yasama organı uygulanmış olup kamu hizmetleri ise kademeli olarak Filipinliler tarafından devralınmıştır. 1935 yılına gelindiğinde, Filipinler, kendi kendini yöneten bir topluluk haline gelmiştir. Bu dönemde, resmî belgelerde İngilizce dili kullanılmış ve 1935'te on yıllık bir geçiş dönemi belirlenmiştir. Öte yandan, II. Dünya Savaşı tarafından kesintiye uğramasına rağmen, Filipinler 1942-1944'te Japonya tarafından ele

geçirildiğinde, ABD ve Filipinler bağımsızlık planlarıyla ilerleme kararı almıştır ("Philippines History", 2024). Bu süreçte Manuel QUEZON başkan seçilmiş ve 10 yıllık bir geçişin ardından ülkeyi bağımsızlığa hazırlamakla görevlendirilmiştir. Adalar II. Dünya Savaşı sırasında, 1942-44 yılları arasında Japon işgali altına girmiş olup ABD güçleri ve Filipinliler 1944-45 yılları arasında kontrolü yeniden ele geçirmek için savaşmışlardır. Nihayetinde, yoğun mücadeleler sonrası, 4 Temmuz 1946'da Filipin Adaları, bağımsız Filipinler Cumhuriyeti olmuştur (The U.S. Census Bureau, 2023). Anlaşıldığı üzere, 4 Temmuz 1946 zaferine giden yol uzun ve engebeli bir yoldu. Tarihler perşembe gününe denk gelen 4 Temmuz 1946'yı gösterdiğinde bulutlu, güneşsiz bir günü yaşayan Filipinler'de yağmur mevsimiydi ancak bu, Filipin bağımsızlık töreni için duyulan büyük heyecanı azaltmamıştı. Manila'nın çeşitli kiliselerinde ve eyalet başkentlerinde, şehirlerde ve kasabalarda dini törenler düzenlendi.

Resim 3

Dr. Ricardo T. Jose koleksiyonundan 4 Temmuz 1946 Bağımsızlık Günü kutlamaları programı

Kaynak: *(The National WWII Museum, 2021)*

Bağımsızlığın nişanesi olan 1946 yılı, ülke tarihi sayfalarında yeni bir bölüm başlangıcı olsa da bu zafer 1565 yılından bu yana sürekli olarak dış bir güç tarafından işgal edilen Güneydoğu Asya adaları için her soruna deva olamamıştır. II. Dünya Savaşı'nın yol açtığı acımasız yıkım, toparlanmayı oldukça çetin bir hale getirmiştir. Filipinler'in o günlerini resmedecek bir tuval çizilecek olsa, doyurulacak aç boğazlar, inşa edilecek veya yeniden inşa edilecek bir ekonomi ve altyapı ile elden geçirilmesi

gereken yönetim kurumları tuvale yansıtılan ögeler olacaktır (Francia, 2014). Bu süreç, ülkenin kalkınma yörüngesi için sahne hazırlanılan, sömürgeciliğin miraslarıyla, Soğuk Savaş jeopolitiğinin gerçekleriyle ve büyüme ve eşitlik için oluşan iç baskılarla boğuşulan bir süreçtir. Özetle, bağımsızlık sonrası dönem, siyasi istikrarsızlık ve kırılgan bir siyasi sistem, zayıf ekonominin yarattığı ekonomik zorluklar, yaygın görülen yoksulluk gibi sayısız sıkıntı ve bunlara eşlik eden toplumsal dönüşümlerle dolu çalkantılı bir yolculuğa tanık olmuştur (Sinaunang Panahon, 2025). Yani, bağımsızlığı izleyen bu yıllar, ulusu II. Dünya Savaşı'nın küllerinden yeniden doğurarak tekrar inşa etme gibi zorlu bir görev ile karakterize edilmektedir.

Resim 4

4 Temmuz 1946'da bağımsızlık törenleri programı sırasında Filipinler bayrağı göndere çekilirken Amerika Birleşik Devletleri bayrağı indiriliyor

Kaynak: (The National WWII Museum, 2021)

2.1.2. Demografi

Yaklaşık 116 milyonluk nüfusuyla Filipinler (Worldometer, t.y.), 2022 yılında Japonya'nın ardından Asya-Pasifik bölgesindeki en kalabalık ülkelerden biri olarak öne çıkmıştır. Ülkedeki derin köklere sahip Katolik inancı, toplumun yaşam yanlısı tutumunu şekillendirerek nüfusun patlamasına katkıda bulunmuştur. Ancak doğum kontrol yöntemlerinin ve modern aile planlaması tekniklerinin kullanımının yaygınlaşmasının kısmen bir sonucu olarak azalan doğurganlık oranlarının da

kanıtladığı üzere ülkede son on yılda nüfusun büyüme hızı yavaşlamıştır (Alama, 2024).

Filipinler, genç bir nüfusa sahip olup bu nüfusun yaklaşık %64'ü 15 ile 64 yaş arasındadır. Ayrıca, %30'dan fazlası 0 ile 14 yaş grubundadır. 2019 yılında yapılan bir araştırmaya göre, erkek hanehalkı üyelerinin ortalama yaşı 37,68 iken, kadın üyelerin ortalama yaşı 44,2 olarak tespit edilmiştir. Ülkenin genç neslinin, COVID-19 kaynaklı uzun süreli kilitlemelere maruz kaldıktan sonra ekonomik toparlanmaya önemli katkılarda bulunduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra, genç demografi dijitalleşme eğilimlerini besleyerek sosyal medya ve e-ticaret adaptasyonunu artırmaktadır (Balita, 2024).

Bu bilgilere ek olarak, Filipinler İstatistik Kurumu'ndan (PSA) (2023) edinilen verilere göre, Filipinler'de hanehalkı nüfusunun 78 bin 396'sını yabancı uyruklular oluşturmakta olup bu sayı hanehalkının yüzde 0,1'ine tekabül etmektedir. Ayrıca, ülkedeki en büyük yabancı uyruklu nüfus 22.494 kişi ve %28,7'lik oran ile Çin Halk Cumhuriyeti'ne aittir. Bunu, 18.959 kişi ve %24,2 ile Hindistan'dan gelen yabancı uyruklular ve 6.306 kişi ve %8,0 ile Amerika Birleşik Devletleri'nden gelen yabancı uyruklular takip etmiştir.

2.1.3. Eğitim ve Dil (Ako Ay Pilipino: Ben Bir Filipinliyim)

Bilgi, ilerlemenin ve hayatların dönüşümünün temel taşıdır. Eğitim de yalnızca okulda öğretilen dersler ve akademik başarı ile ilgili bir olgu olmamakla birlikte yoksulluğun azaltılması, sosyal eşitlik ve bütünsel ulusal kalkınma için güçlü bir katalizördür. Küçük yaşlardan itibaren ailemiz, akranlarımız, medya veya diğer kaynaklar aracılığıyla sürekli olarak çevremizdeki dünyadan fikirler öğreniriz. Formal eğitimle birlikte bu informal eğitim, zihinlerimizi, değerlerimizi ve becerilerimizi şekillendirir. Bize düşünmeyi, yaratıcı olmayı ve kişisel gelişim ve başarı için kritik önem arz eden sorunları çözmeyi öğretir. Diğer bir deyişle, eğitim, tüm potansiyelimizin ve özgürlüğümüzün kilidini açan sihirli bir anahtar gibidir.

Öte yandan, çocukların ve gençlerin iyiliğini yalnızca bireysel seçim özgürlüğü değil, aynı zamanda ailelerinin iyiliği ve toplumlarının politikalarıyla özdeşleşmek ve

bunlara katılmak da gösterir. Bu hedef, eğitimin çok yönlü doğasını ve bireyleri ve toplumları şekillendirmedeki rolünü yansıtmaktadır. Eğitim sosyolojisinin kurucusu Emile Durkheim (1922), eğitimi bireysel benliği ve toplumsal benliği, yani Ben ve Biz'i disiplinli, istikrarlı ve anlamlı bir birliğe örgütlemenin bir yolu olarak görür. Değerlerin ve disiplinin içselleştirilmesi, çocuğun topluma girişini temsil eder. Bu nedenle sosyolojik yaklaşımları kullanarak eğitimi incelemek ve analiz etmek çok önemlidir. Durkheim, kitabına eğitimin toplumsal doğasını vurgulayarak başlar. Bir toplumun kolektif normlarını ve değerlerini gençlere aşılamasının ve böylece toplumsal sürekliliği sağlamasının eğitim yoluyla olduğunu savunur. Eğitim, basit bir bilgi aktarımından daha fazlasıdır; toplumsal ve ahlaki düzenin sürdürüldüğü ve toplumun kendini devam ettirdiği bir araçtır. Eğitimin çeşitli tanımlarını mercek altına alan Durkheim, her toplumun kendi özel ihtiyaçlarına ve anlayışlarına uygun kendi eğitim sistemine sahip olması nedeniyle bu tanımların hepsini mükemmel bir ideal eğitim olduğunu varsaydıkları için eleştirmiştir. Daha sonra eğitimin amaçlarını ve işlevlerini sosyolojik bir bakış açısıyla inceler. Durkheim, eğitimin birincil amacının bireysel dâhiliğe hitap etmek değil, bireyleri toplumun işlevsel üyeleri olmaya hazırlamak olduğunu savunarak bireyselci eğitim anlayışlarını reddeder. Eğitim bunu, toplumsal dayanışma duygusu ve "kolektif bilinç" olarak adlandırdığı bir dizi paylaşılan inanç ve uygulama geliştirerek yapar. Durkheim'e göre bu, bireyleri bir arada tutmak için gerekli olan toplumun ahlaki temelidir.

Filipinler, ailenin ihtiyaçlarının bireyin ihtiyaçlarından daha öncelikli olduğu kolektivist bir toplumdur. Filipinliler sosyal uyuma ve sorunsuz ilişkiler sürdürmeye değer veren insanlardır. Bu bağlamda, yukarıdaki paragrafta ışık tutulan Durkheim'in görüşleri ile Filipin topluluğu arasında eğitim anlamında güçlü bir bağ düşünülebilir. Filipinler her engele rağmen eğitim konusuna ciddi önem atfeden bir ülkedir. Ülkenin eğitim tablosunu iyileştirme taahhüdü geçmişi ne olursa olsun her vatandaşın potansiyelini açığa çıkarma arzusunu yansıtmaktadır. Eğitim birçok Filipinli için önemli bir başarıdır çünkü çocuk ilk önce evde bir şeyler öğrense de eğitim yoluyla dünya bilgisi, görgü kuralları ve başkalarına karşı adil ve insani davranış noktalarında daha fazla bilgi sahibi olur. İdeal bir eğitim, yalnızca okulda dersler öğrenmek için değil, aynı zamanda toplumda nasıl etkileşim kurulacağı hakkında da fırsatlar sunar. Birçok Filipinli için eğitim, daha iyi bir geleceğe giden yoldur. Bu noktada, yurt dışında yaşayan 10 milyon vatandaşa sahip ve yurt dışında çalışmak üzere her yıl bir

milyondan fazla göç veren Filipinler ülkesi (ILO, t.y.) söz konusu olduğunda, eğitimin insanlar için taşıdığı bilinen standart işlevlerinden ayrı olarak Filipinlilerin hayatında benzersiz bir rolü vardır. Onlar için eğitim yalnızca bilgi edinmek, aydınlanmak değil, kelimenin tam manasıyla evlerinin üzerine çatı inşa etmek, çocuk büyütmek, beslemek, doktora gidebilmek, ilaca ulaşabilmek için önlerine aydınlık bir yol açan kilometre taşlarıdır. Sürdürülebilir eğitim, daha iyi bir iş güvenliği sağlar. Özellikle yoksul aileler için çocuklarının uygun bir eğitim alması, kendilerini yoksulluktan kurtarma şansı verir. Bu eğitimin değeri o kadar büyüktür ki ebeveynler çocuklarının hak ettikleri en iyi eğitimi almasını sağlamak için hayatlarından ödün vermeye oldukça istekli davranırlar. Bunlara ek olarak, Filipinler'de eğitim, çok eski zamanlardan beri toplumun omurgasını, yani liderlerini inşa etmede hayati bir rol oynamıştır. Eğitim yoluyla ülke, en iyi ekonomistlerini, araştırmacılarını, politikacılarını, avukatlarını, öğretmenlerini, antropologlarını ve sanatçılarını yetiştirmeye devam etmektedir. Ulusal kalkınmanın temel taşı olan eğitim olgusu, büyümeye, toplumsal ilerlemeye ve istikrara katkı sağlar. Bir toplumun eğitimi, ülkenin geleceğini ve kimliğini belirlemede önemli bir rol oynar çünkü bu değerli bilgi edinimi ulusal kalkınma ve ekonominin istikrarı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Kaliteli eğitim ve nitelikli bir öğrenme ortamının sağlanması, Filipinli halkını bilgi, potansiyel ve yaratıcılıklarını beslemeye ve geliştirmeye teşvik etmektedir. Filipinli gençlere kaliteli eğitim verilmeye çalışılarak ülkenin gençlerinin küresel olarak rekabetçi profesyoneller olarak yetişmesi sağlanmaya ve böylece ülkeye daha iyi bir yaşam kalitesi sunulmaya çabalanmaktadır.

Madalyonun diğer yüzüne bakılacak olursa, dünyayı herkese eşit fırsatlar verilen adil ve hakkaniyetli bir yer olarak görmek için olmazsa olmaz şey eğitimdir. Kaliteli eğitime erişim temel bir insan hakkıdır. Farklı sosyal sınıflar ve cinsiyetler arasındaki mevcut farklılıkları ortadan kaldırmak için eğitim şarttır. Eğitim, yoksullar için fırsatlarla dolu bir dünya açar, böylece iyi ücretli işlerde eşit şansa sahip olabilirler. Filipinler de dünyadaki birçok ülkede olduğu gibi eğitim alanında farklı türde sorunlarla yüzleşmektedir. Öncelikle, Filipinler'de birçok çocuk geride bırakılmaktadır. Bunun birincil sebeplerinden olan yoksulluk, Filipinler'de uzun zamandır yaygın ve çözümsüz bir sorun olmuştur ve eğitim bu toplumsal hastalığın en kritik kurbanlarından biri olmaya devam etmektedir. Filipinler İstatistik Kurumu (PSA) (2025), iki yıl önce gerçekleştirilen araştırmaya kıyasla 2,4 milyon kişilik bir

düşüş ile yaklaşık 17,5 milyon Filipinlinin yoksulluk sınırının altında yaşadığını ve birçoğunun günlük olarak geçimini sağlamak için mücadele ettiğini bildirmiştir. Sonuç olarak, eğitim birçok aile için, özellikle de en yoksul topluluklarda yaşayanlar için karşılanamayan bir lüks haline gelmektedir. Çocuklarını okula gönderememek onları bunun yerine çalışmaya zorlar ve nesiller boyunca yoksulluk döngüsü daima tekrar etmiştir. Bunların yanı sıra, ülke, Filipinler'deki çocukların tam potansiyellerine ulaşmasını engelleyen bir 'öğrenme krizi' yaşamaktadır. Aynı ekonomik seviyedeki ülkelerle karşılaştırıldığında, Filipinler beş ila altı yıllık okul eğitiminin gerisinde kaldığı belirtilmiştir (PISA, 2022). Dahası, ülke içerisinde de büyük farklılıklar mevcuttur: Bangsamoro gibi bölgeler diğerlerinden iki yıl daha geride kalmıştır (UNICEF Philippines, t.y.). Kaliteli öğrenmeye erişim, özellikle en küçük öğrenciler için parası veya fırsatı olan ailelerle sınırlıdır. Eğitimin mevcut durumunda yaşanan problemler arasında uygun tesis ve ekipman eksikliği, yetersiz finansman, kaynak ve altyapı yetersizliği, eğitim eşitsizlikleri, müfredat ve öğretim sorunları, dijital bölünme, öğretmen eksikliği, iklim değişikliğinin eğitime etkileri, dijitalleşme ihtiyaçları ve sürdürülebilir kalkınma yer almaktadır (Bai, 2023; Trinity University of Asia, nd.) İklim etkilerinden özel olarak bahsedilecek olursa, Filipinler'deki 26 milyondan fazla kayıtlı öğrenci, dayanılmaz sıcaklıklar, güçlü tayfunlar ve temel ihtiyaçlar için suya sınırlı erişim getiren El Niño olasılığı da dâhil olmak üzere iklim değişikliğinin çok yönlü etkileriyle karşı karşıya kalmaktadır (The Manila Times, 2024). Yaşanan bu eğitim ve öğrenme krizi, ekonomik yaşam kaynağı ve sürdürülebilir bir geleceğin temeli genç nüfusuna bağlı olan tüm Filipinler'in geleceğini tehlikeye atmaktadır. Bu tehlike devam ederse, Filipinler, eğitimli vatandaş ve yetenekli iş gücü profili olmadan demografik temettüsünden yararlanamayacak, ekonomisini ve toplumunu güçlendirme ve halkının yaşamlarını iyileştirme fırsatını kaçıracaktır (UNICEF Philippines, t.y.).

Tüm bu sorunlara rağmen, eğitim, Filipinliler için hâlâ değerli bir olgudur ve eğitime mümkün olduğunca ulaşmaya çalışırlar. İyi bir eğitim elzemdir çünkü yalnızca bir diploma, Filipinli mezunları yıkıcı bir geleceğin etkilerinden korumak için çok ince bir zırhtır. Bir toplumun eğitimi, ülkenin geleceğini ve kimliğini belirlemede önemli bir rol oynar çünkü bu değerli bilgi edinimi, ulusal kalkınma ve ekonominin istikrarı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Tüm Filipinlilerin eğitime eşit erişimini sağlayarak ülke, halkının tüm potansiyelini açığa çıkarabilir ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda

bulunabilir. Tüm bunlardan yola çıkılacak olursa uluslararası kuruluşlar ve özel sektörün de desteğiyle hükümet, eğitime öncelik vermeye ve ülkenin geleceğine yatırım yapmaya devam etmelidir.

Güneydoğu Asya'da yer alan büyük bir tropikal takımada olan Filipinler, 7000'den fazla meskûn ada ve karmaşık geçmişinin yankılarını taşıyan tarihinin yanı sıra kültürel ve dil zenginliği ile bilinmektedir. Dünyanın dil açısından en çeşitli ülkelerinden biri olan ve adeta diller mozaiğine sahip Filipinler, zengin bir dil dokusuna ev sahipliği yapmaktadır. 117 milyonluk nüfusu, ülkenin ulusal dili olan Filipince de dâhil olmak üzere 120'den fazla dil konuşmaktadır. Bu dil, İngilizce, İspanyolca ve Çinceden ödünç alınan kelimelerle yerli Tagalog'un modernleştirilmiş bir versiyonudur. İspanyolca, kullanımında marjinal olsa da azınlık çevrelerce güç kazanmakta olup lehçe biçimlerinde varlığını sürdürmektedir (Today, 2023; Ivushkina, 2024). Filipinler, küresel olarak dilsel açıdan en çeşitli ülkelerden biri olarak sıralamaya girmektedir. Filipince ve İngilizce resmi diller olsa da bunlar Asya uluslarının dilsel zenginliğinin yalnızca bir kısmını temsil eder. Bu iki dil ayrıca eğitim dilidir. İlginç bir detaydır ki Filipin anayasası, tarihi etkisini kabul ederek 1987'ye kadar İspanyolcayı da resmi dil olarak kabul etmiştir (“Spanish language”, 2025). Tagalog olarak da bilinen Filipince, etnik gruplar arasında iletişim dili olarak ulusal çapta kullanılan ana dildir. Ayrıca, Department of Tourism’e (Turizm Departmanı) (t.y.) göre, Filipinliler’de büyük bir kesim tarafından konuşulan sekiz ana dil daha mevcuttur: Tagalog, Cebuano, Ilocano, Hiligaynon veya Ilonggo, Bicol, Waray, Kapampangan ve Pangasinan. 1937'de, “Pilipino” kavramı, dilin standartlaştırılmış bir versiyonunu tanımlamak için ortaya atılmış, daha sonra ise bu kavram temelini Tagalog’dan alan modern “Filipino” halini almıştır. Ayrıca, bu dil, ülkedeki çeşitli etnolinguistik gruplar arasında ortak bir dil olarak hizmet etmektedir. “Filipino” kavramı, Filipin ulusal dilini ve Filipin halkını (Filipinliler) ifade eden bir isim olup aynı zamanda Filipinler'den gelen insanları, nesneleri ve benzerlerini tanımlamak için kullanılan bir sıfattır (“Languages of the Philippines”, 2025). Toparlamak gerekirse, İngilizce, sosyal basamakların en üst seviyelerinde, devlet hukuku, hükümet, eğitim ve iş kurumlarında konuşulan resmi bir devlet dili olarak varlığını sürdürmektedir. Tagalog veya Filipino ise okullarda öğretilen, iş dünyasında ve hayatın farklı alanlarında konuşulan bir diğer resmi devlet dilidir. Eğitimli öğretmenler ve onu popülerleştirebilecek ve entelektüelleştirebilecek profesyonel çevirmenlerin eksikliği

nedeniyle okullarda ve üniversitelerde kullanılması için eşit bir zemin olmadığından İngilizce ile aynı kulvarı paylaşamamaktadır (Ivushkina, 2024). Bunların yanı sıra, Filipinlilerin günlük konuşma kimliğinin ayırt edici ve sıra dışı bir özelliği olarak, günlük diyaloglarda, bir dilden diğerine geçiş örnekleriyle epeyce karşılaşılmaktadır. Pontillas vd.'ne (2022) göre kültürel ve dilsel bakımdan zengin bir ülke olmanın olağan bir sonucu olarak, Filipinler, iki dilli ve çok dilli insanlardan oluşan bir topluluktur. Filipinler'de farklı bölgelerde konuşulan birçok lehçe bulunur. Örneğin, çok sayıda Filipinli ana dili, Filipince ve İngilizce şeklinde üç dil konuşmaktadır. Bu da onların bağlama ve iletişim ihtiyaçlarına bağlı olarak bir dilden diğerine geçmelerine olanak tanır. Kod değiştirme (code-switching) denilen bu kavram, sosyal ve psikolojik faktörlerden, rahatlık duygularından, duygusallıklarından veya kolektif kimliklerinden etkilenen bir kavramdır. Bir yandan, Filipin kültürünün çeşitliliğini ve renkliliğini yansıtırken diğer yandan onların ana dillerini korumalarına olanak tanımaktadır (Ivushkina, 2024). Code-switching, konuşmacıların aynı bağlamda lehçeleri veya İngilizceyi harmanladığı yerlerde kendini gösterir. Filipinliler sosyalleştiklerinde çeşitli kültürlere ve durumlara maruz kaldığından bir dilden diğerine geçmeyi tercih ederler. Bu nedenlerle, Filipinler'de kod değiştirme her gün sıradan bir şekilde görülmektedir. Thompson (2003), bu olguyu televizyon reklamlarında, kamu röportajlarında, radyo programlarında, basketbol yorumlarında ve diğer medya sitelerinde sıklıkla gözlemlemiş ve daha sonra Tagalog ve İngilizce arasındaki bu kod değiştirme olayını "Taglish" kavramıyla tanımlamıştır. Her iki dil de diğer dillerden kelimeler ödünç alıp bunları kendine mal etmeye devam etmektedir. Lesada (2017), yürüttüğü tez çalışmasında şöyle belirtmiştir: Taglish, İngilizce terimlerin temel ödünç alınmasından çok daha karmaşık özelliktedir. İki dil arasında sürekli, düzenli, sistematik bir değişim içerir ve buna Tagalog dilbilgisi öğelerinin İngilizce sözcük öğelerine veya tam tersi yönde eklenmesiyle karakterize edilen harmanlama durumu da dâhildir. Kod değiştirme söyleminin kendine özgü kuralları ve çerçeveleri mevcut olup değişimler ve eklemeler morfem, sözcük veya ifade düzeyleri içinde birçok yerde meydana gelebilir. Bu kavrama ek olarak, ülkenin 19. yüzyıldaki sömürge döneminden kalıntı bir terim olan "conyo", genellikle insanların İngilizce ve Filipin dillerinin bir kombinasyonu olan Taglish'i telaşlı bir şekilde konuştuğu bir dili ifade eder. Bu dil stilini benimseyenlerin her iki dile yeterince hâkim olmadıkları ve kod değiştirmek zorunda kaldıkları da düşünülebilir. Conyo language

(conyo dili), toplumun zengin katmanındaki gençler arasında belirgindir. Genellikle yüksek fiyatlı kolejlerde ve üniversitelerde eğitim gören lise ve üniversite öğrencilerinin günlük sohbetlerinde duyulmaktadır (Valdeavilla, 2024). Urban Dictionary (2018), "conyo"yu, Filipin argosunda, iki dilli -İngilizce ve Filipinli- konuşan ve en azından tek bir cümlede iki dili birleştiren kişi şeklinde tanımlamıştır. Filipin bakış açısına göre, Filipinli kelimeler Amerikan İngilizcesi gibi birleştirildiğinde ve telaffuz edildiğinde kişi "conyo"dur. Sonuç olarak, tüm anlatılanlar birleştirildiğinde, Filipin halkının hayal gücünde var olan İspanyollar veya Amerikalılar hakkındaki basmakalıp imgeleri de taşıyarak günlük söylemlerine "yerel renk" katan bir "sosyal topluluk" oluşturulduğu söylenebilir (Garvida, 2012, s. 32). Ne var ki İngilizceleştirilmiş "Philippines" veya İspanyolca "Filipinas" adlı ülkenin dilsel zenginliğine karşın bazı diller Filipince ve İngilizcenin modern toplumdaki artan etkisi nedeniyle risk altındadır veya yok olmaktadır. Bu nedenle Filipin hükümeti, bu dilleri korumak ve canlandırmak için iki dilli ve çok dilli öğretimi eğitim sistemine entegre etme yolunda adımlar atmıştır (Chureson, 2013).

Şekil 1

Ev içerisinde genel olarak en çok konuşulan on dil/lehçe: Filipinler, 2020

Kaynak: *(Filipin İstatistik Kurumu, 2020)*

Taglish diline örnekler:

- T: Kumain tayo sa Wendy's.
  E: Let's eat at Wendy's.
  T+E: Eat tayo sa Wendy's.

- T: Pakitawag ang tsuper.

- E: Please call the driver.
- **T+E: Paki-call ang driver.**

- That guy is a conyo, he said, "Don't tapakan ang grass!" (Don't step on the grass/ Keep off the grass) [O adam bir conyo, "Çimene basma!" dedi. (Çimene basma/Çimenden uzak dur)]

2.1.4. İnsan, Sosyal Yaşam ve Din (Habang may buhay, may pag-asa. - Hayat olduğu sürece umut da vardır.)

Geçmiş dediğimiz şey geride kalsa dahi hiçbir zaman olduğu gibi yerinde kalmaz ve içimizde yaşamaya devam eder. Merhum Filipinli tarihçi Renato Constantino'ya göre, geçmiş devam eden bir olgudur ve tıpkı uzaktaki bir yıldızdan gelen ışık kadar keskin bir şekilde bugünü aydınlatır (Francia, 2014, s. 8). Filipinler ülkesi, önceki iki cümlede ifade edilenlerle tam uyum sağlayarak, geçmişini bugüne taşıyan ve bugününün her zerresi geçmişi tarafından ilmek ilmek işlenmiş bir ulustur. Filipinler'de uzun bir Batı sömürge yönetimi geçmişinin ardından hem görünüş hem de kültür açısından doğu ve batının benzersiz bir karışımı olan dirençli bir halk ortaya çıkmıştır. Coğrafi olarak Güneydoğu Asya'da konumlanmasına rağmen, ulusun kültüründe önemli bir Avro-Amerikan etkisi vardır. Ülke, gerçek anlamda kültürlerin harmanlandığı bir yer olup burada Doğu, Batı ile buluşmaktadır. Modern Filipin kültürü, Çinli tüccarlar, İspanyol fatihler ve Amerikalı yöneticilerin etkisiyle yoğrulup bugünkü şekline kavuşmuştur. Diğer bir yandan, köken hususunda, Filipinler halkının Malay ırkına mensup olup olmadığı sorusu üzerinde geçmiş yıllarda çok sayıda araştırma yapılmış ve yanıtlar aranmış olsa da bu halen fikir ayrılıklarının zaman zaman yaşandığı tartışmalı bir konudur (Bernad, 1971; Curaming, 2011; Gomez, 2020; Palatino, 2013). Bununla birlikte, birçok kaynağa göre, kompleks geçmişi ve canlı kültürüyle Filipinliler, yüzyıllar süren ticaret, sömürgeleştirme ve göçün bir sonucu olarak, temelde Çinli, Amerikalı, İspanyol ve Arap kanının serpiştirildiği Malay kökenlidir (ADRC, t.y.). Filipinlilerin ünlü olduğu bayanihan veya akrabalık ve yoldaşlık ruhunun Malay atalarından alındığı söylenmektedir. Yakın aile ilişkilerinin Çinlilerden miras alındığı düşünülürken dindarlık ise 16. yüzyılda Hristiyanlığı tanıtan İspanyollardan gelmektedir. İspanyolların inşa ettiği Hristiyan kiliseleri ve Müslümanların inşa ettiği camiler manevi bir dayanak noktası işlevi görürken Amerika'nın temellerini attığı ve Filipinler'in de yaygınlaştırdığı eğitim sistemi

kültürel uyumu ve sosyoekonomik ilerlemeyi temsil eder hale gelmiştir (Shi, 2022). İspanyol kültürü ile olan güçlü bağları nedeniyle, Filipinliler, Asyalıdan ziyade Latin gibi görünen bir şekilde, hayata karşı duygusal, enerjik ve tutkuludurlar. Misafirperverlik söz konusu olunca bu, Filipinli karakterinde ortak bir paydadır ve Filipinlileri Filipinli yapan ayırt edici değerlerdendir. İlaveten, tarihsel olarak esmer/kahverengi tenli olan Filipinliler, muhtemelen günümüzde İngilizce bilen az sayıdaki (eğer varsa) Doğulu nitelikli halklardan biridir (Embassy of the Philippines, 2014). Tüm bunlara karşın, böylesine eşsiz bir kimlik taşıyan Filipinler, güçlü aile bağlarının bugüne dek devam ettirilmesi, Asya tarihi ve edebiyatına duyulan ilginin artması, barangay'ın hükümetin en küçük birimi olarak yeniden canlandırılması ve ardından uykuda kalmış geleneklerin yeniden hayata geçirilmesi gibi yollarla Batı kültürel ithalatlarını terk etmeksizin Asya mirasını güçlendirmeyi de bilmiştir (Borlaza & Cullinane, 2025).

Kültür, çeşitli sektörleri ve sosyal grupları kapsayan, tarihleri, bilgileri ve gelenekleri tarafından şekillendirilen dinamik ve çok boyutlu bir gelişme yönüdür. Öte yandan değerler, bir grup veya topluluk tarafından iyi veya kötü, arzu edilen veya arzu edilmeyen, kabul edilebilir veya kabul edilemez olanla ilgili paylaşılan ideallerdir. Filipin kültürü, en üst düzeyde sıcak ve cömert davranışlar sergileyen misafirperverliği ve Sinulog ve Ati-Atihan gibi canlı festivallerle kutlanan şenlik ruhuyla ünlüdür (MakeYourAsia, 2025). Ülkenin eşsiz kültürel kimliği, Filipinlilerin yaratıcılık, misafirperverlik ve sıcakkanlılık ruhunun gerçek bir yansımasıdır. Kültürün yapı taşlarını oluşturan ögeler tanımlanmaya başlanacak olursa, ayrı bir başlık açılabilecek ve ilk olarak söz edilmesi gereken detay Filipin kültürüne derinden yerleşmiş bir değer olan saygı olgusudur. Saygıya verilen önem ve saygının kültürel etkileri oldukça büyüktür. Bu çerçevede, bilhassa büyüklere saygı göstermenin toplumda farklı bir yeri vardır. Saygı ve nezaket, güçlü bağlar ve bir topluluk duygusu oluşturmaya destek olmakla beraber sosyal uyumu teşvik eder. Bununla paralel olarak, Filipin dilinde saygının ilişkiler üzerinde büyük etkileri vardır. Filipin kültüründe saygı yalnızca kelimelerden ibaret değildir. İnsanların nasıl etkileşim kurduğuyla gösterilen bir yaşam biçimidir. Bu nedenlerle, Filipin halkı güven, dayanışma ve saygı ortamı oluşturacak nazik bir dil ve unvanlar kullanmayı tercih etmektedir. Filipinliler, örneğin, ablalar için "ate" ve abiler için "kuya" kelimelerini telaffuz ederken teyzeler, amcalar veya yaşça büyük kişilere hitap ederken de "tita" veya "tito" gibi unvanlar

kullanırlar. “Lola” (nene/büyükanne) ve “lolo” (dede/büyükbaba) gibi aileye ilişkin kavramlar da günlük dilin yaşayan parçalarıdır. Konuşmalarda "po" ve "opo" kullanımı ise özellikle büyüklerle veya daha yüksek statüdeki bir otoriteyle konuşurken nezaket ve saygıyı ifade etmektedir. "Po" genellikle bir cümlenin sonunda saygı göstermek için kullanılırken "opo" "evet"in nazik bir biçimidir. Örneğin, bir ebeveyne cevap verirken, "Opo kumain na po ako" (Evet, zaten yedim) denebilir veya “Po” ile beraber “Salamat” (Teşekkür ederim) ve “Maraming Salamat (Çok teşekkür ederim)” demek şükran göstergesidir. Başka bir örnek olarak (Nasılsınız, beyefendi/hanımefendi?) anlamına gelen “Kumusta Po Kayo?” (How are you, sir/ma’am?) verilebilir. Bu gelenek, yaşlılara saygı göstermenin çok önemli olduğu Filipin kültüründe kilit öneme sahiptir. Ayrıca, bu terimler, saygılı bir ton korumaya ve Filipinli aile ve toplum içindeki sosyal hiyerarşiyi kabul etmeye yardımcı olur. Bu kelimeleri kullanmak, birlik ve beraberlik duygusunu aşılayıp herkesin birbirine bağlı ve değerli hissetmesini sağlar. Böylelikle, pozitif ve uyumlu ilişkiler yaratılabilir. Filipin kültürü sürekli değişime uğrasa da değişime uğramayan "po" ve "opo" kavramları, Filipinlilerin birbirleriyle konuşma biçimlerine derinden kök salmış durumdadır. (Sinaunang Panahon, 2025). "Pagmamano", gençlerin yaşlılara saygı göstergesi olarak sıklıkla yaptığı bir Filipin hareketidir. Bu hareket, bir gencin yaşlının sağ elini alıp alnına hafifçe vurmasıyla yapılır. Genellikle, özellikle illerde, yaşlı bir kişi "Kaawaan ka ng Diyos" (Tanrı sana merhamet etsin) demektedir. Manila gibi oldukça kentsel alanlarda ise yaşlılar genellikle “Bless you” veya “God Bless You.” ("Tanrı seni korusun") şeklinde yanıt vermektedir (Ong, nd.). Ek olarak, birinin evini ziyaret ederken yiyecek veya hediyelik eşya gibi küçük bir hediye getirmek Filipin kültüründe nazik bir davranıştır. Gerek rengârenk festivalleri gerek lezzetli yöresel yemekleri gerekse gelişen sanat sahnesi ile Filipinler, herkese hitap eden bir şeyler sunmaktadır. Filipinler kültürü, nesiller boyunca aktarılan ve toplumsal yapısının şekillenmesinde önemli rol oynayan temel değerlerle tanımlanır. Bu değerleri anlamak, Filipinlilerin yaşam tarzına dair daha derin bir bakış açısı sağlamakla beraber topluluk, saygı ve uyuma verilen öneme ışık tutacaktır. Filipinler kültürünün öne çıkan bir özelliği olarak insanların uyumlu bütünlüğü ve dayanışma haline bir örnek verilmek istenirse, Bayanihan, Filipin dilinde (Tagalogca) "bayan" kelimesinden türetilen ve ulus, kasaba veya topluluk anlamına gelen bir terim olmakla beraber yüzyıllardır süregelen bir gelenektir. Başkalarının evlerini kaldırıp yeni bir yere

taşımalarına yardım etmek gibi toplumsal birliği ve iş birliğini temsil etmektedir. Bu gelenek, modern zamanlarda, kitle fonlaması ve karşılıklı yardım gibi afet müdahalelerinden mahalle temizlikleri veya ortak bahçecilik gibi toplumsal projelere kadar çeşitli topluluk odaklı çabalarda görülür (Ang, 1979; Manila Bulletin, 2015). Filipinli bayanihan ruhu, insanları karşılığında hiçbir şey beklemeden başkalarına yardım etmeye teşvik eder. Burada etkileyici bir örnek vermek gerekirse, pandemi döneminde, bilindiği üzere, fiziksel mesafe, sınırlı sosyal toplantılar ve bazı insanlar için toplumdan izole olma anlamına geliyordu. Filipinlilerin kolektif yaşam biçimini ve birbirleriyle etkileşim kurma biçimlerini bozan pandemi sürecindeki tüm kesintilere rağmen Filipin toplumu, krize yanıt vermek adına, teknoloji ve yeni kültürel üretim, sergileme ve yayma biçimlerinden yararlanarak birbirlerine ilham vermenin ve toplulukları bir araya getirmenin yaratıcı yollarını bulmaktan geri kalmamıştır (DEPDev,2017). Buna ek olarak, “Pakikisama” ve “Utang na Loob”, Filipinli kültürel dokunun derinliklerinde yaşatılan iki önemli kavramdır. Pakikisama kabaca "anlaşmak" anlamına gelir ve bireylerin aile, kişisel veya iş ilişkilerinde huzuru korumak adına ufak uygunsuzlukları veya dikkatsizlikleri görmezden gelmelerini gerektirir. "Minnet borcu" anlamına gelen Utang na Loob ise derin bir sadakat ve saygı duygusunu ifade eden temel bir Filipin değeridir. Bu terim, bir iyiliği başka bir iyilikle geri ödeme geleneğini ifade etmektedir (Agaton, 2017). Bu değer, aile yükümlülükleri, sosyal karşılıklılık ve toplum desteği aracılığıyla kendini gösterir. Örneğin, genç nesiller bakım ve yardım sağlayarak büyüklerine saygısını gösterirken arkadaşlar ve meslektaşlar arasında karşılıklı nezaketli davranışlar söz konusudur. Bazen bu toplumsal değer, yükümlülükleri yerine getirme konusunda baskı yaratabilmektedir. Ancak, bugün Filipinliler bu değeri çağdaş yaşama uyarlamanın yollarını bulup geleneksel beklentileri pratik gerçeklerle dengelemekte ve bunun kültürel kimliklerinin hayati bir parçası olarak kalmasını yine de sağlamaktadır (MakeYourAsia, 2025). Yine değerli bir kültürel kavram olan Kapuwa hem kişinin benliğini hem de karşı tarafı göz önünde bulunduran temel bir Filipin değeridir. Yapılan her işte aile, komşu ve toplumun iyiliği düşünülür. Filipin kültüründe Kapuwa/Kapwa, bir kelimeden çok daha fazlasıdır. Bu, Filipinlilerin birbirlerine olan bağlılığına işaret eden bir yaşam biçimidir. Bu felsefe, Filipinlileri hem bireysel yaşamları hem de toplumun bir bütün olarak yaşamını zenginleştiren anlamlı ilişkiler kurmaya teşvik etmektedir (Labor & Gastardo-Conaco, 2021). Anlaşıldığı üzere,

buraya kadar anlatılanlar, Filipinlilerin sorunsuz kişiler arası ilişkiler sürdürmeye, grubun ihtiyaçlarını bireyin ihtiyaçlarının önüne koymaya ve birliktelik ruhuna verdikleri önemi gözler önüne sermektedir.

Kelimelerin sihirli gücü vardır. Şu sözler birçok şeyi ifade etmeye yetebilir:

> *"Filipinliler olarak tarihimiz ve kültürümüz katmanlı ve karmaşıktır. Ana vatanımız, yerli mirasımız ve çeşitli kültürümüz, sömürgecilikten kaynaklanan baskılar, işgal, siyasi istikrarsızlık, kapitalist baskı, sistemsel yolsuzluk ve kırılgan demokrasilerden kaynaklanan yüzyıllarca süren sorunlara göğüs germiştir. Siyasi, sosyoekonomik, ırksal ve coğrafi çizgilerle bölündük. Geriye kalan şey ise **kapwa**'dır. Filipinler dışında birbirimizle karşılaştığımızda **kababayan** oluruz. Bağlantı kurduğumuzda **kaibigan** oluruz. Birlikte seyahat ettiğimizde **kasama** oluruz. **Pakikipagkapwa**, kendimizi diğerinde görmek ve ortak kimliğimizi tanımaktır. **Kapwa**, Sikolohiyang Pilipino veya Filipin psikolojisinin temel bir değeridir ve hikâye anlatma misyonumuzun merkezindedir."* (Enriquez, t.y.)

Resim 5

Bayanihan: Filipin topluluğunun ruhu

Kaynak: *(MakeYourAsia, 2025)*

2.1.4.1. *Filipinli Aileler Nasıldır? (Pamilya among daganan: Aile her şeyden önce gelir)*

"*Eşin evinde verimli bir asma gibi olacak;*
Çocukların zeytin filizleri gibi sofranın çevresinde." (English Standard Version Bible, 2001, Psalm 128:3)

Yerli kökleri ve yabancı etkilerle şekillenen kültürel bir kavşak noktası olan Filipinliler için son derece önemli olan başka bir mevzu aile kavramıdır. Filipinliler

aile varlığına her şeyden çok değer vermektedir. Batıdan aldıkları liberal etkiye rağmen aile toplumun temel yapı taşı olmaya devam etmiştir. Filipinli aileler, birçok Batılı evde görülen daha bağımsız, bireysel yaklaşımla tezat oluşturan, olağanüstü güçlü bağlarıyla bilinmektedir. Bu yakınlık, çok kuşaklı yaşam düzenlemeleri, sarsılmaz aile sadakati veya çocukların yaşlılıkta ebeveynlerine bakma beklentisi vb. birçok örnekte olduğu gibi günlük yaşama yansıtılmaktadır. Köklü ailevi görev duygusu ve duygusal destek, Filipin kültürünün tanımlayıcı bir özelliğidir. Aile bağları, Filipin kültürünün adeta kalbidir. Onlar için aile, hayattaki zorluklarla baş etmek için bir güç ve ilham kaynağı haline gelmektedir (Pineda, t.y.). Filipin kültüründe aile, bir benzetmeyle, hayatın her yönünü ören merkezi bir iplik görevi görür. Doğumdan ölüme ve aradaki her dönüm noktasına kadar aile; sarsılmaz destek, rehberlik ve koşulsuz sevgi sunan bir güç sütunu olarak bir Filipinlinin yaşamında parlamaktadır. Filipin kültüründe ailenin derin rolünü anlamak, Filipin deneyimini şekillendiren gerçek değerler, gelenekler ve dinamikler hakkında aydınlatıcı bilgi sunacaktır. Ayrıca, saygı, nezaket, sevgi ve Tanrı'ya inancın değerini ilk öğrenilen yer burasıdır.

Birçok Filipinli, baba ve annenin sırasıyla "haligi" ve "ilaw" olduğu, çocukların da ebeveynlerinin kendilerine verdiği sevgi ve desteğe karşılık verdiği geleneksel bir aile yapısının önemine hâlâ inanmaktadır. Bu kavramların ne olduğuna değinmek gerekirse, geleneksel bir Filipin ailesinde, baba evin direği ve geçimini sağlayan kişi olarak "haligi ng tahanan" şeklinde adlandırılırken anne çocukların ev içi ve duygusal ihtiyaçlarının sorumluluğunu alan "ilaw ng tahanan" yani “evin ışığı” olarak tasvir edilir. Diğer bir deyişle, kocaların ailenin üzerinde bir çatı sağlamak için bir güç olarak kabul edildiği, kadınların ise genellikle içeriden parlayan evin bakıcısı/ev hanımı olarak "geleneksel" rolüne gönderme yapan toplumsal normlar bugün halen varlığını sürdürmektedir (Yap, 2022). Tıpkı dünyada var olan birçok kültürde olduğu gibi, Filipinler'de de cinsiyet rolleri belirli bir ölçüde belirgindir. Günümüz dünyasında, stereotipik kadın evde kalan, çocuk doğuran, ailesine ve kocasına hizmet eden, evin işlerine bakan bir anne olarak tanımlanabilirken stereotipik erkek ise ailesini koruyan, para kazanan, ev geçindiren kişi olarak görülebilmektedir. Benzer bir mantıkla, Filipinler’in de kadınlara ve erkeklere geleneksel cinsiyet rolleri atayan ataerkil bir toplum olduğu yüzyıllardır var olan bir kanaattir (Action Against Hunger, 2019, s. 13). Burada kadınlar hâlâ anne, eş ve ev hanımı gibi geleneksel rollerine sıkı sıkıya

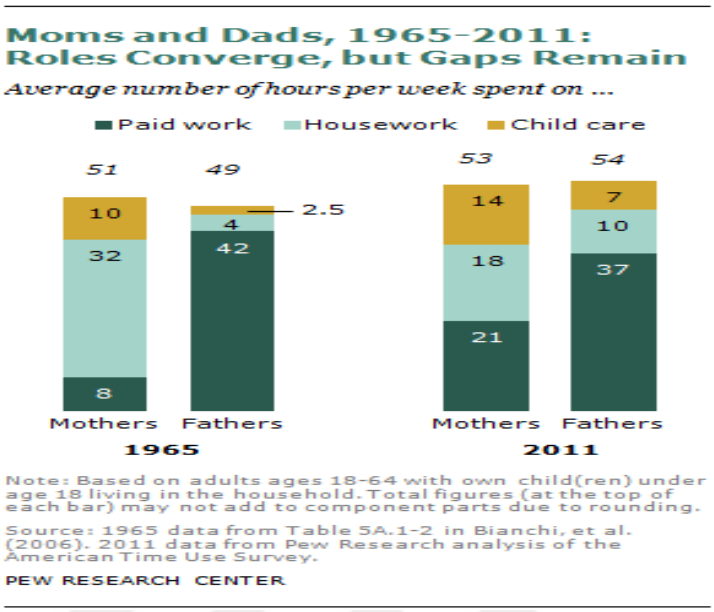
bağlıdırlar. Anita E. Baleda veya “Anette”, Filipinler Kadın Komisyonu (PCW) Politika Geliştirme, Planlama, İzleme ve Değerlendirme Bölüm Başkanı olarak görev yapmaktadır. Filipinli kadınların ihtiyaçlarını ve karşılaştığı zorlukları ele alan girişimlerde bulunarak kadın haklarını ve cinsiyet eşitliğini çeşitli düzeylerde teşvik etme konusuna uzun süredir kendini adamıştır. Çalışmaları arasında, Kadınların Magna Carta'sı, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Sözleşme'nin (UN CEDAW) Filipinler çevirisi, Cinsiyet ve Kalkınma Bütçesi Politikası ve diğer cinsiyetle ilgili yasalar gibi cinsiyetle ilgili politikaların ve yasaların uygulanması ve izlenmesi yolunda sağladığı önemli katkılar bulunmaktadır. Anette’nin ifadelerine göre, gerçek cinsiyet eşitliğine ulaşmayı ve kadınların güçlendirilmesini engelleyen veya yavaşlatan en önemli konulardan biri, bazı Filipinlilerin kadınların toplumdaki yerine ilişkin basmakalıp inançları ve kültürel uygulamalarıdır. Bu durum, kadın haklarında ilerleme kaydedilmesini güçleştirmekle beraber kadınları ikincil rollere itmekte ve kadınların kalkınmaya katılım ve katkıda bulunma potansiyellerinin gelişmesi noktasında halen önemli zorluklar yaratmaktadır (UN Women, 2024). Buradan yola çıkarak, Filipinler Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü (PIDS) adlı düşünce kuruluşunun yakın zamanda yayınladığı bir araştırma makalesinde, ev hanımlığı yapan kadınların ve aileyi geçindirmekten sorumlu erkeklerin geleneksel rollerinin, kadın çalışanların iş gücü piyasasına başarılı bir şekilde girme şansını engellediği ortaya konulmuştur. “Erkek evi geçindirir, yeri dışarıda iş hayatıdır; kadın ev işlerine bakar ve evi besler, yeri evdir.” şeklindeki kalıpsal algı kariyer yapmak isteyen Filipinli kadınlar için büyük bir handikap oluşturmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'ne göre, Filipinler'deki hızlı ekonomik kalkınmaya ve kadınların yöneticilik rollerinde çalışması bakımından 80 ülke arasında dördüncü sırada yer almasına rağmen, Filipinli kadınların hâlâ ev işlerinin çoğunu yapması beklenmektedir (Fangqing, 2017). Ocak-Aralık 2018 arasında gerçekleştirilen ve 500 TV reklamı, 256 basılı reklam ve 497 radyo reklamından oluşan, geleneksel medya platformlarındaki toplamda 1.253 Filipin reklamını incelemek adına içerik analizi ve kodlayıcılar arası güvenilirlik testi de dahil olmak üzere kapsamlı bir metodoloji kullanan bir çalışma, TV, basılı yayın ve radyodaki Filipin reklamlarında cinsiyetin nasıl yansıtıldığını araştırmayı amaç edinmiştir. Investing in Women (IW) tarafından desteklenen ve Filipinler Üniversitesi İletişim Araştırmaları Bölümü ve Kitle İletişimi Bölümü tarafından yürütülen cinsiyet temsilini

çalışan bu araştırmadan elde edilen temel bulgular, kadınların genellikle ev içi rollerde, erkeklerin ise profesyonel ortamlarda tasvir edildiği kalıcı cinsiyet stereotiplerini ortaya koymuştur. Bu çerçevede, reklam verenler hem erkekler hem de kadınlar için çeşitli ve kapsayıcı roller tasvir ederek cinsiyet kalıplarını sorgulamaya ve içeriklerinin toplumsal normlar üzerindeki etkisini göz önünde bulundurmaya, böylece cinsiyet eşitliğine daha yakın olmaya teşvik edilmiştir (Investing in Women, 2020). Buraya kadar anlatılanların karşı kaldırımına geçilecek olursa, öte yandan, bir kadının spot ışıklarının altında, erkeğinin arka planda destekleyici bir rol oynadığının görülmesi uzun zamandır kabul görmüş bir normun dokusunu sarsabilecek olsa da modern çağ ile beraber Filipin toplumunun evrim geçirdiği de gerçekliği yansıtmaktadır. Örneğin, modern Filipin toplumunda, kadınların toplumsal cinsiyet rolüne olumlu bir ışık tutan anayasal değişiklikler yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. Buna, kadınlara ulus inşasının bir parçası olma hakkı verilmesi ve annelik rollerini de hesaba katarak güvenli çalışma koşulları sağlanması vb. örnekler verilebilir. Ayrıca, artık ülke genelinde kadın etkisinden söz edilebilmekte ve birçok kadın iş dünyasında ve yönetimde üst düzey roller üstlenmektedir. Şu fikre ulaşılabilir ki bugün Filipinliler, anaerkil bir toplum özelliği sergilemeye daha yakındır (Scroope, 2017). Günümüzün değişen, gelişen ve dönüşen Filipinler'inde, "Kay Misis ang hanapbuhay, si Mister sa bahay." (Kadın çalışır, koca evde kalır.) düşünce tarzı bir adım öne çıkıp yaygın hale gelmiştir. Artık geleneksel beklentilere bağlı kalmayan modern Filipinli anne, kültürel mirası çağdaş taleplerle dengeleyerek yalnızca kendi ailesini değil evin ötesindeki yaşam dinamiklerini de şekillendirmektedir (Daily Tribune, 2025). Geleneksel olarak, yüzyıllardır, tam zamanlı ev hanımı olması beklenen birçok Filipinli anne, bugün hem ailenin geçimini sağlamakta hem de çocuklarını besleyip büyütmektedir. Bir Filipinli anne hem yemek pişirir hem toplantılara girer hem çocukların ödevine yardımcı olur hem iş sözleşmeleri imzalar. Günümüzde, evin dışında da Filipinli kadınların toplumda aktif rol aldığı da sıklıkla karşılaşılabilen bir durumdur. Geleneksel kalıpları yıkarak, kızlarına evliliğin ötesinde hayal kurmayı öğretmekte, oğullarını ev işlerini paylaşmaya teşvik etmekte ve evde cinsiyet eşitliğini savunmaktadır. Tahmin edildiği üzere, kadınların başarılı bir kariyer ile iyi bir anne olmak arasında seçim yapması gerektiği fikri artık eskide kalmıştır. Günümüzün modern dünyasının bir getirisi olan günlük koşuşturmaca ve meşguliyeti kabullenerek iyi bir anne olma çabası, çocuğunun kusursuz bir biçimde her an yanında olmak ile değil çocuğa aşılanan sevgi ve değerler

ile aileyi ayakta tutma arzusuyla ölçülmelidir. Yani, saat hesabı ve fiziki varlıktan ziyade yaratılan etki daha derin önem arz edebilmektedir. Bu bilgiler ışığında, Filipinli annelerin profesyonel hayatlarındaki duruşlarının ve bir anne olarak ailelerine duydukları şefkatin her ikisinde de parlayabileceği söylenebilir. Filipinli annelerin toplum ve aile içerisinde kültürel dayanak noktaları ve aynı zamanda ilerici değişim öncüleri olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca, Filipinli anne, ailenin duygusal merkezi olmaya her zaman devam etmektedir. Öte yandan, ülkede iş gücü göçünün, özellikle yurt dışında çalışan Filipinli kadınların göçünün feminizasyonu, aile yapısı ve dinamiklerini, aile içerisindeki ilişkileri ve ebeveynlerin çocuk bakımına yönelik rollerini değiştirmiştir. Anne ve babaların ailede oynadığı roller arasında bazı cinsiyet yakınsamaları gözlemlenmiştir. Kadınların iş gücüne daha fazla katılması, annelerin çocuğuna ayırdığı zaman miktarında değişiklik yaratırken baba artık daha çok ev işi ve çocuk bakımıyla ilgilenme konumuna taşınmıştır. Benzer şekilde, ailesine daha bir gelecek sağlama umuduyla ailesini geride bırakıp çalışmak için yurt dışına göç eden bir anne senaryosu, ailede boşluk yaratarak geride kalan babayı tüm birincil ebeveynlik rollerini taşımaya zorlamıştır (Gutierrez, 2024). Buna karşın, küreselleşme ve göç ile birlikte annenin çocuklarına bakma konusundaki geleneksel görevleri geride kalan babaya kaymasına rağmen göçmen annenin aile ve genel olarak toplum tarafından ulusötesi annelik yapması, yani uzaktan bakım ve besleme rolünü sürdürmesi yine de beklenmektedir (Pew Research Center, 2013). Farklı bir ifadeyle, durum ne olursa olsun Filipinli kadının annelik ve kadınlık rolü daim kalmaktadır. Onun gücü, ekonomiye ilişkin görevi ile anne sevgisini dengeleme yeteneğinde yatar. İster OFW'ler (denizaşırı Filipinli işçiler) olsun, ister çalışma hayatındaki girişimci ve profesyonel kişiler olsun, ister gelecek kaygısıyla iç göç gerçekleştirenler olsun, mesafeler boyunca duygusal bağları korurken ailelerine maddi destek sağlayan yine onlardır. Bunu yaparken de ayrıca gelenek ile modernite arasında arabulucu sıfatı taşırlar. Sözün özü, Filipinli anneler uzun zamandır ailenin ve toplumun sessiz omurgası olmuş, fedakârlığın, dayanıklılığın ve koşulsuz sevginin bir figürü haline gelmiştir.

Şekil 2

1965-2011 arasında anne ve babalar: Roller yakınlaşıyor ancak farklar halen mevcut

Kaynak: *(PEW Research Center, 2013) (Yukarıdaki şekil, ... için haftada ortalama harcanan saat sayısını göstermektedir.)*

Yukarıda verilen şekilde, 1965–2011 arasında anne ve babaların ücretli iş, ev işi ve çocuk bakımına haftalık ayırdıkları saatlerin karşılaştırması görselleştirilmiştir. 1965'ten 2011'e kadarki süreçte anneler ve babaların rollerinde belirgin bir yakınsama (roles converge) yaşandığı görülmektedir. Babalar ev işi ve çocuk bakımına daha çok dahil olurken anneler ücretli işe daha fazla zaman ayırmaya başlamıştır. Ancak, bu değişime rağmen hâlâ cinsiyet temelli farklılıklar devam etmektedir: Anneler hâlâ daha fazla ev ve bakım yükünü üstlenmekte, babalar ise ücretli işte daha fazla sorumluluk taşımaktadır.

Aile, Filipin kültürünün en temel ve en önemli unsurudur. Çoğu Filipinli için sosyal yaşamın temeli olarak kabul edilir. Boşanma resmi olarak Filipin yasalarının veya kültürünün bir parçası olmadığından evlilik ve çekirdek aile fikri merkeziliğini korumaktadır. Filipinler'deki aile dinamiği ele alınacak olursa, çekirdek aile en çekirdek aile birimidir ancak bağlar genellikle geniş aile üyeleri arasında sıkı sıkıya örülmüş vaziyettedir. Dahası, insanlar teyzeleri ve amcalarıyla, ebeveynleriyle olan ilişkileri kadar güçlü bir ilişki kurmaya yatkın olabilmektedir. Genellikle kişinin

genetik bağlantılarının veya kan bağlarının ötesine geçerek, ebeveynler, büyükanne ve büyükbabalar, teyzeler, amcalar, kuzenler ve diğer uzak akrabalar ile yakın komşular ve arkadaşlardan oluşan geniş aile (extended family) günlük hayata hâkim olmaktadır (Scroope, 2017). Filipinler'deki evlerde, birden fazla neslin aynı çatı altında yaşaması nadir karşılaşılan bir durum değildir. Bu sıkı sıkıya bağlı düzen, sorumlulukların ve sevinçlerin aile ve akrabalar arasında paylaşıldığı toplumsal yaşam duygusunu teşvik etmektedir. Büyükanne ve büyükbabalar genellikle torunların yetiştirilmesinde önemli bir rol oynayıp nesiller boyunca aktarılan bilgeliği ve kültürel mirası onlara öğretirler (Uy & Sadang, 2021). Birçok Filipinli hanenin geniş aile desteği vardır: lolalar, titalar, çocukların bakımına yardımcı olan güvenilir yayalar (ev hizmetçisi). Ebeveynlerin vefat etmesi veya engelli kalması durumunda çocukların bakımıyla görevlendirilen vaftiz ebeveynleri, Katolik ailelerin akrabalık ağlarında kayda değer bir yere sahiptir. Düğünler, vaftizler ve onaylar (konfirmasyon) (Katolik Filipinliler için), sünnetler (Müslüman Filipinliler için) ve diğer milli bayramlar gibi önemli dönüm noktalarında geniş aileler sıklıkla bir araya gelmektedir (KGM Resorts, 2025). Go (1993), Filipin ailesini yapı olarak çekirdek ama işlevsel olarak geniş aile olarak tanımlamıştır. Ayrıca, Filipin ailesinin karşılıklılığa büyük önem veren iki taraflı geniş bir akrabalık sistemi olduğunu belirtir. Ebeveynler çocuklarının temel ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlü olup daha sonra da çocuklar yaşlanan ebeveynlerine bakar. Ailenin üyeleri ayrılması durumunda ise üyeler aralarında bağları canlı tutmak için çaba sarf etmektedir. Öte yandan, diğer bir konu ise boşanmanın ağırlıklı olarak yasak olması ve evliliğin iptal kararının nadir görülmesidir. NHK World-Japan'e (2025) göre, vatandaşlarının %80'inin Katolik olduğu Filipinler, Vatikan dışında boşanmanın yasal olarak izin verilmediği tek ülkedir. Bu, Filipinler'in kültürel ve dini yapısı ile ilişkilidir. Filipin bakış açısında aile toplumun omurgasıdır. Ailelerin dağılmasına pek olumlu yaklaşılmaz. Bozulmuş bir aile yapısı bozulmuş bir toplum demektir. Katolik Kilisesi boşanmaya şiddetle karşı çıkmakta olup evliliği yaşam boyu sürecek bir bağlılık olarak kabul etmektedir. Bununla birlikte, aile, özellikle yaşlılar olmak üzere bireyler için sıkıntılı ekonomik zamanlarda güvenlik ağıdır. Ayrıca, siyasi ve ticari ilişkilerin üzerinde bile genellikle aile ilişkilerinin etkisi söz konusu olabilmektedir. Filipinliler, çocuklarının ve torunlarının yaşam kalitesini iyileştirmeye çalışan oldukça çalışkan insanlardır. Bunlarla birlikte, birçok kişi aileyi çekirdek yapının ötesinde düşünmektedir. Buna kuzenler, teyzeler ve amcalar, hatta kayınvalideler, yeğenler de

dâhildir. Hatta bazı insanlar komşuları, arkadaşları, dâhil oldukları grupları, kilise arkadaşlarını, klan ve kabile üyelerini, hatta evcil hayvanları bile aile kategorisine almaktadır (Lachica, 2024). Bu noktada önemli bir kavram olarak, Filipin kültürünün merkezinde, ebeveynlere ve büyüklere gösterilen derin saygı ve hürmet anlamına gelen "filial piety" (aileye/ataya saygı) değeri yer almaktadır. Bu hürmet çocukluktan itibaren derinden yerleşmiştir ve çocuklara ebeveynlerine sorgusuz sualsiz saygı göstermeleri ve itaat etmeleri öğretilir. Bu gelenek, aileye karşı güçlü bir görev ve sorumluluk duygusunu besleyip bireylerin hayatları boyunca ahlaki pusulasına şekil verir (Watanabe, 2024). Bunların yanı sıra, aile içerisinde çocukların çoğunun temel sorumluluğu eğitimini tamamlamasıyken bazı çocukların aynı zamanda aileleri için çalışmaları beklenmektedir. Bazı gençler evlendikten sonra ebeveynleriyle yaşamaya devam etmeye de karar verebilmektedir. Çocukların yetiştirilmesine ilişkin olarak ise çocuklar genellikle hem anneleri hem de babaları tarafından disiplin altına alınsa da annenin tavsiyeleri özellikle dikkate alınan taraftır. Annelerin düşüncelerine esas olarak değer verilir. Ebeveynler yaş aldıkça onlara bakmak yetişkin çocuklarının sorumluluğundadır. Birçok kadın ev dışında, hatta bazen yurt dışında çalışmaktadır (AFS-USA, t.y.). Öte yandan, Filipinli aile yapıları geleneksel çerçevelerle çizilmiş olmasına rağmen zaman içerisinde değişikliğe uğramış olduğu gözlemlenen bir durumdur. Örneğin, aile yapısı normları bağlamında, tek ebeveynlik ve eşcinsel ebeveynliğin benimsenmeye başladığı söylenebilmektedir. Medina'ya (2001) göre geleneksel yapıda olmayan ailelerin sayısının artmış olduğu bir gerçektir. Aile üyelerinin resmi evlilik, kan bağı veya evlat edinme yoluyla birbirlerine bağlı olma zorunluluğu yoktur. Kitabında geleneksel olmayan ailelere örnek olarak birlikte yaşayan çiftler, tek ebeveynli haneler, çocuksuz birliktelikler, çift kariyerli ve ters rollü aileler verilmiştir. Bunu destekleyici bir bilgi olarak, Tarroja (2010) tarafından kaleme alınan bir makalede, değişen medeni durum biçimleri arasında tek ebeveynli aileler, eşcinsel ve lezbiyen çiftler, evlilik dışı birlikte yaşam ve hiç evlenmemiş tek ebeveynlerin yer aldığı bilgisi mevcuttur. Çift gelirli ve çift kariyerli evliliklerde artış görülmektedir. Yurt dışında çalışma nedeniyle ebeveynin ailenin yanında bulunamama durumu, her iki ebeveynin de çalışma ihtiyacının bir sonucudur. Ayrıca, tek ebeveynli ailelerin sayısı da boşanma, göç, gayri meşruluk ve evlat edinme gibi faktörler dolaysıyla artış yönündedir. Tek ebeveynli aile türleri arasında dul kadın veya dul erkek ile çocuk/çocuklar, tek erkek/kadın ve evlat edindiği çocuk/çocuklar, ayrılmış

ebeveyn ve çocuk/çocuklar ile evli olmayan kadın ve çocuğu/çocukları bulunmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün finanse ettiği, Filipinler Sağlık Bakanlığı ve Filipinler Üniversitesi Ulusal Sağlık Enstitüleri tarafından yapılan bir araştırmada, Filipinler'de 14 ila 15 milyon bekâr ebeveyn olduğu ve bunların %95'inin kadın olduğu tespit edilmiştir (Senate of the Philippines, 2021). İş, çocuk bakımı ve ev sorumluluklarını bir arada yürütmeyi gerektiren bu zorlu görev, birçok bekâr ebeveynin ekonomik istikrara kavuşmasını zorlaştırmakla kalmayıp hatta engellemektedir. Filipinler'deki bekâr annelerin büyük çoğunluğu temel günlük ihtiyaçlarını karşılamakta zorlanmanın yanı sıra çocuklarının geleceği için yeterli parayı biriktirmeyi zar zor başarmaktadır. Bununla birlikte, geleneksel Filipinli aile yapısı dirençli kalırken toplumsal değişimler ve modernleşme yeni dinamikleri ve zorlukları da gün yüzüne çıkarmıştır. Ekonomik baskılar, göç ve kentleşme, ailelerin dağılmasına ve aile üyelerinin genellikle farklı şehirlerde veya ülkelerde yaşamasına yol açan sebeplerdir. Bu zorluklara rağmen, Filipinli aileler mesafeler boyunca bağlantıda kalmak için teknoloji ve iletişimden yararlanarak olağanüstü bir uyum yeteneği göstermiştir. Bu noktada şu belirtilmelidir ki aile yapısı veya türü ne olursa olsun, Filipinliler, hala her şeyden önce ailenin geldiğine inanan bir toplumdur.

Durum şu sözlerle özetlenebilir ki geleneksel Filipin değerlerinin geçen yıllara rağmen temelde aynı kaldığı gözlemlenebilmektedir: aile merkezli, inanç ve erdeme dayalı, başkalarına karşı anlayışlı (kapuwa) ve eğitim odaklı bir kültür. Filipinliler; iyi yönetim, ülke sevgisi, dürüstlük ve bütünlük gibi toplumla ilgili değerlerin öneminin altını çizen bir toplum olarak kendini göstermektedir. Kişisel değerler açısından bakılacak olursa, kişinin benliği, yaşamın anlamı ve amacı, dirençlilik ve mutluluk büyük bir öneme sahiptir. Filipinli değerlerin tümü, yerli ortak kimlik kavramından veya "pakikipagkapwa"dan kök almıştır. Kobayashi vd.'ne göre (2024) Pakikipagkapwa (paylaşılan iç benlik ve paylaşılan kimlik), Filipin psikolojisinde kritik bir kavramdır. Pakikipagkapwa, kişinin benmerkezcilikten uzaklaştığı Filipinlilerin sosyalleşme sürecine yerleşmiş önemli bir değerdir. Kendini başkalarıyla bağdaştırmak, kendini diğerinde hissetmek ve ortak bir kimlik ve ortak bir iç benlik duygusuna sahip olmak anlamına gelmektedir. Ortak bir insan kimliğine, topluluğa ve kadere sahip olma duygusu ruhun derinliklerinde yatmaktadır. Bu, onlara başkalarına kendilerine davranılmasını istedikleri gibi davranmalarını söyleyen evrensel bir gerçeğin kendi kültür ve tarihlerindeki tercümesidir. En içteki özde ortak bir insanlık

söz konusudur. Bu kavram, Filipinli tutumlarının, uygulamalarının ve etkileşimlerinin ötesine uzanır; aynı zamanda kültürel açıdan hassas ve insan merkezli politikalar geliştirmede de hayati öneme sahiptir. Çok sayıda araştırma, bu kavramın doğasını, öncüllerini ve tezahürlerini ortaya koymuştur. Ancak, çoğu çalışma nitel yaklaşımlara dayanmıştır. Mevcut literatürün kendi değerleri olmasına rağmen örneklem büyüklüğünün küçük tutulması, dürüst ve güvenilir yanıtlar alma zorluğu ve kavramı ölçmek için standartlaştırılmış araçların eksikliği gibi çeşitli sınırlamalardan muzdariptir. Nitel çalışmaların tamamlanması zaman alıcı ve kesitseldir; sonuçlar elde edildiğinde güncelliğini yitirmiş olabilir. Dinamik ve karmaşık olan kültür, birçok toplumsal, politik, çevresel ve teknolojik güç tarafından şekillendirilmektedir. Filipin kültürünün merkezinde yer alan Pakikipagkapwa, incelikli ama elle tutulur şekillerde değişebildiği için sürekli araştırılması gereken kuvvetli bir kültür ögesidir.

Asya, Avrupa ve Amerika etkilerinin bir araya geldiği zengin bir tarihe sahip bir takımada olan Filipinler'de din ve inanç sistemlerinden kısaca bahsetmek gerekirse, Filipinler, Asya'daki tek Hristiyan ulustur. Uzun bir İspanyol kolonisi olarak geçmişi ve Katolik kilisesinin ilişkili etkisi nedeniyle ülke ezici bir şekilde Katoliktir (Francia, 2014). Katolikliğin yaygınlığı ve belirginliği; boşanmanın yasadışı olması, doğal aile planlaması veya geleneksel doğum kontrol yaklaşımlarının yaygın olması ve aile büyüklüğü ile doğurganlığın diğer birçok Doğu ve Güneydoğu Asya ülkesiyle karşılaştırıldığında genel anlamda nispeten yüksek olması gibi aile hayatıyla ilgili bir dizi dinamiği etkilemektedir (Abalos, 2014; Francia, 2014, s. 264; Filipinler İstatistik Kurumu, 2023). Ülkedeki inanç sistemine bütünsel olarak bakılacak olursa, nüfusun %86'sından fazlası Roma Katolik, %6'sı çeşitli ulusallaştırılmış Hristiyan mezheplerine ve %2'si de 100'den fazla Protestan mezhebine mensuptur. Hristiyan çoğunluğa ek olarak, Mindanao, Sulu ve Palawan'ın güney adalarında yoğunlaşmış %4'lük güçlü bir Müslüman azınlık vardır. İzole dağlık bölgelere dağılmış olan geri kalan %2, Batı dışı yerli inanç ve uygulamaları takip etmektedir. İstatistiksel olarak önemsiz olsa da Çin azınlığı, Filipin Katolikliğine Budizm, Taoizm ve Konfüçyüsçülüğün birçok inanç ve uygulamasıyla renk katmada kültürel olarak etkili olmuştur (Miller, t.y.).

Nihai olarak, Filipin kültürü başlığı şu çerçevede toparlanabilir: Filipinler'in hikâyesi, komşu ülkelerle yürütülen ticaret ve karmaşık toplumların varlığıyla

belirginleşen sömürge öncesi dönemden, İspanyollar, Amerikalılar ve Japonlar tarafından yüzyıllarca süren sömürgeleştirmeye kadar, örnek bir dayanıklılık ve dönüşüm hikâyesidir. Bu yıkıcı sömürge süreçleri ile savaş ve siyasi kargaşanın zorluklarına karşın Filipinler, zengin kültürel mirasını ve dirençli ruhunu koruyabilen bir millet olmuştur. Günümüzün küreselleşen dünyası, teknolojik gelişmeler ve tarihlerindeki Batı izlerinin kültürel ögelere olan etkisine rağmen Filipinli aileler, temel değerlerine bağlı kalarak gelişmeye devam etmiştir. Filipinlilerin uyum sağlama yeteneği, kültürlerini tanımlayan güçlü aile bağlarını korurken aynı zamanda modern dünyanın gerekliliklerine de ayak uydurmalarına olanak tanır. Filipinliler misafirperverlikleri, sıcakkanlılıkları ve güçlü topluluk duygusuyla dünya çapında tanınırlar. İster hareketli şehir merkezlerinde ister uzak köylerde olsun, gezginler genellikle Filipin halkının samimi nezaketi ve açık sözlülüğünden etkilenmektedir. Filipinler kültürü olgusunu anlamlandırmayı daha etkili kılabilmek adına, Hükümetin Filipin Değerleri Oluşturma Programı'nın bir parçası olarak, Ulusal Kültür ve Sanat Komisyonu (NCCA) tarafından yürütülen ve Filipin toplumunu güçlendirmek amacıyla ülke çapında savunulan farklı değerleri belirlemeyi amaçlayan bir araştırmadan söz etmek yerinde olacaktır. Araştırmanın hedefi "Filipinliler için ne önemlidir?", "Filipinliler günümüzde neye değer veriyor?" sorularına cevap bulmaktır. Ülke çapında anketler ve odak grup tartışmaları (OGT'ler) gerçekleştirilmiş olup farklı yerlerden ve sektörlerden Filipinliler katılımcı olarak alınmıştır. Araştırma ayrıca Filipinlilerin bu değerlerin kendileri için neden önemli olduğunu ifade etmelerini de amaçlamıştır. Araştırma sonucunda tespit edilen değerlerin AmBisyon Natin 2040'ın hayata geçirilmesine katkıda bulunması tasarlanmıştır. AmBisyon Natin 2040 (Hedefimiz 2040), Filipin halkının kendileri ve ülkeleri için önümüzdeki 25 yıldaki kolektif uzun vadeli vizyonunu ve hayallerini temsil etmektedir. Her Filipinli, "matatag, maginhawa, at panatag na buhay" (istikrarlı, rahat ve güvenli bir hayat) yaşamayı arzular. Bu arzulara duyarlı olan Duterte yönetimi, her Filipinlinin idealine ulaşmasını sağlama ve güçlendirme misyonunu benimsemiştir (NCCA, 2020). Bununla bağlantılı olarak, aynı hedefi paylaşmak suretiyle, Ulusal Ekonomi ve Kalkınma Otoritesi (NEDA), bizzat Filipinli vatandaşların sahip olduğu bir vizyona dayanan uzun vadeli bir proje geliştirme hedefi doğrultusunda ülke çapında geniş bir çalışma başlatmıştır. Filipinli insanların hayalleri, umutları, değerleri ve ilkeleri hakkında keşfe çıkan ve 2016 yılı başlarında büyük bir örneklemle gerçekleştirilen

çeşitli odak grup tartışmalarına (FGD) ve ülke çapındaki anketlere gençler, kırsal ve kentsel alanlarda ötekileştirilmiş olanlar, yurt dışındaki Filipinli işçiler, hükümet çalışanları vb. dâhil olmak üzere toplumun farklı kesimlerinden katılımcılar iştirak etmiştir (AmBisyon Natin 2040, 2016). Kısaca, bu projeler, insanların nasıl bir hayat yaşamak istediklerinin ve ülkenin 2040 yılına kadar nasıl bir duruma geleceğinin daha geniş bir resmini çizmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda AmBisyon Natin 2040, en az dört yönetim dönemine ait kalkınma planlamasının dayanak noktası işlevini görmektedir. Buradan hareketle, NEDA-10 Bölge Direktörü Mylah Faye Aurora B. Cariño'nun 13 Aralık 2023'te Cagayan de Oro şehrinde düzenlenen Kuzey Mindanao Sosyoekonomik Medya Forumu'nda sarf ettiği sözlere göre 2040 yılına kadar Filipinler, hiç kimsenin fakir olmadığı, insanların uzun ve sağlıklı yaşadığı, akıllı ve yenilikçi olduğu, yüksek güven toplumunda yaşadığı, refah düzeyi yüksek, çoğunlukla orta sınıfın yaşadığı bir toplum olacaktır (Uy, 2023). Bu paragrafın ilk kısımlarında bahsedilen, NCCA tarafından yürütülen bir yıllık araştırmanın ardından, 19 ortak değer belirlenmiştir. Bahsedilen değerler şunlardır:

Tablo 2

Bir yıllık araştırmanın sonucunda belirlenen 19 ortak değer

1. Aile	2. Eğitim	3. İnanç
4. Sağlık ve Refah	5. Temel İhtiyaçlar	6. Benlik
7. İş ve Geçim	8. Barış ve Kalkınma	9. Dürüstlük ve Bütünlük
10. Dayanıklılık	11. Yaşam ve Amaç	12. İnsan Hakları
13. Çevre	14. Ülke Sevgisi	15. Mutluluk
16. Kapuwa	17. Kültür, Sanat ve Bilimler	18. Yönetim
19. Yaratıcı Mükemmellik		

Kaynak: *(NCCA, 2020)*

2.2. Filipinler'in Göç Tarihi ve Kültürü- At Home Sa Abroad (Yurt Dışında Evinde Hissetmek)

Ailenin ayrılması kulağa korkunç geliyor
ama yoksulluk da korkunç (Jason DeParle, 2019).

Filipinler tarih boyunca hem göç alan hem göç veren bir takımada olmuştur. Filipinler için göç, ülkenin yalnızca dış ilişkilerine dair bir mevzu değil artık Filipin kültürüne derinlemesine yerleşmiş bir kavramdır. Bugün, Filipinler'deki köklü ve yaygın göç kültürü, yurt dışına taşınmayı daha iyi bir yaşam için bir seçenek veya strateji olarak kabul edilebilir, hatta arzu edilir hale getirmiştir. Bugün, 10 milyondan fazla Filipinli (nüfusun yaklaşık %10'u) yurt dışında çalışmakta ve/veya yaşamaktadır (Asis, 2017). Filipinler'in 14. yüzyıldaki İspanyol egemenliğinden bu yana uzun bir göç geçmişinden söz edilmektedir. Bu tezin konusu çerçevesinde, bu kısımda, bugünün Filipinler'inin güncel göç durumuna yoğunlaşılmasının hedeflenmesi ile birlikte sürecin daha sağlıklı anlaşılabilmesi ve bir şemaya yerleştirilebilmesi adına ülkenin göç tarihinden de kısaca bahsedilecektir.

İlk olarak, 1763 yılında Filipin kökenli Amerikalıların, İspanyol kalyon ticareti sırasında zorunlu çalışma ve kölelikten kaçarak Louisiana'daki St. Malo'da ilk kayıtlı Kuzey Amerika yerleşim yerlerini kurdukları bilgisi mevcuttur. 1763'ten 1906'ya kadarki süreçte ise denizciler, maceracılar ve hizmetçiler gibi diğer Filipinli gruplar da bunları takip etmiş olup göçmen sayıları nihayetinde oldukça artmıştır. Zaman içerisinde bazıları, balıkçılık ve balina avcılığı endüstrilerindeki fırsatlarını artırmak için West Coast, Hawaii ve Alaska'ya göç yolculuğu yapmıştır (Stanford Medicine, t.y.). Filipinler'de göç, 20. yüzyılda İspanya-Amerika savaşı sonrasında yoğun bir şekilde başlamış ve Filipinler'in ABD'nin bir bölgesi haline gelmesiyle sonuçlanmıştır. ABD'nin 1900-1934 yılları arasında Filipinler'i sömürgeleştirmesi, Filipinli göçü üzerinde muazzam bir etki yaratmıştır. Kısa bir zaman dilimi içinde pek çok Filipinli, şeker kamışı ve ananas tarlalarında çalışmak üzere Hawaii gibi Pasifik eyaletlerine göç etmiştir. Hawaii'nin 1906 ile 1934 yılları arasında yaklaşık 120,000 Filipinli işçi aldığı tahmin edilmektedir (Welie, 2025). Filipinlilerin ABD vatandaşı olması ve ABD yasalarının koruması altında yasal olarak ABD'de yaşama fırsatı bulmasıyla dünya kitlesel göçlere sahne olmuştur. Bunun yanı sıra, iç göç noktasında ise özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında nüfus kırsal alanlardan kasaba ve şehirlere

doğru bir göç eğilimi göstermiştir. 20. yüzyılın başlarında nüfusun beşte dördünden fazlası kırsal kesimde yaşarken, 21. yüzyılın başlarında bu oran yaklaşık beşte ikiye düşmüştür (Borlaza vd., 2025). Devamındaki süreçte, hükümetin 1970'lerde başlattığı yurt dışı istihdam programı sayesinde, Filipinlilerin Orta Doğu'da, özellikle Körfez İşbirliği Konseyi (GCC) üye ülkelerinde çalışmasının kapıları açılmıştır. 1970'lerde Filipinler'den ayrılıp Ortadoğu'daki petrol platformlarında ve inşaat sahalarında çalışmaya giden Denizaşırı Sözleşmeli İşçilerin (OCW) çoğunluğunu erkekler oluşturmuştur. Kanada, Avustralya ve Yeni Zelanda da o dönemde popüler destinasyonlar olarak bilinmektedir (Welie, t.y.). Ayrıca, 1965 Göçmenlik ve Vatandaşlık Yasası, Filipinli Amerikalılar da dâhil olmak üzere ABD'deki birçok Asyalı sakinin vatandaşlık başvurusunun yolunu açmıştır. Stanford Medicine'ne (t.y.) göre, 1935-1965 sürecinde daha fazla Filipinli kadın ve aile ABD'ye göç etmiştir. Bu dönemde, Filipinli Amerikan topluluğu, ağırlıklı olarak sağlık alanında (hemşireler, doktorlar ve tıbbi teknoloji uzmanları) yüksek eğitimli profesyonellerin göçü nedeniyle daha da çeşitlilik kazanmıştır. Göçmenlik yasalarını serbestleştiren 1965 Göçmenlik ve Vatandaşlık Yasası; küçük çocuklar, eşler, evli ve bekar yetişkin oğullar ve kızlar ile yetişkin ABD vatandaşlarının ebeveynleri gibi diğer aile üyelerine sponsor olmayı mümkün kılmıştır. Yasa, aynı zamanda, ABD Silahlı Kuvvetleri'nde üç yıl onurlu bir şekilde hizmet etmiş olanlara vatandaşlığa hak kazanma fırsatı da sunmuştur. Öte yandan, 1980-90'lı yıllara gelindiğinde, hizmet sektörü patlama yaşamış, kadınlar gelişmiş ülkelerde ve Asya'nın çeşitli bölgelerinde ev içi bakım sektöründeki boşlukları doldurmak için ülkelerinden ayrılmaya başlamıştır. Filipinliler Yurt dışı Komisyonu'nun (CFO) (t.y.) yayınladığı bir yazıda, 1998 yılı itibarıyla, Filipinli göçmenlerin toplam sayısının yarısından fazlasının %60'lık bir oran ile Amerika Birleşik Devletleri'ne (ABD) yöneldiği paylaşılmıştır. Ayrıca, en çok tercih edilen ikinci hedef ülkeler %20,12 ile Kanada, %6,21 ile Japonya ve %5,9 ile Avustralya olurken bunların ardından İtalya, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık, Almanya, Güney Kore ve İspanya gelmiştir. Filipinler, 2019 yılında bir dizi depremin yanı sıra 38 milyar dolardan fazla hasarla kayıtlara geçen en maliyetli tayfun mevsimini yaşamıştır. Aynı yıl, kayıtlara geçen en yüksek rakam olarak 2 milyondan fazla Filipinli denizaşırı ülkelere göç etmiştir. BM'ye göre, bu gibi rakamlar göçün ülkenin iklimsel kırılganlıklarının etkisini hafifletmeye yardımcı olan bir başa çıkma mekanizması haline geldiğini göstermektedir. Öte yandan, ülke içerisindeki küresel

kriz ve siyasi çalkantılara rağmen 2000'li yıllarda görülen büyük bir ekonomik istikrar göç akışını değiştirememiş olduğu açıkça görülebilmektedir. Göçmen işçilerin %64'ü Orta Doğu'ya yerleşirken, %25'i Asya'da iş bulmuştur (Welie, 2025).

Göç, Filipinler ülkesinde, başlangıçta yüksek işsizlik oranlarıyla mücadele etmek ve döviz problemlerini gidermek için geçici bir çözüm olarak ele alınmış olmasına rağmen zamanla ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesini amaçlayan kalıcı bir politika haline gelmiştir. Filipinler devleti nezdinde yurt dışındaki işçilerin en önemli rolü, tıpkı bir diaspora gibi konumlanıp, memlekete döviz aktaran bir iş gücü teşkil etmeleridir. Devlet eliyle kurulmuş olan bu sistemin belkemiğini "sözleşmeli" statüde çalışan işçiler meydana getirir (Akalın, 2016). Son 30 sene içinde, milyonlarca Filipinlinin potansiyel risklere ve kırılganlıklara rağmen yurt dışına gitme arzusuyla bu durum şüphesiz bir göç kültürü oluşturmuştur. Bu olgu şöyle yorumlanabilir ki Filipinli göçü hem küresel bir fırsat hem de bir meydan okuma olarak sahneye çıkar (CFO, t.y.). Bugün, Filipinler, dünya genelindeki birçok ülke için önemli bir işçi göçmeni kaynağıdır. Denizcilik, ev işleri ve hemşirelik sektörleri büyük ölçüde Filipinliler tarafından domine edilmektedir ve geçici işçi göçü birçok Filipinli aile için bir yaşam biçimi haline gelmiştir. Burada, bu çalışmaya ait temel bir kavram olan, bundan sonra "OFW" (Overseas Filipino Worker) olarak anılacak "Denizaşırı Filipinli İşçi" kavramını detaylı incelemekte fayda olacaktır. Yaptıkları para transferleriyle Filipinler ekonomisini canlandırmakla kalmayıp aynı zamanda dayanıklılığın da simgesi olduklarından "modern dönem kahramanları" şeklinde de anılan OFW'ler, ailelerine rahat bir yaşam sağlamak için yurt dışında çalışmak üzere evlerini ve memleketlerini terk eden Filipinli göçmen işçileri ifade eden bir terimdir. Wikipedia sözlüğü, bu terimi, genellikle Filipinli göçmen işçiler, yani sınırlı bir süre için başka bir ülkede ikamet eden Filipin vatandaşı olan kişiler olarak tanımlamıştır ("Overseas Filipino Worker", 2025). Filipinler'deki ailelere, Hong Kong'daki dadılar, Arktik'teki denizciler ve Orta Doğu'daki ev hizmetçileri gibi 'yeni kahramanlardan' milyarlarca dolar gelmektedir (Almendral, 2018). Denizaşırı Filipinli göçmen olma kararının arka planı kişiden kişiye değişse de her yıl Filipinli bir haneden bir ebeveyn, çocuk veya kardeş, ailelerini geçindirmek, borçlardan kurtulmak, finansal istikrara kavuşmak, konfor alanından çıkmak, daha iyi fırsatlar peşinde koşmak gibi çeşitli nedenlerle yurt dışında çalışmak için ülkeden ayrılmaktadır. Birçok sayıda OFW, yeni bir kültüre ve yeni çalışma koşullarına adaptasyon, geride kalan aileye duyulan özlem, derin

yalnızlık, aile içi meseleler, aileye finansal destek sorumluluğunun yükü, sosyal ve psikolojik destekten yoksun olma, dil engeli, ayrımcılık, istismar, sömürü ve şiddet, vaat edilenden düşük ücretler, kötü yaşam/çalışma koşulları, doğal afetler, belirsiz bir gelecek vb. geniş çapta zorlukla baş etmeye çalışmaktadır. Bütün bu meselelere rağmen bir yandan da Filipin ekonomisinin önemli bir parçası olmaya devam ederler. Ödedikleri vergilerle Filipin hükümetine katkı sağlayan OFW'lerin Filipinler'e getirdikleri döviz ise ülke ekonomisini ayakta tutan temel faktörlerdendir. Yoksulluktan kurtulmak, aileyi maddi olarak geçindirmek, kendileri ve ailelerine daha iyi bir gelecek sağlamak, çocuklarına daha iyi bir eğitim vermek vb. hedeflerin yanı sıra dünyaya açılmak, yeni yerler ve kültürler keşfetmek, kişisel gelişim, ülkelerinde kullanabilecekleri beceriler kazanmak, iyi derecede eğitimler görmek gibi istek ve idealler de söz konusudur. Güney Koreli yönetmen ve sanatçı Sung-a Yoon'un ödüllü belgeseli "Overseas / Denizaşırı Hizmetçiler" bu meseleye odaklanmış olup neredeyse görünmez olan bir kadının ekonomik göçünün portresini ortaya koymuştur. Ailelerini geçindirmek amacıyla zengin yabancılar için çalışmak üzere yurt dışına giden genç Filipinli kadınları yansıtmak filmin esas amacıdır. "Ekonominin kahramanları" olarak isimlendirilen bu kadınlar bu büyük bilinmezliği kucaklamadan önce genellikle çocuklarını geride bırakmak durumunda kalmaktadır. Overseas, devlet destekli göçmen işçiliğinin perde arkasını gözler önüne sererken küreselleşmiş dünyamızdaki modern kölelik sorununu gündeme getirip bu kadınların kararlılığını, kardeşliklerini ve yakın gelecekte onları bekleyen çilelerle yüzleşmek için buldukları stratejileri işlemektedir (Internet Movie Database, t.y.). Ayrıca, "İnsanı anlamak hayatı anlamaktır." mottosuyla yayın yapan ve yeryüzünün farklı bölgelerinde yaşayan insanların hikâyelerini, coğrafya ve kültürleri, her boyutu ile insanın varoluş mücadelesini ve yerkürenin şaşırtıcı yaşam döngüsünü aktaran TRT Belgesel, Filipin kültürünü farklı bir bakış açısıyla ekranlara getiren programlar çekmiştir. Bu tezin konusuyla bağlantılı olarak, Filipinler'deki zorlu yaşam koşulları ve daha konforlu yaşam için tercih edilen gurbetin aile yapısını nasıl zedelediğini, tüm yıkıcı unsurlara rağmen aile üyelerinin aileyi nasıl bir arada ve ayakta tutmaya çalıştıklarını anlatan hikâyeler anlatılmıştır (TRT Belgesel, t.y.). Bu bilgilere ek olarak, Filipinler'de Aralık ayı, denizaşırı çalışanlar için ulusal ay olarak kutlanan bir aydır. Bu dönemde, kendilerini aileleri ve ülkeleri için feda eden bu insanların katlandıkları zorluklar ve yaptıkları özveriler dizi ve filmlere konu olmaktadır (Almendral, 2018). Ayrıca, göç

kültürlerine derinden entegre olmuş *"balikbayan kutusu"* (kelime anlamı "geri dönüş kutusu") adında denizaşırı Filipinliler tarafından gönderilen eşyaları içeren oluklu bir kutu mevcuttur. Adını Tagalog dilinde geri dönen Filipinli anlamına gelen "balikbayan" kelimesinden alan bu kutular, bugün Filipin diasporasının en kalıcı sembollerinden biri haline gelmiştir. Dünyanın dört bir yanında yaşayan ve çalışan milyonlarca Filipinli için memleketlerindeki ailelerine bir balikbayan kutusu göndermek, ruhen oraya dönmenin bir yoludur. Bunlar, zor durumdaki akrabaların karnını doyurmaya, annelerinden ayrı kalan kızlarını teselli etmeye ve yurt dışındaki işçilere aileleriyle somut bir bağ kurmaya yardımcı olmaktadır (Shyong, 2018).

Aşağıda paylaşılan resimde yer alan Filipinli Edita Balane, yıllarca ailesini geçindirmek için yurt dışında (İsrail'de bakıcı, Dubai'de dadı olarak) çalışmış, kendi hayatını ve aile kurma hayalini ertelemiştir. Filipinler'de iş bulamayan, eğitimli ama işsiz kalan pek çok kadın gibi göçmen işçi olmuştur. Göçmenlerin ülkeye sağladığı döviz ekonomiyi ayakta tutarken bireysel düzeyde eğitim-iş uyumsuzluğu, aileden uzak kalma ve kişisel hayallerin ertelenmesi gibi sosyal maliyetler doğmaktadır. Edita şimdi ise kendi hayatına odaklanmak ve bir aile kurmak istemektedir.

Resim 6

Edita Balane, neredeyse tüm hayatı boyunca ev hizmetçisi ve dadı olarak çalışmıştır. (Görsel: Jo Kearney. Dubai, 2015.)

Kaynak: (Pulitzer Center, 2015)

Bu fotoğraftan anlaşılacağı üzere, Filipinli göçmen kadınların hikâyeleri, ekonomik zorunluluklar nedeniyle bireysel hayallerin ertelenmesi ve aile bağlarının

yeniden tanımlanmasıyla şekillenmektedir. Edita Balane örneğinde olduğu gibi, eğitimine rağmen ülkede iş bulamayan kadınlar yurt dışına göç ederek bakım emeği alanında çalışmakta hem aile ekonomisine katkıda bulunmakta hem de kendi kişisel yaşamlarını geri plana itmektedir. Edita'nın *"Üç yaşındaki çocuğu kendi evladım gibi seviyorum ama artık bir sınır koymam gerektiğini biliyorum. Ne kadar seversem seveyim, o asla benim oğlum olmayacak."* sözleri, göçmen kadınların bakım emeği üzerinden kurdukları duygusal bağların aynı zamanda sınırlandırılmış ve kırılgan olduğunu göstermektedir. Bu durum, göçün ekonomik faydalarının yanı sıra kadınların kişisel yaşamlarında açtığı boşlukları, aidiyet duygusunu ve "ertelenmiş annelik" deneyimlerini görünür kılmaktadır.

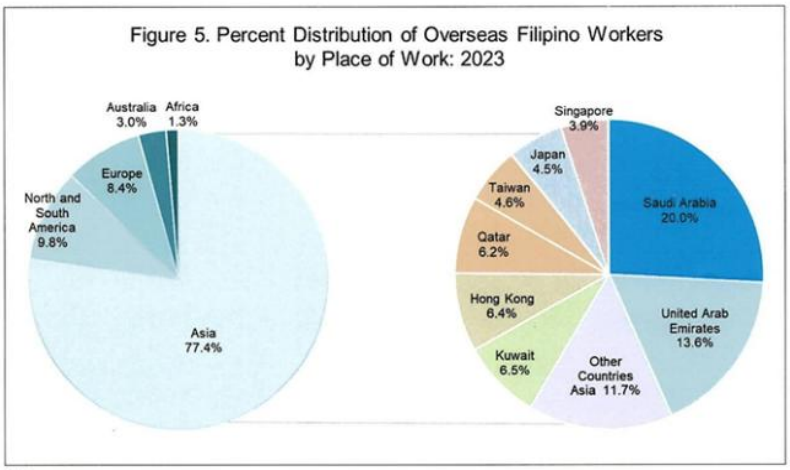
Milyonlarca Filipinli için göç, yalnızca sayıların matematiksel hesaplarından oluşan demografik bir istatistik değil insana dair yaşanmış ve yaşanmaya devam eden bir gerçekliktir. Göç, Filipin halkının ulusal hikâyesinin sembolü ve özlem, dayanıklılık ve küresel varlığının bir kanıtıdır. Antik deniz yollarından günümüzün modern diasporasına kadarki serüvende Filipinli insanlar uzun yıllar boyunca aileleri için daha parlak bir gelecek, dünyayı keşfetme, gelişim ve yeni fırsat arayışı yolunda Filipin kıyılarının ötesine geçmiştir. Bugün, dünya çapında 280 milyondan fazla uluslararası göçmen içerisinde Filipinliler, dünyanın dört bir yanındaki ülkelerin sosyo-ekonomik yapısına katkıda bulunarak en görünür ve canlı gruplar arasında yer almaya devam etmektedir (CFO, 2025). Filipinler'de göç olgusundan ekonomik ve sosyal hayatın doğal bir parçası olarak söz edilebilmektedir. İşçi göçü, ekonomik düzenlenmesi ve yönetilmesi açısından bir model olarak görmektedir (ILO, t.y.). Yabancı işçi denilen bu insanlar kendi topraklarını bambaşka bir yaşam hayaliyle terk etmektedir. Milyonlarca Filipinli geride kalan ailelerini maddi yönden desteklemek için evlerinden, ülkelerinden uzakta bir yaşam sürmektedir. 2019 yılı itibarıyla yurt dışında yaşayan 15 milyondan fazla Filipinli vardır ("Overseas Filipinos", 2025). Nisan-Eylül 2023 arasında yurt dışında çalışan Denizaşırı Filipinli İşçi (OFW) veya Filipinli işçi sayısının, bir önceki yılın tahmini 1,96 milyon olan seviyesine göre %9,8 artışla 2,16 milyon olduğu tahmin edilmektedir. Mevcut iş sözleşmeleri olan Yurt dışı Sözleşmeli İşçiler (OCW) veya Filipinli işçiler, bu dönemde toplam OFW'lerin %98,1'lik oran ile büyük çoğunluğunu meydana getirmiştir. Çalışma vizesi veya çalışma izni olmadan tam zamanlı çalışan ve istihdam edilen diğer OFW'ler veya turist, ziyaretçi, öğrenci ve tıbbi vize gibi diğer göçmen olmayan vize türlerini kullananların

Nisan-Eylül 2023 arasında yurt dışında çalışan OFW'lerin kalan %1,9'unu teşkil ettiği analiz edilmiştir (PSA, 2024). Bunlara ek olarak, Amerika Birleşik Devletleri özelinde bilgi vermek gerekirse, ABD Nüfus Sayım Bürosu (the U.S. Census Bureau) tarafından yayınlanan tahminlere göre, 2023 yılında ABD'de yaklaşık Filipinli olarak tanımlanan 4,6 milyon kişi bulunmaktadır. Filipinli Amerikalılar, ABD'de yaşayan üçüncü büyük Asya kökenli nüfus olup, ülkenin Asyalı nüfusunun yaklaşık %19'unu oluşturmaktadır (Im, 2025).

Öte yandan, Filipinli diasporasının dünya haritasındaki dağılımı mercek altına alınacak olursa, 2023 verileri baz alınarak, Asya (%77,4), Kuzey ve Güney Amerika (%9,8), Avrupa (%8,4), Avustralya (%3,0) ve Afrika'nın (%1,3) OFW'ler için öne çıkan beş hedef bölge olduğu gösterilmiştir. Spesifik olarak Asya ülkeleri arasında ise Suudi Arabistan, 2023'te toplam OFW'lerin %20'sini oluşturan 431.000 kişiyle liderliği ele geçirirken onu %13,6 ile Birleşik Arap Emirlikleri izlemiştir. Singapur, 2023'te toplam OFW'lerin %3,9'una tekabül eden oranla yurt dışında istihdam edilen en az sayıda OFW'ye sahip olan ülke olmuştur (PSA, 2024) (Bkz. Şekil 3).

Şekil 3

2023 yılı itibarıyla yurt dışındaki/denizaşırı Filipinli işçilerin çalışma yerlerine göre yüzdelik dağılımı

Kaynak: *(PSA 2023 Yurt Dışındaki Filipinliler Anketi, 2024)*

Notlar:

1. Yuvarlama nedeniyle ayrıntılar %100'e eşit olmayabilir.

2. Tahminler, son beş yıl içinde yurt dışına çıkan ve anket döneminin son altı ayında (Nisan-Eylül) yurt dışında çalışan veya çalışmış olan Filipinli denizaşırı işçileri kapsamaktadır.

2.3. Filipinler Bağlamında Göçün Feminizasyonu/Kadınlaşması/Dişileşmesi (Bagong Bayani - Modern Dönem Kahramanları, Masakit na masarap – Memnuniyet veren bir acı)

Daha iyi bir yaşam, geçim kaynağı veya sığınma arayışında olan ya da doğal afetlerden kaçmak için harekete geçen insanların yer değiştirme eylemi insanlık tarihi kadar eskidir (Sever, 2022). Bugün, göç denilen olay, farklı bilim disiplinlerince analiz edildiği üzere, genişlemekte, çeşitlenmekte, derinleşmekte ve hızlanmaktadır. World Economic Forum'a (WEF) (Dünya Ekonomik Forumu) (2024) göre, dünya, bugün, göçün tarihi seviyelere ulaşmakta olduğu gerçeğine tanık olup insanları bugün yer değiştirmeye mecbur kılan karmaşık ve çok yönlü sorunları ele almak adına yeni ve daha kapsamlı bir yaklaşıma ihtiyaç duymaktadır. Göçün "hayatın bir gerçeği" ve "iyilik için bir güç" olduğunu belirten BM Genel Sekreteri António Guterres, Uluslararası Göçmenler Günü vesilesiyle yayınladığı mesajda, göçün bilgi alışverişini teşvik ettiğini ve ekonomik büyümeye katkıda bulunduğunu ancak kötü yönetilen göçün büyük acılara yol açtığına dikkati çekmiştir (UN News, 2023). Kadınlar, uluslararası göçün merkezinde yer almalarına rağmen uluslararası göç teorilerinde kadının yeri ve toplumsal cinsiyet konuları uzun yıllar boyunca karanlıkta kalmıştır. Kadın göçmenler, sosyal bilimler alanındaki göç araştırmaları çalışmalarında, göç literatüründe ve göç istatistiklerinde yakın tarihlere kadar var olamamış, görünmez kalmıştır. Aynı şekilde, kadınların sunduğu sosyo-ekonomik katkılar ve geçirdikleri özgün deneyimler dikkate alınmamıştır. Göç teorilerindeki bu cinsiyetçilik "cinsiyet körü" ("gender-blind") olarak telaffuz edilebilir (Çeltikci, 2019). Kadınlar göç akımlarında erkek göçmenlerin eşleri, kızları veya bakmakla yükümlü oldukları kişiler sıfatlarıyla da olsa daima mevcut olmalarına rağmen, (1960'ta kadınlar tüm uluslararası göçmenlerin hâlihazırda yaklaşık %47'sini oluşturuyordu) 1960 ve 70'li yıllarda yapılan birçok çalışmada göç, sadece erkeğe ait bir olgu olarak tasvir edilmiştir (Caritas Internationalis, t.y.). Özmen Yılmaz & Ciğerci Ulukan (2010), ortak yazar oldukları bir makalede, uzun yıllar boyunca erkek, ailenin reisi, karar verici organ ve evin geçimini sağlayan kişi olarak kabul gördüğünden ailede göç edecek kişinin genellikle erkek olması algısından söz etmiştir. Kadınlar bu süreçte erkeği takip

eden konumunda kalmış, erkek ise göç sonrası süreçte uygun koşullar oluştuktan sonra kadını ve ailesini yanına alan kişi rolünde yansıtılmıştır. Çalışmalarında ayrıca sermayenin ucuz ve uysal emeğe yönelik talebinin artması sebebiyle 1960'ların başlarından 2000'li yıllara kadar, göçmen kadınların sayısının 35 milyondan 85 milyona ulaşmış ve dünya genelindeki göçmen nüfusu içerisinde de kadınların oranının %49'a yükselmiş olduğu bilgisi yer almaktadır. Bununla beraber, literatürde uzun bir süre egemen düşünce yapısı olan "erkek göç eder" anlayışının, son dönemlerdeki feminist çalışmalara dayanarak yıkılma sürecine girdiği söylenebilmektedir.

Yirmi birinci yüzyıla gelindiğinde, yerinden edilen insan sayısı giderek artmış, buna bağlı olarak uluslararası göç en yüksek seviyelere ulaşmıştır. Böylelikle, emsali görülmemiş göç düzeyleri ile içinde bulunduğumuz bu yüzyıl "göçler çağı" olarak kavramsallaştırılmıştır (Castles vd., 2014). Castles, de Haas ve Miller'ın göç gerçeğini kavramak ve göçmen mücadelesi üzerine düşünmek üzere okunabilecek "Göçler Çağı-Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri" adlı kitapları, göç araştırmaları alanında öncü metinlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Kitap, modern dünyadaki uluslararası nüfus hareketlerinin niteliği, kapsamı, boyutları ve sonuçları ile bunların toplumları nasıl değiştirdiğine dair kapsamlı bir bakış açısı sunmaktadır. Bununla birlikte, bilginin, fikirlerin, paranın ve metaların serbest dolaşıyor olmasının farklı alanlarda değişimleri beraberinde getirdiğini, bu değişimlerden birinin yansımasını da insanların bireysel veya kitlesel halinde göç etmesi olduğunu ele almaktadır. Ayrıca, kitabın hâkim bakış açısı, insan hareketlerini "göç veren küresel güney", "göç alan küresel kuzey" olmak üzere iki kutup üzerinden okuyan indirgemeci anlayışına eleştirel gözle bakmaktadır (Aydın, 2023). Bu noktada, akademisyenler, feminizasyonun uluslararası göç ve küreselleşmenin yeni çağının temel bir boyutu olduğunu ortaya atmışlardır (Donato & Gabaccia, 2016). 1980'lerin başından bu yana hem bekâr hem evli, iyi eğitimli olan giderek artan sayıda kadın, kendi başlarına ve bağımsız olarak, farklı ülkelere iş, eğitim veya aileyi geçindirme vb. amaçlar doğrultusunda göç yolculuğuna çıkmıştır. Özellikle 1960'lı yılların sonunda ücretli emek göçünde daha görünür hale gelen kadın göçmenlerin sayısı, 2015 yılına dek ikiye katlanmıştır. Elbette ki aynı zaman diliminde erkek göçmen ve dünyada yaşayan insan nüfusunun oranları da aynı yönde artış göstermiştir. Tüm bunlarla beraber son yıllarda "göçün feminizasyonu/kadınlaşması" kavramı yaygın kullanım elde etmiştir. Burada,

göçün feminizasyonunun doğru anlaşılması değer taşımaktadır. Şu ilginç bir bilgidir ki son 50 yıl içerisinde dünyanın belli başlı bölgelerinde kadın göçü akışları artmış olsa da toplam göç oranları içindeki kadın göç oranı neredeyse sabit kalmıştır (%49). Erkek ve kadın göç oranlarının birbirine yakın seyretmesi göçün arka planındaki gerçeklikleri ve yaşanmışlıklara gölgeleyebilmekte ve cinsiyetler arasındaki deneyim farklarının göz ardı edilebilmesine neden olabilmektedir. Bu noktada, kadın göçüne ilişkin gerçek değişim nasıl ve neden göç ettikleri üzerinedir: Artık daha fazla kadın, kocalarıyla seyahat eden veya onlara yurt dışında katılan aileye bağımlı bir birey olarak değil, iş aramak için bağımsız olarak göç edenlerdir (Caritas Internationalis, t.y.). Göçün feminizasyonu olgusunun ön plana çıkması ile birlikte kadın göçmenler üzerine göç uzmanları ve alan araştırmacıları tarafından son yıllarda yürütülen çalışmalar, kadın göçünün önemi konusunda farkındalık düzeyinde önemli bir değişikliğe neden olmuştur. Kadınların göç etmesinin dünya sahnesinde ilgi ve görünürlük kazanması üzerine dünya literatüründe yoğun bir şekilde kaleme alınan bazı çalışma temaları şunlardır: ev işleri ve bakım işlerinde çalışma koşulları, kadınların toplum ve aile içerisinde değişen rolleri, yaptıkları para transferleriyle giderek önem kazanan kimlikleri, göçmen kadınların insan ticareti dâhil olmak üzere çeşitli risklere karşı savunmasızlığı, göçmen kadınların dışarıda her konuda güvenliğinin yasalarca korunması gerekliliği, ulusötesi ailelerde ebeveyn yokluğunun çocukların yaşamları üzerindeki derin etkileri, geride kalan çocuk/çocukların ve/veya babanın deneyimleri, ulusötesi annelik ve beraberindeki sorunlar, göçmen kadınların uzaktaki sevdikleriyle dijital iletişim teknolojileri aracılığıyla bağlarını sürdürme çabası, göçmenin yaşlanan ebeveynlerine yönelik ilgi ve bakımı uzaktan sağlama gayreti, yaşlanan/yaş alan ulusötesi göçmenlerin veya geride kalan yaşlı nüfusun sosyo-demografik incelemesi...

İstatiksel verilerle genel durumu ulaşılabilen en güncel bilgilerle analiz etmek gerekirse, BM, 2020'de 275 milyon olan tahmini uluslararası göçmen sayısını 2024 yılında 304 milyon olarak açıklamıştır. Mutlak sayılardaki artışa rağmen, uluslararası göçmenlerin dünya nüfusuna oranının yıllar içinde neredeyse sabit kaldığı tespit edilmiştir. Kadın göçmenlerin sayısı son on yıllarda istikrarlı bir şekilde artarak 2024 yılında 146 milyona ulaşırken kadın göçmenlerin oranı 2024 yılı ortasında %48,08 seviyesinde nispeten sabit kalmıştır (2020'de %47,97). Farklı bir pencereden analizle, 2024 yılı ortalarında, dünyadaki 27 kişiden 1'i uluslararası göçmen ve dünya çapında

304 milyon kişi uluslararası göçmen iken tüm uluslararası göçmenlerin %48'inin kadın olduğu tespit edilmiştir (Migration Data Portal, t.y.). Öte yandan, bu tezin konusu kapsamında, Filipinler'den gelen son verilere göre ise Nisan-Eylül 2023 arasında yurt dışında çalışan OFW'lerin toplam sayısının 1,20 milyonunu veya %55,6'sını kadınlar oluşturmaktadır. Benzer şekilde, 2022'de kadınlar, söz konusu dönemde yurt dışında çalışan OFW'lerin daha büyük bir kısmını 1,14 milyon veya %57,8 oranında temsil etmiştir (PSA, 2024). Bu istatistiksel verilerle de Filipinli kadın göçünün büyüklüğü ve ehemmiyeti gözler önüne serilmektedir. Çalışkan, gayretli ve neşeli ruhlarıyla tanınan Filipinliler, gelişim ve özgürlük kapılarını her zaman aralamışlardır. Aşağıda uluslararası göçmenler ile ilgili bazı yönlerden bilgi sunan şekiller verilmiştir.

Şekil 4

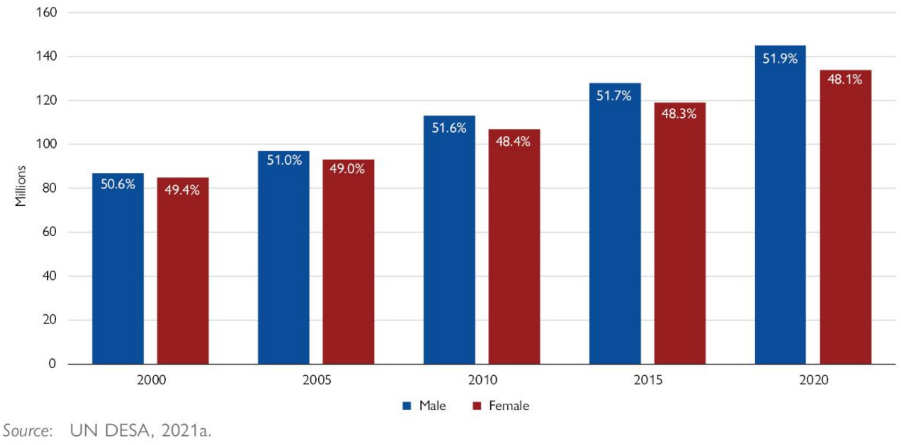
2024 yılı ortası hedef bölgeye göre uluslararası göçmenler ve kadın oranı

Kaynak: *(Migration Data Portal, t.y.)*

Şekil 5

2000-2020 yılları arasında cinsiyete göre uluslararası göçmenler

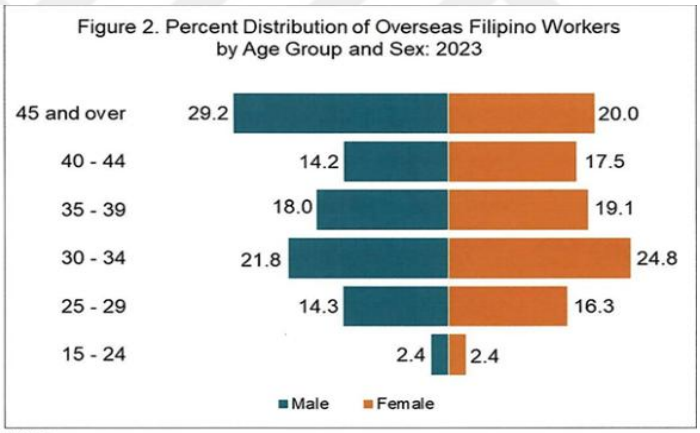

Source: UN DESA, 2021a.

Kaynak: *(IOM UN Migration, t.y.)*

Şekil 6

2023 itibarıyla denizaşırı Filipinli işçilerin yaş ve cinsiyete göre yüzdelik dağılımı

Notes:
1. Details may not add up to 100% due to rounding.
2. The estimates covered overseas Filipino workers whose departure occurred within the last five years and who were working or had worked abroad during the past six months (April to September) of the survey period.
Source: Philippine Statistics Authority, 2023 Survey on Overseas Filipinos

Kaynak: *(PSA 2023 Yurt Dışındaki Filipinliler Anketi, 2024)*

Notlar:

1. Yuvarlama nedeniyle ayrıntılar %100'e eşit olmayabilir.

2.Tahminler, son beş yıl içinde yurt dışına çıkan ve anket döneminin son altı ayında (Nisan- Eylül) yurt dışında çalışan veya çalışmış olan Filipinli göçmen işçileri kapsamaktadır.

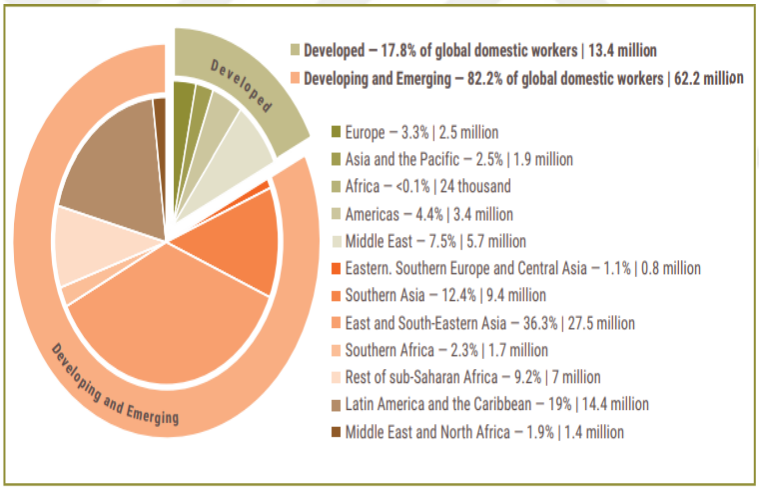
Filipinler'de göçün feminizasyonu ve kadınların ücretli ev içi bakım hizmetlerine kaymasının kısa tarihçesine bakılacak olursa, 1970'lerde Orta Doğu'daki

hızlı gelişim, Filipinler'den iş gücü göçünün boyutunu artıran etmen olmuştur. Az gelişmiş bir Üçüncü Dünya ülkesi olarak, burada önemli ölçüde iş gücü fazlalığı mevcut idi. Orta Doğu'daki inşaat sektörünün hızla yükselişi büyük bir göç dalgasına yol açarken 1983'te petrol gelirlerinin düşmesi iş gücüne olan talebi azaltmıştır. Ancak, göç yeniden artış göstererek 1987 senesinde 450. 000 Filipinli sözleşmeli işçi Orta Doğu'ya göç etmiştir. Bu ikinci iş gücü göçü dalgası önemli bir olayı simgelemektedir. İnşaat projelerinin azalmasıyla beraber erkek işçilere ihtiyaç azalmış fakat hizmet sektöründe çalışana ihtiyaç doğrultusunda daha fazla kadın işçiye talep meydana gelmiştir. Kadınlar, erkeklere göre daha düşük maliyetle ev işçisi olabiliyordu. Günümüzde kadınlar, göçmen iş gücünün yarısını temsil etmekte olup çoğunluğu ev işçisi ya da seks işçisi olarak çalışmaktadır (Fernandez 1997, s. 411). Farklı bir kaynağın aynı konuyu ele alma şekline bakılırsa, piyasa ekonomisinin küreselleşmesi, Filipinler gibi gelişmekte olan ülkelerden, daha gelişmiş ülkelerde düşük ücretli hizmet emeği sağlamak üzere proleter kadın iş gücüne olan talebin artmasını tetiklemiştir. Amerika Birleşik Devletleri ve İtalya gibi sanayi sonrası ülkelerde, düşük ücretli hizmet emeğine (örn. otel temizlikçiliği ve ev işleri), küresel şehirlerdeki artan profesyonel nüfus ihtiyaç duymaktadır. Bu da uzmanlaşmış profesyonel hizmetlerin (örneğin hukuk, finans, muhasebe ve danışmanlık hizmetleri) yoğunlaştığı yeni ekonomik merkezler anlamına gelir. Aynı zamanda, Tayvan ve Malezya gibi yeni sanayileşen ülkelerde de küreselleşme ve imalat sanayinin yükselişi, düşük ücretli hizmet göçmeni işçilere olan talebi artırmıştır. Sonuç olarak, iş gücü piyasasındaki bu yoğunlaşma, hizmet istihdamına olan talebi karşılamak için Asya'daki komşu ülkelerden gelen düşük ücretli kadın emeğine olan ihtiyacı doğurmuştur (Parreñas, 2001). Son yıllarda artan ücretli ev içi bakım hizmetlerine olan talebin artmasıyla birlikte bu sektörü ağırlıklı olarak kadın göçmenlerin sırtlandığı bilinmektedir (Kemik, 2020). Ev işçileri, özel hanelerde veya özel haneler için doğrudan ve dolaylı bakım hizmetleri sağlayan kişilerdir. Hane halkına hizmet eden bu kişiler; aşçılık, temizlik, bebek, çocuk, yaşlı ve hasta bakımı gibi işlerden sorumludur. Bunlara ek olarak, çamaşır yıkama, alışveriş, dikiş dikme, araç kullanma, bahçe işleri, evin korunması ve evcil hayvan bakımı da görev tanımlarına dâhil olabilmektedir (Zailon II & Mandıracıoğlu, 2022). ILO, dünya genelinde 15 yaş ve üstü yaklaşık 75,6 milyon ev işçisinin bulunduğunu, bunların çoğunluğunu (%76) kadınların oluşturduğunu ve bu kişilerin yapmış olduğu katkıların esasen tanınmadığını ve korunmadığını beyan

etmiştir (ILO, 2025). Aynı kaynağa göre, 2030 yılına kadar tahmini 2,3 milyar insanın bakım hizmetlerine ihtiyaç duyacağı ve birçok ülkenin yaşlı veya yaşlanan toplumlar nedeniyle önemli iş gücü sıkıntısıyla karşı karşıya olduğu tahmin edilmektedir. Bu bakım krizi karşısında ülkeler bakım ihtiyaçlarını karşılamak için giderek daha fazla ev içi çalışanlara, genellikle göçmen ev içi çalışanlara yönelmektedir. Ev işçilerinin büyük çoğunluğu (%82) gelişmekte olan ülkelerde çalışırken gelişmiş ülkelerde bu sayı 13,4 milyon gibi dikkate değer bir düzeydedir (Bkz. Şekil 7) (Bonnet vd., 2022). Bilindiği üzere, bakım işleri, bir toplumun iyiliği ve refahının temel yapı taşlarından biridir. Bakım hizmetleri alanında zayıf kalan toplumlar işlev ve ilerleme gösteremez. Bugün, dünyanın dört bir yanında bakım işlerinde ücretli ve ücretsiz bir şekilde çalışan pek çok insan ve göçmen vardır.

Şekil 7

Ülke gelir gruplarına ve coğrafi bölgelere göre ev işçileri: Küresel ev işçilerinin yüzdelik dağılımı ve sayıları

Kaynak: *(Bonnet vd., 2022)*

Filipinliler, yirminci yüzyılın ilk yarısından bu yana küresel iş gücünün önemli bir parçası olmuştur. Çoğunlukla erkeklerin görünür olduğu göç olgusu yerini artan sayıda kadın göçmenlere bırakmıştır. Bu değişimler, öncelikle ev işçilerine, hemşirelere ve kadınların egemen olduğu mesleklere olan yüksek talebe atfedilmektedir. Özellikle bakım hizmetleri sektöründe ünlenen Filipinli kadınlar ile birlikte 1970'lerden bugüne gelindiğinde Filipinler'den yüzlerce ülkeye yayılan bir bakım göçü örüntüsü ortaya çıkmıştır (Parreñas, 2015). Farklı yıllardan örnek vermek

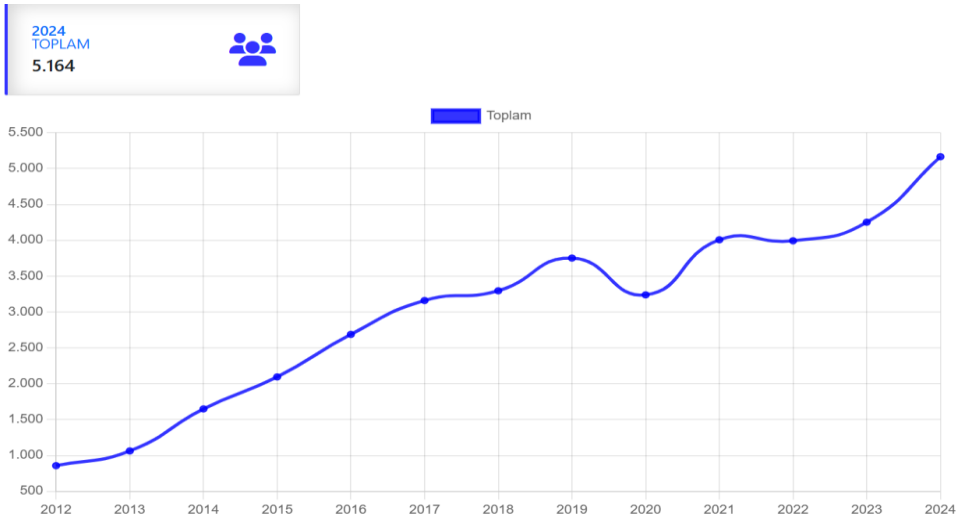
gerekirse, sadece 1994 yılında 300.000'den fazla Filipinli kadın, diğer ülkelerde iş aramak amacıyla Filipinler'den ayrılmıştır (Fernandez, 1997). 2005 yılında ise Filipinler'den gelen uluslararası işçi göçmenlerin %70'i kadınlara aittir (Briones, 2009). İlaveten, Filipinler hemşire ihracatında lider ülke haline gelmiştir. Filipinler Sağlık Bakanlığı, 2021 yılında tahminen yaklaşık 620.000 lisanslı hemşireden 316.000'inin yurt dışında çalıştığı bilgisini açıklamıştır (Rodriguez vd., 2025). Özetle, bugün, Filipinler ülkesi, dünyanın en büyük kadın emeği "ihracatçısı" konumundadır. Aynı zamanda, küresel bakım pratiği içinde talebin en yüksek olduğu kadınlar, Filipinli kadınlardır (Raghuram, 2012). Filipinli kadınların ev hizmetçisi, bakıcı, hemşire vb. olarak çalışmak üzere ülke dışın göç etmesini kendi aileleri ve devlet de desteklemektedir. Tüm bu unsurlar birleştiğinde, Filipinli kadınlar, Asyalı kadınlar arasında coğrafi hareketliliği en fazla olanlar olarak nitelendirilmektedir (Deniz, 2018). Bu nedenlerle, son dönemlerde göç araştırmalarının odağında Filipinler'in ayrıcalıklı bir yer edinmesinin doğal bir sonuç olduğu ifade edilebilir.

Avrupa ile Asya arasında doğal bir köprü olma niteliği ve her ülkeye nasip olmayan elverişli jeopolitik ve coğrafi konumu, Türkiye'yi hem geçici hem de kalıcı yabancı göçmenler için cazip bir durak haline getirmiştir. Türkiye, tarih boyunca hem göç alan hem göç veren bir ülke olarak varlığını sürdürmektedir. Eğitimli ve İngilizce yeterliliği iyi düzeyde olan Filipinli göçmen kadınlar, farklı nedenlerle dünyanın farklı noktalarına olduğu gibi Türkiye'ye de yıllardır göç etmeye devam etmektedir. Çeşitli azınlık topluluklarına ev sahipliği yapan ülkemizde, istihdam, evlilik ve uzun süreli ikamet gibi çeşitli nedenlerle ülkeye yerleşen yabancı uyrukluların sayısı artmaktadır. Bunlar arasında, yaklaşık 3.000 Rus ve yaklaşık 5.000 Filipinli, Türkiye'de yaşayan yabancı nüfusun önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Özellikle Filipinliler, daha iyi iş imkânları ve kendi ülkelerine kıyasla daha yüksek maaşlar nedeniyle göç ettikleri Türkiye'de ev hizmetçisi, bakıcı veya otelcilik sektöründe işçi olarak istihdam edilmektedirler (Caglič, 2017). Türkiye'de son dönemlerde ev işlerinde yabancı çalışan tercih etme oranı yükselmektedir. Bu grupta Filipinli kadınlar, özellikle İstanbul'da sıkça istihdam edilmektedir. Zailon ve Mandıraçoğlu'nun (2022) ortak yazar oldukları bir çalışmada, Türkiye'de Filipinli kadınlar için kurulan Filipino Community in Türkiye (FCT) adındaki kuruluşun verilerine göre, İstanbul'da yaklaşık 1200 Filipinli kadının ev işlerinde çalıştığı ifade edilmiştir. Türkiye'deki Filipinli göçmenlerin toplam sayısına ilişkin güncel ve kesin verilere ulaşılamasa da Ankara'daki Filipin

Büyükelçiliği'nin resmi kayıtlarına göre Türkiye'deki Filipinli göçmen işçilerin nüfusu yaklaşık 5.000'e ulaşmıştır. Bunların çoğu hala İstanbul'da yaşamakla beraber ülkenin diğer bölgelerine dağılmış küçük çaplı bir nüfus da vardır. Türkiye dışında, Orta Doğu ve Doğu Asya'da çalışan yaklaşık iki milyon Filipinli mevcuttur (TRT World, 2023).

Şekil 8

Türkiye ve il düzeyinde Filipinli göçmen sayısının yıllara göre değişimi

Kaynak: *(TÜİK, NİP)*

Resim 7

Filipinli bir bakıcı

Kaynak: ***(****Evdeki Bakıcım Youtube, 2020)*

2.4. Başka Yuvanın Işığı (Ilaw ng Ibang Tahanan): Filipinli Göçmen Kadınların Denizaşırı Hikâyelerinde Ulusötesi Annelik Olgusu (Separated but never apart- Ayrı düştük ama asla ayrılmadık)

Mama, come home! (Anne, eve dön!)

Son yıllarda göçmen kadınlara odaklanan araştırmaların sayısının hızla artışı dikkate alındığında, feminist metodolojinin varlığının özet bir tartışması faydalı olabilir. Göç alanında lider çalışmaların birinde göçün küreselleşmesi, hızlanması, farklılaşması, politikleşmesi ve kadınlaşması gibi eğilimlerden söz ettiği görülmektedir (Castles & Miller, 1998). Bununla birlikte, göçün kadınlaşma eğilimine de paralel olarak, 1980'lerden bu yana gelişen ve artan feminist araştırmalar, yalnızca kadın göçmenlerin daha anlaşılır hale gelmesini değil aynı zamanda toplumsal cinsiyetin de incelenmesini mümkün kılmıştır (Coşkun vd., 2020). Feminist yönelimli araştırmalara ilişkin olarak, "kadınlara dair" yapılan araştırma değil, "kadınlar için" yapılan araştırmaları vurgulamak daha büyük önem arz etmektedir. Feminist araştırmanın öne çıkan özelliği, toplumsal sorunların bizzat kadınların sesinden, ifade ediş biçimlerinden, aktardıkları deneyimlerle, nesnelliğe karşı öznelliğin altını çizerek ele alması ve bu kadın gerçekliğinin kabul görmüş varsayımlarla çelişkisini masaya yatırmasıdır. Ayrıca, Kümbetoğlu'nun (2008) görüşüne göre, feminist araştırmacılar, sosyal sorunun doğasına bakarken, soruna ilişkin yalnızca nedenler, faktörler, sonuçlar, ögeleri analiz etmekten ziyade anlamlar, özgüllükler, algılamalar gibi belirleyici özellikleri de kucaklarlar. Araştırma yönteminin seçiminde ise farklı bir çizgiyi takip edip araştırmanın yalnızca neden-sonuç ilişkisi kapsamında değerlendirilip sonuca vardırılmasından ibaret olmadığının ve araştırmanın asıl amacının sosyal hayatın, günlük pratikler ve deneyimlerin derinlemesine anlamlandırılması olduğunun bilinciyle bu amaca en iyi hizmet edecek olan derinlemesine görüşme, gözlem, odak grup tekniklerine dayanan niteliksel yöntemi tercih etmektedirler. Burada önemli bir noktaya değinmek gerekir: Feminist bakış açısına sahip ve feminist yöntemi uygulamaya koyan bir araştırmacı, yalnızca araştırma öznesinin deneyim ve bilgilerine değil kendi deneyim ve bilgilerine de yüzünü çevirip bunlarla ortak bir etkileşim süreci yaratmalıdır. Süreç, araştırılan için de benzer bir etki ile yaşadığı zamanın, mekânın, ilişkilerinin ve bunların iç içe geçmiş ince ağlarının üzerinde düşündüğü, algıladığı, sorguladığı bir deneyimdir. Kısacası, feminist perspektifinde değerli ve elzem olan kişiye ve olaylara içeriden ve detaylı

bakabilmektir (Kümbetoğlu, 2008). Sandra Harding, "Feminist Bir Yöntem Var mı?" başlıklı makalesinde, feminist bir perspektif benimseyecek ve geleneksel sosyal bilim araştırmalarına alternatif oluşturabilecek yenilikçi bir araştırma yönteminin olup olmadığı sorusunu gündeme getirmiştir (Harding, 1987). Feminist düşünce, geleneksel sosyal bilimin öznellik-nesnellik ikiliği ve değerlerden arındırılmış bilgi üretimi iddiasına ek olarak feminist bakış açısıyla bilgi üretme mücadelesi hususunda kayda değer bir yol katetmiştir. Sonuç olarak, feminist araştırmanın toplumda sesi duyurulamayan grupların sesini duyurabildiği için kadınlar hakkında gizli bırakılmış bilgiyi onların sesiyle ortaya çıkarabildiği yorumuna ulaşılabilir. Bu noktadan hareketle, 1790'lı yıllarda feminist teori tarihindeki ilk çalışmalardan başlayıp uzun yıllar sonra feminist çalışmalardaki temel metinlerden devam ederek, 1970'lerde "kadın araştırmaları/çalışmaları", 1980 ve 90'larda "toplumsal cinsiyet çalışmaları", 90'lardan sonra ise "feminist araştırmalar" terminolojisi ile yaygınlaşmaya başlayan bir akademik alan ile yoluna devam etme suretiyle gittikçe görünür hale gelen kadın çalışmaları söz konusudur (Saygılıgil, 2016, s. 262). Nihayetinde, göçmen kadınların bir kategori olarak basit bir şekilde yalnızca eklendiği çalışmalar, zaman içerisinde toplumsal cinsiyetin feminist bir bakış açısıyla sorgulandığı çalışmalara dönüşmüştür (Schrover & Moloney, 2013, s. 12-13).

Ulusötesi göçmenlik ve ulusötesi annelik, birçok Filipinli kadının öznel deneyimidir. Yukarıda bahsedilen feminist metodoloji çerçevesinde, bizzat kadınların deneyimlediği ulusötesi annelik pratikleri de dünya literatüründe çokça çalışılmış bir temadır. Arlie Russell Hochschild (2003), "Global Woman: Nannies, Maids and Sex Workers in the New Economy" adlı kitabın kendisine ait bölümünde, bakım işçilerinin "Üçüncü Dünya" ülkelerinden "Birinci Dünya" ülkelerine olan göçünün, zengin çocuğun yararına ancak fakir çocuğun zararına olan bir "küresel kalp nakli"ne (*global heart transplant*) yol açtığını ileri sürerek dokunaklı bir metafora imza atmıştır. Hochschild, *"Love and Gold"* (2003) adlı bu çalışmasında, göçmen kadınların sundukları duygusal bakım emeğini *(love)* ve gönderdikleri ekonomik katkıları *(gold)* birlikte ele alarak, küresel bakım göçünün hem görünmez emek hem de ekonomik değer üretimi boyutuna dikkat çekmeyi amaçlamıştır. Buradaki mesele, sevginin kapitalist bağlamda bir kişiden diğerine aktarılabilecek altın gibi bir ürün olup olmadığıdır. Ayrıca, bir çocuğa ne kadar zaman ve sevgi harcanması gerektiğine dair Batı ideolojisinin var olduğunu, ancak aynı zamanda zaman olmadığını ve bu nedenle

zaman ve sevginin göç bağlamında ithal edilmesi gerektiği de anlatılmıştır. Öte yandan, "küresel bakım emeği zinciri" (*global care chain*) terimi Kaliforniya Üniversitesi, Berkeley'de Amerikalı bir sosyoloji fahri profesörü ve yazar olan, aynı zamanda öncü bir feminist emek bilimcisi olan yine Arlie Hochschild tarafından ilk defa ortaya atılmıştır. Bu terim, gelişmekte olan ülkelerdeki ailelerini bırakıp daha gelişmiş ülkelere giderek varlıklı ailelerin çocuklarına bakan kadınların oluşturduğu bir örüntüyü tanımlamaktır. Bu kadınlar bir yandan da kendi ülkelerindeki daha fakir başka kadınları çocuklarına bakmaları için işe almakta ve böylece dünya genelindeki insanlar arasında ücretli veya ücretsiz bakım emeğine dayalı bir dizi kişisel bağ yaratmaktadırlar. Bu kavram, 'fakir bir ailenin büyük kızının kardeşlerine bakması, annesinin ise göçmen bir dadının çocuklarına bakması, bu dadının da zengin bir ülkedeki bir ailenin çocuğuna bakması' örneğiyle aydınlatılmıştır (Hochschild, 2000, s. 131; Parreñas, 2015). Böylelikle, sevginin Üçüncü Dünya'dan Birinci Dünya'ya aktarıldığı küresel kalp nakli kavramına varılmaktadır (Nadasen, 2017). Bu durumla beraber ise daha az gelişmiş ülkelerdeki yoksul kadınların, devlet desteğinin azalmasıyla bakım ihtiyacının arttığı gelişmiş ülkelerdeki "bakım açığını" (*care deficit)* doldurduğu öne sürülmektedir (Hochschild, 2000). Bakım açığı, örneğin, her iki ebeveynin de çalıştığı ve bu nedenle çocuklarına veya yakınlarına bakamadıkları durumlarda ortaya çıkabilmektedir. *Care drain* "bakım kaybı/bakım göçü/bakım drenajı" metaforu ise "beyin kaybı/beyin göçü *(brain drain)*" fikrine kadınsı bir paralellik olarak sunulmuştur. Talep yönü ağır basan bir drenaj durumuna işaret eder. "Beyin göçü"nün vasıflı göçmenlerin gönderen ülke için ekonomik bir kayıp olduğunu ima etmesi gibi "bakım göçü" de bakım işçisi olarak işe alınan göçmen kadınları geride bıraktıkları çocuklarına yönelik bir bakım kaybı olarak tanımlamaktadır (Dumitru, 2014). Bunun öncesinde ise 2003 yılında sosyolog Arlie Hochschild, kadınların iş gücü göçünü bir kayıp olarak tanımlamak için "bakım kaybı" metaforunu ortaya atmış olup bakım rollerinde çalışan kadınların göçüne ve geride bıraktıkları ailelere ve uluslara olan etkisine değinmiştir (Hochschild, 2003). Bunların yanı sıra, bir "Üçüncü Dünya" annesinin kendi ülkesini terk edip bir "Birinci Dünya" ailesinde bakıcı olarak çalıştığında, kendi çocuğunu sevgi gibi duygusal bir kaynaktan mahrum bıraktığı, "Birinci Dünya" çocuğunun ise emeğinin ürettiği "duygusal artı değerden" (*emotional surplus value*) faydalandığı da belirtilmiştir (Hochschild, 2000, s. 134). Bu annenin yokluğunda ise yerini muhtemelen kırsal kesimden gelen yoksul bir kadın alır (Brown,

2015). Toparlamak gerekirse, Hochschild, Birinci Dünya ülkelerinde bakım işinin nasıl ticarileştirildiğini ve çoğunlukla daha yoksul ülkelerden gelen kadın göçmenlere nasıl devredildiğini başarılı bir şekilde özetlemiştir: Daha yoksul ülkelerden gelen göçmenler genellikle ailelerini geride bırakmakta ve dolayısıyla alıcı ülkede bir bakım kazancı *(care gain)*, gönderen ülkede ise bir bakım kaybı *(care drain)* meydana gelmektedir (Hochschild 2003, s. 186–187). Bu da küresel ölçekte toplumsal eşitsizliğin devam etmesine yol açmaktadır. Sonuç olarak, Hochschild'e göre, küresel bakım zincirinin kazananları bakım hizmeti satın alarak "duygusal artı değer" elde eden varlıklı ailelerdir. Buna karşılık, bu küresel bakım zincirinin diğer ucunda, çocuklar ve yaşlılar başta olmak üzere gönderici ülkelerdeki aileler, bakım eksikliğinin/açığının *(care deficit)* sosyal ve duygusal bedelini ödeyenlerdir. The Guardian'da aynı konu hakkında yayınlanan bir yazının örneği şöyle olmuştur: "*Beverly Hillsli bir aile Filipinli dadısına haftada 400 dolar ödüyor. O da karşılığında dadısına geride bıraktığı çocuklarına bakması için haftada 40 dolar ödüyor. Ünlü ABD düşünürü Arlie Russell Hochschild çocuk bakımının gerçek maliyetini hesaplıyor."* (The Guardian, 2000).

Ana akım göç araştırmalarında yeterince yer bulamayan kadınlar, 1990'lardan itibaren göç olgusunda özne olarak ele alınmaya başlanmıştır. Bu süreçte ortaya çıkan kavramlardan biri, göç eden anneler ile geride bıraktıkları çocukları arasındaki bağı analiz eden ulusötesi anneliktir. Göç, iş gücü ve toplumsal cinsiyet araştırmalarının kesişim noktasında bulunan ulusötesi aile kavramı, nispeten yeni, çok boyutlu ve gelişime kapıları açık bir terim olarak öne çıkmaktadır (Türer, 2024). Bu noktada, öncelikle, "ulusötesi" kelimesinin anlamına göz atmakta fayda olacaktır. Merriam-Webster (2025), "ulusötesi" kavramını, "ulusal sınırların ötesine uzanan veya bu sınırların ötesine geçen" şeklinde tanımlamıştır. Kısa bir tarihçesine göz atılacak olursa, 1960'larda "ulusötesi" terimi, ekonomik süreçler üzerine araştırma yapan öğrenciler tarafından, birden fazla devlette yerleşik örgütsel temellere sahip kurumsal yapıların kurulmasını ifade etmek için sıkça kullanılmış bir terimdir (Martinelli, 1982). Son dönemde sosyal bilimler ve kültürel çalışmalarda "ulusötesi" teriminin benimsenmesi, kelimenin farklı anlamlarının birleşmesine olanak tanımakta ve bunun sonucunda, sermayenin dünya çapında yeniden organize edilmesiyle birlikte, nesnelerin, düşüncelerin ve insanların üretim ve dağıtım süreçlerinde ulusal sınırların etkisinin giderek azaldığına dair bir perspektifin ortaya çıkmasına neden olmaktadır

(Glick-Schiller vd., 1995, s. 49). Glick-Schiller vd.'ne (1995) ait olan çalışma, göçmenlerin hem geldikleri toplumla hem de yerleştikleri toplumla bağlarını sürdürdükleri transmigrant kimlik biçimini tanımlamış ve *"neither here nor there" (ne burada ne de orada)* metaforunu açıkça işlemiştir. Ulusötesi göçmen, ulusal sınırları neredeyse ortadan kaldıran, gelişmiş iletişim ve ulaşım ağlarıyla beraber farklı bölgeler arasında kolayca seyahat edebilen yeni, dinamik ve güçlü bir göçmen profilini ifade etmektedir. Bu tür göçmenler, ulusötesi uygulamalar ve faaliyetler aracılığıyla her iki toplumun da birer parçası olurlar (Şahin & Özdek, 2023). Buradan şu yorum yapılabilir ki değişen dünya ile birlikte geleneksel göç ve göçmen fikri ile ilişkili klasik paradigmaları yıkan ve ortaya çıkan yeni bir durumun kelimelere dökülmüş hali olan ulusötesi/ulusaşırı göç kavramı, kaynak bölgeden ayrılan göçmen ile başlayıp göçmenin hedef bölgeye ulaşması ile biten ve göçmenin ana vatanı ile bağlarının tamamen koptuğu basit bir coğrafi yer değişim algısını ters yüz etmiştir. Böylelikle, göçmen ile köken ülke ve yeni yerleştiği ülke arasında keskin sınırlar silikleşmekte, göçmen kurduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasi bağlarla iki bölgeye aynı anda aidiyetini yayabilmektedir. Dolayısıyla, Abadan-Unat'ın (2017, s. 388) belirttiği gibi, vatandaşlık durumundan beklenen tek taraflı sadakat -sadece Alman, sadece Hollandalı ya da sadece Fransız olmak- günümüzde giderek daha az geçerli hale gelmektedir. Bu doğrultuda, göç, artık sıradan bir sosyolojik olay olmanın ötesine geçerek göçmenlerin merkezde yer aldığı çok boyutlu, çok kapsamlı, çok kültürlü bir çoğulculuk, zenginlik ve rengi ifade eden insan hareketliliği boyutuna evrilmiştir. Bu yeni durumun temelini besleyecek olan *"global village"* (küresel köy) kuramı, medya çalışmalarının babası ve iletişim kuramcısı Kanadalı düşünür Marshall McLuhan'a aittir. Küresel köy terimi, yeni medya teknolojilerinin kullanımıyla dünyadaki insanların birbirine bağlı olduğu fikrini beyan etmek için kullanılmıştır (University of Illinois Library, 2009). Evrensel bağlantı paradigmasını küresel bir köy olarak tanımlayan terimin temel fikri şudur: Komşu olarak yaşayan ve aniden dünyanın dört bir yanında konuşma veya bağırma/seslenme araçlarına sahip olan insanlardan oluşan bir gezegen. İnsanlığın her yerden birbirine olan bağlantısı ifade edilmektedir. 1960'ların başında ortaya atılan terim, radyo ve televizyon gibi döneminin yeni teknolojilerine atıfta bulunuyordu. Resme daha geniş bir açıdan bakmak istenirse, yirminci yüzyılın başlarında insan bağlantısının doğasını ani bir güçle büyük ölçüde değiştiren ve etkileyen yeni bir iletişim biçimi ortaya çıkmıştır: kitle iletişim araçları.

İnsanların her zaman sahip olduğu ilişki biçimi olan örneğin arkadaşlar veya komşular ile yüz yüze diyalog dalga dalga savrulmuş ve yeni formlar kazanmıştır. Bu genişlemeyle birlikte, köyün sosyal veya işlevsel unsurları yeni tepkisel özellikler kazanmakla beraber dünya dramatik bir şekilde küçülmüştür (Ratti & Claudel, 2016). Özellikle elektronik iletişimin yaygınlaşmasıyla birlikte dünyanın küçük bir topluluk gibi olacağına inanmış olan Marshall McLuhan'a göre, örneğin, dünyanın çeşitli bölgelerindeki bireyler, televizyon yayınları aracılığıyla aynı haber ve olayları takip etmektedir ("Küresel köy", 2023). Kısacası, gitgide küçülen dünyamızın hareket etme kabiliyeti ve ulaşım olanaklarının hızlıca geliştiği, teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının büyük ilerleme kaydettiği küresel köyünde, klasik göç ve göçmen olgusunun geleneksel ve kalıpsal bağlamlarından kopuşu açıkça belirgindir.

Üyeleri farklı ülkelerde yaşayan ancak dijital teknolojileri kullanarak bağlantılarını sürdüren ailelere ulusötesi aileler denir. Ulusötesi ailelere "astronot aileler, iki uluslu aileler ve bölünmüş aile grupları" gibi birçok isim de verilmiştir. Mevcut literatüre bakıldığında, bu ailelerin oluşumunun yapısal ve kültürel bir süreç olduğu söylenebilir (Parreñas, 2001). Benzer bir bakış açısıyla, ulusötesi anneler, çocukları annelerinin memleketinde kalırken başka bir ülkede ikamet eden ve çalışan kadınlardır. Ulusötesi anneler, coğrafi mesafeler, siyasi sınırlar ve uzakta geçirilen zaman boyunca çocuklarıyla sınır ötesi ve zaman ötesi ilişkilerini sürdürüp duygusal ve ekonomik bağlarını örerek çocuklarına annelik etmeye devam ederler. Başka bir deyişle, uzamsal ve zamansal farklılıklara uyum sağlama yoluyla kadınların annelik olgusunu düzenlemesi, ulusötesi annelik ideolojisinin ana odağıdır. Buradaki anneliğin bölünmüşlüğü veya iki taraflılığı, göç eden kadınların yeni annelik biçimlerini ortaya çıkarmaktadır (Sili Kalem, 2021). Ulusötesi anne olan Filipinli ev işçileri, ailelerinden fiziksel olarak ayrı kalmalarına ve duygusal tükenmişlik yaşamalarına rağmen annelik rollerini sürdürürken zorluklar yaşamakta ve güçlü kalmaya çalışmaktadır. Evin ışığı tasviriyle taçlandırılan Filipinli kadınlar, geride kalan çocuğuna bakamazken başka bir ailenin çocuğuna bakmakla yükümlü olup başka bir yuvanın ışığı olmaktadırlar. Bununla birlikte, Parreñas'a (2001) göre, giderek artan sayıda Filipinli göçmen, çocuklarına uzaktan annelik yapmaktadır. Buna yönelik olarak, ailelerinin geçimini sağlamak amacıyla çocuklarını Filipinler'de bırakıp Asya, Avrupa ve Amerika kıtalarındaki diğer ülkelerdeki daha geniş çapta iş gücü fırsatlarından yararlanmak zorunda kalmaktadırlar. Uzaktan annelik yapmanın

hem aileyi terk eden anneler hem de geri gönderilen veya geride bırakılan çocuklar için duygusal sonuçları olduğu şüphesizdir. Aileden ayrılmanın acısı, anneler için çaresizlik, pişmanlık ve suçluluk, çocuklar içinse yalnızlık, kırılganlık ve güvensizlik gibi çeşitli duygular yaratır. Öte yandan, Parreñas (2010, s. 1851), bir makalesinde, kadın işverenler sevgi ve güven temelleri üzerine çocuklarıyla ilişkilerini kurarken göçmen yardımcıların geride kalan çocuklarının ekonomik ihtiyaçları karşılansa da terk edilmişlik ve ihmal edilmişlik hislerini taşıdıklarını dile getirdiklerini aktarmıştır. Cohen'in (2000, s. 9) ifadelerinde, ev içi hizmetçiliğin kölelik benzeri doğasının, bu çalışanların aile yaşamları üzerinde yıkıcı bir etkiye sahip olduğu yer almaktadır. Çocuklarından, eşlerinden ve sevgililerinden uzun süre uzakta kalmak, geleneksel aile rollerini kökten değiştirme gücündedir. Hizmetçiler, yurt dışındaki geçim sağlayıcıları olarak kendilerini güçlü hissetseler de bunun bedelini genellikle annelik ve eş olma deneyimlerinden fedakârlık ederek öderler. Ayrıca, kadınlardan cinsiyete dayalı beklenen toplumsal roller ile uzaktayken hem işe alındığı ailenin çocuğuna bakmak hem de geride kalan çocuğuna annelik yapmak arasında yaşadığı annelik ikilemi içerisinde çaba sarf eden Filipinli göçmen anneler, coğrafi ayrılığın getirdiği duygusal stres ve kalıcı ayrılık riskinin yüksek olması gibi zorluklarla da yüzleşmek durumunda kalmaktadır. Tüm bunlara karşın, Filipinli ev işçilerinin yurt dışına göç etmelerindeki temel itici güç ailelerine destek olmak olsa da çocuklarından uzak kaldıkları ve yakın çevrede onlara bakım sağlamadıkları için eleştirilir ve kötü anne olmakla itham edilirlerken (Parreñas, 2010, s. 1829) kadın işverenler, sağladıkları destekle iyi anne olma hedeflerine bir adım daha yaklaşırlar (Kemik, 2020). Bununla beraber, göçmenin memleketindeki diğer kadın akrabalar –örn. büyükanneler, teyzeler ve en büyük kızlar- annelerin işini vekaleten üstlenerek cinsiyete dayalı iş bölümünü uygulamaya dökmeye devam etmektedir (Parreñas, 2010, s. 1829). Buna karşın, ulusötesi göçmen annenin uzaktan sağladığı bakım ve ilgi ile yakın akrabaların gösterdiği yoğun sevgi yine de yetersiz görülmektedir. Fiziksel yakınlık içerisinde paylaşılan bakışların, gerçek bedensel temasın sağladığı yakınlığın ve birlikte varoluşun çoklu duyusal boyutunun eksikliğini, uzaktan uzun süreli temaslar bile telafi edememektedir (Svašek, 2008; Urry, 2002). Öte yandan, Filipin göç kültüründe arka planda yaşanılanlar ekranlara da yansıtılmış olup *Anak, Caregiver, Milan, Dubai, Transit* gibi gişe rekorları kıran filmlerdeki popüler Tagalog film temsilleri, göçmen hikâyesinin acıklı/duygusal film türünde sunulması suretiyle aile ayrılığı, yabancılaşma ve uçlarda

yaşamanın acı gerçekliğini gözler önüne sermiştir (Roces, 2021). Parreñas (2010), çalışmasında, geleneksel aile normları ile postmodern aile yapısına ilişkin gerçekler arasındaki ikilemi şöyle bir örnekle anlatmıştır:

> *"Suudi Arabistan'da bir ev işçisinin kızı olan on dokuz yaşındaki Nilma Loberiza, annesinin "eve dönmesini" diliyor. Bunu, "çocukken annelerimizle birlikte olmanın nasıl bir şey olduğunu hissettiğimiz" için söylüyor. Nilma, hayatının büyük bir bölümünde annesinden ayrı kalmış. Annesi, Nilma dokuz yaşındayken Suudi Arabistan'da ev işçisi olarak çalışmak üzere Filipinler'den göç etmiş ve üç çocuğunu büyükannesi ve teyzesinin bakımına bırakmış. Nilma da babasıyla yaşıyor, ancak Nilma'ya göre babası evin günlük işlerine katılmıyor. Nilma ve kardeşlerine yemek verme, ödevlerine yardım etme ve onlarla boş zaman geçirme sorumlulukları teyzesi ve büyükannesine devredilmiş. Dokuz yıl içinde annesi Filipinler'e sadece iki kez dönmüş. Nilma'nın melankolik duyguları, haftada en az bir kez konuştuğu annesinin onu terk etmesinden kaynaklanmıyor. Nilma, annesinin aileye yaptığı maddi katkıların ve kadın akrabalarının sağladığı güvencenin farkında olsa da yine de anneden gelen sevgi ve bakımı idealize ediyor."* (s. 1851)

Tüm anlatılanlar bazında bir sonuca varılmak istenirse, modern zamanda göç, ailelerin yıllardır var olagelen hane yapısını değiştirerek aileleri ulusötesi boyuta taşımakla birlikte coğrafi mesafeler koyarak evlilik ve nesiller arası ilişkileri etkilemektedir. Bununla paralel biçimde, geleneksel cinsiyet iş bölümüne meydan okuduğu söylenilebilen modern göç kavramı, annelik deneyimleri ve ideolojilerini de farklı biçimlere sokmuştur. Bu durum, aile deyince akla gelen görüntünün nasıl olması gerektiğine dair düşünceleri istikrarsızlaştırmaktadır. Anne olan kadının içine doğduğu aile, ülke, şehir, kasaba, köy, kültür, toplumsal normlar, toplumsal cinsiyet rolleri, bulunduğu konum vb. faktörler, annelik kurumundan nasıl etkileneceği ve anneliği nasıl deneyimleyeceğini düzenlemektedir. Filipinli annelere ilişkin olarak, onlar için en büyük ortak özellik "iyi bir anne" olabilmektir. İyi bir anne olmak farklı alt başlıklar altında konuşulabilecek oldukça subjektif bir konu olsa da Filipinli göçmen anneler iyi anneliği çocuklarının yakınında olup onlar için hiçbir şey yapamamaktansa onlarla geçireceği zamanı feda edip onların geleceği için bir şeyler yapmakta ararlar. Boccagni (2012, s. 265), uzaktan anneliği çalıştığı bir makalesinde, ulusötesi anne anlatılarında, çocuklarını geride bırakma durumunun, uygulamada ne anlama gelirse gelsin, çoğunlukla çocuklara karşı özveri, sorumluluk, zorunluluk ve/veya onlara gelecekte daha iyi bir yaşam şansı sunmak için değerlendirilmesi gereken eşsiz bir fırsat olarak algılandığından söz eder. Filipinli anneler, bu fedakarlığı belki de çocuğun anneye en çok ihtiyaç duyduğu veya çocuğun duygusal ihtiyaçlarının en üst düzeyde olduğu

dönemlerde yapmak zorunda kalmaktadır. Benzer şekilde, Hong Kong'ta yaşayan Filipinli göçmen yardımcıların ulusötesi annelik deneyimleri temasını irdeleyen Kemik (2020), katılımcılarının tamamının iyi anneliği kendini feda etme, çocuklarıyla geçirecekleri değerli zamandan, onların büyüdüklerini görme ve özel günlerinde yanlarında olma şanslarından vazgeçme olarak tarif ettiklerini belirtmiştir. Kendi hayatlarını iyileştirmekten ziyade ailelerinin geleceğini iyileştirmek bu kadınların temel endişesidir. Çocuklarıyla kaçırdıkları anlar ve onlara duydukları yoğun özlem, kendilerini feda ederek onlar için daha parlak bir geleceğe olan umut ile özleşmektedir. Makalesinde yer alan bir örnek aşağıda verilmiştir:

> *"3 oğlum okuyor. Kocamın geliri yeterli değil. Ben kendimi feda etmek zorundayım. Mutluluk çocuklarınla olmaksa feda etmek çocuklarım demek… Onlar için zor ama benim için daha zor. Onların büyüdüğünü göremiyorum. Onlara iyi geceler diyemiyorum. Kendinizi, sevginizi feda etmeniz gerek. Bu benim ailem, çocuklarım için." (J., dört çocuk annesi)".* (s. 87)

Göçmen kadınlar için ulusöstesi annelik bir üçgen sistematiğinde ilerler: düzenli iletişim kurmak, para göndermek ve güçlü bir duygusal bağ kurmak. Göçmen annelerin tutum ve davranışları, ikircikli bir bağlılık durumunu temsil etmektedir: çocuklarının günlük yaşamları üzerinde uzaktan bir kontrol sağlama çabası ile bu çabanın yetersiz olabileceği düşüncesi; çok çalışarak para kazanma gayreti ve gönderilen paranın yanlış bir şekilde harcanma endişesi; ayrıca göçü zorunlu bir fedakârlık olarak görme ile çocuklarının bakımı üzerindeki kontrollerini kaybetme korkusu (Boccagni, 2012). Buradan da anlaşılacağı üzere, ulusötesi nitelik taşıyan göçmen kadınlar teması ile birlikte dünyada çalışılabilecek birçok konu başlığı açılmaktadır. Ulusötesi ayrılığın her iki taraf için duygusal boyutu ve neden olabileceği aile için kırılmalar ve bozulmalar, geride kalan çocuklara bakan aile üyelerinin bu sorumluluğa bakışı, geride kalan babanın duygu ve deneyimleri, göçmen annenin yokluğunda geride kalan çocukların akademik başarı durumları vb. başlıklar bunlardan yalnızca bazılarıdır.

Aşağıda yer alan şiir, Şilili şair Humberto Gatica tarafından Mayıs 2007'de Belfast'taki Queen's Üniversitesi'nde düzenlenen "Ulusötesi Aileler: Duygular ve Aidiyet" konferansında okunmuştur. Belirsizlik ve yerinden edilmeyi konu alan şiir, okuyucuyu sürgündeki bir adamın rahatsız edici anılarıyla yüzleştirmektedir. Konferansta şiirlerini İspanyolca seslendirmiş ve her şiirin ardından, Amerikalı

etnomüzikolog Marina Roseman tarafından okunan bir İngilizce çevirisi sunulmuştur. Derin bir hüznü yansıtan dönüşümlü olarak gelen iki ses, konferans salonunu dinleyicilerin gözle görülür şekilde etkilendiği duygusal bir alana dönüştürmüştür. Şiirler, edebi güçleriyle, şu ana kadar anlatılmaya çalışılan şeyi yine basitçe ortaya koymuştur: Göç, neredeyse kaçınılmaz olarak bireyleri zorlayan, motive eden, heyecanlandıran, hayal kırıklığına uğratan, yıldıran ya da onları farklı şekillerde etkileyen bir süreçtir (Svašek, 2008).

Exilio	**Exile**	**Sürgün**
abandono	i abandon	terk ediyorum
mis huesos	my bones	kemiklerimi
al azar de	in the uncertainty	havaalanının
los aeropuertos	of the airport	belirsizliğinde
me pierdo	i get lost	hüzünlü
en ciudades	in cities	otellerin
bajo	under	kâbusları
la pesadilla	the nightmares	altında
de sombrı´os	of lugubrious	kayboluyorum
hoteles	hotels	şehirlerde
algunas noches	some nights	bazı geceler
alguien muere	somebody dies	rüyalarımda
en mis suen˜os	in my dreams	birileri ölüyor
en otras	in others	diğerlerinde ise
persigo	i chase my	yağmurlarımın
mis regresos	way back	müziğine
a la mu´sica	to the music	ve
de mis lluvias	of my rains	kırık
y mis paisajes	and	arazime
rotos.	my broken	doğru
	landspace.	yolumu kovalıyorum.

Kaynak: Çeviri, yazar tarafından yapılmıştır.

2.5. Dünya Üzerindeki OFW'lerin Dijital Akrabalık ve Polimedya Kavramları Örüntüsünde Gerçekleri ve Pratikleri

Dünya üzerinde iki farklı yerde fiziksel olarak bulunamayan fakat iki veya ikiden fazla yerle birçok bağlamda ilişkilerini devam ettiren ulusötesi göçmenler veya bu çalışmanın odak konusu olan ulusötesi göçmen kadınlar/anneler, geride kalan çocukları ve sevdikleriyle duygusal bağlarını korumak adına zaman, iletişim teknolojileri ve maddi kaynakları bir arada ve etkin kullanmak durumundadır. Madianou'nun (2012) bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) Filipinli ulusötesi annelerin annelik deneyimleri, annelik pratikleri ve nihayetinde anne kimlikleri üzerindeki etkisini analiz eden bir çalışmasında internet ve cep telefonları gibi yeni iletişim teknolojilerinin dijital uçuruma ve diğer yapısal eşitsizliklere rağmen uzaktan annelik deneyimini güçlendirdiğini gözlemlenmiştir. Birleşik Krallık'taki Filipinli göçmenlerle yapılan etnografik araştırmadan yararlanan bu makale, BİT'lerin göç etmiş annelere yeniden anne gibi hissetme fırsatı verdiğinden bahsetmektedir. Dolayısıyla, ailelerinden ayrı düşen göçmen anneler, mesajlaşma (SMS), arama veya görüntülü görüşme yollarıyla bir nevi *"communicative binge"* (iletişim çılgınlığı) yaşamaları şaşırtıcı olmamaktadır (Madianou, 2012).

Aşağıda yer alan hikâye, "ulusötesi" ve "sanal" bir annenin "sanal ebeveynlik" ile mesafeleri aşma gayretini aktaran bir örnektir:

> *"Neredeyse gece yarısı ve çoğu çalışan anne gibi, 39 yaşındaki Gemma da yatmadan önce bir sonraki okul gününe hazırlanıyor. Filipinler'de saat sabah 5:30 civarı ve Gemma telefonunu alıp dokuz yaşındaki oğlu Vlad ve kocası Nielson'ı uyandırmak için Viber'a giriyor. Viber'ın hafif zil sesi onları uyandırmazsa, yatağının yanındaki komodinin üzerindeki dizüstü bilgisayardan Skype'ı deneyecek. "Bu da işe yaramazsa, sabit hattı aramayı deneyeceğim. En yüksek ses o, tüm evin içinde çınladığını duyabilirsiniz," dedi Gemma, küçük bir çocuğu uykudan uyandırmanın o bilindik mücadelesine kıkırdayarak. Gemma, ancak her annede görülen günlük ritüeli yerine getirdikten sonra uyuyabilecektir: çocuğunu okula uğurlamak. Ancak onun gibi göçmen bir anne için, veda öpücüğünün dizüstü bilgisayarının veya cep telefonunun minik ekranından gönderilmesi gerekecek. Gemmanın, beş yıldır belgesiz göçmen olarak Paris'e taşındığı dönemde ebeveynlik tam olarak böyle bir şeydi. Filipinler'in başkenti Manila'nın dışındaki bir banliyö olan Cavite'deki aile evinde, görüntüsü ve sesi hissediliyor ancak varlığı asla tam olarak hissedilemiyor. Başka bir ülkeden, başka bir zaman diliminden, çocuğuna ebeveynlik eden sanal bir anne."* (Santos, 2016).

Resim 8

Göçmen ebeveynler çocuklarını uzaktan büyütmek için sosyal medyayı kullanıyor. (Görsel, Geric Cruz. Filipinler, 2016)

Kaynak: *(Pulitzer Center, 2016)*

2.5.1. Dijital Akrabalık Nedir?

Güçdemir'e (2010, s. 39) göre, teknolojinin hızlı gelişimiyle birlikte sanal iletişim evreni giderek şekillenmiş ve insanların gündelik yaşamlarının ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. Bu yeni iletişim ortamı yalnızca enformasyon paylaşımı ya da enformasyon dolaşımıyla sınırlı kalmamış, aynı zamanda bireyler arası ilişkilerin, arkadaşlıkların, evliliklerin, toplumsal aidiyetlerin ve kimlik inşalarının kurulduğu bir sosyal alan hâline dönüşmüştür. İnternetin ve mobil teknolojilerin yaygınlaşmasıyla birlikte zaman ve mekân sınırlarının görece ortadan kalktığı, yüz yüze iletişimin yerini giderek daha fazla teknolojik araçlarla kurulan etkileşimlerin aldığı gözlemlenmektedir. Özellikle kısa mesaj (SMS), sanal sohbet (chat) ya da sosyal medya uygulamaları gibi yeni iletişim pratikleri, bireyler arası ilişkileri farklı bir düzleme taşımış ve iletişim biçimlerinin dönüşümünü beraberinde getirmiştir. Bu dönüşüm, göç ve göçmenler söz konusu olduğunda daha da kritik bir anlam kazanmaktadır. Çünkü göçmenler, bu teknolojiler aracılığıyla hem geride bıraktıkları aileleriyle, sevdikleriyle ve sosyal çevreleriyle bağlarını canlı tutabilmekte hem de yeni yaşam alanlarında sosyal ağlarını kurarak aidiyet ve kimliklerini yeniden inşa edebilmektedir.

Dijital akrabalık kavramını ele almadan önce bu kavramın çekirdeğini oluşturan 'akrabalık' olgusunu incelemek önemlidir. Disiplinler arası bir kavram olarak akrabalık; antropoloji, sosyoloji, etnoloji, halkbilim ve dilbilim gibi çeşitli

alanların inceleme konusunu oluşturmuş ve farklı açılardan değerlendirilmiştir (Shadkam, 2021, s. 114). Akrabalık, antropolojik literatürde yalnızca kan bağına ya da biyolojik yakınlığa indirgenemeyecek kadar geniş ve çok katmanlı bir olgudur. Marshall Sahlins (2013), akrabalığı *"mutuality of being"* yani varoluşun karşılıklılığı olarak tanımlar. Ona göre akrabalık, bireylerin yaşamlarının birbirine dokunduğu, duygularının, deneyimlerinin ve sorumluluklarının ortaklaştığı bir ilişkiler ağıdır. Bu yaklaşım, akrabalığı salt genetik aktarım üzerinden değil, paylaşılan yaşam pratikleri, kolektif duygular ve toplumsal bağlılık üzerinden açıklamaktadır. Akraba, birbirinin yaşamına duygusal ve ontolojik düzeyde bağlı olan kişidir: Yaşadıkları birbirine dokunur, acıları ve sevinçleri paylaşılır. Bu tanımla Sahlins, akrabalığı sadece biyolojik bağlara indirgeyen görüşü radikal biçimde tersine çevirmektedir. Benzer biçimde Türkçe literatürde de akrabalık, toplumsal dayanışma, aidiyet ve kültürel kimlik boyutlarıyla birlikte ele alınır. Prof. Dr. Çiğdem Kağıtçıbaşı, sosyal psikolojideki kurucu katkıları ve uluslararası alandaki itibarıyla öne çıkan, Türkiye'nin en değerli bilim insanlarından biridir. Örneğin Kağıtçıbaşı (2010), akrabalığı aile bağlarının ötesine geçen, bireylerin sosyal ilişkiler ve değerler sistemi içinde şekillenen bir aidiyet zemini olarak yorumlar. Dolayısıyla akrabalık hem biyolojik hem de kültürel boyutları içeren, bireylerin kimliklerini ve toplumsal konumlarını belirleyen temel bir kurumsal yapı olarak görülebilir. Çiğdem Kağıtçıbaşı, akrabalık ilişkilerini salt biyolojik bağlarla izah etmeyi yeterli bulmaz; bunun yerine kültürel ve toplumsal düzeydeki karşılıklı bağımlılık ve dayanışma biçimlerine vurgu yapar. "Kültürel ilişkisellik" olarak tanımladığı bu yaklaşım, modernleşme ve kentleşme sürecine rağmen aile üyeleri arasında var olan duygusal dayanışma bağlarını ön plana çıkarmaktadır. Kağıtçıbaşı'na göre Filipinler, Tayland ya da Türkiye gibi toplumlarda, birey ekonomik koşullar güçlendikçe bağımsız hale gelse dahi akrabalık ilişkilerindeki duygusal bağlılık dinamikleri canlı kalır. Gelişmiş refah sistemlerine sahip ülkelerde bile aile ve akraba dayanışmasının yerini devlet kurumlarının tümüyle alamayabileceği gözlemiyle, akrabalığın hem bireysel hem toplumsal destek açısından merkezi bir işlev olduğunu vurgular. Bu bakış, akrabalığı sadece geleneksel bir kurum olarak değil, kültürel sürekliliğin ve sosyal dayanışmanın ciddi bir temeli olarak ele almayı sağlamaktadır (Özbay, 2014). Bu bilgilere dayanarak Kağıtçıbaşı'nın akrabalık anlayışı şu şekilde tablolaştırılmıştır:

Tablo 3

Kağıtçıbaşı'nın akrabalık anlayışı

Kapsam	**Kağıtçıbaşı'nın Akrabalık Anlayışı**
Temel Kavram	*Kültürel ilişkisellik*
Vurgu	Duygusal bağlılık, karşılıklı dayanışma
Kuramsal Çerçeve	Modernleşmeye rağmen akrabalığın canlı kalması
Sosyal Vurgusu	Akrabalık, devlet kurumlarının yerine geçemediği bir destek mekanizmasıdır

Kaynak: *Bu tablo, Çiğdem Kağıtçıbaşı'nın kültürlerarası aile ve akrabalık ilişkilerine dair kuramsal yaklaşımlarından esinlenilerek hazırlanmıştır (Kağıtçıbaşı, 2010).*

Modern toplumlarda aile ve akrabalık yapıları, bireylerin yaşam koşullarındaki değişimlerle birlikte sürekli dönüşüm geçirmektedir. Geleneksel toplumlarda aile, daha çok ekonomik dayanışma, bakım, güvenlik ve sosyal statü sağlayan geniş bir yapı iken günümüzde bireyselleşmenin artması, şehirleşme, eğitim olanaklarının çoğalması ve kadınların iş gücüne katılımı gibi etkenlerle farklı bir görünüme kavuşmuştur. Bu dönüşüm yalnızca aile içi rollerin yeniden tanımlanmasını değil, aynı zamanda akrabalık ilişkilerinin algılanış biçimini de etkilemektedir. Eskiden akrabalık daha çok biyolojik bağlarla sınırlandırılırken modern dünyada duygusal yakınlık, seçim ve dijital iletişim imkânları da akrabalık deneyiminin bir parçası haline gelmiştir. Böylece aile, sadece kan bağına dayalı bir kurum olmaktan çıkıp bireylerin hayat yolculuğunda karşılaştıkları değişimlere uyum sağlayan dinamik bir sosyal yapı olarak yeniden şekillenmektedir. Öte yandan, aile üzerine yapılan araştırmaların birçoğu, standart, klasik ve geleneksel temel aile kavramlarına dayandığından kan bağı veya akraba ilişkisi bulunmayan aile oluşumları genellikle göz ardı edilen taraf olmuştur. Hacettepe Üniversitesi Sosyoloji Ana Bilim Dalı'nda Pehlivan (2017) tarafından yapılmış bir doktora tezi çalışmasının bulguları şu şekildedir: Aile, bireyin akrabalık sistemi içerisinde konumlanan ve sınırları sosyal geçirgenlik gösteren bir sosyal birliktelik olarak değerlendirilebilir. Bu yapı, bireyin yaşam evresi, sosyo-ekonomik çevresi ve kişisel dünya görüşü gibi içsel ve dışsal etkenler doğrultusunda daralıp genişleyen esnek bir nitelik taşır. Dolayısıyla aileyi anlamak, yalnızca biyolojik bağların ve genetik unsurların etkileşimine değil aynı zamanda düşünce, deneyim ve iletişim süreçlerinin etkileşimine de bakmaktan geçmektedir.

Bu noktadan hareketle, şu sonuca yeniden varılabilir ki modernleşme ve küreselleşmenin etkisiyle aile ve akrabalık yapıları, geçmişe kıyasla daha esnek ve çok boyutlu bir görünüm kazanmıştır. Göç bağlamından bakıldığında, küreselleşme, göç hareketleri ve iletişim teknolojilerinin gelişmesinin aile ve akrabalık kavramlarının klasik tanımlarını dönüştürdüğü gözlemlenebilmektedir. Bu durumu açıklamak gerekirse, göçmen bireyler için aile ve akrabalık artık yalnızca aynı çatı altında yaşanan ya da kan bağıyla kurulan ilişkilerden ibaret değildir. Farklı coğrafyalara yayılan, dijital araçlarla sürdürülen ve bazen kan bağı taşımayan bağları da kapsar hale gelmiştir. Bu durum, akrabalığın anlamının genişlemesine ve yeniden tanımlanmasına yol açmaktadır. Modernleşmenin etkisiyle bireyler ekonomik ve sosyal açıdan daha bağımsız bir konuma geçseler de özellikle göçmenler arasında duygusal bağların ve karşılıklı dayanışmanın uzaktan da olsa canlı tutulduğu görülmektedir. Kağıtçıbaşı'nın *Aile Değişim Modeli*, bu dönüşümü anlamak için değerli bir çerçeve sunmaktadır; zira model, bireyin özerkliğini aile bağlarıyla çelişen bir durum olarak değil, aksine birlikte var olabilen bir süreç olarak ele almaktadır.

Kağıtçıbaşı (2002), modernleşme süreçlerinin aile ve akrabalık ilişkilerinde nasıl bir dönüşüm yarattığını üç temel model üzerinden açıklamaktadır:

- **Bağımlı Aile Modeli (Traditional Family Model):** Geleneksel toplumlarda gözlenir. Çocuklar aileye ekonomik katkı sağlar, yaşlı ebeveynler çocuklarına bağımlıdır. Hem ekonomik hem de duygusal bağlılığın güçlü olduğu bir yapı söz konusudur.
- **Bağımsızlık Modeli (Independence Model)**: Refah düzeyi artmış, kentleşmiş bireyci toplumlarda bireylerin akrabalık bağlarından uzaklaştığı yapıdır. Batı toplumlarında yaygındır. Birey ekonomik olarak bağımsızdır, ebeveyn-çocuk ilişkisi daha gevşektir. Duygusal bağlılık da zayıflayabilir.
- **Duygusal/Psikolojik Bağımlılık Modeli (Emotional/Psychological Interdependence Model):** Kağıtçıbaşı, bağımlı ve bağımsız aile modellerinin toplumlar arasında by denli keskin çizgilerle ayrılmadığını vurgulamış ve bu iki uç yaklaşımı bir arada değerlendiren en dikkat çekici kuramı olan duygusal-psikolojik bağımlılık modelini geliştirmiştir. Kağıtçıbaşı'nın özgün katkısı olan bu model, ekonomik bağımlılığın azaldığı yerde, duygusal bağlılığın sürdüğü; bireyler maddi anlamda bağımsızlaşsa da duygusal akrabalık

ilişkilerinin güçlü kaldığı modeldir. Türkiye, Tayland, Filipinler gibi "kolektivist ama modernleşen" toplumlarda görülür. Yani aile ve akrabalık bağları yalnızca ekonomik değil, kültürel ve duygusal düzeyde canlı kalır. Sosyoekonomik gelişme gösteren ailelerde birey, ekonomik olarak bağımsızlaşsa bile duygusal akrabalık ilişkilerinin canlı kalması, bu modelin temel özelliğidir.

Kağıtçıbaşı, bu modeli geliştirirken özellikle şu noktayı vurgulamıştır: Ekonomik modernleşme ile birlikte aileler ekonomik işlevlerini yitirseler de duygusal işlevlerini sürdürmekte, bireyler arasındaki psikolojik bağlılık güçlü bir şekilde devam etmektedir. Bu yaklaşım, bu tezin çalışma öznesi olan Filipinli göçmen kadınlarla ilgili bulgular ile oldukça uyumludur. Onlar ekonomik olarak bağımsızlaşsalar da hem Türkiye'deki göçmen topluluklarıyla hem de Filipinler'deki aileleriyle duygusal bağlılığı sosyal medya ve dijital araçlar aracılığıyla canlı tutmaktadırlar.

Sosyalleşmelerin şeklinin ve zeminin farklılaştığı günümüzün teknolojik dünyasında, akrabalık yalnızca kan bağına veya geleneksel soy ilişkilerine indirgenmemekte, sosyal hayatın farklı alanlarında kurulan bağlar da bu kavramın kapsamına dâhil edilmektedir. Arkadaşlıklar, iş ya da okul ilişkileri, komşuluk ve hatta romantik birliktelikler, bireylerin hayatında akrabalığa benzer işlevler üstlenebilmektedir (Ayhan, 2024, s. 707). Nihayetinde, değişen toplumsal ve kültürel koşullar, akrabalığın hem anlamını hem de işlevini dönüştürmüş; böylece akrabalık, biyolojik bağların ötesinde duygusal, sosyal ve dayanışmaya dayalı bir yapı haline gelmiştir. Bu noktadan göçmen dünyasına doğru bir köprü inşa etmek gerekirse, göçmen kadınların yaşamlarında akrabalık, benzer mantıkla, yalnızca kan bağıyla sınırlı kalmayıp yeni toplumsal bağlarla genişlemektedir. Filipinli göçmen kadınların Türkiye'de evlilik ya da göç yoluyla kurdukları hayatlarında, komşuluk ilişkileri, iş arkadaşlıkları veya diğer göçmen kadınlarla kurdukları dostluklar, çoğu zaman akrabalığın yerine geçebilecek duygusal ve sosyal destek ağları sunmaktadır. Buna ek olarak, dijital akrabalık gözlüğü takıldığında, göçmen kadınların akrabalık anlayışı yalnızca yaşadıkları ülke ile sınırlı değildir. Teknolojinin sağladığı olanaklar sayesinde Filipinler'deki aileleriyle sürdürülen çevrim içi iletişim, akrabalığın mekânsal sınırlarını aşan bir boyut kazanmasına aracılık etmektedir. Sosyal medya, görüntülü aramalar ve mesajlaşma uygulamaları aracılığıyla yürütülen bu sürekli etkileşim,

uzaktaki aile bireylerini gündelik hayatın bir parçası kılarken, aynı zamanda burada edinilen dostluk ve komşuluk bağlarıyla birleşerek yeni bir akrabalık formu ortaya çıkarmaktadır. Böylece akrabalık, hem göçmenlerin yeni sosyal çevrelerinde kurdukları ilişkilerle genişlemekte hem de dijital teknolojiler aracılığıyla transnasyonel bir süreklilik kazanmaktadır. Bu durum, akrabalığın modern dünyada biyolojik temelden ziyade dayanışma, aidiyet ve karşılıklı destek üzerinden yeniden tanımlandığını bir kez daha gözler önüne sermektedir. Kana dayalı statik akrabalık yapısı artık kapsamlı bir şekilde ortadan kalkmıştır.

Burada, ailenin ve akrabalığın inşa edilen bir kurum olduğunu gösteren farklı bir kavrama değinmekte fayda olacaktır: "*fictive (hayali, kurgusal) kinship (akrabalık)".* Antropoloji literatüründe "fictive kinship" kavramı; kan bağına ya da evlilik yoluyla kurulan bağlara dayanmayan, fakat bireyler tarafından hâlihazırda akrabalık ilişkisi olarak kabul edilen sosyal bağları tanımlamaktadır. Aile sosyolojisinde ise bu düşünceye *seçilmiş akrabalık (chosen kin), hayali akrabalık (fictive kin) veya gönüllü akrabalık (voluntary kin)* adları verilir. Bu tür ilişkiler genellikle yakın arkadaşlık, vaftiz ebeveynliği, bakım veren veya mentorluk gibi roller üzerinden oluşur ve "sahte" ya da "uydurma" sayılmaktan ziyade, toplumsal işlev ve duygusal derinlik açısından gerçek akrabalık kadar anlamlı kabul edilir. Örneğin göçmen topluluklarda, yaşadıkları coğrafyalarda kan bağı olmayan bireylerle kurulan dayanışma ve aidiyet ilişkileri bu kavramın canlı örneklerindendir ("Fictive kinship", 2025; Nicholas Herriman, 2019). Fictive kinship, yani kurmaca ya da sembolik akrabalık ilişkileri, geleneksel kan bağına dayalı akrabalık sınırlarının ötesine geçerek, insanlar arasında gönüllü bağlar ve aidiyet duygusu oluşturur. Kath Weston'ın *"Families We Choose: Lesbians, Gays, Kinship"* adlı kitabı queer çalışmaları, akrabalık ve toplumsal cinsiyet alanında çığır açıcı bir eserdir. Kitap, ABD'de lezbiyen ve gey bireylerin "seçtikleri aileler" üzerine etnografik bir araştırmaya dayanmaktadır. Weston (1997), biyolojik ve heteronormatif aile kalıplarına sığmayan bireylerin, arkadaşlık, dayanışma ve sevgiyi temel alarak kendi toplumsal akrabalık ağlarını nasıl kurduklarını inceler. Weston'ın ana savı şudur: Aile yalnızca biyolojik bağlardan ibaret değildir; insanlar, seçimleri ve ilişkileri üzerinden de aile kurabilirler. Bu ilişkiler, kan bağı veya evlilik bağına dayalı olanlar kadar anlamlı ve değerli olabilecektir. Bu perspektif, daha sonra *"queer kinship"* ve *"digital kinship"* gibi kavramların gelişiminde temel bir referans olmuştur. Benzer şekilde dijital akrabalık

da göçmenler ve diaspora topluluklarının sanal ortamda seçim, bağlılık ve bakım pratikleri üzerinden kurdukları yeni akrabalık biçimlerini görünür kılmaktadır. Filipinli göçmen kadınlar bağlamında, bu tür ilişkiler dijital ortamlar ve sosyal medya aracılığıyla yeniden üretilebilmekte ve güçlendirilebilmektedir. Göçmenler, kendi ülkelerinden uzakta olsalar bile çevrim içi platformlar üzerinden arkadaşlık, akrabalık ve komşuluk gibi sosyal bağları sürdürmekte; arama, mesajlaşma, video görüşmeleri ve sosyal medya paylaşımları sayesinde hem aileleriyle hem de birbirleriyle olan duygusal bağlılıklarını yaşatabilmektedirler. Böylece teknoloji, akrabalığın klasik sınırlarını genişleterek, fiziksel mesafe ne kadar uzak olursa olsun bireylerin sosyal ve duygusal destek ağlarını korumasına olanak tanımakta ve dijital akrabalık pratiğini görünür kılmaktadır. Bu çerçevede, kurgusal akrabalık ve sosyal medya/polimedya kavramları, göçmen deneyiminin hem sosyal hem de duygusal boyutlarını anlamak için kritik bir çerçeve sunmaktadır.

Bu tezin kalbinde yer alan dijital akrabalık kavramı, bireylerin dijital platformlar aracılığıyla kurdukları, biyolojik ya da yasal bağlarla sınırlı olmayan sosyal ve duygusal bağları ifade etmektedir. Bu kavram, geleneksel akrabalık anlayışlarına ait duvarların ötesine geçerek dijital teknolojilerin sunduğu olanaklarla şekillenen yeni sosyal bağları tanımlar. Diğer bir deyişle, dijital akrabalık, bireylerin sanal ortamlarda geliştirdikleri ilişkilerin yalnızca iletişimden ibaret olmadığını, aynı zamanda güven, dayanışma ve aidiyet duygusu üreten bir toplumsal pratik olduğunu göstermektedir. İnsanlar sosyal medya gruplarında, mesajlaşma uygulamalarında ya da çevrim içi topluluklarda birbirleriyle düzenli etkileşim kurarak, günlük yaşamın parçası haline gelen karşılıklı destek mekanizmaları oluştururlar. Bu bağlar, fiziksel mesafeyi aşarak yakınlık deneyimini yeniden üretir ve kişilerin kendilerini yalnız hissetmelerini engeller. Özellikle göçmenler için dijital akrabalık, hem geride bıraktıkları toplumsal ağlarla bağlarını sürdürmenin hem de yeni yaşam alanlarında farklı bir sosyal çevre inşa etmenin aracı olarak işlev görür. Böylelikle dijital ortamlar, akrabalığın geleneksel sınırlarını aşan ve sürekli yeniden şekillenen bir sosyal alan yaratmaktadır.

Dijital akrabalık kavramının gelişimi, aslında Baldassar'ın 2007 yılında yayımladığı ve transnasyonel ailelerde bakım ile duygusal desteğin dijital iletişim araçları aracılığıyla nasıl sürdürüldüğünü tartıştığı erken dönem çalışmalarıyla

temellenir (Baldassar, 2007a). Bu dönemde kavram henüz isimlendirilmemiş olsa da telefon ve çevrim içi iletişimin aile bağlarının devamlılığındaki rolü vurgulanarak literatürde önemli bir zemin hazırlanmıştır. Yazdığı ilgili makale, ulusötesi ailelerin fiziksel mesafeye rağmen iletişim teknolojileri (telefon, internet, sosyal medya vb.) aracılığıyla duygusal destek, bakım, sevgi, sorumluluk ve aidiyet bağlarını nasıl sürdürdüğünü ayrıntılı şekilde tartışır. Kavramın kendisi ise ilk kez 2016'da Baldassar, Nedelcu, Merla ve Wilding'in birlikte kaleme aldıkları bir çalışmada ortaya atılmış ve göçmen ailelerin bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde kurdukları eş zamanlılık ve birlikte-oluş deneyimleri ***"digital kinning"*** kavramıyla açıklanmıştır (Baldassar vd., 2016). Bu çalışma, teknolojik iletişim araçlarının transnasyonel ailelerde akrabalık bağlarını nasıl canlı tuttuğunu ele alırken fiziksel yakınlığın izole olmadığı alternatif "ortak varlık hallerini" tanımlamıştır. Ardından 2019 ve 2020 yıllarında Baldassar ile Wilding, bu kavramı kuramsal olarak daha da geliştirmiş; özellikle göçmen yaşlılarda bakım, bağlılık ve duygusal destek pratiklerinin sürdürülmesindeki işlevsel boyutlarıyla derinleştirmiştir. Böylece dijital akrabalık, göç araştırmalarında hem teorik hem de pratik boyutlarıyla öne çıkan merkezi bir kavram haline gelmiştir. Dolayısıyla, digital kinning kavramının literatürde görünür hâle gelmesinde ***Loretta Baldassar*** öncü bir isimdir ve bu çalışmalarda da ***Raelene Wilding*** önemli bir ortak çalışmacı olarak yer alır. Baldassar ve Wilding (2020) şöyle belirtmiştir:

> *"Yaşlı göçmenler, kendileri için önemli olan sosyal bağlantıları sürdürme motivasyonuyla hareket etmekte ve bu amaca hizmet eden fırsatları değerlendirmektedir. Bu doğrultuda gelişen uygulamalar, "dijital akrabalık" olarak adlandırdığımız pratikleri oluşturmaktadır: Sosyal destek ağlarını sürdürmek, kültürel kimliği korumak ve sosyal kimliği güvence altına almak amacıyla yeni teknolojilerle etkileşime girme süreçleri. Bu unsurlar, özellikle yaşlanma sürecinde risk altında olan alanlardır."* (s. 319).

Göreceli olarak yeni ve gelişmekte olan bir kavram olarak dijital akrabalık, ancak 2000'li yıllardan itibaren sosyal bilimlerde yaygınlaşmış; özellikle medya ve göç çalışmaları bağlamında kullanılmıştır. Net tek bir kurucuya bağlı olmamakla birlikte farklı araştırmacılar tarafından farklı bağlamlarda geliştirilmiştir. Bununla birlikte, şu söylenebilir ki "dijital akrabalık" kavramı için Loretta Baldassar en çok bilinen isimdir. Bunun nedeni, hem kavramı sistematik olarak göç bağlamına yerleştirmesi hem de teorik bir çerçeveye oturtmasıdır. Baldassar, dijital akrabalık kavramını göç bağlamına sistemli bir biçimde yerleştirerek göçmen bireylerin

ulusötesi aile ilişkilerini sürdürme, destek ağlarını canlı tutma ve kültürel kimliklerini koruma pratiklerini açıklayan kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Aşağıdaki tabloda, dünya literatüründe dijital akrabalık alanına dair genel resmi daha net sunmak adına, literatürde öne çıkan araştırmacılara yer verilmiştir:

Tablo 4

Dijital Akrabalık Literatüründe Öne Çıkan Ana Araştırmacılar

Araştırmacı(lar)	Yıllar ve Öne Çıkan Çalışmalar	Odak Noktası/Katkı Alanı
Loretta Baldassar & Raelene Wilding	*2020- Migration, Aging, and Digital Kinning: The Role of Distant Care Support Networks in Experiences Of Aging Well*	"Dijital kinning (dijital akrabalık)" ile digital homing (dijital ev kurma) kavramlarını literatüre kazandıran kurucu isimler olarak göçmen ailelerin bakım, duygusal bağlar ve teknolojiyle transnasyonal ilişkilerini incelemişlerdir. Göçmenlerin yaşlı aile üyelerine bakım pratiklerini nasıl sürdürdüklerini çalışmışlardır.
Mirca Madianou & Daniel Miller	*2012–Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia*	"Polymedia" kavramını geliştirmiş; medya çeşitliliğinin göçmen aile içi bakım ve iletişim stratejilerine etkisini analiz etmişlerdir. Filipinli göçmen anneler ve geride kalan çocuklar arasındaki dijital iletişim üzerine çalışmışlardır.
Mirca Madianou	*2016–Ambient Co-presence*	Göçmenlerin dijital teknolojiler aracılığıyla aile bağlarını sürdürme biçimlerini ele almıştır. Dijital akrabalığı özellikle bakım, annelik ve göç bağlamında tartışmıştır.
Heather A. Horst	*2006-The Blessings and Burdens of Communication: Cell Phones in Jamaican Transnational Social Fields*	Mobil telefonların Jamaika'daki transnasyonal iletişim ve akrabalık bağlarını nasıl desteklediğini antropolojik bakışla ortaya koymuştur. Erken dönem mobil iletişim ve transnasyonal bağlar çalışmalarıyla kavramın temellerine katkı sağlamıştır.
Nancy K. Baym	*2015–Personal Connections in the Digital Age*	Dijital topluluk, duygusal yakınlık ve çevrim içi iletişimde samimiyet üzerine öncü teorik katkılar sunarak dijital yakınlık/samimiyet anlayışını geliştirmiştir. İnternet ve sosyal medya aracılığıyla kişisel ilişkilerin yeniden şekillenişini incelemiştir.

Tablo 4 devamı

Dijital Akrabalık Literatüründe Öne Çıkan Ana Araştırmacılar

Araştırmacı(lar)	Yıllar ve Öne Çıkan Çalışmalar	Odak Noktası/Katkı Alanı
Ashleigh Wade	*2020- When Social Media Yields More Than "Likes": Black Girls' Digital Kinship Formations*	Siyahi genç kadınların sosyal medya aracılığıyla oluşturdukları dijital akrabalık pratiklerini inceleyen özgün bir perspektif sunmuştur.
Elaine Lynn-Ee Ho & Tuen Yi Chiu	*2020- Transnational ageing and "care technologies": Chinese grandparenting migrants in Singapore and Sydney*	Çinli büyük ebeveyn göçmenlerin yaşlanma süreçlerinde ICT (bilgi ve iletişim teknolojileri) kullanımını ve bakım ilişkilerini incelemişlerdir.
L. Fortunati, R. Pertierra & J. Vincent	*2012–Migration, Diaspora and Information Technology*	Göçmen toplulukların iletişim teknolojilerini nasıl kullandığını analiz eder. Dijital akrabalığı diaspora ve transnasyonal aile bağları bağlamında tartışır.

Kaynak: *Bu tablo, araştırmacı tarafından yürütülen literatür taraması sonucunda "dijital akrabalık" alanında öne çıkan çalışmaların bir derlemesini sunmaktadır*.

Konunun özüne dokunmak adına, dijital akrabalık kavramına nasıl ve hangi bağlamda yaklaşıldığına dair bazı önemli çalışmaları teker teker mercek altına almak değerli olacaktır.

Öncelikle, bilindiği üzere, göç ile gelen ailelerin ayrılığına ilişkin göç sonrası deneyimler dijital iletişim devrimiyle dönüşüme uğramıştır. Ulusötesi aile araştırmaları ve antropolojik "akrabalık" kavramlarına dayanarak, uzaktan destek süreçlerinin "dijital akrabalık" kavramıyla daha iyi anlaşılabileceğini öne süren Baldassar ve arkadaşları (2020), ulusötesi ailelerin, genellikle yakın ortamlarda gerçekleşen bakım verme ve ev hanımlığı rollerini ve yükümlülüklerini yerine getirmenin benzer yollarını, dijital olarak aracılık edilen sanal birliktelik yoluyla da olsa, yeniden ürettiklerini gözlemlemektedir. Bu bağlamda, bakım verme ve alma ritüelleri ve rutinlerinin çeşitli dijital teknolojiler aracılığıyla aktarıldığı, sunulduğu ve paylaşıldığı *"dijital akrabalık"* kavramının uygulanmasını önermektedirler. Bununla birlikte, güncel araştırmalar, ulusötesi aileler ve toplulukların dijital teknolojilerle etkileşiminde iki farklı boyut olduğunu göstermektedir: "dijital akrabalık" (digital kinning) (Baldassar & Wilding, 2020) ve "dijital yuvalanma/ev kurma" (digital homing) (Wilding vd., 2022). Dijital akrabalık, aile üyelerinin (kan bağı veya evlilik

bağı olma zorunluluğu olmamakla birlikte) zaman ve mekân sınırlarını aşarak aidiyet duygusunu ve "birlikte var olma/ varoluşun karşılıklılığı" hissini sürdürmek için kullandıkları düzenli ve rutin çevrim içi etkileşimlere işaret etmektedir. Buna yemekler ve aktiviteler gibi günlük yaşamın ayrıntılarını paylaşmak suretiyle bir akıllı telefon üzerinden sık sık mesajlaşma, düzenli duygusal destek ve pratik tavsiyeler sağlama, torunlarla görüntülü konuşma, aileden haber alma, duygu paylaşımı örnek verilebilir. Dijital yuvalanma ise bir göçmen için burayı ve orayı, geçmişi ve bugünü aşan aidiyet ve "evde olma" duygusunu canlı tutmaya yönelik çevrim içi pratiklerdir. Bu kavram, bir nevi yeni bir yerde ev hissi yaratma çabasıdır. Göçmenler, uzakta olsalar bile görsel-işitsel iletişim, ritüeller, yemek, müzik, dil gibi unsurlar aracılığıyla "evde hissetme" pratiği geliştirirler. Kısaca, aralarındaki fark şu şekildedir: *Digital homing*, "ev"i dijital ortamda yeniden kurmak iken *digital kinning* "akrabalık ilişkilerini" dijital ortamda sürdürmek/yaratmaktır. Bununla paralel olarak, "homing" mekânsal/duygusal aidiyet (ev hissi), kinning ise toplumsal/ilişkisel aidiyet (akrabalık bağı) şeklinde ele alınabilir. Wilding vd.'ne (2022) göre örnekler şöyle çoğaltılabilir: Göçmenlerin WhatsApp, Messenger veya Zoom gibi araçlarla aile bireylerini görerek konuşmaları, gündelik hayatı paylaşmaları, Filipinli bir annenin Avustralya'da çalışırken her gün çocuklarının evdeki yemeklerini, okul kıyafetlerini görüntülü aramalarla takip etmesi, bayram, doğum günü, vaftiz veya düğün gibi törenlere canlı bağlantılar üzerinden katılım, topluluk Facebook gruplarında Filipince dualar paylaşmak, çocukların ders notlarının gönderilmesi, evdeki inşaatın fotoğraflanması, aile bireylerinin sağlık durumlarıyla ilgili güncellemeler almak "dijital homing" kavramına birer örnektir. Yine örneğin, Hatay'daki Filipinli bir kadının memleketteki ailesiyle her akşam görüntülü konuşup yemek sofralarını paylaşması "ev" hissini yeniden üretmesine örnektir. Ayrıca, göç edilen ülkedeki gündelik yaşamın (iş, market, ev ortamı) fotoğraf ve videolarla memlekete aktarılması da farklı bir örnek oluşturmaktadır. Bu sayede hem "yeni ev" tanıtılmakta hem de "eski ev" ile bağlar güçlendirilmektedir. Diğer taraftan, Filipinli bir annenin çocuklarını çevrim içi ders çalıştırması veya torunuyla her gün video üzerinden oyun oynaması akrabalık bağlarını canlı tutmasına *(digital kinning)* örnek teşkil etmektedir. Bu tür etkileşimler yalnızca akrabalık bağlarını değil, aynı zamanda kültürel, etnik ve ulusal kimlikleri de güçlendirmektedir. Örneğin, diaspora topluluklarıyla çevrim içi etkinlikler düzenlemek, karşılıklı topluluk desteği sunmak (Wilding vd., 2022) ya da ana vatanın

dilinde müzik ve film gibi kültürel içeriklere erişmek (Baldassar vd.., 2020) bu kapsamdadır.

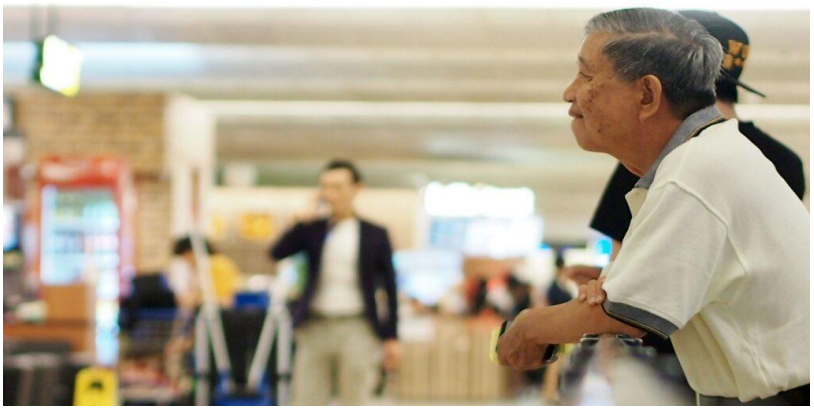
Öte yandan, aynı temada farklı bir çalışma olarak, Ashleigh Wade (2019) tarafından, dijital teknolojiler aracılığıyla kurulan akrabalık ilişkilerinin, bireylerin hem biyolojik hem de seçilmiş aileleriyle olan bağlarını nasıl etkilediği ve bu ilişkilerin dijital platformlarda nasıl sürdürüldüğü incelenmiştir. Ashleigh Wade'in *"When Social Media Yields More Than "Likes": Black Girls' Digital Kinship Formations"* ("Sosyal Medya Sadece 'Beğenilerden' Fazlasını Sunduğunda: Siyahi Kızların Dijital Akrabalık Oluşumları") başlıklı makalesi, sosyal medyanın gençler için yalnızca bireysel ifade alanı değil, aynı zamanda akrabalık ilişkilerini kurma ve sürdürme aracı olduğunu ortaya koymaktadır. Digital Expressions adlı ders kapsamında yürütülen araştırmada, Siyahi lise öğrencilerinin dijital içerik üretimleri incelenmiş ve bu içeriklerde aile ile topluluk temalarının belirgin şekilde öne çıktığı görülmüştür. Çalışma, Facebook'un daha çok aile bağlarını sürdürme ve topluluk etkinliklerini organize etme alanı sunduğunu, Snapchat'in ise arkadaş çevresine yönelik kendini ifade etme imkânı sağladığını göstermiştir. Bu durum, gençlerin platform tercihleri ile aile ilişkilerinin birbirine sıkı sıkıya bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, aile dışındaki çevrim içi bağların da yeni aidiyetler ile dayanışma ve destek alanları yaratarak "dijital akrabalık" biçimlerini şekillendirdiği vurgulanmıştır. Wade, sınıfındaki kızların oluşturduğu dijital akrabalıkları analiz ederek, dijital alanların Siyahi kızların destek ağları oluşturmaları ve günlük okul ve ev ortamlarında sıklıkla ellerinden alınan kendi alanlarını sahiplenme ve kontrol etme konusunda daha fazla olanak yarattığı sonucuna varmıştır. Kısaca, Wade, Siyahi kızların dijital dünyada akrabalığı aktif biçimde yeniden üreterek kimliklerini güçlendirdiklerini ileri sürmektedir. Nihayetinde, makalenin adının da işaret ettiği üzere, sosyal medyanın sadece eğlence ya da bireysel ifade aracı değil, aynı zamanda akrabalık ilişkilerini kuran ve dönüştüren bir alan olduğu gösterilmiştir. Bu yönüyle dijital akrabalık kavramının toplumsal bağlamlara göre farklı şekiller aldığını görmek mümkündür. Yani, dijital akrabalık olgusu, toplumsal cinsiyet, ırk ve kültür gibi faktörlerin etkisiyle farklı görünümler kazanabilir. Ayrıca, bu tür çalışmalar, dijital akrabalığın kültürel ve toplumsal bağlamlara göre nasıl şekillendiğini aktarabilmekte ve anlaşılır kılmaktadır.

Dijital akrabalık, bireylerin fiziksel mesafelerden bağımsız olarak duygusal destek ve aidiyet hislerini sürdürebilmelerini sağlar. Bunu destekleyici bir bilgi olarak, Barry Wellman'in ilk defa 2000 yılında ortaya attığı *"Networked Individualism"* teorisi, bireylerin dijital ağlar aracılığıyla daha esnek ve kişiselleştirilmiş sosyal bağlar kurduğunu öne sürmektedir (Michigan State University, 2022). Bu bağlamda, dijital akrabalığın bireylerin sosyal ilişkilerini yeniden yapılandırmalarına olanak tanıdığı söylenebilmektedir. Sonuç olarak, dijital akrabalık, teknolojinin sosyal ilişkiler üzerindeki dönüştürücü etkilerini anlamamıza yardımcı olan önemli bir kavramdır. Bu kavram ayrıca, bireylerin dijital platformlar aracılığıyla kurdukları sosyal bağların, geleneksel akrabalık anlayışlarını nasıl dönüştürdüğünü ve yeniden şekillendirdiğini ifade etmektedir. Bu nedenle, dijital akrabalık, sosyal bağların evrimini ve teknolojinin bu evrimdeki rolünü anlamak için önemli bir çerçeve sunar.

Prof. Elaine Lynn-Ee Ho ve Prof. Tuen Yi Chiu'nun 2020'de yayımladıkları *"Transnational ageing and 'care technologies': Chinese grandparenting migrants in Singapore and Sydney"* başlıklı çalışması, Çin'den Singapur ve Sidney'e geçici göç eden büyük ebeveynlerin yaşlanma ve bakım deneyimlerini incelemektedir. Araştırma, *"care technologies"* kavramı üzerinden, bu yaşlı göçmenlerin bakım ilişkilerinin nasıl kurulduğunu ve dijital iletişim araçlarının (ICT) bu süreçteki rolünü analiz etmektedir. Derinlemesine görüşmeler ve mekânsal haritalama yöntemleriyle toplanan veriler, teknolojinin göçmen yaşlıların hem yeni çevreye uyum sağlamasında hem de aile üyeleriyle bağlarını sürdürmesinde önemli bir işlev gördüğünü ortaya koymuştur. Bulgular, bu bireylerin sıklıkla "geçici bakım sağlayıcı" olarak konumlandırıldığını ve teknolojinin yalnızca pratik bir destek değil, aynı zamanda toplumsal normlar ve devlet politikaları çerçevesinde şekillenen bakım ilişkilerinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Çalışma, transnasyonal yaşlanma literatürüne, göçmen büyük ebeveynlerin deneyimlerini merkez alarak önemli bir katkı sunmaktadır. Bu bağlamda, aile bağlarının dijital araçlar üzerinden sürdürülmesi, dijital akrabalık pratiklerinin yaşlı göçmenler açısından ne kadar yaşamsal olduğunu ortaya koymaktadır. Dolayısıyla çalışma, dijital akrabalığın yalnızca genç kuşaklara özgü olmadığını, yaşlanma ve bakım süreçlerinde de kritik bir rol üstlendiğini dile getirmiştir.

Resim 9

Singapore Photobank'ten 'Aileyi beklerken' adlı fotoğraf

Kaynak: ***(****Singapore Research Nexus, 2023)*

Farklı bir örnek olarak, *"Who Cares Whom? Gendered Care Circuits and Transnational Migration of Ukrainians in Turkey"* başlıklı çalışma, Ukraynalı göçmen kadınların hem Türkiye'de sürdürdükleri bakım emeğini hem de ülkelerinde geride kalan aileleriyle kurdukları ilişkileri toplumsal cinsiyet perspektifinden inceler. Çalışmada, bakım emeğinin sınırları aşarak dolaşıma girdiği *"care circuits"* kavramı öne çıkar ve bu döngünün kadın göçmenlerin yaşamındaki merkezi rolü vurgulanır. Göçmen kadınlar yalnızca ekonomik destek sağlamakla kalmaz, aynı zamanda geride kalan çocuklar, yaşlılar ve yakın akrabalarla duygusal bağlarını canlı tutmak için yoğun biçimde dijital iletişim araçlarını kullanırlar. Bu durum, göçmenlerin bakım ilişkilerinin giderek daha fazla dijitalleştiğini ve fiziksel mesafe ne kadar artsa da akrabalık bağlarının yeniden üretildiğini göstermektedir. Dolayısıyla söz konusu çalışma, dijital akrabalığın toplumsal cinsiyet ve bakım emeği boyutunu anlamak açısından bu tezin kuramsal çerçevesini güçlendiren anlamlı bir örnek teşkil etmektedir.

Öte yandan, Tanja Ahlin'in *"Only Near Is Dear? Doing Elderly Care With Everyday ICTs in Indian Transnational Families" (Yakın Olan mı Kıymetlidir? Hint Ulusötesi Ailelerde Gündelik Dijital Teknolojilerle Yaşlı Bakımı)* adlı makalesi, Kerala'dan çoğunlukla hemşire olarak göç eden bireylerin (çoğunlukla kadınların) Hindistan'da yalnız kalan yaşlı ebeveynlerine uzaktan nasıl bakım sağladıklarını incelemiştir. Araştırma, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinin (ICT) – telefon, internet aramaları, video görüşmeleri, mesajlaşma – bu bakım pratiklerinde nasıl

merkezi bir rol üstlendiğini ortaya koyar. Ahlin, bakımın yalnızca fiziksel olarak "yanında bulunma" ile sınırlı olmadığını, aksine mesafe üzerinden de etkin bir biçimde organize edilebildiğini savunmaktadır. Çalışmada, göçmen çocukların yaşlı ebeveynleriyle günlük iletişim kurarak duygusal destek vermeleri, sağlıkla ilgili kararları yönlendirmeleri ve kriz anlarında müdahil olmaları örneklenmiştir. Böylece, teknolojiler birer "bakım kolektifinin" aktif üyeleri gibi işlev görmektedir. Makale, transnasyonal bağlamda bakımın mekânsal sınırları aşarak yeniden tanımlandığını vurgular. Bu bulgular, dijital akrabalık kavramıyla doğrudan ilişkilidir. Çünkü aile üyeleri arasındaki duygusal bağlılık ve karşılıklı sorumluluk, dijital iletişim sayesinde hem canlı tutulmakta hem de fiziksel mesafe bakım ilişkilerinin önünde bir engel olmaktan çıkmaktadır. Söz konusu çalışma, ilavaten, dijital akrabalık kavramının, göçmen aileler arasında yalnızca genç kuşaklar için değil, yaşlı bakım süreçlerinde de hayati bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Böylece, dijital iletişim araçları aile bağlarını güçlendirerek, fiziksel mesafeyi aşan akrabalık pratiklerinin oluşmasını mümkün kılmaktadır.

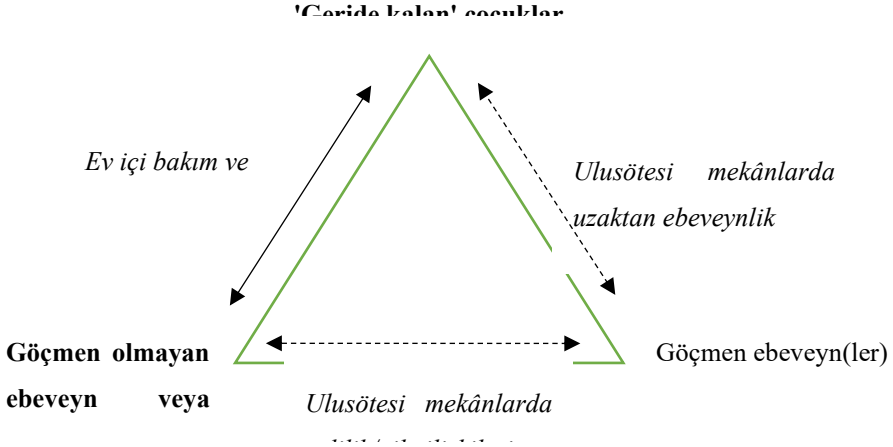
Son örnek olarak, kavrama farklı bir perspektif ile bakan başka bir çalışma irdelenecektir. Kristel F. Acedera ve Brenda S. A. Yeoh (2022) tarafından hazırlanan, başlığı *"The Intimate Lives of Left-Behind Young Adults in the Philippines: Social Media, Gendered Intimacies, and Transnational Parenting"* ve Türkçe tercümesi "Filipinler'de Geride Bırakılan Genç Yetişkinlerin Özel Hayatları: Sosyal Medya, Cinsiyete Dayalı Yakınlıklar ve Ulusötesi Ebeveynlik" olan çalışma, göçün ardından Filipinlerde geride kalan genç yetişkinlerin ve onlara bakım veren yakınların, sosyal medya ve iletişim teknolojileri aracılığıyla nasıl yeniden şekillenen aile ilişkileri ve mahremiyet pratikleri geliştirdiklerini incelemektedir. Göçün Filipinli geride bırakılmış genç yetişkin çocuklar (n = 28) ve onların bakımını üstlenen kişiler (bakıcı) (n = 28) üzerindeki etkisine ilişkin boylamsal ve karma yöntemli bir araştırmaya dayanarak, ulusötesi ebeveynliğin aracılığını ve geride bırakılmış oğulların ve kızların (17-19 yaş arası) heteronormatif evlilik ve aile ideallerinde nasıl yol aldıklarının analiz edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma, çevrim içi ve çevrim dışı alanların birbirinden kopuk değil, aksine iç içe geçmiş olduğunu, bu nedenle sosyal medyanın hem aile bağlarını sürdürmek hem de denetimi artırmak için kullanıldığını göstermektedir. Özellikle "sürekli çevrim içi var olma durumu" (ambient co-presence), gençlerin romantik/özel yaşamlarını gözetim altına alırken cinsiyet temelli farklılıklar dikkat

çekmektedir: erkeklere daha fazla özgürlük tanınırken kızlar daha yoğun ahlaki sınırlamalarla karşılaşmaktadır. Bununla birlikte, gençler iletişim teknolojilerinin sunduğu mahremiyet imkânlarını kullanarak gözetimi kısmen aşmakta ancak aile bağlarının kopmaması için belirli düzeyde denetimi stratejik olarak kabul etmektedirler. Böylece çalışma, transnasyonal ebeveynlik pratiklerinin gençlerin toplumsal cinsiyet rolleri, mahremiyet stratejileri ve aile olma biçimlerini nasıl yeniden kurduğunu ortaya koymaktadır. Bunlara ek olarak, bu çalışma, göç bağlamında gençlerin aile ilişkilerini nasıl yeniden kurduklarını "***polimedya (polymedia), bakım üçgeni (care triangle) ve ölçeklenebilir sosyallik (scalable sociality)"*** kavramlarıyla açıklamaya imkân tanımaktadır. Göçmen ebeveyn, geride kalan çocuk ve yakın bakıcı arasında oluşan *bakım üçgeni*, hem dijital hem fiziksel gözetim biçimlerini iç içe geçirmektedir. Bu kavram, akraba bakıcıları (çocuğa fiilen bakan kişi), göçmen ebeveynleri ve geride kalan çocukları içeren karmaşık, çok yönlü ve asimetrik bakım, yakınlık ve güç akışını ortaya çıkarma noktasında önem taşır. Gençler, farklı iletişim araçlarını bilinçli biçimde kullanarak *(polimedya)* kimin ne kadar erişime sahip olacağını belirlemekte, böylece aile bağlarını sürdürürken kendi mahremiyetlerini de korumaya çalışmaktadırlar. Sosyal medya platformlarının sunduğu farklı kamusallık ve gizlilik düzeyleri ise *(ölçeklenebilir sosyallik)* bu ilişkilerin sürekli yeniden müzakere edilmesine olanak sağlar. Kısacası, makale, bu üç kavramın kesişiminde, göçün yarattığı mekânsal ayrılıkların dijital teknolojiler üzerinden yeniden "bakım, gözetim ve mahremiyet" dengeleri kurularak nasıl yönetildiğini göstermektedir. Aşağıda, babası annesiyle aynı ölçekte "var olan" bir gencin örnek aile hikâyesi yer almaktadır:

> *"Babası göçmen ve annesinin yanında kalan 19 yaşında Emerson adlı bir genç erkeğin (19 yaşında) ailesinde, geride bırakılan anne ana vatandaki çocukların bakımıyla tam zamanlı olarak meşgulken Katar'da göçmen olan babası da aynı şekilde "orada"ydı. Ancak baba, yoğun iletişim ve sık görüntülü görüşmeler sayesinde aile ve özellikle çocuklar üzerinde panoptik bir "ahlaki bakış/denetim" oluşturmuştur. Emerson'un annesi Michelle (40 yaşında), eşinin çocukların nerede olduğunu ve ne yaptığını Facebook mesajları ve video aramaları üzerinden düzenli olarak kontrol ettiğini aktarmıştır. Ona göre, babanın fiziksel olarak evde bulunmaması, çocukları "görememesi" nedeniyle daha katı ve yoğun denetim mekanizmalarına ihtiyaç duyulmuş; bu da babanın yokluğuna rağmen aile ve çocukların güvenliği için bir tür garanti işlevi görmüştür."* (s. 211)

Şekil 9

Bakım üçgeni

Kaynak: *(Graham vd., 2012)*

2.5.2. Geleceğin Çağrısı: Polimedya

İnsanların hissetme, düşünme ve davranış biçimlerini etkileyen bir iletişim teknolojilerindeki devrimin ortasında yaşamaktayız. Medya, güç stratejilerinin uygulandığı başlıca alan haline gelmiştir. Günümüz teknolojik ortamında kitle iletişimi, yalnızca geleneksel medya araçlarıyla sınırlı değildir; internet ve mobil iletişim de bu sürecin ayrılmaz parçalarıdır. Medya; radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi kitle iletişimini mümkün kılan basın-yayın araçlarının tamamını içine alan kapsamlı bir kavramdır. Kitle iletişim araçlarının bütününü ifade eden bu olgu, toplumsal yaşamda hem doğrudan hem de dolaylı yollarla iletişim işlevi görmektedir. Bu yönüyle medya, yalnızca geniş kitlelere hitap etmekle kalmaz, aynı zamanda içinde var olduğu toplumlarda değişim süreçlerini hem etkileyen hem de bu değişimlerden etkilenen dinamik bir yapı olarak değerlendirilebilir (Gülçay & Balcı, 2018). Ayrıca, medya, toplumsal bilgi akışının temel aracı olmakla beraber bireyler ile toplumlar arasında iletişimi sağlayan kanallar bütününü de ifade etmektedir. Geleneksel olarak yazılı basın, radyo ve televizyon gibi araçları kapsayan medya, bireylerin dünya ile bağlantı kurmasını, bilgi edinmesini ve kültürel pratikleri paylaşmasını mümkün kılmaktadır (McQuail, 2010). Medya, aynı zamanda, toplumsal normların, değerlerin ve ideolojilerin iletilmesinde kritik bir rol oynar; çünkü bireyler medya aracılığıyla hem bilgi alır hem toplumsal çevreyle bağlantı kurar hem de toplumsal bağlamda kimliklerini şekillendirir. Denis McQuail'in *"McQuail's Mass Communication*

Theory" (2010) adlı eserinde medya kavramı kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. McQuail, medyayı, toplumsal iletişimi ve bilgi aktarımını sağlayan araçlar ve kurumlar bütünü olarak tanımlamıştır. Bu tanım, medya çalışmalarının temelini oluşturan bir çerçeve sunar ve medya ile toplum arasındaki ilişkiyi anlamada önemli bir başlangıç noktasıdır. Yani, özetle, medya kavramını sadece bilgi aktarım aracı olarak değil, aynı zamanda toplum içindeki sosyal ve kültürel etkileşimleri düzenleyen bir yapı olarak ele alınmıştır. Öte yandan, özellikle küreselleşme, bilgi toplumu, iletişim ağları, internet çalışmaları ve güç ilişkileri üzerine çalışmalarıyla tanınan, çağımızın en etkili sosyal bilimcilerinden biri olan İspanyol kökenli bir sosyolog olarak Castells, modern toplumda gücün temelde iletişim ilişkileri üzerinden şekillendiğini savunmaktadır. Ona göre, güç artık sadece zorbalıkla değil; bireylerin zihinlerini, duygularını ve karar verme süreçlerini etkileme kapasitesiyle tanımlanır. İletişim, bu etkileşimi mümkün kılan temel mekanizmadır. Castells, iletişim gücünün 'toplumun yapısı ve dinamiklerinin merkezinde yer aldığını' (s. 3) ve ağ toplumunda 'temellendirilmiş bir güç teorisi' inşa etmenin 'bir iletişim gücü teorisine eşdeğer olduğunu' (s. 5) ileri sürmektedir (Castells, 2009). Manuel Castells, iletişim ile iktidar arasındaki karşılıklı ilişkiyi ele alarak, iletişimin iktidarı kurma gücünü ve iktidarların iletişim üzerindeki etkisini tartışır. Ona göre dijitalleşme ve kablosuz teknolojiler sayesinde iletişim dikey bir doğrultudan kurtulup yataylaşmış, bireyler yalnızca pasif alıcı olmaktan çıkarak aynı zamanda içerik üreticisi hâline gelmiştir. Bu dönüşüm, toplumsal ve siyasal katılım biçimlerini yeniden şekillendirmiş; iletişimin artık yalnızca mesaj iletmekle sınırlı kalmayıp, yeni ağlar, toplumsal hareketler ve hatta iktidar biçimleri üreten bir alana dönüşmesini mümkün kılmıştır. Castells, ek olarak, yazdığı üçlemede endüstriyel toplumdan bilgi toplumuna geçişi teorik olarak ele almış ve bunu 'ağ toplumunun yükselişi' *(the network society)* olarak tanımlamıştır (Taffel, 2010).

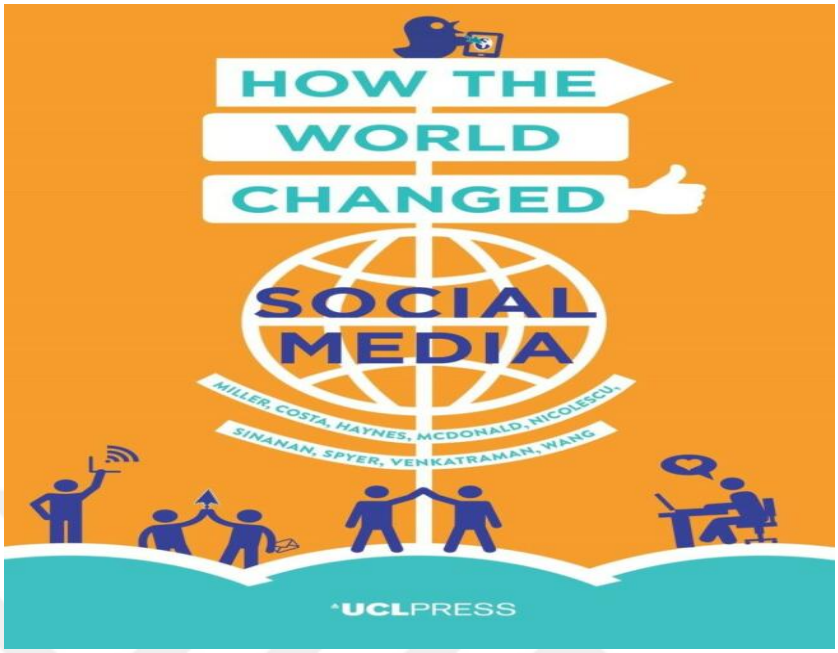
Medya, bilindiği üzere, çoğu insan tarafından maddi açıdan karşılanabilir hale gelmiştir ve medya okuryazarlığı kazanılıp gelişmeye devam ettikçe çoklu medyanın durumu, hangi medyanın kullanıldığına ilişkin sorumluluğun giderek teknik veya ekonomik parametrelerden ziyade sosyal ve ahlaki sorulara bağlı olduğu medyanın kendisinin yeniden sosyalleşmesi anlamına gelmektedir. İlişkiler giderek artan bir şekilde belirli bir teknolojiye değil, birbirini tamamlayan ve belirli bir ortamın eksikliklerinin üstesinden gelmeye yardımcı olabilecek çok sayıda ortama bağlı hale

gelmiştir. İnsanlar da ilişkiyi kontrol etmek için bu farklı iletişim olanaklarından yararlanabilmektedirler. Yani, örneğin, yüzleşmekten kaçınmak isteyen bir kişi arama yapmaz, e-posta gönderir. Bu, polimedyanın, her belirli ortamın belirli özelliklerini ve sağladığı olanakları basitçe incelemek yerine, çok sayıda ortam arasında seçim yapmanın sosyal ve duygusal sonuçlarına odaklanan çoklu bir ortam olarak değerlendirilmesi yönünde etkili bir öge olmuştur. Öte yandan, multimedya ise artık çok farklı bir anlama sahip yerleşik bir terimdir: Örneğin, sosyal ağ sitelerinde anlık mesajlaşma kullanma gibi birkaç farklı medya biçiminin aynı anda ve birbiriyle doğrudan ilişki içerisinde kullanıldığı bir durumu yansıtmaktadır. Bu nedenle, bu terimi kullanmak kafa karışıklığı yaratabilir. Sonuç itibariyle, çoğalan iletişimsel fırsatların ortaya çıkan yeni ortamını tanımlamak için yeni bir terim olarak polimedya seçilmiştir (Madianou & Miller, 2012b, s. 172). Durum şöyle açıklığa kavuşturulabilir: Sosyal medya platformlarının çeşitliliğinin artması ve her platformun kendi karakterinin yapısı nedeniyle, kullanıcılar farklı içerik üretme stratejilerine yönelmekte, dolayısıyla farklı performans yönetimi gündeme gelmektedir. Katılımcıların, kullandıkları platformun kullanıcılarına sunduğu imkânlar ve o platformdaki arkadaş listesinin yapısına ve özelliğine göre gösterdikleri kimlik performansları değişkenlik göstermektedir. Bu perspektiften bakılacak olursak, insanların Facebook, Instagram, Twitter, Youtube, TikTok gibi ortamları kullanım stratejileri değişkenlik göstermekte ve sergilenen kimlik performansları sosyal medya ortamının karakteristik yapısı yörüngesinde çeşitlilik göstermektedir (Altundal, 2019). Madianou & Miller (2012a)'a göre, polimedya terimi yalnızca şu anda mevcut olan sayısız farklı medyaların dünyasını içeriyor gibi görünebilse de kitaplarında belirtmek istedikleri nokta hem daha derin hem de sosyal bilimin tabiri caizse kalbine daha yakın bir anlamdır. Daniel Miller ve araştırma ekibi, ayrıca, sosyal medya ortamlarının çeşitliliğinin artması ile birlikte bireylerin çoklu medya kullanımına yöneldiğini ve böylece sosyal medyada kendi özel ve kamusal alanlarını yaratabildiklerini "ölçeklenebilir sosyallik" *(social scalability)* kavramı ile tanımlamaktadır (Miller vd., 2016, s. 110). Örneğin, Whatsapp ve Facebook platformlarında birçok gruba üye olan bir bireyin bir paylaşım yaparken Facebook yerine neden Whatsapp'ı seçtiği veya tem tersi yönde neden tercih yaptığı ya da Whatsapp'taki örneğin A grubunun yerine neden B grubunda bir paylaşımı yaptığı tam da polimedyanın çalışma konusudur. Çocuğunun fotoğraflarını iş arkadaşlarının olduğu grup yerine sadece annelerin yer aldığı grupta

daha güvenli olduğunu hissettiği için paylaşan bir anne de buna bir örnektir. Dolayısıyla, özellikle de göçmenler bağlamında, durum, fotoğraf ve video çekebildiğimiz, mesaj gönderebildiğimiz, ses kaydı alabildiğimiz bir multimedya cihazı olan telefonun çok ötesindedir. Söz konusu özellikleri multimedya kavramından daha iyi karşılayan polimedya kavramı, belirli platformları kullanma sebepleri ve bu kullanımlara bağlanan duyguları ifade eder. Daha kapsamlı bir örnek vermek gerekirse, dijital iletişim pratikleri yoğun olan bir birey, gündemdeki gelişmeleri takip etmek ve toplumsal tartışmalara katılmak için X'i, arkadaş çevresiyle samimi paylaşımlar yapmak için Facebook'u tercih etmektedir. Mesleki ilişkilerini geliştirmek amacıyla LinkedIn'i, aile ve yakın arkadaşlarıyla iletişimi sürdürmek için WhatsApp'ı kullanmaktadır. Instagram, bu bireyin hem kendini ifade etmesine hem de başkalarının paylaşımlarını görüp etkileşimde bulunmasına hizmet etmekte; hikâye ve Reels ile gündelik yaşamını paylaşmakta, beğeni ve yorumlarla sosyal bağlarını güçlendirmekte ve ilham veya trend takibi için tercih edilmektedir. Boş vakitlerinde ise eğlenceli videolar için TikTok'a, dizi ve müzik içerikleri ile belirli içerik üreticilerinin kanallarını takip etmek amacıyla YouTube'a yönelmektedir. Görsel ilham ve fikir arayışlarında Pinterest'i, anlık eğlenceli paylaşımlar için Snapchat'i kullanmakta, topluluklar arası güvenli veya kitlesel mesajlaşma amacıyla kullanılan Telegram ise bu bireyin kullanım pratiğine dâhil olmamaktadır. Bu çeşitli ve çok boyutlu tercihler, bireyin platformları yalnızca teknik işlevlerine ilişkin olarak değil, kendi ihtiyaç ve anlam yüklemeleri doğrultusunda seçtiğini göstermekte ve böylelikle polimedya kavramını somutlaştırmaktadır.

Resim 10

Miller vd. tarafından kaleme alınan "How the World Changed Social Media" adlı kitabın kapak görseli

Kaynak: *(UCL Press, t.y.)*

Yukarıda kapak görseli bulunan, Miller ve arkadaşları tarafından yazılan, *"How the World Changed Social Media"* (Dünya Sosyal Medyayı Nasıl Değiştirdi) adlı kitap, Brezilya, Şili, Çin, İngiltere, Hindistan, İtalya, Trinidad ve Türkiye dâhil olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki topluluklarda 15 ay yaşayan dokuz antropoloğun bulgularını inceleyen bir kitap serisi olan *Why We Post*'un ilk kitabıdır. Yayım yılı 2016 olan bu eser, karşılaştırmalı, nitel ve antropolojik saha çalışması içeren meşakkatli ve değerli büyük bir çalışmanın parçasıdır. Araştırmanın sonuçlarını derleyen bu kitap, sosyal medyanın siyaset, cinsiyet, eğitim ve ticaret üzerindeki etkilerini karşılaştırmalı bir analizle incelemektedir. Eser, şu sorulara cevap aramıştır: Görsel iletişime artan vurgunun sonucu nedir? Gitgide daha bireysel mi yoksa daha sosyal mi oluyoruz? Kamusal sosyal medya neden bu kadar muhafazakâr? Çevrim içi eşitlik, çevrim içi eşitsizliği ortadan kaldırmada neden başarısız oluyor? Memler nasıl internetin ahlak bekçisi haline geldi? Yazarlar, sosyal medyayı hem yaygın hem de mahrem bir olgu olarak anlamanın ancak kullanıcıların yaşamlarına içeriden bakmakla mümkün olacağını öne sürmektedir. Bu bakış açısı, insanların sosyal medyayı dünyada

nasıl farklı ve öngörülmedik biçimlerde şekillendirdiğini ve bunun sonuçlarını ortaya koyar (Miller vd., 2016).

Alan literatürü için son derece kıymetli olan bu kitabın yazarları ortaya attıkları *scalable sociality* kavramını büyük ölçüde tartışıp sosyal medyanın özel ve kamusal iletişim arasındaki ölçekleri yeniden düzenleme kapasitesini ifade ettiğini beyan etmişlerdir. Friendster, QZone ve Facebook gibi ilk sosyal ağ siteleri, kitlesel kamusal yayıncılıktan belirli gruplara seslenerek ölçeği daraltırken WhatsApp ve WeChat, başlangıçta birebir olan telefon ve mesajlaşma pratiklerini gruplara doğru genişleterek ölçeği büyütmüştür. Böylece kullanıcılar, mahremiyet derecesi ve grup büyüklüğü konusunda daha fazla seçeneğe sahip olmuştur. Ancak bu olanaklar her toplumda farklı biçimde kullanılmaktadır: Güney Hindistan'da kast ve aile grupları, Çin'deki fabrika ortamında göçmen işçilerin yeni mahremiyet normları, Çin kırsalında yabancıların dâhil edilmesiyle genişleyen sosyal çevreler ve İngiltere'de ilişkilerin "ne çok yakın ne çok uzak" olacak şekilde, yani tam uygun yoğunlukta dengelenmesi bu çeşitliliğe örnektir. Sosyal medya sadece arkadaş edinme yeri değildir. Bu noktada, İngiltere örneğinde sosyal medya bağlamında, ekonomi ve pazarlama alanlarından ödünç alınan ve gelişimsel psikoloji, biyoloji, astronomi, mühendislik gibi birçok bilimsel alana uygulanabilen *"Goldilocks Strategy"* benzetmesi yapılmıştır. Bu strateji, sosyal medya kullanıcılarının iletişim mesafesini, sosyal ilişkilerini kendi ihtiyaçlarına göre ayarlamasıyla ilgilidir ve ilişkilerde "ne çok yakın ne çok uzak" olacak şekilde tam kararında bir denge kurmayı hedefler. Pazarlamada, örneğin tüketicilere üç seçenek sunularak "tam kararında" olan ürünün tercih edilmesi sağlanması gibi, strateji optimum tercih veya yoğunluğu belirlemeye yöneliktir. Ayrıca, kitaba göre, sosyal medyanın, diğer teknolojik yenilikler gibi, bireyselliği güçlendirerek toplumsal yaşamı zayıflatacağına dair bir kaygı vardır. Ancak bulgular, sosyal medyanın sadece ego-merkezli ağlar oluşturmakla kalmayıp birçok yerde aile ve geleneksel grup ilişkilerine kısmi bir dönüş sağladığını göstermektedir. Örneğin kırsal Çin'de Confucian aile değerleri, Hindistan'da kast sistemi veya Türkiye'de Kürt topluluklarında aşiret bağları bu duruma örnektir. Öte yandan, daha geleneksel bağlamlarda sosyal medya bireyselleştirilmiş, küçük ve geçici grupların oluşmasına da imkân tanır. Yani sosyal medya, *scalable sociality* aracılığıyla hem geleneksel grupları güçlendirebilmekte hem de bireyselleşmiş, küçük ölçekli etkileşimleri destekleyebilmektedir. Sonuç olarak, çoğu zaman dünyadaki birçok olguda olduğu

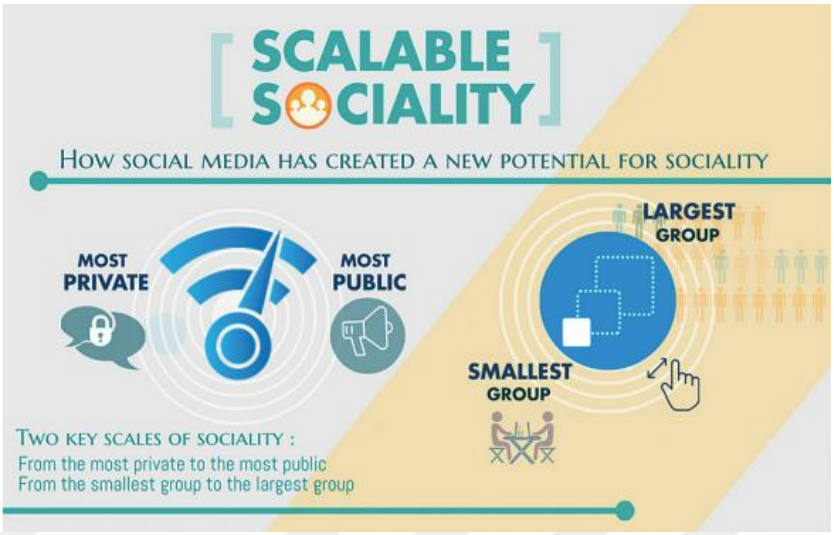
gibi, sosyal medyanın da iki karşıt eğilimi aynı anda geliştirebileceği de gösterilmiştir. Buna ek olarak, gazetecilikte, popüler psikolojide ve sosyolojide sıklıkla sosyal medyanın bireyselcilikle ilişkilendirildiği ve öncelikle kendini ifade etme veya ego merkezli ağ oluşturma için kullanıldığının ileri sürüldüğü ifade edilmiştir. Bu kapsamda, Miller ve arkadaşları, sosyal medyanın bireysellik mi yarattığını yoksa bireysel kültürün mü sosyal medyayı şekillendirdiğini tam olarak belirlemenin zor olduğunu, yani klasik "Tavuk mu yumurtadan yoksa yumurta mı tavuktan çıkar?" ikilemini de eserde tartışmıştır.

Sonuç olarak, bu kavram şu şekilde özetlenebilir: *"Scalable sociality"*, dijital iletişim araçlarının bireylere farklı ölçeklerde etkileşim imkânı sunmasını ifade etmektedir. Geleneksel iletişim birebir ve çok dar (telefon, yüz yüze) ya da kitlesel ve çok geniş (radyo, televizyon) düzeyle sınırlıyken sosyal medya ve dijital iletişim ise bu ikisinin arasını doldurur, esnek seçenekler yaratır ve ölçeklenebilir bir sosyallik sunar. Örneğin, WhatsApp küçük ve kapalı gruplarda samimi iletişim sağlarken Facebook ve Instagram kontrollü geniş çevrelere paylaşım olanağı verir. Twitter/X ise kitlesel ama bireysel kontrolün sürdüğü bir alan açar. Böylece kullanıcılar, sosyal ilişkilerinde mahremiyet ve kamusallık dengesini istedikleri ölçekte kurgulayabilmektedir.

Aşağıda verilen görselde, *"scalable sociality"* kavramının, yani sosyal medyanın sunduğu ölçeklenebilir sosyallik fikrinin hem mahremiyet (en özel ↔ en görünür/herkese açık) hem de grup büyüklüğü (en küçük grup ↔ en büyük grup) eksenlerinde anlatıldığı bir şema yer almaktadır:

Resim 11

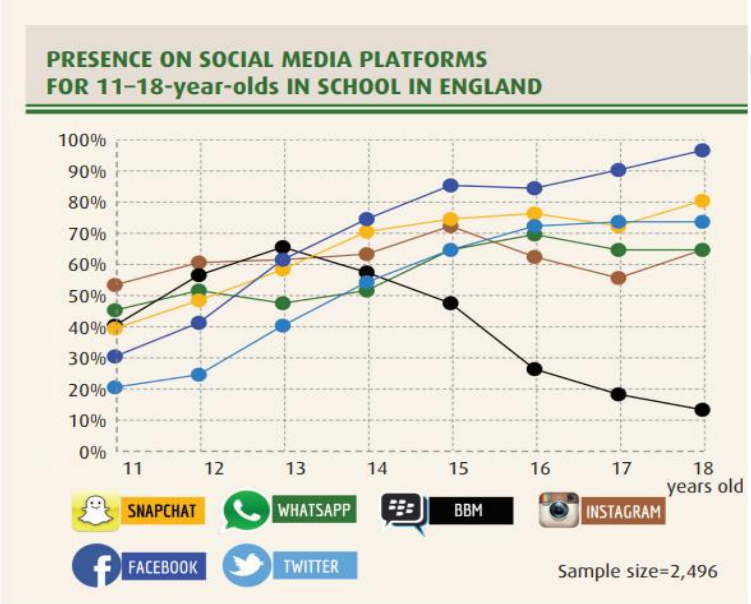
Ölçeklenebilir sosyallik

Kaynak: *(Miller vd., 2016)*

Şekil 10

İngiltere'deki okullarda 11-18 yaş arası çocukların sosyal medya platformlarındaki varlığı

Kaynak: *(Miller vd., 2016)*

Yukarıdaki grafikte, sosyal medyanın çevrim içi ölçeklenebilir sosyalliği nasıl yarattığına dair en açık örneklerden biri görülebilmektedir. İngiliz köy sahasındaki okul çocukları üzerinde yapılan araştırmada, Miller, 2496 öğrenciyle yaptığı bir ankete

dayanarak, öğrencilerin çoğunun küçük yaşlardan itibaren beş veya altı farklı sosyal medya platformu kullandığını tespit etmiştir. İngiltere'du söz konusu öğrencilerin sosyal medya kullanım eğilimleri yaşa göre değişim göstermektedir (Bkz. Şekil 10).

Polimedya kavramının detaylarına inmeden önce araştırmanın çalışma konusunu ve kuramsal iskeletini destekleyecek yapı taşları olan bazı diğer kavramların aydınlatılması yararlı olacaktır: *"connected presence, mediated co-presence, ve ambient co-presence"*. Bu kavramlar, Türkçe literatürde henüz yaygın birer karşılıkları mevcut olmadığı için genel bir fikir vermesi adına çalışma sahibi tarafından sırasıyla "bağlantılı bir arada olma/sürekli bağlantıda olma", "aracılı/dolaylı bir arada olma" ve "ortamda bir arada olma/ortam birlikteliği" şeklinde tercüme edilmiştir. Polimedya ortamlarında ortaya çıkan iletişim pratiklerini anlamak için bu kavramlar önem taşımaktadır. *Connected presence*, mobil mesajlar, kısa aramalar ya da gündelik küçük etkileşimler aracılığıyla uzak mesafedeki yakınların sürekli olarak günlük yaşama dâhil edilmesini ifade etmektedir (Licoppe, 2004). İnsanlar mesajlaşarak, sesli ya da görüntülü konuşarak birbirlerine "orada" olduklarını hissettirirler. İletişim doğrudan, karşılıklı ve senkron ya da asenkron olabilir ama her durumda kişiler aktif biçimde katılır. *Mediated co-presence* ise doğrudan fiziksel temas olmadan, iletişim teknolojileri aracılığıyla diğerleriyle aynı anda var olunduğu hissinin yaratılmasıdır; bireyler bu sayede karşılıklı farkındalık ve etkileşim deneyimlemektedir (Zhao, 2003). *Ambient co-presence* ise bu iki kavrama eklenerek, doğrudan iletişim kurulmasa bile çevrim içi durum göstergeleri, sosyal medya akışları ve bildirimler aracılığıyla uzaktaki yakınların "arka planda" sürekli hissedilmesi durumunu tanımlar (Madianou, 2016). Böylece polimedya ortamları, uzak mesafelerde yaşayan bireylerin gündelik yaşamlarında çok katmanlı bir "birlikte varlık" hissi yaratmaktadır.

Resim 12

"Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia" adlı eserin kapağı

Kaynak: *(Routledge, t.y.)*

Kitap Kapağı Üzerine Araştırmacının Yorumu: Kapağın parlak yeşil arka planı, dijital iletişimin sürekli enerji ve dinamizm içeren yapısını simgelerken merkezde yer alan tuş şeklindeki görsel, iletişimin bir tık uzağımızda kolay ve erişilebilir olduğunu vurgulamış gözükmektedir. Bu görsel, polimedya ortamının temel özelliği olan araçların çokluğu ve sürekli seçim yapılabilen iletişim kanallarının doğurganlığı gibi temaları çağrıştırmaktadır. Rafine ve sade tasarımın ise teorik derinliğe sahip bir çalışmanın modern ve kullanıcı merkezli yaklaşımını yansıtması hedeflenmiş olabilir.

Polimedya kavramı denildiğinde alana yön veren öncü isimler kuşkusuz yukarıda kapak görseli sunulan eserin yazarları olan **Mirca Madianou** ve **Daniel Miller'**dır. 2012 yılında yayımlanan "*Migration and New Media: Transnational Families and Polymedia"* adlı çalışmalarında polimedya kavramı ayrıntılı biçimde geliştirilmiştir. Bu iki isim, göç ve dijital iletişim alanında polimedya tartışmalarının kuramsal temellerini atan kişilerdir. Bu kavram, göçmenlerin ve ailelerinin farklı dijital iletişim araçlarını yalnızca teknik özellikleriyle değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve duygusal bağlamlarda nasıl seçtiklerini ve kullandıklarını açıklamak üzere tasarlanmıştır. Madianou ve Miller, polimedyayı teknolojilerin çoğulluğu içinde bireylerin iletişim pratiklerini anlamak için kritik bir çerçeve olarak sunmuş; böylece

iletişim teknolojileri çalışmalarında, kullanıcıların seçimlerini sadece erişim ve maliyet üzerinden değil, ilişkisel ve duygusal boyutlarıyla ele alarak önemli bir kuramsal katkı sağlamışlardır. Günümüzde polimedya tartışmaları, özellikle transnasyonal aileler, göç, bakım ilişkileri ve dijital akrabalık çalışmalarında başvurulan temel bir kuramsal yaklaşım haline gelmiştir. Mirca Madianou, Londra Üniversitesi Goldsmiths Medya, İletişim ve Kültürel Çalışmalar Bölümü'nde Profesördür. Şu anda Tayland'daki mülteci kamplarındaki dijital kimlik programları üzerine bir İngiliz Akademisi hibesinde Baş Araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda, Mirca, Goldsmiths'te yeni kurulan Göçmen Gelecekleri Enstitüsü'nün akademik eş direktörü ve Dijital Kültür Birimi'nin eş koordinatörüdür. Güncel araştırmaları, özellikle göç ve insani krizlerle bağlantılı olarak, küresel güney bağlamında iletişim teknolojileri, altyapılar ve yapay zekânın (YZ) toplumsal sonuçlarına odaklanmaktadır (Goldsmiths University of London, t.y.). Daniel Miller ise University College London'da (UCL) Antropoloji Profesörü olup dijital antropoloji alanının öncülerindendir. Miller, insanların nesnelerle kurduğu ilişkiler, tüketimin toplumsal sonuçları ve dijital antropoloji üzerine çalışmalarıyla tanınan bir antropologdur. Sosyal medya, dijital iletişim ve materyal kültür üzerine yürüttüğü etnografik çalışmalarla, özellikle Mirca Madianou ile birlikte geliştirdikleri polimedya kavramı ile göç, aile ve iletişim pratiklerini anlamada önemli kuramsal katkılar sunmuştur (UCL, t.y.).

Polimedya kavramı çerçevesinde lider ve değerli bir çalışma olan Madianou'nun (2016) *"Ambient co-presence: transnational family practices in polymedia environments"* (Ortamda birlikte bulunma/ortamda eş zamanlı varlık/ortamsal birliktelik: Polimedya ortamlarında ulusötesi aile pratikleri) başlıklı çalışması, polimedya ortamlarında göçmen ailelerin iletişim pratiklerini ele alarak yeni bir kavram ortaya koyar: "*ambient co-presence"* (ortamda eş zamanlı varlık). Bu kavram, insanların uzaktaki sevdiklerinin günlük yaşamlarına sosyal ağ sitelerinin (SNS) 'haber akışı' gibi işlevleri, konum bazlı servisler ve taşınabilir akıllı cihazlar aracılığıyla sürekli ama dolaylı biçimde dâhil olmalarını anlatmaktadır. Diğer bir ifadeyle, bireyler doğrudan mesajlaşmadan ya da konuşmadan da birbirlerinin yaşam akışından haberdar olabilmektedir. Bu, daha önce tanımlanmış iki iletişim biçiminin yanına eklenmiştir: *connected presence* (sürekli bağlantıda kalma hissi) ve *mediated co-presence* (iletişim teknolojileri aracılığıyla eş zamanlı varlık). Öte yandan, yeni bir

aracılı birliktelik türü olan *ambient co-presence* kavramı (ortamsal birliktelik), yüksek yoğunluklu, arka planda ama süreklilik taşıyan bir farkındalık biçimidir. Sürekli ve düzenli mesajlaşma, görüntülü konuşma ya da karşılıklı etkileşim kadar yoğun bir iletişim yoktur. Bunun yerine sosyal medya akışları, otomatik bildirimler, durum güncellemeleri gibi *çevresel/periferik (peripheral)* bilgi kırıntıları üzerinden sessiz ama devamlı bir farkındalık mevzubahistir. Bu, göçmen aileler açısından "uzakta da olsa yanımda" hissi verebilmektedir. Yani düşük müdahale ama yüksek süreklilik barındıran bir iletişim biçimidir. Polimedya ortamları da dolaylı birlikteliğin yeni ve hibrit bir türü olan bu 'ortam birlikteliğini' de kolaylaştırmaktadır. Çalışma, İngiltere'de yaşayan Filipinli göçmenler üzerinden, akıllı telefonlar ve sosyal medya sayesinde gelişen "her an çevrim içi olma" kültürünü gözlemlemiştir. Bulgulara göre, "ambient co-presence" her zaman aynı şekilde deneyimlenmez. Yani, ilişkilerin niteliğine göre farklı anlamlar kazanır, her ilişkide farklı deneyimlenir. Bu dolaylı farkındalık güçlü ilişkilerde güven ve huzur hissi yaratırken kırılgan ve sorunlu ilişkilerde gözetim ve çatışmayı artırabilmektedir. Örnek vermek gerekirse, bir anne, uzakta okuyan çocuğunun sosyal medyadaki paylaşımlarını takip eder. Çocuğun iyi olduğunu görmek, annede huzur ve güven yaratır; "çocuğum iyi ve güvende" hissi pekişir. Ek olarak, çalışanlar arasında güvenli ve işbirlikçi bir ortam olan bir şirkette bir kişinin proje ilerlemesini dijital araçlarla paylaşması diğerlerine yüksek düzey güvence verir: "Takımın görevleri takip ediyor ve destekliyor." hissiyatı oluşur. Diğer yandan, örneğin aralarında gerginlik olan iki kardeşten birinin sürekli diğerinin sosyal medyasını kontrol etmesi ile gelen bu düşük düzey güvence arayışı, çatışmayı artırabilir ve gözetlenme hissi yaratır. Farklı bir örnek olarak, ilişkisi sorunlu bir çift, sürekli çevrim içi olma durumunu veya mesaj okuma bilgisini takip eder. Partnerin çevrim içi olduğunu görmek, kaygıyı tetikleyebilir: "Beni neden görmezden geliyor?" Böylece, *"ambient co-presence"* hem yakınlık ve aidiyet hissini pekiştiren hem de mahremiyet ve bireysellik açısından gerilimler yaratan çift yönlü bir etkiye sahiptir denilebilir. Madianou, bu olgunun yalnızca göçmen ailelere özgü olmadığını, günümüzün tüm sosyal ilişkilerinde geçerli olduğunu vurgulamıştır. Söz konusu çalışma, polimedyanın sunduğu farklı iletişim imkânlarının göçmenlerin "aile olma" pratiklerini zenginleştirdiğini, ancak fiziksel ayrılık ve yapısal sorunları ortadan kaldırmadığını da belirtmiştir. Dolayısıyla ambient co-presence, hem göçmenlerin

uzaktan aile ilişkilerini sürdürme biçimlerini hem de modern iletişim ortamlarının toplumsal sonuçlarını anlamada önemli bir kavram olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma kapsamında, tüm bunlara ek olarak, ilave iki kavramdan bahsetmek yerinde olacaktır. Yüksek yoğunluklu duygusal güven *(high-level reassurance)*, doğrudan ve açık bir biçimde verilen destekleri içerir; örneğin bir telefon konuşması, mesajlaşma ya da kişinin ihtiyaç duyduğu anda karşı tarafın aktif olarak yanında olması. Buna karşılık düşük yoğunluklu duygusal güven *(low-level emotional reassurance)*, doğrudan iletişim yerine daha arka planda süren, sürekli fakat dolaylı bir varlık hissiyle ilişkilidir. Yani, aslında çok yoğun ya da dramatik olmayan, daha hafif ama sürekli bir güven ve rahatlama hissini ifade eden bir olgudur. Burada, kişi, karşısındakiyle doğrudan konuşmasa da onun çevrim içi varlığını (örneğin Facebook'ta aktif olduğunu, yeni bir şey paylaştığını, çevrim içi olduğunu) belli eden küçük işaretler bile karşı tarafta huzur ve güven duygusu yaratır ve karşı taraf "orada olduğunu bilmek" duygusuyla sakinleşir. Sonuç olarak, ikisi arasındaki fark, birinin yoğun ve doğrudan, diğerinin ise daha hafif ama süreklilik arz eden bir duygusal destek biçimi olmasıdır. Bu bilgilerden şu bağlantı kurulabilir ki nispeten güçlü ilişkiler içerisinde olanlar için ortamda birlikte bulunma hali düşük seviyede duygusal güvenceyle ilişkilendirilebilir. Buna karşın, örneğin, güven temeli sarsılmış bir ilişkide olan biri ise partnerinin Facebook'taki aktivitelerini kıskançlık ve tartışma kaynağı olarak görebilir. Yani, aynı "sürekli varlık hissi" bazı ilişkilerde bağ kurarken bazı ilişkilerde baskı yaratabilmektedir.

Aşağıda, yukarıda anlatılanları bir çerçeveye oturtmak adına, aynı çalışmadan örnek bir hikâye alıntılanmaktadır:

> *"Maria-Theresa, Londra'da küçük bir odada yaşayan bir hemşiredir. Dizüstü bilgisayarı ve akıllı telefonu her zaman yatağının yanındaki masada açık durumdadır. Gündüz uyuyup gece çalıştığı için sürekli Skype ve Facebook gibi platformlara bağlıdır. Onun çevrim içi sesleri genellikle Orta Doğu'da çalışan erkek arkadaşı veya kardeşlerinden gelmektedir. Ara sıra onlarla kısa sohbetler eder, bazen de konuşmasalar bile çevrim içi olduklarını duymak ona güven verir. Yeşil çevrim içi işareti ve tanıdık ses, tek başına birçok bilgi taşır; sevdiklerinin rutinlerini sürdürdüğünü ve her şeyin yolunda olduğunu gösterir. Bu sesin yokluğu ise rutinin bozulması ve kaygı sebebidir. Maria-Theresa, bu eksiklikleri sabahın 4'ünde uyanmasına neden olabilecek gürültüden daha rahatsız edici bulur ve zamanla bu sesi beklemeyi ve ardından görmezden gelmeyi öğrenmiştir. Bu örnek, onun ailesinin günlük rutinlerini doğrudan etkileşim olmadan, yalnızca çevrim içi görünüp kaybolmalarını izleyerek güçlü bir şekilde kavradığını gösterir. Bu, onun "her zaman bağlı/bağlantıda/iletişim halinde"(always on)*

olan yaşam tarzı ile medya ortamının teknik olanaklarının birleşimi sayesinde mümkün olmuştur." (s. 191)

Toparlamak gerekirse, çalışmanın odak kavramı *"ambient co-presence"*, göçmenlerin uzaktaki yakınlarını gündelik yaşamlarında sürekli hissedebilmelerine imkân tanır. Çünkü bu kişiler, Web 2.0 öncesi dönemle karşılaştırıldığında, artık ailelerinin nerede oldukları, aktiviteleri, yiyecekleri, kıyafetleri vb. şeyler hakkında çok sayıda ayrıntıya erişebilmektedir. Örneğin, Janice kızına yeni elbisesini Skype üzerinden gösterdiğinde, kızının "Ama ben bu elbiseyi zaten görmüştüm, dün paylaştığın fotoğrafta üzerindeydi." diye karşılık vermesi bu durumun sıradanlaşmasını çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır. Oysa birkaç yıl öncesine kadar görsel temas, yalnızca haftalar süren mektuplarla gönderilen veya internet kafeden ulaşılabilen e-postaların ekine konan fotoğraflarla ancak mümkün olabiliyordu (Madianou, 2016).

Epistemolojik açıdan, polimedya kavramı, Levi-Strauss'un (1963) antropolojik yapısalcılığından ilham almıştır. Bu, medyayı iletişimin bireysel kanalları olarak değil, sembolik bir ortam olarak ele alan bir medya kullanımına yaklaşımı hayata geçirmektedir: Polimedya, herhangi bir medyaya ilişkin anlayışımızın, onun özelliklerini veya olanaklarını değil, o mesaj için eşit şekilde kullanılabilecek diğer medyaya kıyasla alternatif statüsünü daha çok ele aldığı bir yapısalcılık biçimidir. (Madianou & Miller, 2012a, s. 137). "Polimedya" kavramı, Madianou ve Miller'in ortaya koyduğu ve gündelik hayatta birbirine bağlı çok sayıda medya aracına sınırsız erişim koşullarını betimleyen bir kavramdır. Bu "medya bolluğu" zemininde, kişiler hangi aracı seçeceklerine ekonomik maliyetten ziyade ilişkinin niteliğine göre ahlaki/duygusal uygunluk bakımından karar verir. Yazarlar, polimedyadan tam anlamıyla bahsedebilmek için gereken kriterlerin net bir tanımını sunarlar: (i) bireyin en az birkaç (yaklaşık "yarım düzine") farklı iletişim aracına erişebilmesi (yarım düzine hususundaki asıl mesele insanların birden fazla donanımı (örn. hem cep telefonu hem de bilgisayar) satın alabilme imkânına sahip olmasıdır), (ii) bu araçları yeterli medya okuryazarlığı ile kullanabilmesi ve (iii) iletişim maliyetlerinin tek tek mesajlardan ziyade altyapı/abonelik düzeyine bağlanması (örneğin elli e-posta/SMS göndermenin maliyetinin bir tanesiyle aynı olması). Özetle, çoklu medya eşit olarak dağıtılmış bir olgu değildir. Yalnızca göreceli refah koşulları altında ortaya çıkabilen

maddi bir durumu ima eder ancak çağdaş (post)sanayileşmiş toplumlarda milyonlarca kişi için giderek normalleşmiş bir yaşam pratiği hâline gelmiştir (Jansson, 2015).

Madianou'nun (2018) alana katkı sağlayan ve farklı perspektifler kazandıran başka bir çalışması ise polimedyanın hem sosyal ilişkilere hem de sosyal ve mobil medyanın tasarım mimarisine ve teknik yeteneklerine eşit önem veren sosyoteknik bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Buradaki temel varsayım, medya araçlarının tekil teknolojiler olarak değil, iletişim olanaklarının bütüncül ve bileşik bir ekosistemi olarak değerlendirilmesidir. Yazara göre, mobil ve sosyal medya, yalnızca tarafsız birer mesaj taşıyıcısı değildir; sahip oldukları tasarım ve yazılım özellikleriyle kullanıcıların iletişim biçimlerini kimi zaman kolaylaştırır, kimi zaman ise sınırlandırır. Bilindiği üzere, dijital medya platformları ve uygulamalarının sunduğu eylem olanakları gittikçe genişlemiştir. Bu olanaklar, düşük düzeyde (örneğin sosyal medya platformlarında yaygın olan "beğen" butonu gibi tasarım özellikleri) ya da yüksek düzeyde, yani teknik kapasite ve tasarımın sağladığı daha kapsamlı etkileşim dinamikleri şeklinde ortaya çıkabilmektedir (Bucher & Hellmond, 2017). Örneğin, zaman açısından eş zamansız yapıya sahip bir mesajlaşma platformu, kullanıcılara özsunum üzerinde daha fazla kontrol olanağı tanırken (Baym, 2015), görüntülü arama gibi eş zamanlı platformlar bu kontrolü azaltabilir fakat daha yüksek duygusal yakınlık sağlayabilir. Günümüzde artan platform çeşitliliğiyle birlikte, kullanıcılar bu ortamları bir bütün olarak, farklı affordansların bir arada bulunduğu entegre bir ekosistem şeklinde deneyimlemektedir. Bu durum, geçmişte insanların mesafeli ilişkilerini sürdürmek ve uzaktan iletişim kurabilmek için tek bir iletişim aracına (örneğin mektuplara) bağımlı oldukları dönemlerle karşılaştırıldığında daha açık biçimde görülmektedir. Londra'dan Filipinler'deki bir eyalete mektupların ulaşması ortalama üç ila dört hafta sürerken bugün web kamerasını saatlerce açık tutarak kesintisiz görüntülü görüşme deneyimi yaşamak epeyce mümkündür.

Öte yandan, Atay'ın (2019) Radha Sarma Hegde'e ait bir kitabın incelemesini ele aldığı çalışmasında, göçmenlerin yeni iletişim teknolojileri sayesinde kendilerini daha rahat ifade edebildikleri ve toplumsal bağlarını sürdürmekte çok daha yetkin hale geldikleri vurgulanmaktadır. İnternet sayesinde sanal dünya, göçmenlere ve mültecilere gerçek dünyadan farklı olarak sınırları olmayan bir dünya sunmaktadır. Uydu antenlerinden sosyal medyaya kadar geniş bir yelpazede kullanılan araçlar,

göçmen topluluklara deneyimlerini paylaşma ve birbirleriyle bağlantıda kalma imkânı sağlamaktadır. Göçmenler, bloglar, sohbet odaları, sosyal medya platformları, YouTube, Twitter ve çeşitli mobil uygulamalar aracılığıyla hem kendi deneyimlerini aktarabilmekte hem de benzer durumdaki kişilerle bağ kurabilmektedir. Örneğin Hindistan'daki bazı düğün davetiyelerinde üç farklı saat dilimi yer almakta ve misafirler Skype üzerinden törene çevrim içi olarak katılabilmektedir. Düğünlerden çocuk yetiştirmeye, geleneksel yemeklerin hazırlanmasından gündelik hayat pratiklerine kadar pek çok alan, dijital teknolojiler sayesinde artık ulusötesi bir toplumsal deneyim paylaşımına dönüşmüştür. Bu bağlamda Madianou ve Miller (2012), bu olguyu açıklamak için "polymedia" kavramını geliştirmiştir.

Filipinli ulusötesi ailelerin iletişim örneklerine bakıldığında, sesli iletişimin zaman içinde nasıl evrildiği açıkça görülmektedir. Bu süreç, köy bakkalındaki bir telefondan başlayıp, komşuların telefonları ve evlerdeki sabit hatlar aracılığıyla devam etmiş, daha sonra pahalı cep telefonları ve mesajlaşma uygulamalarıyla genişlemiş; günümüzde ise VoIP (Voice over Internet Protocol) ve akıllı telefonlar üzerinden internet çağrılarına kadar ulaşmıştır. Bu değişim, yalnızca Noel'de aile toplantıları için özel olarak kullanılan telefon gibi araçlardan, bir annenin ergenlik çağındaki kızını eve güvenle varana kadar tüm gece mesajlaşarak takip edebildiği çağdaş ve sürekli iletişim pratiğine doğru bir geçişi de yansıtmaktadır (Madianou & Miller, 2012a).

Asya'nın en çok göç gönderen ülkesi olan Filipinler, göçmen aileleri ve iletişim teknolojilerini anlamak için her zaman ilginç ve anlamlı bir çalışma alanı sunmaktadır. Hatt (2014) tarafından yayımlanan bir yazıya göre, Filipinler, kişi başına düşen gelir seviyeleri benzer olan ülkelerle karşılaştırıldığında gelişmiş bir mobil pazara sahiptir. Genç ve okuryazar bir nüfus, yüksek oranda İngilizce konuşan nüfus, hızla gelişen bir ekonomi ve artan yabancı girişim sermayesi yatırımlarıyla bir araya gelen bu durum, yenilikçi mobil ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi için benzersiz bir ortam yaratmıştır. Ayrıca, önce 'dünyanın mesajlaşma başkenti', ardından 'dünyanın sosyal medya başkenti' olarak adlandırılan Filipinler, dijital ve mobil teknolojileri yüksek oranda benimsemeye devam etmektedir. Filipinler'deki sosyal ağ siteleri mercek altına alınacak olursa, Miller ve Madianou (2012), ortak yazarlı çalışmalarında Filipinler'de karşılaştıkları en yaygın sosyal paylaşım sitelerinin Friendster, Facebook ve Multiply olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmada, Aralık 2003'te kurulan Multiply'ın 13 milyon

üyesi bulunmakta olduğu bilgisi yer almakta olup Multiply International, 21 Mart 2013'te sosyal ağının faaliyetlerini sonlandırmıştır. Facebook ve Friendster'ın aksine fotoğraf ve video paylaşımına odaklanan Multiply, ailelere ve iletişimde kalmak isteyen diğer kişilere yönelik idi. Her gün üç milyondan fazla fotoğraf, yirmi bin video ve elli beş bin blog yazısı paylaşıldığını iddia etmekte idi ("Multiply", 2025).

Acedera & Yeoh (2021) tarafından kaleme alınan yakın tarihli bir çalışma, iletişim teknolojilerinin ulusötesi aile bağlarını şekillendirmedeki aracılık gücünü vurgulamaktadır. Bu çalışma, *"bakım erişim hiyerarşisi"* (hierarchy of care access) kavramını öne çıkararak bilgi-iletişim teknolojilerine (cep telefonu, tablet, sosyal medya uygulamaları vb.) farklı erişim imkânlarının bakım ilişkilerini nasıl eşitsiz biçimde şekillendirdiğini göstermektedir. Çalışma kapsamında, Güneydoğu Asya'da Çocuklar ve Göçmen Ebeveynler (CHAMPSEA-Children and Migrant Parents in Southeast Asia) adlı göç ve aileler üzerine boylamsal, karma yöntemli bir projeden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Filipinli ulusötesi ailelerde bakım ilişkilerini inceleyen bu çalışmada, göçmen ebeveynlerin uzaktan sunduğu bakım ile geride kalan 11-14 yaş arası çocuklara *(left-behind children)* bakan yakındaki ebeveyn dışı bakım verenlerin *(proximate, non-parental carers)* deneyimlerinin kıyaslanması ve bu çocuklara bakmanın çeşitli güç geometrileri çalışılmıştır. Araştırma, 12 haneden oluşan bir alt örneklemle yapılan görüşmelerden (büyük ölçekli bir çalışmadan) yararlanarak, ebeveyn olmayan yakın bakıcılar (12) ve geride bırakılan çocuklarla (12) yapılan eşleştirilmiş görüşmelerden oluşacak şekilde 24 görüşmeden oluşmaktadır. Çalışmanın bulgularına bakılacak olursa katılımcıların üçte ikisi Skype/Viber/Facebook/Whatsapp gibi sosyal medya uygulamaları üzerinden iletişim kurmaktadır (%66,2'si geride bırakılan bakıcılar ve %64,3'ü çocuklar). Diğer taraftan, cep telefonları üzerinden yapılan aramalar en çok kullanılan ikinci iletişim şekli olarak belirlenmiştir (%19,7'si geride bırakılan bakıcılar ve %27,4'ü çocuklar). Anlaşıldığı üzere, katılımcıların çoğu, pahalı uluslararası aramalardan ziyade sosyal medya platformları üzerinden temas kurmaktadır. Bu da bakımın giderek daha mobil, taşınabilir, esnek ve sürekli hale gelmesine olanak tanır. Sonuç olarak, ilgili çalışma, göçmen ailelerde bakımın sadece ebeveyn-çocuk hattında değil, aynı zamanda bakıcılar/bakım vericiler, çocuklar ve göçmen ebeveynler arasındaki çok katmanlı ilişkiler üzerinden yürüdüğünü ortaya koymuştur. Bu durum hem aile içi güç dinamiklerini hem de yakınlık–uzaklık ikiliğini karmaşıklaştırarak iletişim

teknolojilerinin ulusötesi aile bağlarını şekillendirmedeki aracılık gücünün altını çizmektedir.

Aşağıda, aynı çalışmadan bir alıntı paylaşılmıştır. Her iki ebeveyni de göçmen olan 14 yaşındaki Marcus, kişisel cep telefonundan Facebook Messenger uygulaması aracılığıyla Dubai'de çalışan annesini arayarak onunla sohbet etmektedir:

> *"[Annemi arıyorum.] Skype ile pek değil. Sadece Facebook'ta [her gün sohbet ediyoruz]. [Artık] [mektuplaşarak] iletişim kurmuyoruz (gülerek)! [Önce onunla ben sohbet ediyorum], sadece [istediğim zaman] selam veriyorum. Evet, [Facebook ile artık daha iyi]. Daha fazla şey söyleyebiliyorum. [Eskiden, dizüstü bilgisayarım veya Facebook'um yokken] [annemle konuşmuyordum]…"* (s. 184)

Tez metninde buraya kadar anlatılar göz önünde bulundurulduğunda, tezin temel mantığını ve kavramsal çerçevesini adeta tek bir noktada buluşturan, bu bağlamda çalışmayı besleyecek güçlü bir örnek hikâye şöyle aktarılabilir: Donna, iki genç oğlan ve dört yaşında bir kızının annesidir. Donna, uzun süreli göç deneyimi yaşayan bir anne olarak, iletişim teknolojilerini kullanma biçimlerinin evrimini ve bunların ulusötesi aile ilişkilerini sürdürmedeki işlevini göstermektedir. Göçün ilk yıllarında, 2009'da basit bir cep telefonu aracılığıyla kısa mesaj ve uluslararası paketli aramalar yaparak çocuklarının günlük aktivitelerini koordine etmiş ve onların ihtiyaçlarını takip etmiştir. Örneğin, oğluna ilaçlarını almasını hatırlatmak için hep mesaj atardı. Aynı dönemde Skype kullanımıyla, özellikle küçük kızıyla oyun oynayarak daha zengin ve uzun etkileşimler sağlamış, haftasonlarında web kamerasını saatlerce açık tutarak sürekli bir bağ ortamı yaratmıştır. 2011'de akıllı telefon edinmesiyle birlikte Facebook, özellikle ergenlik çağındaki oğullarının yaşamına dair bilgileri edinmede ana platform haline gelmiş; paylaşılan fotoğraflar, durum güncellemeleri ve aile üyelerinin içerikleri aracılığıyla *"doing family"* (aile olma) (Morgan, 1996) pratikleri çevrim içi ortamda yeniden üretilmiştir. Anneleriyle birlikte Donna'nın çocuklarına bakan kız kardeşi, haftada birkaç kez fotoğraf paylaşmaktadır. Donna'nın haber akışı, aile yemekleri, geziler, yemekler (özellikle tatlılar), kızının yeni kıyafetleri, oyuncakları veya çizimleri ve oğullarının okul karnelerinin taranmış görüntülerinden oluşan bir akıştan oluşmaktadır. Yani, çocuklarının günlük yaşamına dair bilgiler artık yalnızca doğrudan iletişimle değil, paylaşılan fotoğraflar, gönderiler, yorumlar ve "like" etkileşimleri aracılığıyla dolaylı ve sürekli biçimde edinilmektedir.

Bu durum, hem *ambient co-presence* hem de *mediated co-presence* biçimlerinin paralel olarak işlediğini, farklı medya araçlarının birbirini tamamlayıcı işlevler üstlendiğini göstermektedir. Donna'nın sesli iletişimi, oğulları küçükken olduğu kadar sık olmasa da ailesinin faaliyetleri hakkında her zaman olduğu gibi güncel kalmaya devam edebilmiştir. Aradaki fark, bugünkü bilgisinin çoğunun dolaylı etkileşimlerden -oğullarının durum güncellemeleri, arkadaşlarının duvarlarındaki paylaşımları, etiketlendikleri fotoğraflar ve "beğenileri"- elde ediliyor olmasıdır. Sosyal medyayı, özellikle Facebook'u yoğun bir şekilde kullanması, çocuklarının ve akrabalarının fotoğraflarına yorum yapmak ve onları ne kadar özlediğini paylaşmak gibi aile bağlarını korumaya adanmıştır. İlaveten, sosyal medya ve akıllı cihazların taşınabilirliği, Donna'nın çocuklarıyla herhangi bir mekândan ve zamanda iletişim kurmasını mümkün kılmış, dolayısıyla göçmen ailelerin uzaktaki üyelerle sürekli ve yoğun bir ilişki sürdürmesini sağlamıştır. Bununla birlikte, Donna'nın iletişim pratiklerindeki değişim yalnızca teknolojik imkânlara bağlı olmayıp çocuklarının ergenlik dönemine girmesi ve göç sürecinin uzunluğu gibi sosyo-demografik faktörlerden de etkilenmiştir. Donna'nın hikâyesi, ulusötesi ailelerde dijital araçların kullanımıyla kurulan ilişkilerin karmaşıklığını, farklı medya araçlarının birbirini tamamlayarak aile bağlarını sürdürmedeki rolünü ve teknolojinin hem doğrudan hem de dolaylı etkileşimler yoluyla "aile olma/aileyi sürdürme" pratiklerine olan etkisini ortaya koyan güçlü bir örnek teşkil etmektedir (Madianou, 2016).

2.5.2.1. Dijital 2025: Filipinler

DataReportal'a (2025) göre, 2025 yılı, yapay zekâdaki hızlı gelişmeler, sürekli dönüşen sosyal medya ortamı ve çeşitlenen çevrim içi davranışlarla birlikte dijital dünya için yeniden oldukça hareketli ve verimli bir yıl olmaya aday görünmektedir. Dijital dünyadaki hızlı gelişmeler çoğu zaman takip edilmesi güç bir tablo ortaya koymaktadır. Ancak, We Are Social ve Meltwater iş birliğiyle yayımlanan kapsamlı "Dijital 2025 Küresel Görünüm Raporu" (Digital 2025 Global Overview Report) günümüzün 'dijital görünümünü' anlamlandırmaya yönelik gerekli tüm istatistik, içgörü ve eğilimleri sistematik biçimde ortaya koymaktadır. Dünya genelinde ve Filipinler özelinde dijital alana ilişkin bazı önemli veriler aşağıda maddeler halinde sunulmaktadır:

- Birleşmiş Milletler'in nüfus verilerine göre, günümüzde dünyada 8,20 milyar insan yaşamaktadır.

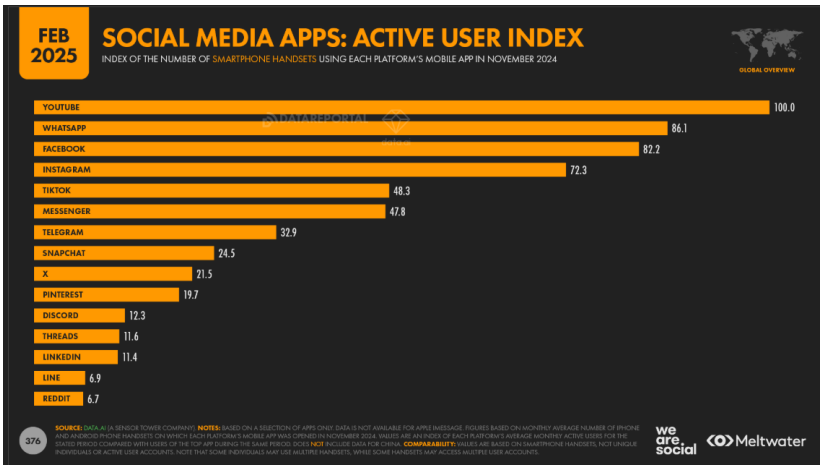
- Günümüzde 5,78 milyar kişi cep telefonu kullanmaktadır. Bu, dünya nüfusunun %70,5'ine karşılık gelmektedir. Son 12 ay içinde gerçek mobil abone sayısı 112 milyon artmıştır.

- 2025'in başında toplam 5,56 milyar kişi internet kullanmıştır. Bu, %67,9'luk bir penetrasyon oranına karşılık gelmektedir. 2024 yılı boyunca internet kullanıcı sayısı 136 milyon artmıştır (+%2,5) ancak 2025 yılı başında 2,63 milyar kişi çevrimdışı durumdaydı.

- Son analizler, dünya genelinde sosyal medya kullanıcı sayısının 5,24 milyar olduğunu ve bunun, dünya nüfusunun %63,9'una karşılık geldiğini göstermektedir. Son 12 ayda 206 milyon yeni kullanıcı kimliği eklenmesiyle toplam kullanıcı sayısı %4,1 oranında artmıştır. [Not: "Kullanıcı kimlikleri" mutlaka farklı bireyleri temsil etmeyebilir.]

Şekil 11

Sosyal medya uygulamalarına ilişkin aktif kullanıcı endeksi

Kaynak: ***(****Kemp, 2025)*

Yukarıda yer alan tablonun yorumu şu şekildedir: 2025'in başında en çok aktif kullanıcıya sahip sosyal medya platformu YouTube'dur. YouTube'un aktif kullanıcı sayısı, ikinci sıradaki en yakın rakibi WhatsApp'ten yaklaşık %16 daha fazladır.

Facebook üçüncü, Instagram ise 72,3'lük aktif kullanıcı endeksiyle dördüncü sırada yer alırken TikTok ilk beşe girmeyi başarmıştır.

Dünya genelinde dijital görünüm bu şekilde iken Filipinler'de dijital durum ise aşağıdaki gibi çerçevelenebilir:

- Filipinler'in nüfusu Ocak 2025 itibarıyla 116 milyon olarak kaydedilmiştir.
- 2025'in başında Filipinler'de toplam 142 milyon hücresel mobil bağlantı aktif durumdaydı. Bu rakam, toplam nüfusun %122'sine tekabül etmektedir. Ancak, bu bağlantıların bazılarının yalnızca ses ve SMS hizmetlerini kapsayabileceği ve bazılarının internete erişim içermeyebileceği unutulmamalıdır.
- 2025'in başında Filipinler'de 97,5 milyon kişi internet kullanıyordu ve çevrim içi nüfus penetrasyonu %83,8 olarak kaydedilmiştir.
- Ocak 2025 itibarıyla Filipinler'de 90,8 milyon sosyal medya kullanıcı kimliği bulunuyordu; bu, toplam nüfusun %78,0'ine karşılık gelmektedir.
- 2025'in başında Filipinler'de Facebook kullanıcı sayısı 90,8 milyon olarak kaydedilirken YouTube kullanıcı sayısı 57,7 milyon ve Instagram kullanıcı sayısı 22,9 milyon olarak belirlenmiştir. Aynı dönemde 18 yaş ve üzeri TikTok kullanıcıları 62,3 milyon, LinkedIn üyeleri ise 19,0 milyon olarak bildirilmiştir. Ayrıca Messenger üzerindeki reklamların 61,8 milyon kullanıcıya ulaştığı belirtilirken Snapchat kullanıcı sayısı 4,31 milyon, X platformunun kullanıcı sayısı ise 9,29 milyon olarak kaydedilmiştir.

Resim 13

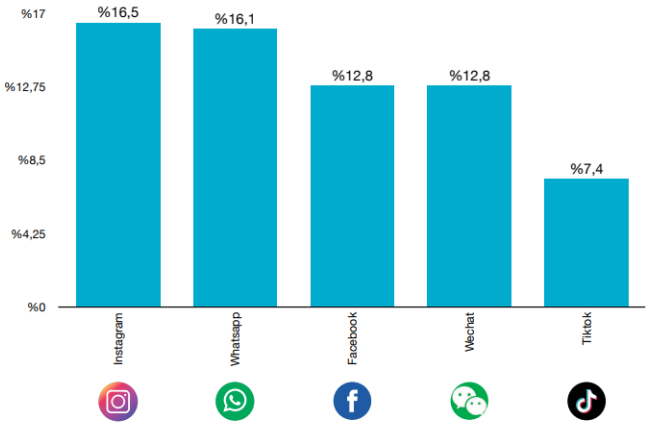
Bazı ülkelerde internette zaman geçirme süreleri (Saat/Dakika)

Kaynak: *(TİSK Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2024)*

Şekil 12

En sevilen sosyal medya platformları

Kaynak: *(TİSK Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 2024)*

Tüm bu veriler dikkate alındığında, 90,8 milyon sosyal medya kullanıcı kimliği ve küresel olarak sürekli en yüksek ortalama günlük kullanım oranlarıyla Filipinler'in dijital dünyada bir güç merkezi olduğu yorumu yapılabilir. Bu nitelikleri, yalnızca söz konusu büyük sayılarla ilgili olmamakla birlikte aynı zamanda Filipinlilerin meşhur sıcakkanlılığı ve son derece sosyal yapısıyla daha da güçlenen, köklü bir "sürekli çevrim içi" kültürünün yansımasıdır. Son araştırmalara göre, interneti ve sosyal medyayı yoğun biçimde kullanan Filipinliler, küresel ölçekte hem internetin hem de farklı sosyal medya platformlarının en aktif kullanıcıları arasında yer almaya devam etmektedir. Ayeng'e (2025) göre, Meltwater ve We Are Social tarafından 17 ülkede yürütülen Dijital 2025 araştırmasının ülke bazlı raporlarına göre, günde ortalama 8 saat 52 dakika internette vakit geçiren Filipinliler, küresel ortalama olan 6 saat 38 dakikanın oldukça üzerinde bir sıralamaya sahip olmaktadırlar. Raporda ayrıca, dijital iletişim yöntemlerinin kullanımı açısından Filipinli internet kullanıcılarının yüzde 98,9'unun her ay sohbet ve mesajlaşma hizmetlerini kullandığı, bunun küresel ortalama olan yüzde 94,5'ten daha yüksek olduğu belirtilmiştir. Öte yandan, Filipinli internet kullanıcıları her ay ortalama 8,36 sosyal medya platformunu aktif olarak kullanmakta ve bu durum, ülkeyi dünyada en fazla platform kullanan ikinci sıraya yerleştirmektedir. Ayrıca, 16 yaş ve üzerindeki kullanıcıların %44,9'u sosyal medyada influencer'ları veya diğer uzmanları takip etmektedir; bu oran ise Filipinler'i dünya genelinde birinci sıraya taşımaktadır. Bunlara ek olarak, Filipinler'de kullanılan sosyal

medya platformları arasında Facebook, Messenger ve TikTok kullanıcı etkileşimlerinde ilk sıralarda yerlerini almıştır. 2015 yılında **"dünyanın mesajlaşma/sosyal medya başkenti"** olarak adlandırılan Filipinler ülkesinde, internet ve sosyal medyada yetkin Filipinliler, günde ortalama dört saatten fazla zamanlarını sosyal platformlarda geçirmekte olup bu oran küresel ortalamanın çok üzerinde seyretmektedir (Caparas, 2025). Mobil telefon aboneleri tarafından hizmetin ortalama en fazla kullanıldığı ülke Filipinler olup abone başına günde ortalama 27 kısa mesaj gönderildiğine dair bilgiler mevcuttur. Genel itibariyle, Filipinler'de günlük 400 milyon, yani yılda 142 milyar mesaj gönderilmektedir. Hem ülke içindeki hem de Filipinler'den yurt dışına gönderilen mesajları kapsayan bu çarpıcı rakam, ABD ve İngiltere'nin toplamından daha fazladır. Bunun nedenleri arasında aramaya kıyasla SMS'lerin maliyetinin oldukça düşük olması, kısa mesaj göndermenin geniş kitlelere ulaşabilir olması ve Filipin kültürünün sosyal yapısı gereği mesajlaşmanın yoğun ve kolektif bir iletişim biçimi olarak benimsenmesidir ("Text messaging", 2025).

Filipinler'deki en popüler beş sosyal ağ platformunun incelenmesine gelinecek olursa, Howe (2025) şöyle bir tablo ortaya koymuştur: Filipinler'de en popüler sosyal medya platformu %94,7 kullanım oranıyla Facebook olup haber, grup tartışmaları, ticaret ve eğlence açısından merkezi bir işlev görmektedir. Takımadaların en popüler sohbet uygulaması olarak Filipinler'de dijital iletişimin temelini oluşturan Messenger, %92,6'lık bir oran ile Facebook'tan hemen sonra ikinci sırada yer alırken TikTok %81,6 kullanım oranıyla yalnızca eğlence değil, arama ve e-ticaret (TikTok Shop) açısından da öne çıkmaktadır. Hatta çoğu zaman Google'ı geride bırakarak başvurulan bir arama aracı haline geldiği de görülmüştür. Instagram %71 ile arkadaş çevresini takip etme aracı haline gelirken Filipinli internet kullanıcılarının %59,1'i tarafından kullanılan Telegram özellikle gençler arasında Messenger'a alternatif bir iletişim platformu olarak yaygınlaşmaktadır. Telegram, özellikle milenyum ve Z kuşağı için daha samimi ve kullanımı kolay bir platform olarak öne çıkmakta, eğlenceli çıkartmalar da bu ilgiyi artırmaktadır. Her ne kadar birçok kullanıcı Facebook ekosistemi içerisinde kalmaya devam etse de grup sohbetlerinin önemli bir kısmı artık Messenger'dan Telegram'a kaymaktadır. Artık bir sosyal tarayıcıya dönüşen Instagram ise insanların cuma gecesi gezilerinden arkadaşlarının Japonya seyahatine kadar günlük hayatlarındaki gelişmeleri takip etmelerini sağlama boyutuna geçmiştir. Kullanım süreleri analiz edildiğinde, TikTok (ayda ortalama 40 saat 39 dakika) dijital

eğlence ve içerik ile ticareti birleştiren bir merkez haline gelmiş, YouTube (25 saat 26 dakika) çeşitli içeriklerle konumunu korumuş, Facebook (23,5 saat) günlük dijital yaşamın kalbi olmuştur. Birçok Filipinli için Facebook uygulamasını açmak, telefonlarının veya dizüstü bilgisayarlarının kilidini açtıkları anda neredeyse bir refleks haline gelmiştir. Onlar için Facebook platformu, her şeyi bulabileceğiniz bir sosyal medya merkezidir. Son olarak, Messenger kullanıcıları ayda ortalama 16 saat 27 dakika platformda vakit geçirmekte olup bu süre uygulamayı kullanım süreleri açısından dördüncü sıraya yerleştirmektedir. Tüm bu veriler, sosyal medyanın Filipin kültürüne ne kadar derinlemesine işlediğini, insanların iletişim kurma, eğlenme, alışveriş yapma ve markalarla etkileşim kurma biçimlerini nasıl şekillendirdiğini yansıtmaktadır. Anlaşıldığı üzere, genel olarak sosyal medya, Filipinlilerin hem iletişim hem de tüketim pratiklerinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Polimedya olgusuna dönülecek olursa, şu ana kadar incelenen tüm çalışmalardan farklı bir bakış açısıyla dijital iletişim teknolojileri ve polimedya kavramına odaklanan Wang ve Lim'in (2021) bir kitap bölümü olan çalışması, göçmen annelerin yaşadığı **"çifte yük"**ü ele alması bakımından dikkat çekmektedir. Wang ve Lim'in çalışması, Singapur'a eğitim amacıyla gelen Çinli anneler *("study mothers")* üzerine nitel bir araştırmaya dayanmaktadır. Katılımcılar, eşlerini ve diğer aile bireylerini Çin'de bırakıp çocuklarıyla birlikte Singapur'a gelen kadınlardan oluşmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanan veriler, ICT'lerin (bilgi ve iletişim teknolojilerinin) bu annelerin gündelik yaşamındaki rolünü ortaya koymaktadır. Bulgular, polimedya pratiklerinin annelere coğrafi sınırları aşarak aileleriyle duygusal ve pratik bağlarını sürdürme olanağı sunduğunu göstermektedir. Yani, Çinli "çalışma anneleri" geride kalan aile üyelerinden fiziksel olarak ayrı olmalarına rağmen onların gündelik acı tatlı deneyimlerine yakından dâhil olmaya devam etmiş ve eş, kız evlat, yeğen vb. rollerini sanki hiç ayrılmamışlar gibi sorumluluk bilinciyle yerine getirebilmişlerdir. Ancak, önemli ve özgün bir bulgu olarak, aynı sürekli bağlantılılık hali, onlara uzaktan aile rollerini sürdürme, hızlı yanıt verme ve düzenli güncelleme yapma zorunluluğu yüklemektedir. Fiziksel olarak ailelerinden uzak oldukları için gündelik destekten yoksun kalan bu kadınlar, bir yandan tek ebeveynlik ve ev işleriyle başa çıkarken diğer yandan da uzaktan ailevi sorumluluklarını yerine getirmek durumunda kalmaktadır. Bu bağlamda araştırma, ICT'lerin göçmen anneler için hem hareketlilik ve aidiyet imkânı sağladığını hem de

onları görünmez bir çifte yük altında bırakarak duygusal anlamda hareketsizleştirdiğini göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırmanın Yöntemsel Yaklaşımı

Bu araştırma, Filipinli göçmen kadınların Hatay'da göç deneyimlerini, dijital iletişim pratiklerini ve aile bağlarını nasıl sürdürdüklerini anlamaya yönelik olarak nitel bir yöntemle tasarlanmıştır. Nitel araştırma, bireylerin kendi anlam dünyalarına, deneyimlerine ve sosyal bağlamlarına odaklanmayı mümkün kılar (Denzin & Lincoln, 2005). Bu çalışmada, katılımcıların göç sürecine, aile yapılarına, dijital iletişim pratiklerine ve 6 Şubat 2023 depremleri sonrası deneyimlerine dair algılarını ve anlatılarını anlamak temel amaç olmuştur. Araştırma, bireylerin öznel anlatılarını merkezine alarak çok katmanlı bir anlam çözümlemesi sunmayı hedeflemektedir.

3.2. Feminist Metodoloji Perspektifi

Araştırmanın yöntemsel çerçevesi, feminist metodoloji anlayışıyla şekillendirilmiştir. Feminist metodoloji, bilgi üretim süreçlerinde kadınların deneyimlerini görünür kılmayı ve bilgi hiyerarşilerini sorgulamayı amaçlar (Harding, 1987). Bu perspektif, araştırmacının konumunu açıkça ortaya koymayı, katılımcılarla eşitlikçi ve empatik ilişkiler kurmayı, araştırma sürecini karşılıklı öğrenme ve dayanışma zemininde yürütmeyi önemser. Bu doğrultuda, bu araştırmada katılımcıların sesleri sadece veri olarak değil, aynı zamanda bilgi üretiminin eşit ortakları olarak değerlendirilmiştir. Araştırmacı olarak göçmen kadınlarla empatik ilişkiler kurmaya, onların mahremiyetine ve anlatılarına duyarlı olmaya özen gösterdim. Bazı katılımcılar kişisel bağlar üzerinden tanışıklık yoluyla bu araştırmaya dâhil olmuş, böylelikle sahada güvene dayalı ilişkiler kurulabilmiştir. Feminist yaklaşım çerçevesinde, güç asimetrilerini azaltmak amacıyla görüşmeler karşılıklı güven ve saygıya dayalı bir ortamda gerçekleştirilmiş, katılımcıların deneyimlerine hakiki bir değer atfedilmiştir.

3.3. Katılımcıların Belirlenmesi

Araştırmanın örneklemi, Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınlardan oluşmaktadır. İlk belirlenen katılımcı listesinde saha koşulları ve 6-20 Şubat 2023'te meydana gelen Türkiye-Suriye depremleri nedeniyle değişiklikler yapılmıştır. Ne yazık ki ön görüşme yapılan bir göçmen kadın, bu depremlerde tüm çocuklarıyla birlikte yaşamını yitirmiştir. Nihai olarak toplam 11 Filipinli kadınla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu katılımcılardan biri araştırmacının annesi, biri ise eşinin yengesidir. Diğer katılımcılarla ise sosyal çevre aracılığıyla, dayanışma ilişkileri üzerinden temas kurulmuştur. Bazı kadınlar dilsel nedenlerle görüşmeye katılmakta çekinceli davranmış, İngilizce yeterliliği olmadığını düşündüğü için katılım sağlamamıştır. Görüşmeyi kabul eden kadınların tamamı Hatay'da belirli bir süredir yerleşik olarak yaşamaktadır ya da deprem sonrası farklı bir ile göç etmiş fakat araştırma sürecinde Hatay'da bulunmuşlardır. Bu kadınların büyük çoğunluğu ev hanımıdır. Katılımcılara ulaşmada, göçmen topluluklar içinde yaygın olarak kullanılan kar topu örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu yöntem sayesinde, ilk görüşülen katılımcıların yönlendirmeleri aracılığıyla araştırmaya dâhil olabilecek diğer Filipinli göçmen kadınlara ulaşılmıştır. Katılımcılar, tez metni içerisinde, "F" harfiyle, görüşme tarihi sırasına göre "F1", "F2", "F3" vb. şeklinde kodlanmıştır.

3.4. Görüşmelerin Uygulanması

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen tüm görüşmeler yüz yüze yapılmıştır. Katılımcılarla görüşmeler genellikle onların yaşam alanlarında ya da kendilerini rahat hissettikleri sosyal çevrelerde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının İngilizce mütercim-tercüman olması, görüşmeler sırasında dil bakımından önemli bir avantaj sağlamıştır; zira katılımcıların büyük bir kısmı İngilizceyi etkin biçimde konuşabilmektedir. Görüşmelerin çoğu İngilizce yapılmış, yalnızca bir katılımcıyla Filipince konuşulmuş, Türkçe düzeyi iyi olanlarla bir ölçüde Türkçe de iletişim kurulmuştur. Yalnızca Filipince ve Arapça dillerini konuşan katılımcı örneğinde, görüşmeye ev sahipliği yapan kişiye o gün tesadüfen orada misafir olarak bulunan başka bir Filipinli kadın İngilizce tercümanlık yapmıştır. İngilizce mütercim-tercüman olan araştırmacı Arapça diline hâkim olmadığından söz konusu görüşme Arapça dilinde yürütülememiştir. Araştırmacı bu kişi ile tesadüfen görüşme yapılan evde tanışmış ve görüşme sırasında

gönüllü olarak çeviri desteği almıştır. Daha sonra, tercümanlık yapan Filipinli kadın göçmen de bu çalışmaya katılımcı olarak alınmıştır. Kısacası, bazı görüşmeler, aynı evde bulunan başka kadınların da katılmak istemesiyle genişlemiş; bu sayede araştırmaya yeni katılımcılar da dâhil olmuştur. Deprem sonrasında Ankara'ya taşınan bir katılımcıyla daha önce de çevrim içi görüşme yapılması planlanmışken araştırmacının Mersin'de gerçekleştirdiği aile ziyareti sırasında ilgili katılımcının da aynı ortamda bulunması, yüz yüze görüşme imkânı doğurmuştur.

3.5. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmanın veri toplama süreci, nitel araştırma yöntemlerinin temel ilkeleri ve feminist metodoloji çerçevesinde yapılandırılmıştır. Feminist yaklaşım doğrultusunda, katılımcıların sesini duyurmak, deneyimlerini kendi sözcükleriyle ifade etmelerine olanak tanımak ve görüşmeler sırasında karşılıklı güvene dayalı bir iletişim kurmak temel öncelik olmuştur. Araştırmacı, her görüşmede empati kurmaya ve katılımcıların gündelik yaşam pratiklerine saygı göstermeye özen göstermiştir. Görüşmelerin tamamı, araştırmacı tarafından yüz yüze ve birebir olarak yürütülmüştür. Katılımcıların mekânsal ve zamansal koşullarına saygı gösterilerek, görüşme yerleri ve zamanları onların tercihleri doğrultusunda belirlenmiştir. Çalışmanın saha kısmı, 6–20 Şubat 2023 tarihlerinde meydana gelen Türkiye-Suriye depremlerinin ardından Hatay'da ulaşılan Filipinli kadınlarla yürütülmüş; bu süreçte planlamalar sahadaki değişken koşullar dikkate alınarak esnek biçimde uyarlanmıştır. Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınlarla gerçekleştirilen görüşmelerin zaman aralığı Haziran 2024 ile Temmuz 2025 tarihleri arasındadır. Depremin ardından katılımcıların bir kısmının farklı şehirlere göç etmiş olması nedeniyle başlangıçta planlanan hedef katılımcı listesinden bazı değişiklikler yapılmış, bu süreçte 11 Filipinli göçmen kadın ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin çoğu İngilizce olarak yapılmıştır. Bir görüşmede, ev sahibi katılımcının İngilizce yeterliliği sınırlı olduğundan, aynı ortamda bulunan bir başka Filipinli kadın gönüllü olarak tercümanlık yapmıştır. Bazı katılımcılar görüşmeye bireysel olarak katılmış, bazıları ise yakın çevresinden başka Filipinli kadınları da davet ederek görüşme ortamını genişletmiştir. Görüşmeler ortalama 45 ila 90 dakika sürmüş, ses kayıtları alınmış ve ardından detaylı şekilde transkript edilmiştir. Tüm görüşmeler, araştırma etiğine uygun

biçimde yürütülmüştür. Katılımcılara görüşme öncesi çalışmanın amacı hakkında açık bilgi verilmiş, katılımcılardan yazılı veya sözlü onam alınmış, gönüllülük esasına dayalı katılım teşvik edilmiştir. Bunların yanı sıra, katılımcıların mahremiyetine saygı gösterilmiş, kimlik bilgileri gizli tutulmuştur. Elde edilen veriler ses kaydı, not alma ve transkripsiyon yoluyla belgelenmiş; veri analizi sürecinde tematik analiz yöntemi uygulanmıştır.

3.6. Veri Analizi Yöntemi

Araştırma verileri, Braun ve Clarke'ın (2006) geliştirdiği tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Tematik analiz, nitel verilerde anlamlı örüntülerin ve temaların belirlenmesini sağlayan esnek bir analiz yöntemidir. Bu doğrultuda veriler altı aşamalı süreçle analiz edilmiştir: verilerin okunması ve tanıma, ilk kodların oluşturulması, temaların belirlenmesi, temaların gözden geçirilmesi, temaların adlandırılması ve raporlaştırma. Araştırmacı, katılımcıların anlatılarını dikkatle okuyarak önce açık kodlamalar yapmış, ardından bu kodları benzerlik ve ilişkilerine göre tematik kümelere ayırmıştır. Süreç boyunca feminist yöntem anlayışı doğrultusunda katılımcı anlatılarına özen gösterilmiş, tekil deneyimlerin bütüncül anlamları ihmal edilmemiştir.

3.7. Etik İlkeler

Araştırma sürecinde tüm katılımcılardan sözlü onam alınmış, gönüllülük esasına dayalı olarak çalışılmıştır. Katılımcıların mahremiyetine ve güvenliğine özen gösterilmiş, kişisel bilgiler anonimleştirilmiştir. Görüşme kayıtları sadece araştırmacı tarafından erişilebilecek şekilde güvenli biçimde saklanmıştır.

3.8. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın en önemli sınırlılıklarından biri, katılımcı sayısının nispeten sınırlı olmasıdır. Özellikle 6 Şubat depremleri sonrası bölgedeki nüfus hareketliliği, görüşmelere ulaşılabilirliği zorlaştırmıştır. Ayrıca bazı Filipinli kadınlar, İngilizce

yeterliliklerinden emin olmadıkları için görüşmeye katılmakta tereddüt etmiş ve katılım sağlamamışlardır. Bu durum, araştırmanın yalnızca belirli bir kesimin deneyimlerine odaklanabilmesine neden olmuştur. Tercüman aracılığıyla yapılan bir görüşmede aktarım kayıpları yaşanma ihtimali dikkate alınmalıdır. Son olarak, araştırmacının bazı katılımcılarla kişisel ilişkiler içinde olması, veri üretim sürecinde hem kolaylaştırıcı hem de yönlendirici etkiler yaratmış olabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Göç olgusu, insanı temel alan, insanla yeşeren, insanla var olmaya devam eden bir yolculuktur. Göçün arka planındaki gerçeklikleri ve derinlikleri anlamak göçün kendisinden bile daha önemli hale gelebilmektedir. Bu noktada, kadınların göç dünyasının önemli bir parçası ve göçün merkezi aktörleri olduğu bilinen bir gerçektir. Yani kadın göçmenler, karanlıktan çıkarılması gereken bir göç gerçekliğidir. Son zamanlarda oldukça çeşitlenen göç olgusu hususunda mevcut bilim anlayışı, metodolojiler, teoriler, etik noktalar ve paradigmalar artık yetersiz kalmaktadır. Disiplinler arası bir çalışmayı gerektiren ve çok sayıda farklı pencerelerden bakılması elzem olan göç araştırmaları, doğal bir sonuç olarak gerek kavramsal gerek metodolojik açıdan birçok problemi bünyesinde taşımaktadır. Bunun en önemli sebebi dünyadaki en dinamik ve sosyal varlık olan insanı konu edinmesi ve birçok alan ile temasta olmasıdır. Her başlığın altından başka bir alt başlık, her satırın altından farklı bir alt satır, her sayfanın altından başka bir alt sayfa ve her detayın altından farklı bir alt detay çıkabilecek dinamik ve çok yönlü bir alandır. Göç olgusunu ve gerçekliklerini kapsamlı ve bilimsel açıdan en doğru ve sağlıklı bir şekilde çalışmak ve incelemek için bir tek disiplin alanına sığdırmaktan ziyade göç çalışmaları yapan sosyal bilimlerle sürekli iş birliği halinde yeni ve uygun metodolojiler geliştirmekte büyük fayda olacaktır.

Her göç kendine özgü benzersiz bir hikâyedir. Bu çalışma, dijital akrabalık ve polimedya kavramları kapsamında Hatay'a göç etmiş Filipinli göçmen kadınların benzersiz hikâyelerine ulaşmayı, göçün feminizasyonuna ilişkin olarak onlara da bir ses olmayı hedef edinmiştir. Bu bölümde, Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınlarla gerçekleştirilen derinlemesine görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmanın temel soruları doğrultusunda tematik analiz yöntemiyle ele alınmıştır. Katılımcıların anlatımları, göç deneyimlerinden dijital akrabalık pratiklerine, sosyal medya kullanımlarından afet dönemlerinde iletişim stratejilerine kadar çok katmanlı ve zengin bir perspektif sunmaktadır. Bu temalar hem bireysel yaşam öykülerinin hem de göçmenlik süreçlerinin dijitalleşmeyle nasıl şekillendiğinin anlaşılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Görüşmelerden ortaya çıkan ana temalar, göçün çok aşamalı

doğası, dijital iletişim teknolojilerinin akrabalık ve uzaktan bakım ilişkilerindeki rolü, sosyal medyanın kriz zamanlarında üstlendiği işlevler ve bireylerin geleceğe dair göçe ilişkin beklentileri ve öngörüleri olarak belirlenmiştir. Bu temalar ışığında, katılımcıların deneyimleri üzerinden, göç ve dijitalleşmenin kesişiminde yeni anlamlandırmaların nasıl ortaya çıktığı incelenmektedir.

Nitel yöntemler çerçevesinde gerçekleştirilen görüşmeler esnasında, teze ait 12 araştırma sorusu yörüngesinde toplanan veriler 11 tema başlığı altında tematik olarak analiz edilmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir:

4.1. Tema 1: Göç Olgusuna Bakış — Doğal Bir Süreç mi, Kriz mi?

Göç olgusuna dair katılımcıların algıları iki temel eksen üzerinde şekillenmektedir. Bazıları göçü insanın yaşamında doğal ve kaçınılmaz bir süreç olarak görürken, diğerleri için göç bireysel düzeyde zorluklar ve krizlerle dolu karmaşık bir deneyimdir. İlk görüşülen F1 kodlu göçmen katılımcı, bunun tamamen doğal bir süreç olduğunu, insanın ihtiyaç ve istek doğrultusunda göç edebileceğini ifade etmiştir. Yani, F1, göçü "normal bir durum" olarak değerlendirmiştir. Bu yaklaşımda göç, bilinçli bir tercih ve yaşamın doğal bir parçası olarak görülmektedir. Kendi ifadesiyle:

> *"Benim için göç normal bir şey. Çünkü başka bir ülkeye göç etmeyi biz seçtik. Evlenip göç etmeden önce elbette ki farklı bir ülkede yaşamanın getireceği sonuçları düşünüp kabul ediyoruz. Yani, bu yüzden bizler için normal bir durum. Her hayatın kendine göre zorlukları var.* (F1, 38 yaşında, hemşirelik bölümü lisans mezunu, ev hanımı, 2017 yılında Hatay'a göç etti.)

Benzer şekilde, uzun yıllardır yurt dışında göçmen olan ve Hatay'da da hatırı sayılır bir süredir yaşayan F9 kodlu katılımcı, bu soruya yönelik düşüncelerini kendi hikâyesini ve sürecini de katarak açık yüreklilikle şöyle ifade etmiştir:

> *"Filipinler'de ekonomi kötü. Bizim göç etmemizdeki en önemli sebep insanımızın fakir olması. Örneğin Amerika, Rusya gibi varlıklı ülkelere göç ettiğiniz zaman, yeni insanlar, yeni kültürler tanıma ve İngilizcenizi geliştirme fırsatınız oluyor. Suudi Arabistan da güzel bir yer. Orada 14 yıl göçmen olarak yaşadım. Baş hemşire olarak çalıştım. Bana göçün çok katkısı oldu. Ülkemdeyken büyük bir firmanın kalite yönetiminde çok iyi bir pozisyonda çalışıyordum. Çalışan, bağımsız bir bireydim. Daha Filipinler'deyken bile maaşım, altımda arabam vardı. Hayatın çok da zor olduğunu düşünmüyordum. Birçok şeye sahiptim, her istediğimi alabiliyordum. Hayatımın iyi olduğunu düşünürken babam beni göç*

etmeye teşvik etti. Babam mühendisti. Bulunduğum noktadan daha iyi bir noktaya gelmemi istiyordu. Göç etmem aslında babamın isteğiydi. Zamanında ben mimar olmak isterken o hemşire olmamı istemişti. Ben hep babamı dinlemişimdir. Hemşirelik dünyanın neresine giderseniz gidin çok talep gören bir meslek. Ben de mezun olduktan sonra on yıl boyunca orada çalışmamdan elde ettiğim şeyin sıfır olduğunu gördüm. Maaşlar çok düşüktü. Babam bir gün eline gazeteyi aldı ve "Şuna bir baksana, burayı bir ara." dedi. Suudi Arabistan'da bir iş başvurusuydu. Kalite yönetim hemşiresi aranıyordu. Öyle mucize bir tesadüftü ki hem mezuniyet alanımın hemşirelik olması hem de önceki çalıştığım yerden kalite yönetim sertifikasına sahip olmam doğru zamanlamayla aynı anda bir araya gelmişti. Gazetedeki numarayı aradım ve acil aranan bir pozisyon olduğu için yedi gün içerisinde Suudi Arabistan'da olmam gerektiği söylendi tarafıma. Böylelikle Suudi Arabistan'da daha üst düzey bir pozisyonda işe alındım. Bu nedenle göçün yararlı ve normal bir şey olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, orada hemşirelik yaparken farklı uluslardan insanlarla çalıştım. Eskiden altı kişilik bir arkadaş grubumuz vardı. Hepimizin gayesi ve odak noktası hemşirelik bölümü okuyup Amerika sınavlarına girmekti. Şimdi ben hariç hepsi Amerika'dalar. Filipinli kadınlarda sevdiğim şey de bu: Güçlüyüz ve bağımsızız. Dışarıya göç edip çalışabilecek güçteyiz. Kısacası, göç, benim için sadece zorluk değil, aynı zamanda büyük bir fırsattı." (F9, 54 yaşında, ev hanımı, hemşirelik bölümü lisans mezunu, 2017 yılında Hatay'a göç etti.)

Burada göç, bireysel gelişim ve ekonomik fırsatlar bağlamında olumlu bir deneyim olarak vurgulanmaktadır. İlaveten, Filipinli kadınların hemşirelik mesleğine yönelmeleri, uluslararası göç stratejilerinin önemli bir parçası olup, bu meslek sayesinde hem ekonomik hem de sosyal sermaye biriktirme imkânı buldukları görülmektedir (Parreñas, 2015). Öte yandan, ters bir bakış açısı olarak, F4 kodlu katılımcı, göç deneyimini daha çok zorluklarıyla tasvir etmiş ve göçün birey için kriz yaratan bir süreç olduğunu dile getirmiştir:

"Göç denilince aklıma birçok sorun geliyor. Bireysel olarak bir sürü zorluk ve kaos yaşıyorsunuz. Yeni kültüre alışmak, farklılıklarla başa çıkmak zorundayız. Buraya ilk geldiğimde eşimin ailesiyle aynı evde kalmak zorundaydım; özgür değildim, kendi kararlarımı alamıyordum. Eşim kazandığı parayı bana değil ailesine gönderiyordu, bu da aile içinde sorunlara yol açtı. Ama zamanla sabredip dijital teknolojiler ve sosyal medya sayesinde Filipinli arkadaşlar edindim ve burada Samandağ'da hayatımızı düzene oturtabildik." (F4, 50 yaşında, ilkokul mezunu, bakıcı, 2014 yılında Hatay'a göç etti.)

Bu anlatım, göçün hem duygusal hem de sosyal açıdan zorlukları olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu farklı bakış açıları, göçün hem bireysel hem yapısal boyutlarını ortaya koymaktadır (Castles & Miller, 1998). Göç, kimi zaman bireyler için bilinçli ve fırsat dolu bir tercih olarak görünürken, bazen de uyum zorlukları ve kültürel çatışmalarla dolu krizli bir sürece dönüşmektedir. Ayrıca, dijital iletişim

araçları göçmenlerin sosyal bağlarını güçlendirmede kritik bir rol oynamaktadır (Madianou & Miller, 2012a).

4.2. Tema 2: Hatay'a Göç Serüveni — Neden ve Nasıl?

Göç, belirli bir zaman diliminde ve belirli bir yerde yaşamakta olan bireyin veya toplumun, doğal, tarihi, siyasi, ekonomik, demografik, sosyal ve kültürel sebeplerle, geçici veya kalıcı süreyle, bir yerden başka bir yere hareket etmesini ifade etmektedir (H. Karagel, göç coğrafyası, 13 Aralık 2022). Her göç olayı bütün boyutlarıyla birlikte bir hikâyedir. Her göç olayının kendine özgü bir hikâyesi, diğerlerinden ayrılan benzersiz yönleri muhakkak ki vardır. Bilindiği üzere göç; göç öncesi süreç, göç süreci, kültürleşme, bütünleşme ve aidiyet şeklinde çeşitli aşamalardan oluşmaktadır (H. Karagel, göç hikayeleri, 4 Nisan 2023).

1963 yılında Güneydoğu Asya'da konumlanan Filipinler'in güneydoğusunda yer alan Davao City (kent), Santo Tomas (belediye), La Libertad (barangay, köy/mahalle/semt) semtinde yoksul bir ailenin dokuz çocuğundan 7.si olarak dünyaya gelen F11 kodlu göçmen, çok küçük yaşlardan itibaren zorlu koşullar altında hayat mücadelesi vermiştir. Göçmen, bir yandan çalışıp boş zamanlarında da tarlada pirinç ekiminde çalışarak ailesine yardımcı olurken diğer yandan hayatın daha hırçın ve acımasız taraflarıyla günbegün yüzleşmekteydi. Günün birinde, tarlada çalışırken yakın bir akrabasının ona "Burada ne işin var? Geleceğin için okumalısın." demesi üzerine iyice düşünüp liseye gitmeye karar vermiştir. Maddi imkansızlıklar yüzünden okurken çok zorlansa da bir şekilde liseyi bitirip mezun olmuştur. Göçmenin ifadesine göre, en unutamadığı anılardan biri de ailesi alamadığı için mezuniyet kıyafetini ek işten elde ettiği para ile kendisinin almasıdır. İlerleyen süreçte göçmenin Filipinler'de üniversiteden mezun olup alanındaki işlerde çok düşük ücretler söz konusu olduğundan Arabistan'ın Mekke şehrine daha önceden göç etmiş olan ablası onu çalışması için Arabistan'a çağırmış, ona burada çalışmayı isteyip istemediğini sormuştur. Bir yandan okuluna devam ederken bir yandan da ailesine bakmaya çalıştığı için göç kararı almak onun için kolay olmamıştır. Bu konu üzerinde uzun bir süre düşünmüş taşınmıştır. Gerek ailesini geride bırakmak istemeyişi gerek genç yaşta ilk defa ailesinden uzak bir yere (ne kadar kalacağını dahi bilmeden) gitmeyi

düşünmenin yarattığı tedirginlik ve korku hisleri göç kararı almasını zorlaştıran etmenlerdir. Filipinler'in sosyo-ekonomik düzeyinin oldukça düşük olması, ülkede uzmanlık gerektirmeyen geliri düşük işlerin (örn. orman işçileri, tarım işçileri, terzi ve şapkacılar, balıkçılar, madenciler ve taş ocağı işçileri vb.) yaygınlığı ve bu işlerin sağladığı maaşların çok düşük rakamlar içermesi, ailesinin onu okutabilecek güçte olmaması vb. sebepler göçmen kadını nihayetinde göç kararı almaya zorlamıştır. Gelinen bu nokta, umutların peşinden koşmanın bir başlangıcı olmuştur. Göç kararı alana kadar sancılı ve oldukça zorlu bir süreçten geçmiştir. Tamamen ekonomik sebeplerle alınmış olan göç kararında akrabalık ilişkileri ve sosyal sermayenin de etkisi yoğundur. Göçmen, ablası söz konuda ülkede bir süredir yaşadığı, orayı iyi bildiği, koşullara hâkim olduğu ve kız kardeşine oraya gelip çalışması tavsiyesinde bulunduğu için o bölgeye göç kararı almıştır. Şu da önemli bir detaydır ki göçmenin işvereni, ablasının işverenin oğludur. Yani, göçmene ablası orada iş bulmuştur. Akrabalık ilişkileri göç kararında gözle görülür bir etkiye sahiptir ve en önemli belirleyici olmuştur.

Bu katılımcının göç nedenleri incelendiğinde, Faist'in (2000) sosyal sermaye teorisi öne çıkmaktadır. Bu teoriye göre topluluk içindeki sosyal ilişkiler ve ağlar, göç kararında ve uyum sürecinde önemli bir kaynaktır; varış noktasındaki göçmenler, yeni gelenlerin karşılaştığı zorlukları azaltabilir. Ravenstein'ın (1885) Göç Yasaları ise göçün temelinde ekonomik iyileşme isteğini vurgular, ancak çevresel, eğitimsel ve yaşam maliyeti gibi faktörleri de hesaba katar. E. Lee'nin itme-çekme modeli çerçevesinde, Filipinler'deki yoksulluk, işsizlik ve düşük ücretler itici unsurları; Arabistan'daki yüksek iş olanakları ve gelir beklentisi ise çekici unsurları oluşturmuştur. Neoklasik teoriye göre göçü yönlendiren unsur, iş gücü arz ve talebindeki coğrafi farklılıklar ile iş gücü-yoğun ve sermaye-yoğun ülkeler ya da bölgeler arasındaki ücret farklarıdır (Özcan, 2017, s. 196). Neoklasik göç teorisi açısından bakıldığında, göç, Filipinler ile Arabistan arasındaki ücret ve istihdam farklılıklarından kaynaklanmıştır. Özellikle Todaro'nun (1969) mikro göç modeli, göçü bireylerin rasyonel fayda-maliyet hesapları sonucu pozitif getiri beklentisiyle aldığı bir karar olarak açıklar.

İç içe geçmiş çeşitli nedenlerle gerçekleşen ve en çok da ekonomik temelli olan söz konusu göç hikâyesinin bu noktasında göçmen, abisi ve başka bir yengesi ile

birlikte bilinmezliklere doğru göç yolculuğuna çıkmıştır. Göçten yaklaşık bir yıl sonra, göçmen araştırmacının babası ile tanışarak arkadaşlık kurmuştur. Ekonomik zorluklar nedeniyle Hatay'dan Arabistan'a göç eden başka bir göçmen de daha iyi bir gelecek umuduyla orada çalışmaktadır. İlişkileri ilerleyen göçmen, evlilik vaadiyle Filipinler'e dönüp ailesinden onay almak için gelmeyi planlamıştır. Ancak işten ayrılma talebi işveren tarafından reddedilince göçmenin kalış süresi üç yıla çıkmıştır. Bu dönemde Körfez Savaşı nedeniyle güvenlik endişesiyle Cidde, ardından Mısır'ın İskenderiye ve Kahire şehirlerine geçerek otelde kalmışlardır. Bu noktada yapılan göçler, anlaşıldığı üzere, ekonomik bir karar olmayıp, yaşanan *güvenlik sorunlarına* verilen bir cevap olarak gerçekleşmiş bir harekettir. Bunlar, zorunlu göçe birer örnek teşkil edebilir. Koşullar biraz iyileşince göçmen, abisi, işvereni ve ailesiyle birlikte Riyad'a dönmüştür. O dönemde teknolojinin yetersizliği nedeniyle ailesiyle iletişimi sınırlıydı; sadece ev telefonundan nadiren görüşme yapabiliyor ve mektupla haberleşiyorlardı. Göçmenin yaşadığı zorluklar, okul hayatına dönme arzusu ve aldığı evlilik kararı birleşerek geri dönme kararını tetiklemiştir. İşverenin baskılarına rağmen işten ayrılmış, yeni işçiler yetiştirmiştir. Göçmen, zor koşullarda uzun süre dayanabilmiş ve bunun zorluğunu vurgulamıştır. Sonunda memleketine dönmüş, ancak yakın gelecekte daha kalıcı bir göç kararı almıştır. Diğer göçmen, sözünü tutarak Filipinler'e gidip ailesiyle tanışmış, evlilik için rıza almış ve konsolosluk işlemlerini tamamlayarak Filipinli göçmenle Türkiye'ye evlilik temelli göç gerçekleştirmiştir. Burada evlilik göçü söz konusudur.

Süreç analiz edildiğinde, evlilik göçü bağlamında, kültürel uyum, aile onayı, hukuki izinler ve dil becerileri gibi unsurlar belirleyici olmaktadır. Ermağan'a (2023) göre, evlilik göçü, aile birleşimi amacıyla gerçekleştirilen bir göç türü olmasının yanı sıra çoğunlukla kadının daha iyi ekonomik ve yaşam koşullarına ulaşmak amacıyla kabul ettiği bir göç biçimidir. Ayrıca bazı göçmenler için süreç, doğrudan hedef ülkeye geçiş yerine, çeşitli ülkelerde geçici olarak bulunmayı içeren aşamalı göç (stepwise migration) biçiminde gerçekleşebilir (Paul, 2011). Bu dönem, bireylerin hem pratik hem de psikolojik anlamda göçe hazırlanmasını sağlarken, karşılaşılabilecek belirsizlikler ve engeller, göçün seyrini ve deneyimin niteliğini doğrudan etkiler. Dikkat çekilmesi gereken bir diğer nokta, göçün devamlılığı konusudur. Yukarıda anlatılanlar göçmenin yer değiştirme sürecinin bir yerde başlayıp bitmediğini, belirli aralıklarla devam ettiğini göstermektedir. Göçmen, 1. noktadan ayrılıp 2. noktaya

varmış, 1. noktaya geri dönüş öncesi 3. ve 4. noktalarda yer almış (güvenlik sebebiyle yapılan, kalma amacı gütmeyen bir yer değiştirme), daha sonra kaynak noktaya evlilik hususunda belirli prosedürleri ve gelenekleri yerine getirmek için geri dönmüş (geriye göç değildir) ve nihayetinde 5. noktaya ulaşmış ve halen hayatını orada sürdürmektedir. Öte yandan, göçün devamlılığına Arabistan noktasından Türkiye'ye yönelik hareket etme bağlamında bakılmalıdır. Süreç içerisindeki savaş sebebiyle sığınılan yerler ve ana vatana evlilik nedeniyle dönmesi göçün devamlılığı kapsamına alınmamalıdır. Bununla birlikte, ana vatanına geri dönme, başka bir ülkeye veya Türkiye içerisinde farklı bir şehre göç etme ihtimali göç sürecinin devamlılığına ve dinamizmine işaret etmektedir. Dinamik ve çok boyutlu bir süreç olan göç olgusu bu hikâyede de kendini kanıtlamıştır.

4.3. Tema 3: Hatay'da Göçmen Olmak — Deneyim ve Duygular

Hatay, Türkiye'nin güneyinde, Akdeniz kıyısında yer alan ve tarih boyunca sayısız medeniyetin izlerini taşıyan çok kültürlü bir sınır kentidir. Antakya (antik adıyla Antiochia), Asi Nehri kıyısındaki stratejik konumu sayesinde farklı kültürlerin, dillerin ve inançların yüzyıllardır bir arada yaşadığı bir merkez olmuştur. Bu özellikleriyle kent, "Barış ve Hoşgörü Kenti" olarak anılmakta; Sünni ve Alevi Müslümanlar, Hristiyanlar, Yahudiler ve diğer etnik-dini topluluklar arasında uzun süredir devam eden bir birlikte yaşam kültürünü yansıtmaktadır (Hatay Valiliği, t.y.). Göç olgusu açısından Hatay, tarihsel olarak hem geçiş hem de yerleşim noktası işlevi görmüştür. Özellikle Suriye İç Savaşı sonrası artan zorunlu göç hareketleri, kentin demografik yapısını ve sosyal dokusunu derinden etkilemiştir. Bu süreç, yerleşim desenlerinde değişimlere, mekânsal yoğunlaşmalara ve kültürel etkileşimin yeni biçimlerde ortaya çıkmasına yol açmıştır (Güzel, 2021). 6 Şubat 2023 depremleri sonrasında ise Hatay'dan pek çok kişi başka illere göç etmek zorunda kalmış, ancak bazıları tüm zorluklara rağmen geri dönerek yaşamını yeniden kurma çabasına girişmiştir. Böylece Hatay, tarih boyunca olduğu gibi bugün de hem zorunlu hem gönüllü göç hareketlerinin kesişim noktasında yer almaya devam etmektedir. Bu bağlamda, Antakya ve çevresinde çok sayıda Filipinli göçmenin yaşaması ve birbirlerine ve yeni gelen göçmenlere yardımcı olmaları göçmen açısından büyük bir avantajdır.

Yukarıda da bahsedildiği üzere, Hatay, dünyanın en köklü ve zengin tarihine sahip benzersiz kentlerden biri olmakla beraber ismini "hoşgörü şehri" unvanıyla taçlandırmıştır. Yüzyıllar boyunca çok sayıda çeşitli etnik kökenli ve farklı inançlara sahip insanları ayrım yapmaksızın kucaklamış ve bu insanlar daima barış ve huzur içerisinde bu güzide kentte birlikte yaşayabilmiştir. Bu noktadan hareketle, araştırma sahasının Hatay ili olduğu göz önünde de bulundurularak, Hatay'da göçmen olma deneyiminin nasıl hissettirdiğine yönelik soru hakkında F3 şu ifadelerde bulunmuştur:

> *"Samandağ, Hatay'a vardığımızda peri masalı yaşamadık elbette. Buraya göç ettiğimizde tamamen kültürel şok yaşadım. Kimse beni dilimden dolayı anlamıyordu. Özellikle çalışmaya alışmış ve ekonomik özgürlüğü olan biriyseniz tek başınıza küçük bir yerde yalnız yaşamak gerçekten zorlayıcı oluyor. Başta Suudi Arabistan'a hakikaten dönmek istedim. Geceleri hep ağlıyordum. Etrafımdaki kimseyle iletişim kuramıyordum, kimseyi tanımıyordum. Kocamın yalnız bir kuzeni İngilizce biliyordu. Onun dışında hiç kimseyle konuşamıyordum. Bu nedenlerle Türkçeyi öğrenmek için çok yoğun çaba sarf ettim. Başka çarem yoktu. Alfabenizi öğrenmek zor olsa da çocuklarım ve çevremdeki insanlar için dili kavrama çalıştım. Okuma yapmaya başladım. 6 ay kadar zorluklar böyle sürdü ta ki Filipinli arkadaşlarımı bulana kadar. Hatay'a gelince... Hatay benim için cennet. İnsanlar sizi güler yüzle karşılıyor. Çok cana yakınlar. Dediğim gibi ilk 6 ay benim için çok zor olsa da ki bu normal daha sonraki alışma sürecinde Hatay'a aşık oldum. Yabancılar olarak burada güvende hissediyoruz. Deprem sürecinde Suudi Arabistan'a çalışmak amacıyla geri döndük ama kalbim daima Hatay'da. Burayı sevmeseydim 4 yıl burada yaşayamazdım. Buralar toparlanırsa bir gün geri dönebiliriz."* (F3, 39 yaşında, hemşirelik lisans mezunu, hemşire, 2019 yılında Hatay'a göç etti.)

Bu katılımcı ifadesi, göçmenlik deneyiminin hem zorluklarını hem de uyum sürecinde yaşanan dönüşümü yansıtan güçlü bir örnek teşkil etmektedir. Analizi şöyle yapılabilir: Katılımcının deneyimi, kültürel şok kavramının (Oberg, 1960) klasik evrelerini açık biçimde göstermektedir: ilk aşamada yabancılık ve yalnızlık, ardından dil bariyerinin getirdiği sosyal izolasyon ve nihayetinde yeni sosyal ağların kurulmasıyla birlikte uyum. İlk altı aylık dönem, uyum öncesi kriz evresi olarak nitelendirilebilir; burada dil engeli yalnızca iletişimi değil, aynı zamanda aidiyet duygusunu da engellemiştir. Ayrıca, katılımcının Suudi Arabistan'a dönme isteği, transnasyonel göç çalışmalarında sıkça bahsedilen "geri dönme eğilimi" ve "geçiş dönemi belirsizliği" (Carling & Erdal, 2014) ile ilişkilendirilebilir. Bu aşamada, göçmenlerin hem geldikleri ülke ile bağlarını koruma hem de yeni yaşam alanına uyum sağlama arasında gidip gelmeleri tipiktir. Türkçe öğrenme sürecine yapılan yoğun vurgu, dil ediniminin göçmen entegrasyonundaki merkezi rolünü (Esser, 2006) desteklemektedir. Katılımcının dili öğrenme motivasyonu yalnızca iletişim

ihtiyacından değil, aynı zamanda toplumsal kabul görme ve çocukları için daha iyi bir gelecek sağlama arzusundan kaynaklanmaktadır. Sonraki dönemde Filipinli arkadaşlarla tanışma, sosyal sermaye perspektifinden değerlendirildiğinde, göçmenlerin hem duygusal destek hem de pratik yardım sağlayan diaspora ağlarının önemini ortaya koymaktadır. İlk dönem zorluklarına rağmen Hatay'a karşı geliştirilen sevgi ve aidiyet duygusu, mekâna bağlanma (place attachment) kavramı ile açıklanabilir.

Farklı bir pencereden yorum yapıldığında, Yılmaz-Hava'nın (2024), göçmenlerin yemek aracılığıyla kurdukları kimlik ve aidiyet ilişkilerini ele alan bir çalışması mevcuttur. Yemeklerin kültürel semboller olduğunu, göçmene ait tatların nostaljiyle bağlantılı olarak duygu ve kimlik yaşantısında yer bulduğunu sosyal ve toplumsal bağlamda göstermiştir. Yılmaz Hava'nın çalışması, yemeklerin göçmenlerde nostalji uyandıran mahrem ve duygusal bağlar oluşturabileceğini, aynı zamanda kimlik ve aidiyetin yeniden kurulmasında sembolik bir rol oynadığını öne sürer. Bu, göçmen deneyiminde yemek üzerinden duygusal coğrafya inşa edilmesine dair güçlü bir çerçeve sunmaktadır. Bu kapsamda, F5 kodlu Filipinli göçmen düşüncelerini şu sözlere dökmüştür:

> *"Bekârken sebze hiç yemiyordum. Daha çok et, balık türü yiyecekler seviyordum. Kaynanam sürekli buranın geleneksel yemeklerini pişiriyordu. Fasulye, sarma içi, bamya, patlıcan vb. Anne diyordum bunlar ne, haha.. Ama şimdi buranın her şeyine alıştım ve tüm yemek çeşitlerini seviyorum. Geçmiş olsun ve baş sağlığına bile gidiyorum. Ben de kaynanamı Filipin yemeklerine alıştırdım. Adubu, pansit denilen yemeklerimizi yapıyorum onlara. Çok seviyorlar."* (F5, 33 yaşında, sınıf öğretmenliği bölümü lisans mezunu, ev hanımı, 2014 yılında Hatay'a göç etti.)

Öte yandan, farklı bir pencere olarak, dünya genelinde göçmenlerin zaman zaman yaşadığı ayrımcı davranışlara maruz kalan F8 kodlu katılımcının verdiği ifadeler bu durumu en net şekilde göstermiştir:

> *"Hatay'a ilk yerleştiğim zamanlar kayınbabamlar beni çok sevmedi. Yabancı gelinden ziyade oğlunun bir Türk ile evlenmesini isterlerdi. Onların inekleri vardı. Ben kayınbabama hayvanların bakımı konusunda çok yardımcı oldum. Çok sabrettim. Daha sonra aramız daha iyi oldu. Şimdi her şey daha iyi."* (F8, 47 yaşında, ev hanımı, bilgisayar bölümü ön lisans mezunu, 2013 yılında Hatay'a göç etti.)

Katılımcı, Hatay'a ilk yerleştiğinde kayınbaba ve kayınvalidesiyle ilişkilerinin gergin olduğunu ancak sabır ve katkı göstererek bu ilişkileri geliştirdiğini ifade etmektedir. Bu deneyim, göçmenlerin yerel ailelerle sosyal uyum ve kabul süreçlerinde aktif rol alabileceğini göstermektedir. Buna karşın, F8'in ifadeleri ile ilişik olarak, Doğan ve Ünal (2021) çalışması, Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde ayrımcı ve dışlayıcı davranışlarla karşılaştığını, yerel halkın önyargılarının göçmenlerin sosyal uyumunu zorlaştırdığını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, göçmenlerin yalnızca ekonomik ve kültürel adaptasyon değil, aynı zamanda sosyal kabul ve ayrımcılıkla başa çıkmak zorunda olduklarını göstermektedir. Katılımcının deneyimi, bireysel çabalarla sosyal uyum sağlanabileceğini, ancak ayrımcı tutumların varlığının bu süreci güçleştirdiğine işaret etmiştir.

Öte yandan, kültürleşme sürecini baltalayan olumsuz deneyimlere örnek olarak F2 şu ifadelerde bulunmuştur:

> *"İki çocuğum var. Bir oğlum Filipinler'de doğdu. Diğer oğlum ise burada doğdu. Şu an eşim Afrika'da bir ülke olan Zambiya'da çalışıyor. Ben ve çocuklarım eşimin ailesiyle birlikte yaşıyoruz. Hatay'a geldiğimde maddi ve yaşam koşullarının beklentimin çok altında olduğunu fark ettim ve hayatımızı düzene sokmak için uzun süre sabrettim. 2019'da eşimin Zambiya'ya çalışmaya gitmesi ve ardından beni aldattığını öğrenmem, benim için çok zor ve acı verici bir süreç oldu."*

Katılımcı, uzun yıllar boyunca eşinin kazandığı gelirle kurmayı umduğu yaşamın, Hatay'a gelindiğinde beklentilerini karşılamadığını ifade etmektedir. Üçüncü olarak, sabır ve dayanıklılık teması, göçmen kadınların karşılaştıkları ekonomik ve sosyal engeller karşısında geliştirdikleri başa çıkma stratejilerini yansıtmaktadır. Ayrıca, eşin Zambiya'ya göç ettikten sonra yaşanan aldatma olayı, göç sürecinin yalnızca maddi değil, duygusal ve psikolojik boyutlarını da içerdiğini göstermektedir. Göçmenlerin kültürleşme sürecini baltalayan bu gibi olumsuz deneyimler, literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Bu deneyimler, göçmenlerin psikolojik ve sosyo-kültürel uyumlarını olumsuz etkileyebilir. Örneğin, dil engelleri, kültürel farklılıklar ve ayrımcılık gibi faktörler göçmenlerin akademik ve sosyal yaşamlarını zorlaştırabilmektedir.

4.4. Tema 4: Kişisel Göç Hikâyeleri — Zorluklar ve Başarılar

Tıpkı parmak izleri gibi her göç serüveni ait olduğu göçmene özeldir. Her göç serüveni bir diğerinden farklı özellikler taşır. Bu tema ve ait olduğu araştırma sorusu araştırma kapsamındaki göçmenlerin kendilerine ait hikâyelerini keşfe çıkmaktadır. 6 Şubat depremlerinden sonra Hatay'a göç etmiş olup yüz yüze mülakat yapıldığı tarihlerde yaklaşık sekiz aydır Hatay'da bulunan ve bu nedenle burada göçmen olarak yaşam serüveni henüz taze başlamış olan F6 kodlu katılımcı, kendi göç hikâyesini şu cümlelerle detaylıca ve içtenlikle paylaşmıştır:

> *"2016 yılı benim için ilk defa evimden, ailemden, memleketimden ayrılışımın yılıydı. İlk olarak Filipinler'den Katar'a göç ettim Göç etme nedenim ülkemdeki düşük gelirler ve oğluma ve ona bakacak anneme destek olma zorunluluğuydu. Biz yedi kardeşiz. İkisi Bahreyn'de, biri Hong Kong'ta göçmen; bir kız kardeşim de Singapur'dan geri döndü. Hong Kong'taki kardeşim ev işçisi, Bahreyn'deki kardeşim ise Türk Konsolosluğu'nda temizlik görevlisi. Yalnızca ben farklı bir ulustan biriyle evlendim. Göç eden kardeşlerim eşlerine destek için çalışıyor; karı koca birlikte göç edemiyor çünkü geride çocuklara bakacak biri olmalı. Ailemde kuzenlerim de göçmen; biri New York'ta, diğeri Japonya'da, ikisi de evlilik yoluyla göç etti. Filipinler'de kadınların yurt dışına göç edip çalışması normaldir. Filipinli kadınlar bağımsızdır; kocaları olsun olmasın çocukları için göç ederler. Ben de ev işçisi ve çocuk bakıcısı olarak Katar'da çalıştım, telefon kullanmam yasaktı, çok zor koşullar altında çalışıyordum. Oğlumu daha küçücükken yalnız bırakmıştım. Daha bir buçuk iki yaşlarında bir bebekti. Ne olduğunu anlamıyor konuşamıyor olsa da benim yüreğim yanıyordu. Ayrıca o işte maaşım da beklentimin altındaydı, bu yüzden işi bırakıp ülkeme döndüm. Daha sonra 2019'da ikinci göç bölgem olan Bahreyn'e göç ettim, temizlik işlerinde çalıştım. İyi müşterilerim oldu ama kötü deneyimler de yaşadım, hatta bazı müşteriler 'ekstra hizmet' teklif ediyordu. Ekstra hizmet ile ne demek istediğimi anlamışsınızdır. Sizinle seks yapıp vücudunuzu kullanmak istiyorlar. Sorun şu ki dünyadaki OFW'lerde temizlikçi olup ek gelir için bu teklifleri kabul edenler oluyor. Müşteriler de herkesi aynı zannediyor. Bir Filipinli bir şey yapınca tüm Filipinliler o şeyi yapıyor algısı var. Tüm Filipinliler aynı değil. Bakın bunu yapan arkadaşlarım da var ama ben maaşım az bile olsa böyle bir şeyi asla kabul etmem. Para kazanmanın başka düzgün yolları da var. Ben her zaman reddettim çünkü kendime saygım vardı. Bahreyn'de sözleşmem bittikten sonra pandemide işsiz kaldım, geçici işlerde çalıştım. Bakmam gereken bir oğlum vardı. Ödemem gereken faturalar, okul taksitleri, oda kirası.. Boş durmaktan ziyade ek gelir sağlamak için ben genellikle hep çalıştım. Oğlumun babasından bize destek olmasını istedim fakat hep reddetti. Zaten babasının da pek umurunda değil. Oğluyla ilgilenmiyor. Ama görüşmelerine engel olmuyorum. Evlilik dışı çocuk sahibi olduğum ve o adamın oğluma soyadını vermesine izin verdiğim için büyük pişmanlık duyuyorum. Filipinler'de anne ve babanız evli değilse babanızın soyadını alabiliyorsunuz. 2021'de bir Türk restoranında işe girdim ve şimdiki eşimle tanıştım. İlişkimiz ciddileşti. Hamile kaldım ve hamilelik sürecinde çok rahatsızlandım. Sürekli kanamalarım oluyordu. Sağlık sebepleriyle memlekete dönmek durumunda kaldım ve bebeğimi orada dünyaya getirdim. Daha sonra eşim benimle evlenmek için Filipinler'e geldi. 2023'ün Eylül ayı evlendik. Gelecek ay ilk evlilik yıldönümümüz. 2023 Aralık ayı Hatay'a eşimle beraber göç ettim. O da yurt dışındaki sıkıcı hayatını bırakıp bir yuva kurmak istiyordu. Yakın*

> *zamanda oğlumu getirmek için Filipinler'e gitmiştim. O, artık burada benim yanımda yaşayacak. İlk defa Filipinler'den dışarı göç ediyor ve onun için kolay değil. İnsanlarla iletişim kuramıyor ama annesinin yanında olduğu için mutlu ve buraya alışacağını umuyorum. Şimdi eşim ve çocuklarımla birlikte hayalini kurduğum aile yaşamını sürüyorum. Tek üzüntüm deprem sonrası geldiğim için Antakya'nın eski güzelliğini görememek."* (F6, 34 yaşında, ev hanımı, lise mezunu, 2023 yılında Hatay'a göç etti.)

Katılımcının göç hikâyesi, ulusötesi göç literatüründe sıkça tartışılan ekonomik zorunluluk, ailevi sorumluluk ve toplumsal cinsiyet boyutlarıyla açıklanabilir. Ayrıca, katılımcının göç deneyimi, ulusötesi göç literatüründe öne çıkan "bakımın küresel dolaşımı" kavramı çerçevesinde de değerendirilebilir (Parreñas, 2015). İlk olarak Katar'a ekonomik nedenlerle göç eden katılımcı, ev işçiliği ve çocuk bakımı gibi düşük ücretli işlerde çalışmış, bu deneyim göçmen kadın emeğinin sömürülmesi olgusunu açıkça yansıtmaktadır (Parreñas, 2015). Filipinli kadınların kendi çocuklarını geride bırakarak başka ailelerin bakımını üstlenmeleri, literatürde "küresel bakım zincirleri" kavramıyla açıklanmaktadır (Hochschild, 2000). Katılımcının memlekete dönüş ve ardından Bahreyn'e yönelen ikinci göçü, göçmenlerin hem ekonomik bağımsızlık hem de ailevi yükümlülükler arasında gidip gelen stratejilerini göstermektedir. Öte yandan, Katar'daki ev işçiliği sırasında ağır çalışma koşulları, düşük ücret ve iletişim sınırlılıkları yaşaması; Bahreyn'de taciz içerikli yaklaşımlara ve iş güvencesizliğine maruz kalması, göçmen kadın emeğinin ne kadar kırılgan ve sömürüye açık olduğunu göstermektedir (Parreñas, 2015). Bu anlatılar, Piper'ın (2013) göç ve toplumsal cinsiyet literatüründe vurguladığı "geçim stratejileri, haklar ve erişim" boyutlarıyla doğrudan örtüşmektedir. Katılımcı, emeğinin karşılığını alamadığı, haklarının ihlal edildiği ve güvenlikten yoksun bırakıldığı anlarda göçün yalnızca ekonomik değil aynı zamanda hak ve adalet mücadelesiyle de iç içe geçtiğini deneyimlemiştir. Öte yandan, Türkiye'ye evlilik yoluyla göç ederek oğluyla ve eşiyle aile bütünlüğünü sağlaması, Piper'ın işaret ettiği gibi, göçün yalnızca bireysel bir ekonomik tercih değil, aynı zamanda sosyal haklara, ailevi sorumluluklara ve toplumsal cinsiyet rollerine dair bir süreç olduğunun altını çizmekle beraber aynı zamanda aile birleşimi ve duygusal bağların yeniden kurulmasıyla ilgili boyutlarını da ortaya koymaktadır (Piper, 2013). Dolayısıyla, katılımcının hikâyesi, ekonomik zorunluluk, bakım sorumluluğu, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve aile birleşiminin kesiştiği çok katmanlı bir göç deneyimi sunmaktadır. Buna ek olarak, bu hikâye de görüldüğü üzere, "neşeli, çalışkan, görgülü ve ağzı sıkı Filipinli kadın işçi" gerçeğinin

arkasında "sömürü ve ayrımcılığa uğrayan kadın, işçi, göçmen ve Filipinli" gerçeği yatmaktadır.

4.5. Tema 5: Filipinler'de Göç Algısı — Genç Kızların Kaderi mi?

Filipinler'de göç; ülkedeki yoksulluk, yüksek ücretli iş eksikliği ve düşük maaş oranlarıyla başa çıkmanın bir yolu olarak her zaman Filipin kültürünün bir parçası olmuştur. Filipinli göçmenlerin refahını gözeten ajanslar ve departmanlar oluşturarak Filipin hükümeti, ayrıca Filipinliler arasında göçü kolaylaştırmada etkili ve destekleyici olmuştur. Bu tema, Filipinler'de sosyal dokuya işlemiş göç kültürü ve göç gerçekliğini analiz eden araştırma sorusu ilişkin çalışılan bir temadır. Uzun bir süredir Hatay'da ikamet eden ve artık kendini bir Antakyalı gibi hisseden F7, göç ettiği dönemlerde ve günümüzde Filipinler'deki göç algısının genç kızların veya kadınların kaderleri etiketlemesinden uzak olduğunun altını çizerek şu açıklamayı yapmıştır:

> "*Hayır. Bu bir kader değil. Hayatta yeni bir sayfa ve yeni mücadeleleri gösterir. Bizlerin göç gerçeği, gelişimimizin bir parçası. Bizde göç istenen bir şey. İnsanlar göç etmek istiyor. İnsanlar göçü seviyor. Bu, onların seçimi. Keşfetmek... Evet keşfetmek istiyoruz. Ölmeden önce yeni bir şeyler deneyimlemek istiyoruz. Yalnızca daha iyi bir hayat için değil bunu dünyayı keşfetme arzusundan da yapıyoruz. Mesela annem benim hayatıma ve kararlarıma belirli bir yaştan sonra karışmadı. Ben ilk göç ettiğimde maddi sıkıntı içerisinde değildim. Kendimi geliştirmek için yani kendim için ailemden uzak bir yere göç ettim. Yani göç, kader değil bir tercih ve seçimdir."* (F7, 36 yaşında, ev hanımı, otel ve restoran yönetimi bölümü lisans mezunu, 2013 yılında Hatay'a göç etti.)

Katılımcının yukarıdaki ifadesi, göçü yalnızca ekonomik zorunluluk olarak değil, kişisel gelişim, deneyimleme ve keşfetme aracı olarak gördüğünü gözler önüne sermiştir. "Göç, kader değil bir tercih ve seçimdir." ifadesi, genç kadınların göçü kendi yaşam deneyimlerini genişletme ve yeni fırsatlar keşfetme aracı olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır. Katılımcı, "Bizde göç istenen bir şey." ve "Yalnızca daha iyi bir hayat için değil, dünyayı keşfetme arzusundan da yapıyoruz." diyerek göçü bireysel tercih, özerklik ve kişisel gelişim motivasyonu bağlamlarında anlamlandırmıştır. Bu ifade, göçün genç kadınlar için sadece mecburiyet değil, aynı zamanda aktif bir yaşam stratejisi ve kimlik inşası aracı olduğuna işaret etmektedir. Kuramsal olarak, Piper (2005), kadın göçmenlerin sadece aile geçimi veya ekonomik zorunluluk için değil,

aynı zamanda bireysel hedefleri, özerklikleri ve kişisel gelişimleri için de göç edebildiklerini vurgular. Sonuç olarak, katılımcının anlatısı, bu doğrultuda, göçün genç kadınlar açısından sadece zorunluluk değil, aynı zamanda aktif bir yaşam tercihi ve özgürlük alanı olduğunu göstermektedir.

Göç deneyimini daha çok toplumsal çevrenin yarattığı zorunluluk ve kültürel normlar çerçevesinde değerlendiren F5 kodlu katılımcı göçmen ise bu sürece F7 katılımcısının özgürlükçü ve bireysel tercihlere dayalı yaklaşımına kıyasla bir nebze daha farklı bir perspektiften bakmaktadır. F5 katılımcısı, bu konuya ilişkin olarak şu sözleri sarf etmiştir:

> *"Bizim için durum şöyle: Daha iyi bir hayata ihtiyacımız var. Oradaki gençler olsun herkes böyle düşünüyor. Bunun kaderden ziyade bir zihniyet meselesi olduğunu düşünüyorum. Küçüklüğümüzden itibaren bu zihniyetle yetişiyoruz. Etrafımızda benzer örnekler bizi çevreliyor. Bizden büyükler de öyle yaptığı için bize normal gibi geliyor, anlatabiliyor muyum? Bu abla da gitmiş, bu büyüğümüz de gitmiş, öyleyse biz de gidebiliriz. Kültürümüzün bir parçası haline geldi göç. Bu durumu kader diye değil ama mecburiyet olarak adlandırabiliriz."*

Katılımcının ifadesi, Filipinler'de göçün genç kadınlar için toplumsal olarak "normalleştirilmiş" bir pratik olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Göç, yalnızca bireysel bir ekonomik tercih değil; sosyal çevre, kültürel normlar ve ailevi modeller tarafından şekillenen bir zihniyet meselesi olarak tanımlanmaktadır. Katılımcı, "Küçüklüğümüzden itibaren bu zihniyetle yetişiyoruz." ve "Bizden büyükler de öyle yaptığı için bize normal gibi geliyor." diyerek göçün toplumsal öğrenme ve model alma süreçleriyle pekiştirildiğini vurgulamaktadır. Bu durum, göçün genç kadınlar açısından adeta kaçınılmaz bir "mekânsal ve sosyal yol" haline gelmesine neden olmaktadır. Kuramsal olarak, Parreñas (2015), Filipinli kadın göçmenlerin küresel bakım zincirinde yer almasının toplumsal ve kültürel normlarla desteklendiğini, genç kadınlar için göçün bir tür "beklenen kader" algısı oluşturduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, Constable (2007), bir çalışmasında, kadın göçünün toplumsal cinsiyet rollerine dayalı olarak "doğallaştırıldığını" ve göçün sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel bir zorunluluk olarak algılandığını ortaya koymaktadır. Katılımcının anlatısı, bu kuramsal çerçeveyle doğrudan örtüşmekte, göçün kültürel normlar ve toplumsal beklentiler tarafından şekillendiğini ve genç kadınlar için "meşrulaştırılmış bir mecburiyet" olarak algılandığını göstermektedir.

4.6. Tema 6: Dijital İletişim Teknolojilerinin Göç Deneyimine Etkisi — Yeni Bir Boyut mu?

Ana vatanlarını terk edip dünyanın farklı noktalarına göç hareketi gerçekleştiren Filipinli göçmen kadınlar veya göçmen kadın işçiler dijital teknolojileri ve sosyal medya platformlarını oldukça aktif bir düzeyde çeşitli şekillerde kullanmaktadır. Yapılan görüşmeler ve araştırmacının geçmiş deneyimleri çerçevesinde, internet ve sosyal medyanın Filipinli göçmen kadınlar için neredeyse olmazsa olmaz nitelikte olduğu söylenebilmektedir. Göçmenler, özellikle kadınlar, dijital iletişim teknolojilerini ve sosyal medyayı hem aile bağlarını sürdürmek hem de kimlik ve topluluk inşası için kullanmaktadır. Bu, göç deneyimini sadece mekânsal bir hareketten çok sosyal ve duygusal bir süreç hâline getirmektedir.

Dijital teknolojiler son yıllarda hayatın birçok alanında olduğu gibi göç olgusunu ve göçün doğasını da ciddi ölçüde dönüştürmüştür. Bunun nasıl ve ne yönde gerçekleştiğini sorgulayan ilgili soruya yönelik olarak F5 kodlu katılımcı, fikirlerini şu şekilde beyan etmiştir:

> *"Evet, modern teknoloji göç algımızı değiştirdi, süreçleri kolaylaştırdı. e-Vize ile başvuru yapabiliyor, gideceğimiz yeri önceden araştırabiliyoruz. İletişim için sosyal medya çok kıymetli; her yıl gidip göremediğimiz ailelerimizi saniyeler içerisinde arayıp özlem giderebiliyoruz. Teknoloji olmasaydı belki de göç etmezdim. Bu yüzden teknoloji göç deneyimi noktasında oyunun kurallarını değiştirdi, buna %100 katılıyorum."*

Katılımcının vurgusu, dijital iletişim teknolojilerinin göç sürecinde yalnızca pratik kolaylıklar (ör. e-vize, bilgiye erişim) sağlamadığını, aynı zamanda göç etme kararını mümkün kılan temel bir unsur haline geldiğini göstermektedir. "Teknoloji olmasaydı belki de göç etmezdim." gibi çarpıcı bir ifade, dijital araçların göç deneyimini dönüştüren kritik rolünü açıkça ortaya koymuştur. Baldassar (2016), dijital teknolojilerin göçmenler için duygusal bağların sürdürülmesinde ve sınır ötesi yaşamın kurulmasında 'hayati bir köprü' işlevi gördüğünü belirtmektedir. Bu perspektiften bakıldığında, teknoloji göçmenler için yalnızca bir araç değil, göç sürecinin varlığını şekillendiren belirleyici bir faktördür.

Uzun yıllardır yurt dışında göçmen olan ve Hatay'da da hatırı sayılır bir süredir yaşayan F9, modern çağda teknolojinin ve sosyal medyanın omuz omuza hayatımıza ne denli işlediği ve göç deneyimine nasıl katkı sağladığına dair şöyle konuşmuştur:

"Eskiden göç etme deneyimi çok daha zordu. Ama şimdi istediğimiz kişiyle istediğimiz anda iletişim kurabiliyoruz. Mesela üniversiteden arkadaşlarımızla bir Facebook grubumuz var, Amerika'da ve Fransa'da olanlarla Messenger üzerinden görüşüyoruz. Erkek ve kız kardeşlerimle de Facebook Messenger'dan görüntülü konuşuyoruz. Filipinliler Facebook fanı. WhatsApp da konum göndermek ve grup kurmak için çok popüler. Kısacası sosyal medya platformları göç edenler için göç deneyimini çok kolaylaştıran bir faktör. Kanser tedavisi için Tayland'a gittiğim süreçlerde de en büyük destekçilerimden biri teknolojinin gücü oldu, sosyal medya sayesinde sevdiklerimin sesini duyabildim."

Katılımcının ifadesi, sosyal medya platformlarının göçmenlerin hem sosyal bağlarını sürdürmelerinde hem de sağlık gibi kırılgan dönemlerde destek bulmalarında kritik bir rol oynadığını göstermektedir. "Eskiden göç etme deneyimi çok daha zordu… şimdi istediğimiz kişiyle istediğimiz anda iletişim kurabiliyoruz." ifadesi, dijital iletişimin göç deneyimini kolaylaştırıcı ve duygusal açıdan destekleyici niteliğini açıkça ortaya koyar. Baldassar (2016), dijital teknolojilerin göçmenler için bakım ve duygusal bağların sürdürülmesinde vazgeçilmez bir işlev gördüğünü vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Madianou ve Miller (2012), '*polymedia*' kavramıyla göçmenlerin farklı platformları (Facebook, Messenger, WhatsApp) stratejik biçimde kullanarak mesafe ve ayrılığı aşabildiklerini ortaya koymuştur. Bu bağlamda katılımcının deneyimi, dijital iletişim araçlarının göçmenlikte yalnızca teknik kolaylık sağlamadığını, aynı zamanda psikososyal dayanıklılığın temel bir parçası haline geldiğini göstermektedir.

Facebook özelinde bir inceleme yapıldığında, Filipinliler için en sevilen ve kullanılan sosyal medya platformunun Facebook olmasının kuramsal bilgiyle desteklenecek olursa, Tanol Türkoğlu'nun (2017) "*Digito Ergo Sum: Dijitalim Öyleyse Varım"* adlı eserinde yer alan *"Erkek Google, Dişi Facebook"* bölümü, dijital kültürün toplumsal cinsiyetle ilişkisini ele alan önemli bir analiz sunmaktadır. Bu bölümde, dijital platformların kullanıcı davranışlarını ve toplumsal kimlikleri nasıl şekillendirdiği tartışılmaktadır. Yazara göre, Google, kullanıcıların belirli bir ihtiyacını ya da merakını gidermek üzere işlev gören, hedefe yönelik bir platform olarak tanımlanabilir. Bu yönüyle, "al ve çık" mantığına dayalı erkeklerin alışveriş pratiklerine benzetilmektedir. Buna karşılık, Facebook gibi sosyal ağlar ise daha çok kadınların alışveriş alışkanlıklarına benzer bir model sergilemektedir. Bu tür platformlarda bireyler, belirli bir amaç veya ihtiyaç doğrultusunda değil, daha çok vakit geçirmek, sosyalleşmek ve gündelik yaşamlarını paylaşmak amacıyla bulunurlar.

Buradaki katılım, zorunlu bir hedefe ulaşma motivasyonundan ziyade, hoşça vakit geçirme arzusuna dayanmaktadır ve kullanıcılar karşılarına çıkan yeni içeriklere, tekliflere veya etkileşimlere açıktır. Nitekim ABD'de yapılan bir araştırmada, genç kadınların sabah uyandıklarında yaptıkları ilk şeyler arasında Facebook hesaplarını kontrol etmenin de yer aldığı görülmüştür.

Aşağıda F4'ün ifadeleri bu bilgileri teyit eder niteliktedir:

> "*Filipinliler Facebook'u seviyor. Filipinli kadın göçmenler olarak biz gençlere nazaran daha çok Facebook uygulamasına alışığız. Yalnızca aile veya akrabalarımızla konuşmak için değil Filipinli arkadaşlarımla da kendi aramızda aynı uygulamayı kullanıyor, birbirimizi arıyor, hal hatır soruyoruz."*

4.7. Tema 7: Mesafelerin Ötesinde: Sosyal Medya Üzerinden Dijital Akrabalık Deneyimleri

Dijital iletişim teknolojileri ve sosyal medya, göçmenlerin akrabalık, bakım ve aidiyet pratiklerini sürdürmede artık vazgeçilmez bir araçtır. Bu tema, çalışmamdaki en merkezde yer alan temadır ve göçün hem duygusal hem de toplumsal boyutlarını çözümlemede anahtar bir öneme sahiptir. Sosyal medya üzerinden kurulan dijital akrabalık deneyimleri, Filipinli göçmenler bağlamında, mesafeleri aşarak ilişkileri canlı tutma, göç deneyimini yeniden şekillendirme ve yeni yaşam alanlarına uyum sağlama sürecini anlamak için anlamlı bir örnek sunmaktadır.

Valerie Francisco-Menchavez (2018), dijital iletişim teknolojilerinin, Filipinli göçmen kadınların bakım emeğini sınır ötesinde sürdürme ve aile bağlarını koruma biçimlerini nasıl dönüştürdüğünü ele alan bir kitap yazmıştır. Bu kitabın "Skype Anneleri ve Facebook Çocukları" başlıklı bölümünde yazar; Skype, Gmail video chat (görüntülü sohbet), Yahoo Messenger video chat ve Apple Facetime gibi hızla gelişen uygulamaların aile üyelerinin birbirlerinin yaşamlarında sanal olarak varlık göstermelerine olanak tanıdığını vurgulamıştır. Bu mobil ve masaüstü programlardaki görsel etkileşim imkânı, farklı coğrafyalarda bulunan aile bireylerinin hayatlarına açılan yeni bir pencere işlevi görmektedir.

Dijital iletişim teknolojileri ve sosyal medya kullanımını araştıran ilgili soruya F3, şu sözlerle yanıt vermiştir:

"Evet, tabii ki sosyal medya kullanıyorum! Bizler Filipinliyiz. Sosyal medyada çok aktifiz. Bizi Facebook, Instagram, TikTok'ta görebilirsiniz. Bu uygulamalarla duygularımızı yaşıyor ve ifade ediyoruz. Sosyal medyayı her gün kullanıyoruz. Saniyeler içerisinde ailemi görüntülü arayıp görebiliyorum. Annemle, babamla, kardeşlerimle konuşmak için sosyal medya kullanıyorum. Facebook'ta neler yaptığımı paylaşmaktan mutluluk duyuyorum. Dünyamız modern çağda. Bunun bir parçası olmak gerçek anda hissettiriyor. Sosyal medya sayesinde birbirimizden haberdar oluyoruz. Yine sosyal medya sayesinde ilkokul arkadaşlarımı bulabiliyorum; grubumuz var ve iletişim halindeyiz. En sık kullandığım uygulamalar Facebook ve Instagram. Yahoo Mail de kullanıyorum; arkadaşlarım TikTok ve Snapchat'i sık kullanıyor. Eşimle gün içinde görüntülü görüşüyoruz. Nasılsın, nasıl gidiyor, yemeğini yedin mi vb. konuşmalar geçiyor. Çocuklarımın sosyal medya kullanımlarını kısıtlasam da Filipinler'deki akrabalarla sürekli iletişim halindeler. Deprem sonrası Hatay'da iş bulmak zorlaştı. Suudi Arabistan'a kariyerim için döndüm. Çocuklarıma kaynanam bakıyordu. Çocuklarım beni görüntülü arıyor ve sürekli mesaj gönderiyordu. Yani, bu süreçte sosyal medyanın önemi çok büyüktü. İnşallah bu gelişimde onları da yanımda alacağım."

Katılımcı, sosyal medya platformlarını aktif şekilde kullanarak aile üyeleriyle sürekli iletişim hâlinde olduğunu ve duygusal bağlarını sürdürdüğünü ifade etmektedir. Facebook, Instagram ve TikTok üzerinden hem akrabalarıyla hem de arkadaşlarıyla iletişim kurmakta; görüntülü aramalar ve anlık mesajlaşmalar yoluyla ailesinden haberdar olabilmektedir. Bu pratik, dijital akrabalık olarak tanımlanmakta ve fiziksel mesafeye rağmen aile ilişkilerinin devamını sağlamaktadır (Madianou & Miller, 2012a). Katılımcı ayrıca birden fazla dijital platformu eş zamanlı kullanarak iletişimini çeşitlendirmekte ve böylece polimedya yaklaşımını benimsemektedir (Madianou, 2018). Bunun yanı sıra, çocuklarının sosyal medya kullanımını denetlerken Filipinler'deki akrabalarıyla iletişimlerini sürdürmelerini sağlamaktadır. Bu, göçmen ebeveynlerin dijital medya üzerinden kültürel değerleri ve aile bağlarını koruma çabalarını yansıtmaktadır (Saing, 2021; Reyes vd., 2025). Katılımcının anlatımı, dijital platformların ulusötesi göçmen ailelerin duygusal ve sosyal bağlarını sürdürmedeki merkezi rolünü ve aile içi iletişim pratiklerini dönüştürmedeki etkisini açıkça göstermektedir.

Çok benzer biçimde, dijital iletişim teknolojileri ve sosyal medya ile iç içe olan F2 kodlu göçmen katılımcı, şu cümlelerle düşüncelerini aktarmıştır:

"Sosyal medya benim hayatım. Ailemle, eşimle olan bağım. Her gün kullanıyorum; çocuklarım da sürekli aktif. Ailem ve akrabalarımla iletişim kurarken çocuklarım da onlarla konuşuyor. Farklı ülkelerdeki arkadaşlarımla ve eski sınıf arkadaşlarımla iletişimdeyim. Mezunlar gruplarımız var. Biz buna

“batch” grup diyoruz. Onlarla ara ara konuşuyoruz. Halen sosyal medya üzerinden ara sıra hatırını sorup akıl danıştığım üniversiteden bir hocam var mesela. Kendisine zaman zaman akıl danışırım. WhatsApp’ı ailevi konular ve özel paylaşımlar için, Facebook’u ise daha geniş çevre ile iletişim için kullanıyorum. Sosyal medya, hislerimi ifade edebildiğim, rahatladığım ve mutlu anılarımı paylaşabildiğim bir mecra." (F2, 51 yaşında, ev hanımı, turizmcilik bölümü lisans mezunu, 2008 yılında Hatay’a göç etti.)

Aynı soruya, sosyal medya kullanımı çok sınırlı olan, günlük hayatını daha çok çocuklarına ve ev işlerine adayan F4 kodlu göçmen aşağıdaki sözlerle yanıt vermiş olup tezin araştırma konusuna ters yönde farklı bir bakış getirmiştir:

"Ben sosyal medyada çok aktif değilim; zaman buldukça kullanırım. Günüm temizlik, çocuk bakımı ve ev işleriyle yoğun geçiyor. Ailemle ve kardeşlerimle Facebook Messenger üzerinden görüşüyorum. Filipinler’deki kardeşlerimle ve Suudi Arabistan’da birer göçmen olan diğer kardeşlerimle de aynı platform aracılığıyla iletişimde kalıyoruz. Sosyal medyadaki karmaşayı sevmiyorum. Filipinliler gibi ben de çoğunlukla Facebook Messenger kullanıyorum. Ailem ve sevdiklerimle iletişim için tek bir uygulama bana yetiyor. Kızım yurt dışında göçmen olan babasıyla IMO ve WhatsApp üzerinden görüşüyor. Ayrıca, arkadaşlarıyla haberleşmek, günceli takip etmek, paylaşımlar yapmak, eğlenmek amacıyla Instagram, Snapchat, TikTok, Twitter, Pinterest uygulamalarını da aktif olarak kullanıyor. Biliyorum sosyal medya aile bağlarını sürdürmemizde çok yardımcı fakat eskiden teknoloji yokken hayatın daha basit ve mutlu olduğunu düşünüyorum."

Öte yandan, dijital akrabalık kavramının ruhunu ve anlamını en iyi yansıtan örneklerden biri, abisinin ani ölüm haberini alan ancak Filipinler’e gidemeyen F11’in yaşadıklarıdır. F11 kodlu göçmen, göçmenlik deneyiminin en sarsıcı boyutlarından biri olan sevdiğini kaybetme deneyimini yaşamıştır. F11, abisinin vefat ettiği dönemde Filipinler’e gidememiştir. Filipin kültüründe cenazelerin birkaç gün evde bekletilmesi ve yakınların son kez görmek üzere bir araya gelmesi önemli bir gelenek oluşturmaktadır. En çok vakit geçirdiği ve en sevdiği abisini kaybetmek F11 için büyük bir yıkım yaratmıştır. Bu süreçte, Facebook üzerinden açılan kamera aracılığıyla ailesi cenazeyi, yakınlarını, komşularını ona göstermiş, F11 ise günler boyunca görüntülü görüşmeler yaparak taşıdığı acıyı ailesiyle birlikte paylaşmaya çalışmıştır. Fiziksel olarak orada bulunamasa da bu dijital katılım, onun için duygusal bir destek işlevi görmüş ve acısını bir nebze olsun hafifletmiştir. Facebook üzerinden yapılan canlı bağlantılar sayesinde cenazeye uzaktan dâhil olması, dijital akrabalık pratiklerinin göçmenler için ne kadar hayati bir işlev üstlendiğini göstermektedir. Bu örnek, sosyal medyanın yalnızca gündelik iletişimde değil, aynı zamanda kültürel

ritüellerin ve toplumsal dayanışmanın yeniden üretiminde de kritik bir rol oynadığını kanıtlamaktadır. Uçak bileti almak yerine parasını cenaze masraflarına göndermeyi tercih etmesi, hem ailesine maddi katkı sunmasını mümkün kılmış hem de uzaktan da olsa sorumluluklarını yerine getirdiğini hissettirmiştir. Böylece sosyal medya, olumsuz bir deneyim olan bu kaybı sanal ortamda (Facebook) paylaşılan taziye mesajları, aile içi dayanışma, başsağlığı dilekleri ve sanal vedalar akışı aracılığıyla kolektif bir yas sürecine dönüştürmüştür. Bununla birlikte, göçmen, Filipinler'de geride kalan ailesiyle yıllar önce yalnızca mektupla haberleşebildiğini, bunun bir göçmen için mental olarak oldukça zorlayıcı olduğunu, daha sonra mahallede bir teyzenin evindeki telefondan ara sıra görüşmeler yapabildiğini ve günümüzün teknolojilerinin ne denli bir kolaylık ve rahatlık sağladığını ifade etmiştir. Nihayetinde, bu örnek, dijital akrabalığın göçmenlerin yaşamındaki tamamlayıcı rolünü güçlü bir biçimde yansıtmakta ve bu kavramın yalnızca iletişim odaklı olmaktan ziyade mesafeleri aşarak varlığın, duygunun ve dayanışmanın yeniden inşası olduğuna dair önemli bir içgörü sunmaktadır. (F11, 63 yaşında, ev hanımı, lise mezunu, 1992 yılında Hatay'a göç etti.)

İletişim teknolojileri ve sosyal medyanın önemini teyit eden F1 kodlu göçmen, ilgili soruyu şöyle cevaplamıştır:

> *"Sosyal medyanın hayatımızdaki rolü büyük ve destekleyici. Annem babamla her gün konuşuyorum, özellikle hasta oldukları bu dönemde. Sosyal medya olmasaydı ailem benden haberdar olamazlar ve benim için endişelenirlerdi. Amerika'daki kız kardeşim ve İsveç, Kanada gibi farklı ülkelerde ikamet eden eski lise arkadaşlarımla görüşmek için de sosyal medya uygulamalarını sıklıkla kullanıyorum. Ailemin, yakın çevremin, sevdiklerimin fotoğraf, video vb. paylaşımlarını takip ediyorum. Onlarla görüşüyor ve temasta kalıyorum. Biz göçmenler ailemizden, sevdiklerimizden fotoğraflar görünce tabii ki mutlu oluyoruz. Sanırım 1995-96 yıllarında henüz internet yoktu. Mezun olduktan sonra arkadaşlarımızla bağımız kopuyordu. Bügün, internet ve sosyal medya platformları sayesinde birbirimizi bulabiliyor, eski günleri yâd ediyoruz. WhatsApp ve Facebook'ta Hatay'da yaşayan Filipinliler grubumuz var; oradan konuşuyoruz, bir şeyler paylaşıyoruz. Kendi ailemle de bir aile grubumuz var. Sosyal medya sayesinde eski ve yeni arkadaşlıklarımı sürdürüyor, yeni arkadaşlar da ediniyorum."*

Görüldüğü üzere, bu bulgu, göçmenlerin sosyal medya aracılığıyla yalnızca geride kalan aileleri ve yakın çevreleriyle iletişimlerini sürdürmekle kalmayıp aynı zamanda yeni arkadaşlıklar ve sosyal bağlar kurabildiklerini göstermektedir. Katılımcının Facebook ve WhatsApp üzerinden hem eski tanıdıklarla hem de yeni

kişilerle temasa geçmesi, dijital akrabalık ve sosyal bağlantıların sınır tanımadığını ortaya koymaktadır. Bu alanda yapılmış birçok çalışmanın vurguladığı üzere, göçmenin ifadeleri de dijital iletişim araçlarının göçmenlerin sosyal ağlarını genişletmelerine ve yeni toplumsal bağlar inşa etmelerine olanak sağladığını desteklemektedir. Böylece sosyal medya, göçmenlerin toplumsal izolasyonunu azaltan ve hem duygusal hem de sosyal sermaye biriktirmelerini sağlayan kritik bir araç olarak işlev görmektedir.

4.8. Tema 8: Deprem Sonrası Sosyal Medya Kullanımı — İletişimde Değişiklik

Milyonlarca insanın yaşadığı coğrafyada büyük yıkıma yol açan Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depremleri asrın felaketi olarak değerlendirilmiştir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2023). İnsanlar birçok farklı olayda olduğu gibi yaşanan bu felakette de habere sosyal medya platformlarından ulaşmayı tercih etmiştir. Sosyal medya platformları, bilginin geniş kitlelere iletilmesine olanak sağlamakla beraber mobil cihazlar üzerinden de kolay erişilebilir olması nedeniyle popülerdir. Yaşanan bu afet sürecinde sosyal medya platformlarının hızlı ve ekonomik bir iletişim-etkileşim yöntemi sunduğu görülmüştür. Acil durum ve afet yönetimi sosyal medya kanalları üzerinden yürütülmeye çalışılmıştır. Bu süreçte örneğin resmî kurumlar, politikacılar, uzmanlar, ünlü simalar, gazeteciler tarafından aktif kullanıldığından Twitter, ülke çapında bir yardım aracı olarak yoğun düzeyde kullanılmıştır. Öte yandan, deprem sonrası sosyal medya kullanımı, göçmen aileler için hem acil iletişim hem de topluluk desteği bağlamında kritik bir araç hâline gelmiştir. Kriz, iletişim sıklığını artırmış, platform tercihlerini işlevsel bir şekilde değiştirmiş ve sosyal medyayı hem bireysel hem toplumsal dayanışmanın merkezi hâline getirmiştir. 6 Şubat felaketlerinden en derin yaraları almış bölgelerden biri olan Hatay'daki Filipinli katılımcı göçmenlerin deprem sürecinde sosyal medya kullanım deneyimlerini ele alan soru ve temaya yönelik olarak en anlamlı ve yoğun veri sağlayan F1 kodlu katılımcı, deneyimlerini şu sözlere dökmüştür:

> *"Deprem zamanı Hatay'daydım ve depremi yaşadım. Deprem sonrası süreçte sosyal medya kullanımım elbette ki çok yoğunlaştı. Televizyondan durumu öğrenen annem ve yurt dışındaki arkadaşlarım Facebook Messenger üzerinden bana ulaştı ve durumumu sordular. Deprem bende büyük travma yaratmıştı.*

Gecelerce uyuyamadım. Buradaki Filipinliler olarak bizler için sosyal medyanın rolü çok büyüktü. Arkadaşım Facebook hesabımı Filipinli gazetecilere vermiş. Kısa süre sonra Filipinler ve dünyanın farklı bölgelerinden çok sayıda gazeteci, haber spikeri hem Messenger hem WhatsApp üzerinden bana ulaştı. Yaklaşık dört gazeteciyle mülakat yaptım, zorlu koşullarımızı ve temel ihtiyaçlarımız için yardım çağrımızı ilettim. Enkaz altında kalan Filipinli arkadaşlarımız için kurtarma ekipleri talep ettik. Biz Mersin'de sığınacak yer bulmuştuk; şehirde kalsaydık açlık, susuzluk ve soğuktan öelecektik. Bu yüzden önceliğim, Antakya'daki Filipinli arkadaşlarım ve kardeşlerimin (kababayan-hemşehri) kurtulması için yardım istemek oldu. Gazeteciler sayesinde Filipinler Büyükelçiliği bize ulaştı. O süreçte biz Filipinler'de de televizyona çıktık. Sosyal medya olmasaydı hiç kimse bizden haberdar olmayacak ve yardım gelmeyecekti. Tüm dünyaya yardım çağrısı yapmak için sosyal medya adeta bir yardım eli oldu."

Katılımcının deneyimi, sosyal medyanın afet anlarında göçmen topluluklar için hayati bir iletişim ve dayanışma aracı olarak işlevini vurgulamaktadır. Deprem sonrası, sosyal medya platformları hem bireysel hem de topluluk düzeyinde bilgi paylaşımı, yardım çağrıları ve uluslararası destek sağlama konusunda önemli bir rol oynamıştır. Özellikle Filipinli göçmenler arasında, sosyal medya kullanımı, afet sırasında ve sonrasında dayanışmayı güçlendiren bir araç olarak öne çıkmaktadır. Örneğin, Filipinli göçmen dayanışma ağlarınca sosyal medya kullanımı, toplulukların afetlere karşı daha dirençli hale gelmesine katkı sağlamaktadır (Gaviola vd., 2024). Ayrıca, sosyal medya, afet sonrası iyileşme süreçlerinde de önemli bir rol oynamaktadır. Bir sistematik literatür taraması, sosyal medyanın afet sonrası iyileşme aşamasında bağışlar, psikolojik destek ve altyapı hizmetleri gibi çeşitli alanlarda kullanıldığını ortaya koymuştur (Ogie vd., 2022). Bu bağlamda, katılımcının yaşadığı süreç, dijital teknolojiler, internet bağlantısı ve sosyal medyanın göçmen toplulukların afet anlarında iletişim kurma ve dayanışma sağlamadaki kritik rolünü ortaya koymaktadır.

F5 kodlu katılımcı, deprem sonrası Antalya'ya göç ettiği süreçte sosyal medyanın kendisine sağladığı destek ağını şöyle dile getirmiştir:

"Deprem sonrası Antalya'ya sığındığımda, Facebook'taki 'Antalya Pinoy Community' ve 'Antalya Filipino Community' grupları sayesinde hemşehrilerime ulaştım. Sosyal medya olmasaydı onları bulamazdım. Sağ olsunlar maddi ve manevi çok destek oldular. Sağladıkları yardımı diğer Filipinli arkadaşlarımla da paylaştım."

Bu örnek, benzer şekilde, sosyal medyanın göçmenler için yalnızca iletişim değil, aynı zamanda kriz dönemlerinde yeni destek ağları oluşturma ve dayanışmayı

kurumsallaştırma aracı olduğunu ortaya koymaktadır. F5 kodlu katılımcının sosyal medya aracılığıyla afet sonrası dayanışma ve destek mekanizmalarına erişim deneyimi, literatürdeki bulgularla da örtüşmektedir. Niles vd. (2019), afetlerde sosyal medyanın yalnızca bilgi akışı değil, aynı zamanda kriz anlarında yardım ve koordinasyon için aktif biçimde kullanıldığını göstermektedir. Benzer şekilde, Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında Türkiye'de sosyal medyanın bireyler ve topluluklar arasında hızlı dayanışma ve yardımlaşmayı mümkün kılan bir araç haline geldiği ifade edilmektedir (İstanbul Gelişim Üniversitesi, 2023). Katılımcının deneyimi, sosyal medyanın afet koşullarında hem bilgiye erişim hem de yeni sosyal ağlar kurma bakımından yaşamsal bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

4.9. Tema 9: Dijital Akrabalık ve Polimedya — Kavram Bilinirliği

> *"Bu kavramları ilk defa duyuyorum. Ama iyi ki bu görüşmeyi yaptık. Sayende çok güzel iki kavram öğrenmiş oldum. Farkında olmadan polimedya ve dijital akrabalık pratikleri yapıyormuşuz hayatımızda. Artık bu kavramları unutmam."*
> (F10, 55 yaşında, bakıcı, hemşirelik lisans mezunu, 2020 yılında Hatay'a göç etti.)

Hayatının büyük bir kısmını Suudi Arabistan'da göçmen olarak geçirmiş olan F10 kodlu katılımcı, yukarıda alıntılanan ifadesinde görüldüğü üzere, dijital akrabalık ve polimedya kavramları ile ilk kez tanıştığını ancak yaşantısının içine derinden nüfuz etmiş olan bu kavramları öğrendiği için oldukça mutlu olduğunu belirtmiştir.

Bu tema, katılımcıların dijital akrabalık ve polimedya kavramlarına aşinalık düzeyini ve sahadaki uygulamalarını incelemektedir. Bu tezin belkemiğini oluşturan dijital akrabalık ve polimedya kavramları ile Hatay'da yaşayan Filipinli göçmen kadınların hikâyelerini bir araya getirilmesi hedefi çerçevesinde ilgili temanın sorusuna istinaden katılımcı göçmenler tarafından verilen yanıtların tamamı olumsuzdur (%100). Elde edilen bulgulara göre, katılımcılardan hiçbiri daha önce dijital akrabalık ve polimedya kavramlarını duymamış, herhangi bir mecrada bunlar hakkında bir bilgiyle karşılaşmamıştır. Araştırmacının bu kavramlara ilişkin olarak katılımcılara aydınlatıcı bilgi sunması üzerine bu kişiler, bilinçli bir şekilde olmasa da dijital akrabalık uygulamaları gerçekleştirdiklerini ve polimedya kapsamında günlük hayatlarında eylem ve davranışlarda bulunduklarının farkına varmıştır. Bu iki kavram

her ne kadar kulağa yeni gelse de yaşamla ne kadar iç içe olduğu görülmüştür. İlginç olan, teorik bilgiye sahip olmamalarına rağmen sosyal medya ve dijital araçları kullanma biçimleri, dijital akrabalık ve polimedya kuramlarının işlevsel bir yansıması niteliğindedir (Madianou & Miller, 2012a; Vertovec, 2009). Katılımcılar, farklı platformlar üzerinden aile üyeleriyle ve sevdikleriyle sürekli iletişimde kalmakta, duygusal destek sağlamakta ve ulusötesi bağları sürdürmektedir. Bu durum, kavramların akademik olarak bilinmemesine rağmen günlük yaşamda doğal ve işlevsel bir şekilde uygulandığını ortaya koymaktadır. Böylece, dijital akrabalık ve polimedya yalnızca teorik kavramlar olmaktan çıkıp ulusötesi göçmenlerin yaşam deneyimlerinde pratik bir işlev kazanmıştır.

4.10. Tema 10: Polimedya Terazisi — Sosyal Medya Tercihlerinde Stratejik Denge

Dijital iletişim teknolojilerinin çeşitlenmesiyle birlikte göçmen toplulukların iletişim pratikleri de değişim ve dönüşüm geçirmiştir. Günümüzde bireyler, yalnızca tek bir platforma bağımlı kalmadan farklı sosyal medya araçlarını birbirini tamamlayacak şekilde kullanmakta; bu durum literatürde polimedya kavramı ile açıklanmaktadır (Madianou & Miller, 2012a). Polimedya, göçmenlerin ilişkilerini sürdürürken hangi uygulamayı ne amaçla ve kimlerle iletişim kurarken tercih edeceklerini stratejik biçimde belirlemeleri anlamına gelir. Bu kavram, dijital teknolojilerin yalnızca teknik özelliklerine değil aynı zamanda göçmenlerin duygusal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarına göre şekillenen kullanım pratiklerine işaret etmektedir.

Edinilen bilgilere göre, katılımcıların sosyal medya kullanım pratikleri, yalnızca teknik imkânlara değil, aynı zamanda kişisel tercih, erişilebilirlik, duygusal rahatlık ve ilişkisel bağların niteliğine göre şekillenmiştir. “Polimedya” kavramı bu noktada, göçmenlerin birden fazla iletişim platformunu farklı stratejilerle kullanarak ailevi ve toplumsal ilişkilerini dengede tutma süreçlerini anlamak için verimli bir çerçeve sunmaktadır. Katılımcılar, bir platformu tercih ederken sadece kullanım kolaylığına değil, aynı zamanda mahremiyet, maliyet, hız, erişim ağı gibi unsurlara da dikkat etmektedir. Dolayısıyla, sosyal medya araçları arasında kurulan bu denge,

bireysel tercihlerle birlikte, göçmenlerin transnasyonal bağlarını sürdürme çabalarının da bir yansımasıdır.

Günümüzün modern dünyasında multimedya-polimedya ikileminde daha çok polimedyaya doğru bir yönelme eğrisi çizilebilmektedir. Sosyal medyanın polimedya doğası ile bağlantılı olarak yöneltilen bu soru için F1 kodlu katılımcı, sosyal medyanın hayatında bıraktığı izleri kapsamlı bir şekilde paylaşmıştır:

> *"Şöyle örnek verebilirim: Çalışmak amacıyla Suudi Arabistan'a gittiğimde eşimle beş yıllık arkadaşlık sürecimizde hep Viber üzerinden iletişim kuruyorduk. Birlikte Hatay'a göç ettik ancak düğün sonrası eşim yeniden yurt dışına gitmek durumunda kaldı. Eşimin ailesi ve komşuların bana sergilemiş olduğu davranışlar beni hayal kırıklığına uğratmıştı. Bu sebeple, evden pek çıkmıyor, eşim olmadan kendimi mutsuz hissediyordum. Ülkeme hasret duyuyordum. Facebook Messenger aracılığıyla sadece eşimi ve kendi ailemi arıyordum. Bir gün sosyal medyada Antakya'daki Filipinliler grubunu keşfettim ve birkaç Filipinli göçmen kadınla tanıştım. Bu sayede duyduğum derin yalnızlık azaldı; tüm bunlar teknoloji ve sosyal medyanın desteğiyle mümkün oldu. Bugüne gelecek olursak, şu an halen uzakta olmanın duygusal zorluklarını yaşıyorum. Babam çok hasta ve doktorlar bize onun vefat edeceğini bile söyledi. Annem de yaşlı ve rahatsız. Onlarla her gün internet üzerinden görüşüyor ve elimden geldikçe maddi destek sağlıyorum. Eşimin anne babasına bakabiliyorken kendi anne babama bakamamak... Bu benim çok etkileyen bir şey. Geçen sene ailemin yanına gitmiştim fakat her zaman gidemiyorum ve deprem sonrası finansal olarak da zorluk çekiyoruz. Tek endişen ailemi, onun dışında buranın kültürüne alışmaya çalışıyorum. Başka örnek vermem gerekirse, eşimin ailesi beni Instagram'dan takip ettiği için buradan sadece buradaki yaşantıma dair şeyler paylaşıyorum, Filipinler ile ilgili hiçbir şey paylaşmıyorum. Facebook'u ise ailem ve akrabalarımla iletişim için kullanıyorum. Paylaşımlarımı kimin görüp göremeyeceğini gizlilik ayarlarıyla belirliyorum. Örneğin, pahalı bir eşya aldığımda ailem görsün isterim ama eşimin ailesi kıskançlık yapmasın diye onların görmesini engelliyorum. Instagram'da genelde güzel anlarımı paylaşırım. Bir dönem eşimin ailesine kızıp oradan duygularımı açıkça yazmıştım ama herkes gördüğü için bir daha böyle bir şey yapmadım. Özel hayatımı sosyal medyaya fazla yansıtmayı sevmiyorum. Eskiden Twitter kullanıyordum ama artık ailemle iletişim için Facebook ve Instagram bana yetiyor."*

Ne yazık ki F1'in babası, yapılan görüşmeden yaklaşık 1 ay sonra vefat etmiştir. Burada göçmen olmanın beraberinde getirdiği tarif edilemez zorluklardan bir tanesine bizzat şahit olunmuştur. Katılımcı, uzakta olmanın getirdiği duygusal zorlukları, hasta babası ve yaşlı annesiyle fiziksel olarak bir arada olamamak üzerinden dile getirmiştir. Aile üyeleriyle internet ve sosyal medya aracılığıyla iletişim kurması, dijital akrabalık pratiğine bir örnek oluşturmakta, böylece fiziksel mesafe, dijital araçlarla aşılabilmeye çalışılmıştır. Bunun yanı sıra, yeni çevresine uyum sağlama ve kültüre alışma çabası, göçmenlerin sosyal ve psikolojik adaptasyon süreçlerini

yansıtmaktadır. Öte yandan, katılımcının anlatısında görülen "platformlar arası ince ayar"ı literatüre dayandırmak gerekirse, katılımcı, Instagram'ı "mutlu anlar" ve geniş eş-aile çevresi için, Facebook'u ise "kendi tarafı"na (akraba/hemşehriler) dönük haberleşme ve seçici görünürlük için kullanarak ilişkisel sonuçları gözeten bir polimedya stratejisi uygulamaktadır. Bu, mecraların teknik özelliklerinden ziyade ilişki ve duygulanıma göre seçildiğini vurgulayan polimedya yaklaşımıyla örtüşür (Madianou & Miller, 2012a; Madianou, 2016). Ayrıca, kapalı mesajlaşma ve kısıtlama/engelleme tercihleri, platformların "ölçeklenebilir toplumsallık" sunduğu ve bireylerin mahremiyet ile erişilebilirlik arasında esnek ölçekler kurduğu savını da desteklemektedir (Miller vd., 2016). Özellikle eşinin ailesiyle gerilim anlarında paylaşımı kısmak ya da görünürlüğü daraltmak, "özenli eş-zamansal birliktelik" *(careful co-presence)* kurarak duygusal yükü ve çatışmayı yönetme çabasına işaret eder (Alinejad, 2019). Son olarak, F1 katılımcısının "her şeyi her yerde paylaşmama" tercihi, kitlelerin karışmasıyla *(context collapse)* baş etmek için geliştirilen seçici paylaşım ve kitle ayrıştırma stratejileriyle tutarlıdır (Marwick & Boyd, 2011; Vitak, 2012).

Bu noktada, değerli ve farklı bir bakış açısı olarak, şundan da söz etmek faydalı olacaktır: Sosyal medya teknolojileri, birden fazla kitleyi tek bir bağlama sıkıştırarak insanların yüz yüze görüşmelerde kullandıkları çoklu iletişim tekniklerini çevrim içi ortamda da kullanmalarını zorlaştırmaktadır. Yani, günlük hayatta insanlar farklı sosyal gruplarda (aile, iş, arkadaş çevresi, komşular vb.) farklı kimlikler sergileyebilmekte olup söylemlerini ve davranışlarını ortama göre ayarlamaktadır. Ancak sosyal medyada bu gruplar tek bir mekânda —örneğin Facebook ya da Instagram'da— bir araya gelir. Yani farklı sosyal bağlamlar çökerek tek bir bağlamda birleşir. Kısaca, *context collapse*, sosyal medyada farklı sosyal bağlamların (kimliklerin, rollerin, grupların) birbirine karışması ve tek bir düzleme sıkışmasını anlatan bir ifadedir. Bu çerçevede, Marwick ve Boyd (2011), sosyal medyanın kullanıcılar üzerinde yarattığı farklı bir etkiye dikkat çekerek *context collapse* (bağlam çöküşü) ve *imagined audience* (hayali izleyici) kavramlarını ele almış ve bu kavramların dijital ortamda paylaşımların stratejik olarak yönetilmesindeki önemine vurgu yapmıştır. Yazarlar, Twitter kullanıcılarının paylaşımlarını farklı sosyal gruplara aynı anda iletmek zorunda olduklarında yaşadıkları bağlam çöküşü deneyimini ele almıştır. Kullanıcılar, aile, arkadaş, iş çevresi ve tanımadıkları

takipçiler gibi çeşitli izleyicilerle aynı platformda iletişim kurarken ne paylaşacaklarına ve hangi üslubu kullanacaklarına dair stratejik kararlar almak durumundadır. Bu süreçte kullanıcılar, tüm gerçek izleyicilerini değil, yalnızca kendi hayal ettikleri izleyici profilini düşünerek paylaşım yapar. Bu yönelim, paylaşımların güvenliğini, samimiyetini ve sosyal risklerini doğrudan etkileyecektir. Dolayısıyla sosyal medya, yalnızca bir ifade aracı değil, aynı zamanda kullanıcıların sosyal ilişkilerini yönetmeleri, çatışmaları minimize etmeleri ve çevresel normları gözetmeleri için geliştirdikleri bir dijital strateji alanı olarak işlev görmektedir. Bununla birlikte, doğurduğu başka bir sonuç olarak, sosyal medyada *"context collapse"* (bağlamın çöküşü) nedeniyle, çok farklı içerikler aynı düzlemde sunulmakta ve aynı değeri taşıyormuşçasına algılanmaktadır. Örneğin, bir başkanlık kampanyasının duyurusu ile kedi-köpek fotoğrafı ya da bir meme aynı zaman akışında, aynı önem derecesiyle karşılaşmaktadır. Bunun sonucu olarak, kullanıcıların etkileşim biçimleri de tekdüzeleşmektedir. Günün sonunda, her şeye verilen tepki aynı butonla, örneğin "beğen" butonuyla, ifade edilmektedir (Bartz, 2020).

Söz konusu çalışmaya göre, Twitter (yeni adı X) özelinde konuşulması gerekirse, Twitter, mobil cihazlar için geliştirilmiş bir mikroblog platformudur ve kullanıcıların kısa metin güncellemeleri veya "tweet"ler paylaşmasını sağlar. Kullanıcılar başkalarını "takip" ederek kendi akışlarını oluşturmaktadır. Karşılıklılık zorunlu değildir ve sosyal bir beklenti genellikle yoktur. Twitter'da takipçiler ve takip edilenler arasında bir kopukluk söz konusudur. Örneğin, X hesabı bulunan müzisyen John Mayer, bu tezin yazım aşamasındaki son güncel verilere göre, yaklaşık 1,2 milyon takipçiye sahiptir ancak kendisi yalnızca 542 kişiyi takip etmektedir. Tweet'ler web sitesi, RSS veya üçüncü taraf uygulamalar aracılığıyla paylaşılabilir. Bu da fotoğraf, hızlı haber ve cevapların anında iletilmesine imkân tanımaktadır. Twitter'da takipçiler ve takip edilenler arasındaki ilişki her zaman net değildir. Yani, bir kullanıcının hesabı herkese açıksa, tweet'leri potansiyel olarak herkes görebilir. Retweet ve farklı platformlara yönlendirme gibi yöntemlerle tweet'ler yeni izleyicilere ulaşabilir ancak kullanıcılar gerçek okuyucu kitlesini genellikle bilemez. Bu belirsizlik, kullanıcıların hayali bir izleyici *(imagined audience)* oluşturmasına ve paylaşımlarını bu hayali izleyiciye göre şekillendirmesine yol açmaktadır (Marwick & Boyd, 2011).

Mark Zuckerberg 2010'da verdiği bir röportajda şunu açıkça dile getirmiştir: *"Tek bir kimliğiniz vardır. İş arkadaşlarınıza ya da diğer tanıdıklarınıza farklı bir imaj sunma dönemi çok hızlı bir şekilde sona eriyor."* Bu sözlerle Zuckerberg, geçmişte farklı sosyal çevrelere farklı kimlikler gösterme imkânının sosyal medyayla birlikte giderek ortadan kalktığını vurgulamaktadır. Facebook gibi platformlar bireyleri tek ve tutarlı bir dijital kimlik üzerinden temsil etmeye zorlamakta, böylece mahremiyet alanları daralmakta ve çevrim içi kimlikler bütünleşmektedir. Kısaca, Zuckerberg, dijital ortamda mahremiyetin azalacağını ve tekil, bütünleşik bir çevrim içi kimliğin hâkim olacağını öngörmüştür (Bartz, 2020). Bu durum, dijital akrabalık ve polimedya bağlamında da önemlidir çünkü göçmenler farklı platformları seçerek kimliklerini kimi zaman ayrı tutmaya, kimi zaman ise tek bir bütünleşik kimlik üzerinden sürdürmeye çalışmaktadır.

Sosyal medya platformları arasında nasıl tercih yaptığını ve arkasındaki sebepleri ortaya koyan F7, şu açıklamada bulunmuştur:

> *"Ben Instagram ve WhatsApp uygulamalarını daha çok tercih eden bir insanım. Bu uygulamalar bana mahremiyeti ve gizliliği daha iyi koruyan uygulamalar gibi geliyor. Facebook'taki paylaşımlar herkes tarafından görülebilir ve ulaşılabilir oluyor. Arkadaşınızın arkadaşı sizin her şeyinizi görebiliyor. Hele de ayarlarınız 'herkese açık' ise herkes paylaşımlarınızı görebilmekte. Burada yaşadığım deneyime dayanarak, Facebook'ta zorbalık daha çok yaşanıyor. Kötü yorumlar yazabiliyor, adınıza konuşabiliyorlar. Facebook hesabımı kapatmamın bir nedeni de buydu. Dediğim gibi Facebook insanlara çok açık bir mecra bence. Tercihlerimi bunları göz önünde bulundurarak yapıyorum. Sosyal medya çok güzel bir imkân evet ama kişinin nasıl kullandığı da büyük önem arz ediyor."*

F7 kodlu katılımcı, Instagram ve WhatsApp'ı Facebook'a kıyasla daha çok tercih etmektedir. Bunun nedeni, verdiği ifadeler baz alındığında, bu platformların mahremiyeti ve gizliliği daha iyi koruduğu fikridir. Facebook'ta paylaşımların geniş erişime açık olması, zorbalık ve olumsuz yorumlara daha açık olmayı beraberinde getirmektedir. Sosyal medyanın multimedya (metin, fotoğraf, video ve yorum gibi içeriklerin hızla yayılabilmesi) ve polimedya özellikleri (tezin ana odağı), içeriklerin hızla yayılmasını sağlarken kullanım biçimi de güvenlik ve mahremiyet açısından belirleyici rol oynamaktadır.

Anlamlı bir perspektif kazandıran F8 kodlu diğer bir görüşmeci ise bu hususta şu ifadelerde bulunmuştur:

"Katar'da olan eşimle görüşmek için şu an aktif olarak Justalk uygulamasını kullanıyorum. Size çok tanıdık gelmeyebilir ama görüntülü görüşme yapabileceğiniz bir sosyal medya uygulaması. Önceden Tango uygulamasını kullanırdık ama pek iyi çalışmıyordu. Çekim gücü pek iyi değildi. Daha sonra Viber uygulamasına geçtik. Onda da bağlantı sorunu yaşıyorduk. Sonra IMO uygulamasını denedik. BOTIM adlı platformu da kullandık. Yani biz birçok sosyal medya uygulaması ile sesli ve görüntülü aramalar yaptık. Bunların ardından Telegram uygulamasını da kullandık. En nihayetinde Justalk'ta kaldık. Eşimin bulunduğu bölgede en iyi çalışan platform bu oldu. Bu durumlar ülkeden ülkeye değişebiliyor. Nedenini tam bilmiyorum ama ülkenin kuralları ile ilgili sanırım."

Katılımcı, eşine uzaktan bağlanmak için farklı sosyal medya ve iletişim uygulamalarını denediğini aktarmıştır (Tango, Viber, IMO, BOTIM, Telegram, Justalk). Bu durum, ulusal altyapı, internet erişimi ve bölgesel kısıtlamaların dijital iletişim tercihlerinde belirleyici olduğunu gösteriyor. Sosyal medya ve iletişim teknolojilerinin teknik performansı, göçmenlerin ve ulusötesi ailelerin ilişkilerini sürdürmesinde kritik bir faktördür. Ek olarak, katılımcının deneyimi, ulusötesi göç bağlamında, farklı ülkelerdeki altyapı ve politik koşulların iletişim pratiklerini nasıl şekillendirdiğini ortaya koymakla birlikte bu durum, göçmenlerin hem teknik hem de sosyal uyum stratejilerini dikkate almak zorunda olduklarını göstermektedir. Bu durum, *digital divide* (dijital uçurum) literatürü ile köprü kurularak, internet erişimindeki eşitsizliklerin sosyal ağların sürdürülmesini ve bilgiye ulaşımı doğrudan etkilediğini ortaya koymaktadır (Van Dijk, 2020). Ek bilgi olarak, Hollanda'nın Twente Üniversitesi'nde İletişim Bilimleri ve Bilgi Toplumu Sosyolojisi Emeritus Profesörü olarak görev yapmakta olan Jan AGM van Dijk, dijital uçurum *(digital divide)* konusundaki kapsamlı çalışmalarıyla tanınmaktadır. Özellikle 2020 yılında yayımlanan "The Digital Divide" adlı kitabı, dijital eşitsizliğin sosyal yapılar üzerindeki etkilerini ele alır ve bu alandaki temel referanslardan biridir. Şu sonuca ulaşılabilir ki tüm bu faktörler, göçmenlerin uzaktan akrabalık ilişkilerini sürdürme ve polimedya kullanımını doğrudan etkileme potansiyelindedir.

F8, aynı bağlam içerisinde, polimedyadan zengin içerikli konuşmasına şöyle devam etmiştir:

"Eşimle 7/24 neredeyse saat başı sosyal medya aracılığıyla iletişim halindeyiz. Dışarı çıktığımda ona mesaj atar, haber veririm. Birbirimizi sürekli arar sorarız. Üç çocuğumuzla ilgili gelişmeleri de düzenli paylaşıyorum. Bunun dışında TikTok'ta eğlenceli vakit geçirip yalnızlığımı hafifletiyorum, ancak sürekli aktif değilim. Özel hayat çizgilerim gereği iki farklı Facebook hesabım var: biri Filipinler'deki çevremle, diğeri buradaki çevremle iletişim kurmak için.

Singapur'daki kız kardeşimle pazar günleri bağlantı gücüne bağlı olarak IMO veya WhatsApp üzerinden görüşüyor, Katar'daki erkek kardeşimle de bazen WhatsApp bazen de Facebook Messenger aracılığıyla konuşuyoruz. . Instagram da kullanıyorum. Bazen sıkılınca duygularımı WhatsApp'ta durum yaparak dile getiriyorum. Facebook'ta ise mutlu anlarımızı paylaşıyor, Türkiye'deki yaşamımızdan fotoğraflar paylaşarak Filipinler'deki akrabalarımızın bizden haberdar olmasını sağlıyorum. Sürekli paylaşım yapmıyorum; çoğu fotoğraf telefonumda anı olarak kalıyor."

Katılımcının bu anlatısı, polimedyanın özünü en yalın haliyle ortaya koymaktadır: Farklı sosyal medya platformları yalnızca teknik alternatifler değil, göçmenlerin gündelik yaşamlarında mahremiyet, aidiyet ve toplumsal ilişkilerini stratejik biçimde düzenledikleri bir iletişim ekosistemidir. Katılımcının ifadeleri, farklı sosyal medya platformlarını (WhatsApp, Facebook, IMO, Messenger, TikTok, Instagram) gündelik yaşam pratikleriyle bütünleştirerek kullanması noktasında polimedya kavramının somut bir örneğini sunmaktadır. Eş ve çocuklarla anlık iletişim, kardeşlerle farklı uygulamalardan kurulan bağlantılar ve Facebook üzerinden iki ayrı kimlik alanı yaratılması, göçmenlerin iletişim teknolojilerini stratejik ve seçici biçimde kullandığını göstermektedir. Bu durum, polimedyanın yalnızca teknik araçların çeşitliliğini değil, aynı zamanda göçmenlerin mahremiyet, aidiyet ve bağ sürdürme stratejilerini de yansıttığını ortaya koymaktadır (Madianou & Miller, 2012a). Sonuç olarak, ilgili katılımcı örneği polimedyanın doğasını ve mantığını birebir yansıtmıştır.

Öte yandan, polimedya stratejilerine yine anlamlı bir örnek teşkil edecek olan F1'in görüşleri şu şekildedir:

"Filipinler'de yaşayan annem ve babamla sosyal medya aracılığıyla özellikle sağlık sorunları yaşadıkları bu dönemde her gün iletişimdeyim. Fakat akrabalarımla sosyal medya üzerinden çok fazla görüşmüyorum çünkü nasılsın iyi misin diye başlayan sohbetlerin çoğu günün sonunda para isteme konusuna geliyor. Oradakiler Türkiye'de yaşadığım için varlıklı olduğumu düşünüyor. Çünkü burası güzel bir yer."

Göç ve iletişim temalarında olduğu gibi, dijital akrabalık ile polimedya da tıpkı iç içe geçmiş geometrik şekiller gibi birbirini kapsayan, kesişen ve tamamlayan pratikler olarak varlık göstermektedir. Öncelikle, katılımcı ifadelerinin dijital akrabalık olgusu ile de doğrudan bağlantısı olduğundan, bu açıdan da minik bir analiz sunulacaktır: Bu pasaj, göçmenlerin dijital iletişim deneyimlerinde akrabalığın çok

katmanlı yapısını ortaya koymaktadır. Ebeveynlerle sosyal medya üzerinden sürdürülen günlük temas, özellikle sağlık sorunları bağlamında dijital bakım *(digital care)* işlevi üstlenerek Baldassar & Merla (2014) tarafından ilk defa 2014 yılında editörlüğünü üstlendikleri bir çalışmada teorik olarak tanımlanan *care circulation* (bakım dolaşımı) kavramını somutlaştırmaktadır. Bu kavram, küresel bağları olan ailelerde bakım süreçlerinin mesafelerle sınırlı kalmayıp sürekli, çok yönlü ve eşitsiz bir biçimde dolaştığını vurgulamakta ve göç edenlerin bakım ve duygusal bağlarını mesafeleri aşarak sürdürmelerini açıklayan çok sağlam bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Ancak, diğer akrabalarla kurulan iletişimlerin maddi beklentilerle gölgelenmesi, dijital akrabalığın yalnızca duygusal bağları güçlendiren değil, aynı zamanda göçmenlerin algılanan ekonomik statülerinden kaynaklanan gerilim alanlarını da üreten bir pratik olabildiğine işaret etmektedir.

Polimedya olgusu perspektifinden irdelendiğinde ise katılımcının ebeveynleriyle düzenli iletişim kurarken diğer akrabalarıyla sosyal medyada fazla görüşmemeyi tercih etmesi, polimedya stratejileri bağlamında okunabilir. Madianou ve Miller'ın (2012) tanımladığı üzere polimedya, göçmenlerin yalnızca farklı dijital araçları kullanmaları değil, aynı zamanda bu araçlar üzerinden kiminle, ne sıklıkla ve hangi amaçla iletişim kuracaklarını seçmeleri anlamına gelmektedir. Katılımcı, ebeveynleriyle bakım ilişkisini sürdürmek için sosyal medyayı aktif kullanırken, maddi beklentilerle gölgelenen akrabalık ilişkilerinde ise dijital iletişimi bilinçli olarak sınırlandırmıştır. Bu durum, dijital akrabalığın her zaman duygusal yakınlık üretmediğini; kimi zaman göçmenlerin ilişkiyi yönetme ve mesafe koyma aracı olarak da işlev gördüğünü göstermektedir. Böylece polimedya, göçmenlerin yalnızca bağ kurma değil, aynı zamanda bağları seçme ve sınırlandırma stratejilerini de görünür kılmaktadır. Bu bilgi de tezin konusunu besleme açısından değerlidir.

4.11. Tema 11: Dijitalleşmenin Göç Deneyiminin Geleceğine Etkisi — Olasılıklar ve Beklentiler

Teknolojik gelişmeler, göçmenlerin yaşam deneyimlerini dönüştüren en önemli dinamiklerden biri olarak görülmektedir. Castells'in (2009) 'ağ toplumu' yaklaşımında da vurgulandığı gibi, iletişim teknolojileri bireylerin mekânsal sınırlarını

aşarak küresel ölçekte bağlantılar kurmasına olanak tanır. Özellikle göçmenler için dijital araçlar hem aile bağlarını sürdürmenin hem de aidiyet duygusunu güçlendirmenin temel araçları haline gelmiştir. Bu bağlamda teknolojinin gelecekte nasıl şekilleneceği, göçmen deneyimlerinin de yönünü belirleyecektir.

Teknolojinin göç deneyimini ne kadar öteye taşıyabileceğine dair fikir araştıran ilgili soru ve temaya ilişkin olarak F5 kodlu görüşmeci düşüncelerini şöyle aktarmıştır:

> *"Teknoloji sürekli gelişiyor ve gelecekte neler olacağını kestirmek zor. Biliyorsunuz günümüzde ileri teknoloji ile genetiği değiştirilmiş yapay sivrisinekler, yapay pirinç üretiliyor. İnsanlar gelecekte zamanda yolculuk yapılabileceğinden bahsediyor mesela. Göç bağlamında bizler modern iletişim teknolojileri sayesinde önceki göçmenlere göre çok daha şanslıyız. Dünya döndüğü sürece bence insanlar hareket etmeye devam edecektir. Memnun olmadığınız yerden her zaman ayrılmayı hayal edeceksiniz. Benzer şekilde teknoloji de hiç durmayacak ve hep daha üst seviyelere doğru gidecektir. Şu mümkün değil, olmaz diyemiyoruz. Teknoloji ile her şey mümkün olabilir. İnsanoğlunun zihni ve zekâsı inanılmaz."*

Teknolojinin sürekli ilerleyen doğası, göçmenlik deneyimlerinin gelecekte nasıl şekilleneceğine dair önemli ipuçları sunmaktadır. Castells'in (2009) 'ağ toplumu' yaklaşımı, bireylerin iletişim teknolojileri aracılığıyla mekânsal sınırları aşarak yeni toplumsal ilişkiler kurabildiğini ortaya koyar. Bu bağlamda, gelecekteki teknolojik yenilikler göçmenlerin aile bağlarını daha güçlü biçimde sürdürmesini, ana vatana ilişkin kültürel pratiklerini daha etkin aktarmasını ve yeni toplumlarla daha hızlı entegrasyon sağlamasını mümkün kılabilir. Diminescu'nun (2008) 'dijital göçmen' kavramıyla da ifade ettiği gibi, göçmenler teknolojiyi yalnızca iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda aidiyet, kimlik ve toplumsal bağlarını yeniden inşa etmenin bir yolu olarak kullanmaya devam edeceklerdir.

Öte yandan, Tanol Türkoğlu (2017), şu ikili duruma dikkat çekmiştir: Dijitalleşme ne tamamen kurtarıcı ne de tamamen tehdittir. Asıl mesele, bireylerin ve toplumların bu yeni dijital kültürle nasıl ilişki kuracağı, fırsatları değerlendirirken riskleri nasıl yöneteceğidir. *"Digito Ergo Sum Dijitalim Öyleyse Varım"* adlı eserinin *"Dijital Sosyal"* başlıklı bölümünde, sosyal medyanın dünün paradigması ve gözlüğünden insanı asosyalleştirdiğini ancak bugünün ve yarının olası paradigma ve gözlüğü ile bakıldığında ise tam tersine sağlıklı bir sosyalleşme yarattığını ifade etmiştir. Yani, sosyal medya bireyleri hem sosyalleştirmekte hem asosyal

yapmaktadır. Bununla birlikte, yazar, "varlık" kavramının artık yalnızca fiziksel dünyada düşünmek veya sözlü iletişim kurmakla ölçülmediğini, aynı zamanda dijital izler bırakmakla da değerlendirildiğini söylemiştir. Başka bir deyişle, bir kişinin dijital platformlarda aktif bir "avatar" olarak görünmesi, profil oluşturması, paylaşım yapması veya sosyal ağlarda yer alması, varlık göstergesinin bir parçası olarak kabul edilmektedir. Günümüzde, bireyler fiziksel olarak birbirlerini görmeden ortak projelerde çalışabilmekte ve üretim gerçekleştirebilmektedir; evden çıkarak iş yapmak zorunda kalmadan gelir elde etmek mümkündür. Gelecekte, insanlık uzayda yaşam alanları kurduğunda, farklı gezegenlerde yaşayan bireyler birbirlerini fiziksel olarak görmeden etkileşimde bulunabilecek ve sosyalleşebilecektir. Bu durumun ilk temelleri ise günümüzün sosyal medya ortamında atılmıştır.

Tablo 5

Katılımcı Profilleri: Demografi, Göç ve Dijital İletişim

Katılımcı Kodu	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi	Meslek	Hatay'a Göç Yılı	Göç Nedeni	Dijital İletişim Sıklığı
F1	38	Evli	Lisans	Ev hanımı	2017	Evlilik	Yoğun
F2	51	Evli	Lisans	Ev hanımı	2008	Evlilik	Yoğun
F3	39	Evli	Lisans	Hemşire	2019	Evlilik	Yoğun
F4	50	Evli	İlkokul	Bakıcı	2014	Evlilik	Az yoğun
F5	33	Evli	Lisans	Ev hanımı	2014	Evlilik	Yoğun
F6	34	Evli	Lise	Ev hanımı	2023	Evlilik	Yoğun
F7	36	Evli	Lisans	Ev hanımı	2013	Evlilik	Orta yoğun
F8	47	Evli	Ön lisans	Ev hanımı	2013	Evlilik	Yoğun
F9	54	Evli	Lisans	Ev hanımı	2017	Evlilik	Yoğun

Tablo 5 devamı

Katılımcı Profilleri: Demografi, Göç ve Dijital İletişim

Katılımcı Kodu	Yaş	Medeni Durum	Eğitim Düzeyi	Meslek	Hatay'a Göç Yılı	Göç Nedeni	Dijital İletişim Sıklığı
F10	55	Evli	Lisans	Bakıcı	2020	Evlilik	Yoğun
F11	63	Evli	Lise	Ev hanımı	1992	Evlilik	Az yoğun

Kaynak*: Tablo, araştırmacının katılımcı verilerini derlemesi sonucu hazırlanmıştır.*

Tablo 5, araştırma kapsamındaki Filipinli göçmen kadınların demografik profillerini, eğitim düzeylerini, mesleklerini, göç yıllarını ve dijital iletişim alışkanlıklarını bir arada sunmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu evli ve ev hanımıdır; eğitim düzeyi genellikle lise ve lisans düzeyindedir. Göç yılları 1992 ile 2023 arasında değişmekte olup, evlilik Hatay ilinde yaşayan araştırma kapsamındaki Filipinli göçmen kadınlar için en yaygın göç nedeni olarak öne çıkmaktadır. Dijital iletişim sıklığı açısından katılımcıların büyük çoğunluğu "yoğun" seviyede iletişim kurmaktadır; yalnızca iki katılımcı "az yoğun" ve bir katılımcı "orta yoğun" iletişim gerçekleştirmektedir. Bu durum, Filipinli göçmen kadınların aile bağlarını ve sosyal ilişkilerini sürdürmek için dijital iletişim teknolojilerine ne kadar sıkı bir şekilde dayandıklarını göstermektedir. Özellikle yoğun iletişim kuran katılımcılar, uzaktaki aile üyeleriyle ve sevdikleriyle sürekli temas halinde olarak hem duygusal hem de bakım ilişkilerini dijital ortam üzerinden sürdürmektedir. Bu bulgular, göçmenlerin dijital akrabalık pratiklerini stratejik bir şekilde yapılandırdığını ve mesafeleri aşmak için sosyal medya ile diğer iletişim araçlarını aktif olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, dijital iletişim sıklığının göç yılı veya eğitim düzeyiyle ilişkili olup olmadığı, ileri çalışmalarda incelenebilecek potansiyel bir araştırma alanı olarak değerlendirilebilir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İnsanın yeryüzündeki varlığıyla birlikte başlayan göç olgusu, tarih boyunca kimi dönemlerde ivme kazanmış, kimi zaman ise yavaşlamış olsa da hiçbir zaman tamamen kesintiye uğramamıştır. Çünkü hem insan hem de doğa sürekli bir hareket ve değişim içindedir. Kıtlık, kuraklık, savaşlar, ekonomik bunalımlar ve benzeri etkenler, toplumları geçmişten günümüze kalıcı ya da geçici olarak yer değiştirmeye yöneltmiştir. Kadın göçmenlerin göç süreçlerine bireysel tercihleri ya da ailevi bağları aracılığıyla dâhil olmaları ve gittikleri ülkelerin iş gücü piyasalarında aktif rol üstlenmeleri, göç araştırmalarında onların sosyolojik açıdan daha görünür hale gelmesini sağlamıştır. Kaya'nın (2020) bir yazısına göre, 1984'te Morokvasic'in öncü niteliğindeki "Birds of Passage are also Women" adlı çalışmasının yayımlanmasıyla birlikte göç araştırmalarında toplumsal cinsiyet boyutu dikkat çekmeye başlamıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı, kadınlık ve erkeklik rollerinin biyolojik olmaktan ziyade kültürel kodlar ve toplumsal normlar tarafından şekillendirildiğini ileri sürmektedir. "Göçmen kuşlar aynı zamanda kadındır." şeklinde Türkçeye çevrilebilecek bu başlık ifadesi, göçün sadece erkeklere özgü bir deneyim olmadığını ortaya koyar. Morokvasic, kadınların da bağımsız göçmen öznesi olarak hareket edebildiğini ve toplumsal görünürlük kazandığını vurgulamıştır.

New York Times gazetecisi ve iki kez Pulitzer Ödülü finalisti olan Jason DeParle, *"A Good Provider Is One Who Leaves" (İyi Bir Geçim Sağlayıcı, Ayrılan Kişidir)*, adlı çarpıcı ve nitelikli eserinde, kişisel olan ile bütünsel bakışı ustalıkla bir araya getirerek hem bir aile anlatısı hem de küresel bir olguyu ortaya koymaktadır. Kitap, Filipinli Comodas ailesinin üç kuşağa yayılan göç deneyimini ve Filipinler'den başlayan bu transnasyonel yolculuğun etkilerini konu almaktadır. DeParle, ailenin bireysel hikâyelerini küresel göç olgusuyla ustaca birleştirerek göçün hem Filipinler'deki aile yaşamını hem de toplumsal yapıları nasıl dönüştürdüğünü göstermektedir. Yazar, 26 Şubat'ta Northwestern Üniversitesi'nde verdiği bir konferansta, *"Tıpkı eskiden Detroit için otomobiller ne ise göç de Filipinler için öyledir; adeta bir toplumsal inançtır."* ifadelerinde bulunmuştur. Bu benzetmeyle DeParle, göçün Filipinler'de yalnızca ekonomik bir olgu olmadığının, aynı zamanda toplumsal kimlik, kültürel değerler ve günlük yaşam üzerinde belirleyici bir güç

olduğunun altını çizmiştir. Bununla birlikte, DeParle, iddialı bir tez ortaya atmak suretiyle, küresel göçü dünyanın en büyük yoksullukla mücadele programı olarak tanımlayarak göçün bireylerin ve ailelerin ekonomik koşullarını iyileştiren ve yoksullukla mücadelede küresel ölçekte etkili bir araç olduğunu belirtmiştir (Northwestern University's Institute for Policy Research, 2020).

Bu çalışma, Hatay'da yaşayan Filipinli kadın göçmenlerin dijital akrabalık pratiklerini, sosyal medya kullanımları ve polimedya yaklaşımı çerçevesinde inceleyerek, göç deneyiminin hem bireysel hem de toplumsal boyutlarını anlamayı amaçlamıştır. Elde edilen bulgular, tüm katılımcıların dijital iletişim araçlarını aktif şekilde kullandığını, ancak kullanım biçimlerinin kişisel tercihler, yaşam koşulları, teknolojik okuryazarlık düzeyi ve sosyal ağların niteliğine bağlı olarak farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu durum, polimedya yaklaşımının öne çıkardığı gibi, teknolojik araçların yalnızca teknik imkânlar üzerinden değil, aynı zamanda kullanıcıların sosyal, kültürel ve duygusal bağlamları üzerinden şekillendiğini doğrulamaktadır. Araştırma, dijital akrabalık kavramının Filipinli kadın göçmenler için göç sürecinde önemli bir sosyal sermaye kaynağı olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, memleketlerinde veya dünyanın farklı yerlerinde göçmen olan aile bireyleri ve arkadaşlarıyla kurdukları sürekli çevrim içi iletişim sayesinde hem aidiyet duygularını korumakta hem de yaşadıkları yabancılaşma, kültürel şok ve yalnızlık hissini kısmen hafifletebilmektedir. Ayrıca, bu kadınlar, *Pinoys* (Filipin kültürüne ve topluluk bilincine bağlı kişiler) kimlik bilinci çerçevesinde, teknoloji ve sosyal medya araçlarını kullanarak bulundukları şehirde de birbirleri için bir destek mekanizması oluşturmakta ve kardeş gibi güçlü dayanışma ilişkileri geliştirip kültürleşme sürecini daha kolay atlatmaktadırlar. Dolayısıyla, bu çerçevede, sosyal medya, yalnızca bir haberleşme aracı değil, aynı zamanda duygusal destek, kültürel kimliğin korunması ve göçmen topluluğu içinde dayanışma ağlarının inşası için önemli bir alan olarak öne çıkmaktadır. Bu araştırmanın bulguları, Filipinli göçmen kadınların aile ilişkilerini sürdürme biçimlerinde dijital iletişim araçlarının temel bir rol üstlendiğini göstermektedir. Telefon görüşmeleri ya da kısa mesajlaşmalar, Morgan'ın (1996) ifadesiyle "günlük yaşamın parçaları" *(fragments of daily life)* haline gelerek aile varlığını sürekli kılmaktadır. Bu pratikler, yalnızca aile bağlarının korunmasını değil, aynı zamanda dijital akrabalığın gündelik yaşamda ne derece somutlaştığı ve polimedya kullanımının göçmen kadınların gündelik hayatlarının doğal bir uzantısına

nasıl dönüştüğünü göstermektedir. Böylelikle göçmen kadınlar, coğrafi uzaklıklara rağmen aile sorumluluklarını ve bakım rollerini mekânlar ötesinde yerine getirebilmekte ve aile ile arkadaş birlikteliğini dijital ortamda yeniden üretmektedir. Bununla birlikte, dijital iletişim pratiklerinin her katılımcı için aynı yoğunlukta ve işlevde olmadığı görülmektedir. Bazı göçmenler sosyal medyayı günlük yaşamlarının merkezine yerleştirirken, bazıları daha sınırlı ve amaç odaklı kullanmayı tercih etmektedir. Bu farklılık, göçmenlerin bireysel hikâyeleri, yaşam koşulları, aile dinamikleri ve psikososyal durumlarıyla yakından ilişkilidir. Ayrıca, dijital mecraların sağladığı olanakların yanı sıra, zaman zaman yanlış anlaşılma, iletişim kopukluğu veya çevrim içi gerilimler gibi olumsuz etkilerin de yaşandığı tespit edilmiştir. Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, göçmen kadınların dijital akrabalık pratiklerinin, yaşadıkları mekânla kurdukları ilişkiyi dönüştürmesidir. Hatay'daki yerel sosyal çevreye dâhil olma süreci, sıklıkla çevrim içi topluluklarla paralel ilerlemekte; bazen ise dijital bağların güçlü olması, fiziksel toplumsallaşma sürecini yavaşlatabilmektedir. Buna karşın, zaman içinde geliştirilen dil becerileri, yerel kültüre aşinalık ve göçmenler arası dayanışma ağlarının güçlenmesi, göçmenlerin hem sanal hem de fiziksel bağlamda kendilerini daha güvende hissetmelerine katkı sağlamaktadır. Sonuç olarak, Filipinli kadın göçmenlerin göç deneyimleri, dijital akrabalık ve polimedya bağlamında değerlendirildiğinde, teknolojinin göçmen yaşamındaki rolünün yalnızca iletişimle sınırlı kalmadığı, aynı zamanda aidiyet, kimlik, dayanışma ve uyum süreçlerinin şekillenmesinde belirleyici bir etken olduğu görülmektedir. Bu bulgu, göç çalışmalarında dijital iletişim pratiklerinin yalnızca teknik bir konu değil, aynı zamanda sosyal ve kültürel bir olgu olarak ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Araştırma, göçmenlerin kendi deneyimlerine özgü, çok katmanlı ve dinamik dijital pratikler geliştirdiklerini, bu pratiklerin ise hem bireysel hem de topluluk düzeyinde önemli sonuçlar doğurduğunu iletmiştir. Bu nedenle, göç politikalarının ve sosyal uyum programlarının, dijital mecraların sunduğu imkânları dikkate alan, kültürel bağları destekleyen ve göçmenlerin çevrim içi dayanışma ağlarını güçlendiren yaklaşımlarla geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Bütün bu bulgular ışığında, kendi gözlemim ve analizim şunu göstermektedir: Filipinli kadın göçmenler, göç ettikleri yeni yaşam alanlarında yalnızca mekânsal bir uyum süreci yaşamamakta, aynı zamanda dijital dünyada kendilerine ait, güvenli ve anlamlı bir alan inşa etmektedir. Bu alan, kimi zaman memleketten gelen bir mesaj,

kimi zaman geleneksel bir yemeğin fotoğrafı ya da aileden duyulan bir şarkı aracılığıyla güçlenmekte ve göçmenlerin hem geçmişleriyle hem de bulundukları yerle bağ kurmalarını kolaylaştırmaktadır. Dünyada olup biten her şeyi yakından takip eden büyük bir sosyal medya tutkunu olan Filipinliler, çeşitli iletişim stratejileri doğrultusunda başta Facebook olmak üzere birçok sosyal medya platformu ile iç içedir. Özellikle polimedya terazisinde görülen bireysel çeşitlilik, bu kadınların tek tip bir göçmen deneyimine sahip olmadığını; aksine, kendi hikâyelerini ve iletişim stratejilerini sürekli olarak yeniden ürettiklerini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, dijital akrabalık pratikleri yalnızca birer iletişim eylemi değil, göçmenlerin hayatta kalma, aidiyet inşa etme ve kültürel kimliğini koruma çabasının temel parçalarıdır. Bu nedenle, göçmen kadınların çevrim içi dünyada kurduğu bağların toplumsal cinsiyet perspektifiyle daha derinlemesine araştırılması hem bireysel deneyimlerin anlaşılması hem de toplumsal uyum süreçlerinin değerlendirilmesi açısından kıymetli bir yere sahip olacaktır.

Sonuç olarak, bu tez, göçmen kadınların dijital teknolojiler aracılığıyla mesafeleri aşarak kurdukları bağların, onların göç deneyimlerini anlamada merkezi bir yere sahip olduğunu ifade etmeye gayret etmiştir. Araştırmanın Türkçe literatüre ulusötesi göçmenlerin dijital akrabalık pratiklerini görünür kılması açısından özgün bir katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Gelecek çalışmaların, farklı göçmen grupların dijital akrabalık ve polimedya deneyimlerini karşılaştırmalı biçimde ele alması, dijital platformların bakım, dayanışma ve aidiyet üretimindeki rolünü daha kapsamlı biçimde ortaya koyması adına anlamlı olacaktır. Ayrıca, Türkiye literatürünün zenginleşmesine farklı bir katkı olarak, "digital divide" *(dijital uçurum)* perspektifinden de değişen ve dönüşen dünyada göç kültürüyle bütünleşmiş Filipinli ulusötesi göçmenler ve onların bağlantı kurdukları uzaktaki bireyler veya geride kalanlar mercek altına alınabilir. Öte yandan, bu çalışma, Türkçe literatürde benzerine rastlanmayan özgün bir nitelik taşıdığından, çalışmaların karşılaştırıldığı kapsamlı bir tartışma imkânı sınırlı kalmıştır. Gelecekte aynı tema üzerine yapılacak araştırmalar ise daha verimli ve zengin bir tartışma ortamı sağlayabilecektir.

Nihayetinde, bu araştırmanın sunduğu bulguların yalnızca akademik değil, aynı zamanda göç politikaları ve sosyal uyum süreçleri açısından da yol gösterici olması temenni edilmektedir. Araştırma, ayrıca, Filipinli kadınlar vasıtasıyla dünya

üzerindeki kadın göçmenlerin görünürlüğüne katkı sağlamayı, göçün arka plandaki yaşanmışlıkları ve gerçeklikleri açığa çıkarmayı, Türkiye'de Filipinli göçmen kadınların varlığının daha geniş kitlelerce bilinmesinin önünü açmayı ve aynı zamanda Filipinler'in sosyal, kültürel ve toplumsal bağlamına dair de aydınlatıcı bir bilgi sunmuş olmayı temel olarak amaçlamaktadır. Sosyal medyanın polimedya doğasına ışık yakmak ve bunun anlaşılmasına katkı sağlamak da bu çalışmanın önemli hedeflerinden birini oluşturmaktadır. Son olarak, bu tez çalışmasının göç ve medya araştırmalarında Asya odaklı çalışmalara ilgi duyan araştırmacılar için rehber niteliğinde bir kaynak olması başlıca hedefler arasında yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Abadan-Unat, N. (2017). *Bitmeyen göç, konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Abalos, J. B. (2014). Trends and determinants of age at union of men and women in the Philippines. *Journal of Family Issues, 35*(12), 1624–1641. https://doi.org/10.1177/0192513X14538024

Acedera, K. F. & Yeoh, B. S. (2021). When care is near and far: Care triangles and the mediated spaces of mobile phones among Filipino transnational families. *Geoforum, 121*, 181-191. https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2021.02.021

Acedera, K. F. & Yeoh, B. S. A. (2022). The intimate lives of left-behind young adults in the philippines: social media, gendered intimacies, and transnational parenting. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, *20*(2), 206-219. https://doi.org/10.1080/15562948.2022.2044572

ADRC (t.y.). *Information on disaster risk reduction of the member countries.* Erişim tarihi 08.06.2025 https://www.adrc.asia/nationinformation.php?NationCode=608&Lang=en

AFS-USA (t.y.). *The Philippines idyllic beaches and lush rice fields*. Erişim tarihi 09.06.2025 https://www.afsusa.org/countries/philippines/

Agaton, S. I. (2017). Vantage points of utang na loob. *Social Ethics Society Journal of Applied Philosophy, 3*(1), 59-77. https://www.evsu.edu.ph/university-research-and-created-works/vantage-points-of-utang-na-loob/

Agoncillo, A..T (1990). *History of the Filipino people* (8. baskı). Garotech Pub.

Ahlin, T. (2018). Only near is dear? Doing elderly care with everyday ICTs in Indian transnational families. *Medical Anthropology Quarterly, 32*(1), 85–102. https://doi.org/10.1111/maq.12404

Akalın, A. (2016). “Biz lejyonerleriz!”: İstanbul’daki Filipinli ev işçileri. D. Ö. Koçak & O. K. Koçak (Eds.), *İstanbul kimin şehri?: Kültür, tasarım, seyirlik ve sermaye* içinde (s. 1–14). Metis Yayınları.

Alama, R. (20 Haziran 2024). *PH sees slower population growth rate.* Philippine Information Agency. https://pia.gov.ph/ph-sees-slower-population-growth-rate

Alinejad, D. (2019). Careful co-presence: The transnational mediation of emotional intimacy. *Social Media + Society, 5*(2), 1-11. https://doi.org/10.1177/2056305119854222

Almendral, A. (Aralık 2018). *Why 10 million Filipinos endure hardship abroad as overseas workers.* National Geographic.

https://www.nationalgeographic.com/magazine/article/filipino-workers-return-from-overseas-philippines-celebrates

Altundal, B. (2019). *Trans bireylerin ayrımcılıkla mücadelede sosyal medya kullanım pratikleri* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Hacettepe Üniversitesi Açık Erişim Sistemi. https://openaccess.hacettepe.edu.tr/xmlui/handle/11655/8969

AmBisyon Natin 2040 (8 Haziran 2016). *Majority of Filipinos not dreaming of riches – NEDA survey.* AmBisyon Natin 2040. National Economic and Development Authority. Republic of the Philippines.

https://2040.depdev.gov.ph/2016/06/08/majority-of-filipinos-not-dreaming-of-riches-neda-survey/

Ancien, D., Boyle, M., & Kitchin, R. (2009). *Exploring diaspora strategies: An international comparison* (Çalıştay Raporu, 26–28 Ocak 2009). National Institute for Regional and Spatial Analysis, NUI Maynooth. https://www.maynoothuniversity.ie/sites/default/files/assets/document/NIRSA_Report_DiasporaStrategies.pdf

Ang, G. R. (1979). The bayanihan spirit: Dead or alive? *Philippine Quarterly of*

Culture and Society, 7(1/2), 91–93. http://www.jstor.org/stable/29791626

Asis, M. M. B. (12 Temmuz 2017). *The Philippines: Beyond labor migration, toward development and (possibly) return.* Migration Policy Institute (MPI). https://www.migrationpolicy.org/article/philippines-beyond-labor-migration-toward-development-and-possibly-return

Atay, T. (2019). Mediating migration, global media, and communication. *European Journal of Communication, 34*(6), 698-701. https://doi.org/10.1177/0267323119887566

Auge, M. (1995). *Non-places: Introduction to an anthropology of supermodernity* (J. Howe, Çev.). Verso.

Aydın, E. (2023). [Kitap incelemesi *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası nüfus hareketleri*, Hein de Haas, Stephen Castles ve Mark J. Miller], *Turkish Journal of Diaspora Studies, 3*(2), 273- 275. 10.52241/TJDS.2023.0067

Ayeng, R. (26 Şubat 2025). *Pinoys remain #1 Internet users globally, says Digital 2025 report.* Daily Tribune. https://tribune.net.ph/2025/02/26/pinoys-remain-1-internet-users-globally-says-digital-2025-report

Ayhan, D. (2024). Gençlerin akraba algısı ve ilişkilerini anlamak: zorunlu bir bağ mı? Sosyal sermaye mi? *İçtimaiyat, 8*(2), 691-712. https://doi.org/10.33709/ictimaiyat.1454069

Bai, N. (5 Ağustos 2023). *Educational challenges in the Philippines.* The Philippine Institute for Development Studies (PIDS). https://pids.gov.ph/details/news/in-the-news/educational-challenges-in-the-philippines

Baldassar, L. (2007a). Transnational families and aged care: The mobility of care and the migrancy of ageing. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 33*(2), 275–297. https://doi.org/10.1080/13691830601154252

Baldassar, L. (2007b). Transnational families and the provision of moral and emotional support: The relationship between truth and distance. *Identities: Global Studies in Culture and Power, 14*(4), 385-409. 10.1080/10702890701578423

Baldassar, L. (2016). De-demonizing distance in mobile family lives: Co-presence, care circulation and polymedia as vibrant matter. *Global Networks, 16*(2), 145-163.

Baldassar, L. & Merla, L. (Eds.). (2014). *Transnational families, migration and the circulation of care: Understanding mobility and absence in family life.* Routledge.

Baldassar, L., Nedelcu, M., Merla, L., & Wilding, R. (2016). ICT-based co-presence in transnational families and communities: Challenging the premise of face-to-face proximity in sustaining relationships. *Global Networks, 16*(2), 133–144. https://doi.org/10.1111/glob.12108

Baldassar, L. & Wilding, R. (2018). From social death to digital kinning: the transformative impact of new media on the transnational support networks of older people in life and death. *Australian Anthropological Society Konferansı, AAS2018: Life in an age of death adlı panelde sunulmuştur.* Cairns, Avustralya.

Baldassar, L. & Wilding, R. (2020). Migration, aging, and digital kinning: The role of distant care support networks in experiences of aging well. *The Gerontologist*, *60*(2), 313–321. https://doi.org/10.1093/geront/gnz156

Baldassar, L., Wilding, R., & Worrell, S. (2020). Elderly migrants, digital kinning and digital home making across time and distance. Pasveer, B., Synnes, O., & Moser, I. (Eds.), *Ways of home making in care for later life* içinde (s. 41–63). Palgrave Macmillan.

Balita, C. (9 Temmuz 2024). *Demographics of the Philippines - statistics & facts*. Statista. https://www.statista.com/topics/5799/demographics-in-the-philippines/#statisticChapter

Barrows, D. P. (2011). *A History of the Philippines.* Project Gutenberg. https://www.gutenberg.org/files/38269/38269-h/38269-h.htm

Bartz, J. (2020). *Social media and the effects of context collapse.* Medium. https://jasonmbartz.medium.com/understanding-context-collapse-and-the-

restoration-of-our-walled-gardens-1325bf527cf

Battle of Mactan. (6 Nisan 2025). İçinde *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Battle_of_Mactan

Baym, N. K. (2015). *Personal connections in the digital age* (2. baskı). Polity Press.

Bayraktar, R. (2013). Zorunlu göçten ulus-ötesi yurttaşlığa. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, *12*(24), 109-126.

Berk, F. M. (2020). Göç fenomeni: tarihsel perspektif bağlamında ilk insan göçleri. *Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi, 2*(2), 115-134.

Bernad, M. A. (1971). Philippine culture and the Filipino identity. *Philippine Studies: Historical and Ethnographic Viewpoints, 19*(4), 573–592. https://doi.org/10.13185/2244-1638.2100

Bhabha, H. K. (2004). *The location of culture* (2. baskı). Routledge.

Boccagni, P. (2012). Practising motherhood at a distance: Retention and loss in Ecuadorian transnational families. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 38*(2), 261-277.

https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369183X.2012.646421

Bonnet, F., Carré, F., & Vanek, J. (2022). *Domestic workers in the world: A statistical profile*. WIEGO Statistical Brief (Rapor No. 32). Women in Informal Employment: Globalizing and Organizing (WIEGO). https://www.wiego.org/wp-content/uploads/2022/06/WIEGO_Statistical_Brief_N32_DWs in the World.pdf

Borlaza, G. C. , Cullinane, M. (8 Haziran 2025). *Cultural life in Philippines*. Encyclopedia Britannica.

https://www.britannica.com/place/Philippines/Cultural-life

Borlaza, G. C. , Cullinane, M., & Hernandez, C. G. (2 Mayıs 2025). *Philippines*.

Encyclopedia Britannica. https://www.britannica.com/place/Philippines

Borlaza, G. C. , Cullinane, M, & Hernandez, C. G. (25 Haziran 2025). *Demographic trends in Philippines*. Encyclopedia Britannica. https://www.britannica.com/place/Philippines/Demographic-trends

Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology, 3*(2), 77–101. https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa

Briones, L. (2009). Reconsidering the migration–development link: Capability and livelihood in Filipina experiences of domestic work in Paris. *Population, Space and Place, 15*(2), 133-145.

Brown, R. H. (2015). Re-examining the transnational nanny: Migrant carework beyond the chain. *International Feminist Journal of Politics, 18*(2), 210–229. https://doi.org/10.1080/14616742.2015.1007728

Bucher, T. & Helmond, A. (2017). The affordances of social media platforms. Burgess, J., Poell, T., & Marwick, A. (Eds.), *The sage handbook of social media* içinde (s. 233-253). SAGE Publications.

Caglič, M. (2 Ağustos 2017). *Turkey's new minorities: 3.000 Russians and 5.000 Filipinos.* EY Balkan News. https://balkaneu.com/turkeys-minorities-3-000-russians-5-000-filipinos/

California State University, Bakersfield (t.y.). *History of the Philippines.* Erişim tarihi 4 Mayıs 2025 https://www.csub.edu/pacificrim/countryprospectus/history.htm

Caparas, J. (14 Mayıs 2025). *Understanding social media in the Philippines: 2025 facts & statistics.* Spiralytics. https://spiralytics.com.ph/blog/social-media-in-the-philippines-facts-and-statistics/

Caritas Internationalis (t.y.). *The female face of migration.* Erişim tarihi 02.07.2025 https://www.caritas.org/includes/pdf/backgroundmigration.pdf

Carling, J. & Erdal, M. B. (2014). Return migration and transnationalism: How are the two connected? *International Migration, 52*(6), 2–12.

https://doi.org/10.1111/imig.12180

Castells, M. (2009). *Communication power*. Oxford University Press.

Castles, S. & Miller, M. J. (1998). *The age of migration: International population movements in the modern world* (2. baskı). Macmillan Press.

Castles, S., de Haas, H., & Miller, M. J. (2014). *The age of migration: International population movements in the modern world* (5. baskı). Palgrave Macmillan.

Chureson, O. (2013). The impact of English as a global language on Filipino language practices. *International Forum Journal, 16*(2), 22-36. 10.63201/CJDN4090

Commission on Filipinos Overseas (CFO). (2025). *Compendium of CFO statistics*. https://cms-cdn.e.gov.ph/CFO/pdf/Compendium%20of%20CFO%20Statistics_as%20of%2002%20June%202025-01.pdf

Commission on Filipinos Overseas (CFO) (t.y.). *To a better life: Filipino migration through the years.* Office of the President of the Philippines. Erişim tarihi 26 Haziran 2025 https://cfo.gov.ph/to-a-better-life-filipino-migration-through-the-years

Constable, N. (2007). *Maid to order in Hong Kong: Stories of migrant workers*. Cornell University Press.

Coşkun, E., Sarıalioğlu, Ö., & Dinçer, C. G. (2020). Göç araştırmalarında söylem, yöntem ve etik: Feminist bir yöntem mümkün mü? *Fe Dergi, 12*(1), 70-81.

CulturePop (t.y.). *The Aeta people: indigenous tribe of the Philippines.* Erişim tarihi 22 Mart 2025

https://culturepop.com/hrblog/21wvoxth6qv0trgyspxclvan5f3k8b-gt2ca

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2023). *Asrın felaketi: 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler.* https://www.iletisim.gov.tr/images/uploads/dosyalar/Asrin-Felaketi-TR.pdf

Curaming, R. A. (2011). Filipinos as Malay: Historicizing an identity. M. Mohamad & S. M. K. Aljunied (Eds.), *Melayu: The politics, poetics and paradoxes of Malayness* içinde (s. 241–274). NUS Press.

https://doi.org/10.2307/j.ctv1qv383.14

Çeltikci, M. (2019). *Küresel "minyon kahverengi" kadın emeği: Türkiye'de çalışan Filipinli kadınlar* (Tez No. 588485) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Cohen, R. (1997). *Global diasporas: An introduction*. University of Washington Press.

Cohen, R. (2000). " Mom is a stranger": The negative impact of immigration policies on the family life of Filipina domestic workers. *Canadian Ethnic Studies, 32*(3), 76-88.

Daily Tribune (10 Mayıs 2025). *Filipino mothers in the modern world. https://tribune.net.ph/2025/05/10/filipino-mothers-in-the-modern-world*

Deparment of Tourism (t.y.). *About the Philippines.* Republic of the Philippines. Erişim tarihi 14 Mayıs 2025 https://beta.tourism.gov.ph/about-the-philippines/

Deniz, A. (2018). Türkiye'ye Filipinli dadı göçü: Aracı firmaların rolünü anlamak. *Coğrafi Bilimler Dergisi, 16*(2), 289-301. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/698684

Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (2005). *The Sage handbook of qualitative research* (3. baskı). Sage Publications.

Department of Economy, Planning, and Development (DEPDev). (2017). *Promoting Philippine culture and values towards bayanihan (Chapter 7).* https://pdp.depdev.gov.ph/wp-content/uploads/2021/12/Chapter-07.pdf

Diminescu, D. (2008). The connected migrant: An epistemological manifesto. *Social Science Information, 47*(4), 565-579. https://doi.org/10.1177/0539018408096447

Doğan, F., & Ünal, S. (2021). Suriyeli göçmenlere yönelik ayrımcı, dışlayıcı söylem

ve eylemlerin meşrulaştırıcı kaynakları: Mardin ili örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi, 2*(3), 14-40. doi:10.52108/2757-5942.2.3.2

Donato, K. M. & Gabaccia, D. (2016). *The global feminization of migration: Past, present, and future.* Migration Policy Institute (MPI). https://www.migrationpolicy.org/article/global-feminization-migration-past-present-and-future

Dumitru, S. (2014). From 'brain drain' to 'care drain': Women's labor migration and methodological sexism. Women's Studies International Forum 2014 (47. Baskı) (s. 203-212). https://doi.org/10.1016/j.wsif.2014.06.006

Durkheim, E. (1956). *Education and sociology* (Sherwood D. Fox, Çev.). Free Press.

Duty to Country Under One Flag Illustration Gallery (t.y.). *Illustrations* [Fotoğraf]. Erişim tarihi 27.08.2025 https://exhibitiot.y.utytocountry.org/illustration-gallery/

Ekici, S. & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi, 5*(1), 9-22. https://doi.org/10.20493/bt.71783

Embassy of the Philippines, London, United Kingdom (30 Mayıs 2014). *About the Philippines*. GOVPH. https://londonpe.dfa.gov.ph/the-philippines#:~:text=The%20bayanihan%20or%20spirit%20of,Christianity%20in%20the%2016th%20century.

English Standard Version Bible. (2001). ESV Online. https://esv.literalword.com/

Enriquez, V. (t.y.). *Kapwa.* Kapwa Pilipinas. https://kapwapilipinas.org/kapwa

Ermağan, E. (2023). Evlilik göçüyle Ankara'ya gelen yabancı gelinlerin Türkçeyle ilişkileri. *İnsan ve Toplum Dergisi, 13*(1), 73-104.

Esser, H. (2006). *Migration, language and integration*. AKI Research Review 4. OECD. https://www.oecd.org/education/research/36255959.pdf

EvdekiBakıcım. (17 Ocak 2020). *Filipinli bakıcıları yakından tanıyalım* [Fotoğraf]. Youtube. https://youtu.be/Q2VO3gYWehE?si=p6f9vp0FUgU1LaYk

Faist, T. (2000). *The volume and dynamics of international migration and transnational social spaces.* Oxford University Press.

Faist, T. (2010). Diaspora and transnationalism: What kind of dance partners? T. Faist & R. Bauböck (Eds.), *Diaspora and transnationalism: Concepts, theories and methods* içinde (s. 9–34). Amsterdam University Press. http://www.jstor.org/stable/j.ctt46mz31.4

Fangqing, W. (20 Eylül 2017). *Gender roles hampering female career progress in Philippines.* Philippine Institute for Development Studies. GOV.PH. https://www.pids.gov.ph/details/gender-roles-hampering-female-career-progress-in-philippines

Fernandez, M. R. (1997). Commodified women. *Peace Review, 9*(3), 411-416. 10.1080/10402659708426085

Fictive kinship. (15 Ağustos 2025). İçinde *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Fictive_kinship

Francia, L. H. (2014). A *history of the Philippines: From Indios Bravos to Filipinos* (1. baskı). Overlook Press.

Francisco-Menchavez, V. (2018). *The labor of care: Filipina migrants and transnational families in the digital age.* University of Illinois Press. https://doi.org/10.5406/j.ctv6p484

Fullagar, K. & Flannery, K. P. (26 Nisan 2021). *Ferdinand Magellan's death 500 years ago is being remembered as an act of Indigenous resistance.* The Conversation. https://theconversation.com/ferdinand-magellans-death-500-years-ago-is-being-remembered-as-an-act-of-indigenous-resistance-158226

Garvida, M. M. (2012). 'Conyo Talk': The affirmation of hybrid identity and power in contemporary Philippine discourse. *Lingue e Linguaggi, 8*, 23-34.

Gaviola, J. H., Beaven, S. J., & Wilson, T. M. (2024). Filipino migrant worker organisations, social capital and disaster resilience: An Aotearoa-New Zealand case study. *International Journal of Disaster Risk Reduction, 108*, Article

104523. https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2024.104523

Gettler, L. T. (2016). Becoming DADS: Considering the role of cultural context and developmental plasticity for paternal socioendocrinology. *Current Anthropology, 57*(13), 38–S51. https://doi. org/10.1086/686149

Gleeck, L. E. (1984). *General history of the Philippines.* Historical Conservation Society.

Glick-Schiller, N., Basch, L., & Blanc-Szanton, C. (1995). From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration. *Anthropological Quarterly*, *68*(1), 48-63.

Go, S.B. (1993). *The Filipino family in the eighties*. Social Development Research Center, De La Salle University.

Goldsmiths, University of London (t.y.). *Professor Mirca Madianou.* https://www.gold.ac.uk/media-communications/staff/madianou/

Gomez, J. E. A., Jr. (2020). Locating the Filipino as Malay: A reassertion of historical identity from the regional periphery. *TRaNS: Trans-Regional and-National Studies of Southeast Asia, 8*(2), 147-169. https://doi.org/10.1017/trn.2019.17

GOVPH (t.y.). *About the Philippines.* Republic of the Philippines, Embassy of the Philippines, Mexico. Erişim tarihi 7 Nisan 2025.

https://mexicope.dfa.gov.ph/philippines/history

Göregenli, M. (2010). *Çevre psikolojisi: İnsan-mekân ilişkileri* (1. baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Graham, E., Jordan, L. P., Yeoh, B. S., Lam, T., Asis, M., & Su-Kamdi. (2012). Transnational families and the family nexus: perspectives of Indonesian and Filipino children left behind by migrant parent (s). *Environment and Planning A, 44*(4), 793-815.

Guide to the Philippines (t.y.). *About Rizal Park.* Erişim tarihi 9 Nisan 2025 https://guidetothephilippines.ph/destinations-and-attractions/rizal-park-and-

monument

Gutierrez, J. (2024). The experiences of left-behind fathers: Breaking the traditional Filipino paternal roles in parenting. *The Journal of Society and Media, 8*(1), 64–81. https://doi.org/10.26740/jsm.v8n1.p64-81

Güçdemir, Y. (2010). *Sanal ortamda iletişim: Bir halkla ilişkiler perspektifi*. Derin Yayınları.

Gülçay, H. & Balcı, E. V. (2018). Medya ve gelişim: Yakın geleceği üzerine öngörüsel değerlendirmeler. *Kurgu, 26*(3), 238-247.

Güvener, E. (2021). *Türkiye'den ulusötesi göç etmiş ebeveynlerin özyeterlik inançları ve okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişki* (Tez No. 693681) [Yüksek lisans tezi, KTO Karatay Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Güzel, Z. T. (2021). Analysis of settlements patterns in Hatay province. *İdealkent, 12*(34), 1390-1412.

Halkbank Kültür ve Yaşam (17 Mart 2025). *Muhteşem doğası ve binlerce adasıyla Filipinler*. https://kulturveyasam.com/muhtesem-dogasi-ve-binlerce-adasiyla-filipinler

Harding, S. (1987). Introduction: Is there a feminist methodology? S. Harding (Ed.), *Feminism and methodology* içinde (s. 1-14). Indiana University Press. https://doi.org/10.1520/STP20024S

Hatay Valiliği Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğü (t.y.). *İlimiz hakkında.* Türkiye Cumhuriyeti Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. https://hatay.csb.gov.tr/ilimiz-hakkinda-i-2645

Hatt, T. (Aralık 2014). *Country overview: Philippines - growth through innovation.* GSMA Intelligence. https://www.gsmaintelligence.com/research/country-overview-philippines-growth-through-innovation

Ho, E. L. E., & Chiu, T. Y. (2020). Transnational ageing and "care technologies": Chinese grandparenting migrants in Singapore and Sydney. *Population, Space*

and Place, 26(7), e2365.

Hochschild, A. R. 2000. Global care chains and emotional surplus value. W. Hutton & A. Giddens (Eds.), *On the edge: Living with global capitalism* içinde (s. 130–46). Jonathan Cape.

Hochschild, A. R. (2003). Love and gold. A. R. Hochschild & B. Ehrenreich (Eds.), *Global woman: Nannies, maids, and sex workers in the new economy* içinde (s. 15-30). Metropolitan Books.

Howe, S. (18 Haziran 2025). *Social media statistics in the Philippines [updated 2025].* Meltwater. https://www.meltwater.com/en/blog/social-media-statistics-philippines

ILO (International Labour Organization) (t.y.). *Labour migration in the Philippines.* The United Nations. Erişim tarihi 13 Mayıs 2025 https://www.ilo.org/regions-and-countries/asia-and-pacific/philippines/areas-work/labour-migration-philippines

ILO (International Labour Organization) (29 Mayıs 2025). *Still essential, often overlooked: domestic workers in times of crisis.* https://www.ilo.org/still-essential-often-overlooked-domestic-workers-times-crisis

Im, C. (1 Mayıs 2025). *Facts about Filipinos in the U.S.* Pew Research Center. https://www.pewresearch.org/race-and-ethnicity/fact-sheet/asian-americans-filipinos-in-the-u-s/#fn-5866-1

International Gender Unit of Action Against Hunger. (2019). *Gender analysis report: The Philippines december 2019.* https://actionagainsthunger.ph/wp-content/uploads/2021/06/2019-Gender-Analysis-Philippines.pdf

Internet Movie Database (IMDb) (t.y.). *Overseas.* Erişim tarihi 26 Haziran 2025 https://www.imdb.com/title/tt10530720/

Investing in Women (IW). (22 Nisan 2020). *Gender representation in Philippine advertising.* https://investinginwomen.asia/knowledge/gender-representation-philippine-advertising/

IOM UN Migration (t.y.). *Gender and migration: Trends, gaps and urgent action* [Fotoğraf]. Erişim tarihi 02.09.2025 https://worldmigrationreport.iom.int/what-we-do/world-migration-report-2024-chapter-6/current-context-feminization-migration-growing-global-gender-gap-migration

Ivushkina, T. (2024). Linguistic diversity in the Philippines. *Linguistics & Polyglot Studies 10*(3), 111–121. https://doi.org/10.24833/2410-2423-2024-3-40-111-121.

İNSAMER (t.y.). *Filipinler.* Erişim tarihi 16 Mart 2025.

https://www.insamer.com/tr/ulke-profili-filipinler/

İstanbul Gelişim Üniversitesi (6 Nisan 2023). *Sosyal medya, bir dayanışma ve yardımlaşma aracına dönüştü.* https://www.gelisim.edu.tr/tr/gelisim-haber-sosyal-medya-bir-dayanisma-ve-yardimlasma-aracina-donustu

Jansson, A. (2015). Polymedia distinctions: The sociocultural stratification of interpersonal media practices in couple relationships. *Nordicom Review, 36*(2), 33-50.

Jose, R. T. (2 Temmuz 2021). *July 4, 1946: The Philippines gained independence from the United States.* The National WWII Museum. https://www.nationalww2museum.org/war/articles/july-4-1946-philippines-independence

Kağıtçıbaşı, Ç. (2002). A model of family change in cultural context. *Online Readings in Psychology and Culture, 6*(3), 1-11. http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1059

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji*. Koç Üniversitesi Yayınları.

Kalaycıoğlu, S., Çelik, K., & Beşpınar, F. U. (2010) "Gitmek mi zor kalmak mı?": Avrupa'ya erkek göçü ve geride kalan kadının gözünden göç deneyimi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 27*(1), 123- 146.

Kang, Y. (2012). Transnational motherhood in the making of global kids: South Korean educational migrants in Singapore. C. Plüss & K. B. Chan (Eds.), *Living intersections: Transnational migrant identifications in Asia* (2. baskı) içinde (s. 149-166). Springer.

Karagel, H. (2022). *Göç coğrafyasının tanımı* (ders notları). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, GÖÇ-117.

Karagel, H. (2023). *Göç süreci* (online ders notları). Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, GÖÇ-178.

Kaya, S. B. (2020). *Göçmen kadının dayanılmaz hafifliği vs ağırlığı üzerine.* Daktilo 1984. https://daktilo1984.com/forum/gocmen-kadinin-dayanilmaz-hafifligi-vs-agirligi-uzerine/

Kemik, D. (2020). Hong Kong'da yaşayan Filipinli ev işi ve bakım çalışanları ile kadın işverenlerin annelik deneyimleri. *Fe Dergi, 12*(1), 82-95. https://doi.org/10.46655/federgi.745825

Kemp, S. (5 Şubat 2025). *Digital 2025: Global Overview Report*. DataReportal. https://datareportal.com/reports/digital-2025-global-overview-report

Kemp, S. (25 Şubat 2025). *Digital 2025: The Philippines*. DataReportal. https://datareportal.com/reports/digital-2025-philippines

KGM Resorts (24 Şubat 2025). *Why Filipino families are so close-knit compared to Western families.* https://www.kgmresorts.com/post/why-filipino-families-are-so-close-knit-compared-to-western-families

Knox, P. L. & Pinch S. (2010). *Urban social geography: An introduction* (6. baskı). Pearson Prentice Hall.

Kobayashi, V., Lavides, M. M., Tiangco, C., Panlilio, P., De Leon, R., & Carreon, A. (2024). *Understanding pakikipagkapwa through analytics: Exploring Filipino relational communication in online spaces.* University of the Philippines Center for Integrative and Development Studies. https://cids.up.edu.ph/wp-content/uploads/2024/10/Understanding-Pakikipagkapwa-Through-Analytics-

Exploring-Filipino-Relational-Communication-in-Online-Spaces.pdf

Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma.* Bağlam Yayıncılık.

Küresel köy. (6 Aralık 2023). İçinde Vikipedi. https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCresel_k%C3%B6y

Labor, P. D. P., & Gastardo-Conaco, M. C. C. (2021). Viewing your kapwa: Elaboration of a social-relational construct through language. *Philippine Social Science Journal, 4*(4), 10-19. https://doi.org/10.52006/main.v4i4.418

Lachica, I. (15 Mayıs 2024). *Ten types of Filipino families. Which one best describes your tribe?* CDN Life, Cebu Daily News. https://cebudailynews.inquirer.net/573072/ten-types-of-filipino-families-which-one-best-describes-your-tribe

Languages of the Philippines. (19 Haziran 2025). İçinde *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Languages_of_the_Philippines

Lee, E. S. (1966). A theory of migration. *Demography, 3*(1), 47–57. https://doi.org/10.2307/2060063

Lesada, J. D. (2017). *Taglish in metro manila: An analysis of Tagalog-English code-switching.* [Lisans tezi, University of Michigan].

Levi-Strauss, C. (1963). *Structural anthropology*. Basic Books.

Levitt, P. & Glick Schiller, N. (2004). Conceptualizing simultaneity: A transnational social field perspective on society. *International Migration Review, 38*(3), 1002–1039. http://dx.doi.org/10.1111/j.1747-7379.2004.tb00227.x

Licoppe, C. (2004). 'Connected' presence: The emergence of a new repertoire for managing social relationships in a changing communication technoscape. *Environment and Planning D: Society and Space, 22*(1), 135–156. https://doi.org/10.1068/d323t

Likki, T. J. (2008). *Place and identity: Meanings of place among Somali immigrants*

in a Finnish neighborhood [Yüksek lisans tezi, University of Helsinki].

List of Asian countries by population. (20 Mart 2025). İçinde *Wikipedia.* https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Asian_countries_by_population

Madianou, M. (2012). Migration and the accentuated ambivalence of motherhood: The role of ICTs in Filipino transnational families. *Global Networks, 12*(3), 277-295. https://doi.org/10.1111/j.1471-0374.2012.00352.x

Madianou, M. (2016). Ambient co-presence: Transnational family practices in polymedia environments. *Global Networks, 16*(2), 183–201. https://doi.org/10.1111/glob.12105

Madianou, M. (2018). Families in polymedia. Papacharissi, Z. (Ed.), *Networked self and birth, life, death* içinde (s. 89-103). Routledge.

Madianou, M. & Miller, D. (2012a). *Migration and new media: Transnational families and polymedia.* Routledge. https://doi.org/10.4324/9780203154236

Madianou, M. & Miller, D. (2012b). Polymedia: Towards a new theory of digital media in interpersonal communication. *International Journal of Cultural Studies, 16*(2), 169-187. https://doi.org/10.1177/1367877912452486

MakeYourAsia (2 Haziran 2025). *A glimpse of the Filipino culture.* https://makeyourasia.com/philippines/filipino-culture

Manila Bulletin (2015). *Keeping alive the Filipinos' bayanihan spirit.* PressReader. https://www.pressreader.com/philippines/manila-bulletin/20150527/281818577426890

Martinelli, A. (1982). The political and social impact of transnational corporations. H. Makler, A. Martinelli, & N. Smelser (Eds.), *The new international economy* içinde. International Sociology Association: Sage.

Marwick, A. E. & Boyd, D. (2011). I tweet honestly, I tweet passionately: Twitter users, context collapse, and the imagined audience. *New Media & Society, 13*(1), 114–133. https://doi.org/10.1177/1461444810365313

McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory* (6. baskı). Sage Publications.

Medina, B. T. G. (2001). *The Filipino family* (2. baskı). University of the Philippines Press.

Merriam-Webster. (7 Temmuz 2025). Transnational. İçinde *Merriam-Webster.com dictionary*, https://www.merriam-webster.com/dictionary/transnational

Michigan State University. (28 Temmuz 2022). *Digital media and networked individualism (Barry Wellman, 2017)* [Video]. Youtube. https://youtu.be/VkTSt069IkY?si=CS1yuSP_48ZSnsbK

Migration Data Portal (t.y.). *International migration population (stocks)*. International Organization for Migration (IOM) (Uluslararası Göç Örgütü). Erişim tarihi 04.07.2025 https://www.migrationdataportal.org/themes/international-migrant-stocks-overview

Miller, D., & Madianou, M. (2012). Should you accept a friends request from your mother? And other Filipino dilemmas. *International Review of Social Research, 2*(1), 9-28. 10.1515/irsr-2012-0002

Miller, D., Costa, E., Haynes, N., Tom, M., Nicolescu, R., Sinanan, J., Spyer, J., Venkatraman, S., & Wang, X. (2016). *How the world changed social media*. UCL Press. https://www.ucl.ac.uk/ucl-press/browse-books/how-world-changed-social-media

Miller, J. (t.y.). *Religion in the Philippines*. Erişim tarihi 15 Mayıs 2025 https://asiasociety.org/education/religion-philippines

Morgan, D. H. J. (1996) *Family connections: An introduction to family studies*. Polity Press.

Multiply. (2 Temmuz 2025). İçinde *Wikipedia.* https://en.wikipedia.org/wiki/Multiply_(website)

Nadasen, P. (2017). Rethinking care: Arlie Hochschild and the global care chain. *Women's Studies Quarterly, 45*(3), 124-128.

https://www.jstor.org/stable/26421126

NCCA (National Commission for Culture and the Arts). (2020). *A study on Filipino values (A primer)*. GOVPH. https://ncca.gov.ph/wp-content/uploads/2021/04/Fil.-Values-Primer-English.pdf

NHK World-Japan (28 Şubat 2025). *Women forbidden from divorce: The Philippines*. https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/shows/2022437/

Nicholas Herriman. (20 Ağustos 2019). *Ambient co-presence* [Video]. Youtube. https://youtu.be/gyqNILke3vU?si=uYNa5NfkufNx2fNw

Nicknames of Manila. (25 Ocak 2024). İçinde *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Nicknames_of_Manila

Niles, M. T., Emery, B. F., Reagan, A. J., Dodds, P. S., & Danforth, C. M. (2019). Social media usage patterns during natural hazards. *PloS one, 14*(2), e0210484. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0210484

Northwestern University's Institute for Policy Research (19 Mart 2020). *Global migration: 'The world's greatest anti-poverty program'*. https://www.ipr.northwestern.edu/news/2020/deparle-greatest-anti-poverty-story.html

Oberg, K. (1960). Cultural shock: Adjustment to new cultural environments. *Practical Anthropology*, 7, 177–182.

OECD (2023). *PISA 2022 results (volume I): The state of learning and equity in education*. PISA, OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/53f23881-en

Ogie, R. I., James, S., Moore, A., Dilworth, T., Amirghasemi, M., & Whittaker, J. (2022). Social media use in disaster recovery: A systematic literature review. International Journal of Disaster Risk Reduction. *International Journal of Disaster Risk Reduction, 70*(2022), 102783. https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2022.102783

Ong, F. A. L. (t.y.). *Little big respect.* Federation of World Peace and Love. Erişim tarihi 10.06.2025 https://www.fowpal.org/peak-view/little-big-respect-0

Overseas Filipino Worker. (25 Mayıs 2025). İçinde *Wikipedia.* https://en.wikipedia.org/wiki/Overseas_Filipino_Worker

Özbay, F. (2014). *Akrabalık ve komşuluk ilişkileri.* Türkiye Aile Yapısı Araştırması İleri Analiz Raporu. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve IPSOS. https://www.academia.edu/9116050/Akrabal%C4%B1k_ve_Kom%C5%9Fuluk_%C4%B0li%C5%9Fkileri

Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, *2*(4), 183-215. https://dergipark.org.tr/tr/pub/isvehayat/issue/29036/310477 10.07.2023

Özgür, E. M. (2018). Küresel göçün sosyo-mekânsallığı: ulusötesi mekânlar / yerelötesi yerler, topluluklar ve kimlikler. *Coğrafi Bilimler Dergisi CBD, 16*(1), 1- 35.

Özmen Yılmaz, D. & Ciğerci Ulukan, N. (2010). Küreselleşme sürecinde göç ve kadın emeği: Türkiye'de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar örneği. *Toplum ve Hekim, (25)*4, 276-284.

Palatino, M. (27 Şubat 2013). *Are Filipinos Malays?* The Diplomat. https://thediplomat.com/2013/02/are-filipinos-malays/

Parreñas, R. S. (2001). Mothering from a distance: Emotions, gender, and intergenerational relations in Filipino transnational families. *Feminist Studies, 27*(2), 361-390.

Parreñas, R. S. (2010). Transnational mothering: A source of gender conflicts in the family. *North Carolina Law Review*, *88*(5), 1825–1856.

Parreñas, R. S. (2015). *Servants of globalization: Women, migration, and domestic work* (2. baskı). Stanford University Press.

Paul, A. M. (2011). Stepwise international migration: A multistage migration pattern for the aspiring migrant. *American Journal of Sociology, 116*(6), 1842–1886. https://doi.org/10.1086/659641

Pehlivan, O. (2017). *Aile tanımı ve ilişkilerinin toplumsal olarak inşası* (Tez No.

456858) [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.

Pew Research Center (14 Mart 2013). *Modern parenthood: Roles of moms and dads converge as they balance work and family.*

https://www.pewresearch.org/social-trends/2013/03/14/modern-parenthood-roles-of-moms-and-dads-converge-as-they-balance-work-and-family/

Philippines. (15 Haziran 2025). İçinde *Wikipedia.*

https://en.wikipedia.org/wiki/Philippines

Philippines History. (9 Eylül 2024). İçinde *FamilySearch Wiki*.

https://www.familysearch.org/en/wiki/index.php?title=Philippines_History&oldid=5930414

Pineda, A. (t.y.). *Family: The cornerstone of Filipino society*. Pinas Culture. Erişim tarihi 25 Haziran 2025 https://pinasculture.com/family-the-cornerstone-of-filipino-society/#Celebrations_and_Gatherings

Piper, N. (2005). *Gender and migration.* Policy Analysis and Research Programme of the Global Commission on International Migration. http://incedes.org.gt/Master/pipersesentacuatro.pdf

Piper, N. (Ed.). (2013). *New perspectives on gender and migration: Livelihood, rights and entitlements.* Routledge.

Pontillas, M., Agna, A., Molina, C., & Ignacio, J. (2022). Exploring codeswitching occurrences in an online English language learning in a state college, Philippines. *Journal of Education, Management and Development Studies, 2*(3), 37-46. 10.52631/jemds.v2i3.123

Proshanksy, H. M. (1978). The city and self-identity. *Environment & Behavior, 10*(2), 147-169. https://doi.org/10.1177/0013916578102002

Proshansky, H. M., Fabian, A. K., & Kaminoff, R. (1983). Place-identity: Physical world socialization of the self. *Journal of Environmental Psychology, 3*(1), 57-

83. https://doi.org/10.1016/S0272-4944(83)80021-8

Pulitzer Center (11 Eylül 2015). *Philippines: Everyone's children but her own* [Fotoğraf]. https://pulitzercenter.org/stories/philippines-everyones-children-her-own

Pulitzer Center (2 Mart 2016). *Philippines: Migrant mothers bridge distance with virtual parenting* [Fotoğraf]. https://pulitzercenter.org/stories/philippines-migrant-mothers-bridge-distance-virtual-parenting

Raghuram, P. (2012). Global care, local configurations-Challenges to conceptualizations of care. *Global Networks, 12*(2), 155–174.

Ratti, C. & Claudel, M. (17 Kasım 2016). *Mass media and the global village.* Yale University Press. https://yalebooks.yale.edu/2016/11/17/mass-media-and-the-global-village/

Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society of London, 48*(2), 167–235.

Reyes, R. E., Balla, D. L., Francisco, M. A. V., Lopez, D. B., & Espiritu, A. F. (2025). *Experiences of overseas Filipino workers in digital parenting.* Rizal Technological University.

Roces, M. (2 Kasım 2021). *Filipino migrants are agents of change.* The Interpreter. https://www.lowyinstitute.org/the-interpreter/filipino-migrants-are-agents-change

Romulo, C. P. (1961). The Philippines since independence. *Current History, 40*(235), 139–170. http://www.jstor.org/stable/45310508

Rodriguez L. B., Galsim G. C., Lao, M. K., & Dempster, H. (19 Mayıs 2025). *Hundreds of nurses trained through Philippines-Germany global skill partnership.* Center for Global Development (CGD). https://www.cgdev.org/blog/hundreds-nurses-trained-through-philippines-germany-global-skill-partnership

Routledge (t.y.). *Migration and new media transnational families and polymedia*

[Fotoğraf]. Erişim tarihi 30.08.2025 https://www.routledge.com/Migration-and-New-Media-Transnational-Families-and-Polymedia/Madianou-Miller/p/book/9780415679299

Sahlins, M. (2013). *What kinship is—and is not.* University of Chicago Press.

Saing, Z. J. (2021). *Türkiye'deki Filipinli göçmenlerin aile yapısı: İki kültürel dünya arasında gezinmek* [Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi]. Bursa Uludağ Üniversitesi Açık Erişim Platformu.

Santiago, F. J. (2024). Some challenges to the Filipino "Malay" identity. *International Journal on Culture, History, and Religion, 3*(1), 8–15. https://doi.org/10.63931/ijchr.v3i1.35

Santos, A. P. (2 Mart 2016). *Philippines: Migrant mothers bridge distance with virtual parenting.* Pulitzer Center. https://pulitzercenter.org/stories/philippines-migrant-mothers-bridge-distance-virtual-parenting

Saygılıgil, F. (2016). *Toplumsal cinsiyet tartışmaları.* Dipnot.

Schrover, M. & Moloney, D. M. (2013). Introduction. Making a difference. M. Schrover. & D. M. Moloney (Eds.), *Gender, migration and categorisation. Making distinctions between migrants in Western countries*, *1945-2010* içinde (s. 7-54). Amsterdam University Press. https://hdl.handle.net/1887/59835

Scroope, C. (2017). *Filipino Culture.* Cultural Atlas.

https://culturalatlas.sbs.com.au/filipino-culture/filipino-culture-family

Senate of the Philippines. (15 Aralık 20221). *Expanded Solo Parents Bill passed in the Senate as Bong Go highlights commitment to promote welfare of solo parents, children, and other vulnerable groups* [Basın açıklaması]. https://web.senate.gov.ph/press_release/2021/1215_go2.asp#:~:text=

Sever, G. (2022). Göç ve yalnızlık: Psiko-sosyal ve ekonomik sonuçları. *Göç Dergisi (GD), 9*(2), 225-245. https://doi.org/10.33182/gd.v9i2.822

Shadkam, Z. (2021). Sosyal antropoloji yaklaşımlarına göre kazaklarda akrabalık

kavramı. *Milli Folklor, 17*(131), 113-122.

Shi, Z. (Ed.). (2022). *Philippine Culture: Kultura ng Pilipinas*. Amazon.

Shyong, F. (28 Nisan 2018). *Must reads: These boxes are a billion-dollar industry of homesickness for Filipinos overseas.* Los Angeles Times. https://www.latimes.com/local/lanow/la-me-balikbayan-boxes-20180428-htmlstory.html

Sili Kalem A. (2021). Göç ve annelik: Ulusaşırı göçmen kadınların annelik pratikleri. *Medeniyet ve Toplum Dergisi, 5*(2), 86-105. 10.51117/metder.2021.14

Sinaunang Panahon (20 Nisan 2025). *Post-war reconstruction and economic development in the Philippines (1946-1972).*

https://sinaunangpanahon.com/post-war-reconstruction-and-economic-development-in-the-philippines-1946-1972/

Sinaunang Panahon (8 Ocak 2025). *Po and opo: The Filipino language of deference.* https://sinaunangpanahon.com/po-and-opo-the-filipino-language-of-deference/

Spanish language. (20 Haziran 2025). İçinde *Wikipedia.*

https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_language

Stanford Medicine (t.y.). *Immigration History.* Stanford University. Erişim tarihi 26 Haziran 2025. https://geriatrics.stanford.edu/ethnomed/ethnomed/filipino/culturally-appropriate-care/fund/immigration-history.html

Svašek, M. (2008). Who cares? Families and feelings in movement. *Journal of Intercultural Studies, 29*(3), 213-230.

Şahin, O. & Özdek, A. (2023). Ulusötesi göç, kimlik ve aidiyet: İsveç Alevileri örneği. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, 16*(44), 1727-1751. 10.12981/mahder.1320657

Taffel, S. (31 Mayıs 2010). *Manuel Castells – Communication Power.* Media

Ecologies and Digital Activism. https://mediaecologies.wordpress.com/2010/05/31/manuel-castells-communication-power/

Text messaging. (4 Eylül 2025). İçinde *Wikipedia*. https://en.wikipedia.org/wiki/Text_messaging

The Guardian (8 Mart 2000). *Chains of love.* https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2000/mar/08/familyandrelationships.features11

The NPDC (National Parks Development Committee) (t.y.). *About Rizal Park.* Erişim tarihi 24 Nisan 2025 https://npdc.gov.ph/rizal-park/

The Philippine Statistics Authority (PSA) (7 Nisan 2023). *Foreign citizens in the country (2020 Census of Population and Housing).* The GOV.PH veya National Government Portal (NGP). https://psa.gov.ph/content/foreign-citizens-country-2020-census-population-and-housing

The Philippine Statistics Authority (PSA) (3 Temmuz 2023). *Tagalog is the most widely spoken language at home (2020 census of population and housing)* [Fotoğraf]. The GOV.PH veya National Government Portal (NGP). https://psa.gov.ph/content/tagalog-most-widely-spoken-language-home-2020-census-population-and-housing

The Philippine Statistics Authority (PSA) (15 Ağustos 2023). *Poverty statistics.* The GOV.PH veya National Government Portal (NGP). https://psa.gov.ph/statistics/poverty

The Philippine Statistics Authority (PSA) (14 Eylül 2023). *National demographic and health survey.* The GOV.PH veya National Government Portal (NGP). https://psa.gov.ph/statistics/national-demographic-health-survey

The Philippine Statistics Authority (PSA) (13 Eylül 2024). *Survey on Overseas Filipinos.* The GOV.PH veya National Government Portal (NGP). https://psa.gov.ph/statistics/survey/labor-and-employment/survey-overseas-filipinos

The Singapore Research Nexus (SRN) (26 Mayıs 2023). *Transnational ageing and "care technologies": Chinese grandparenting migrants in Singapore and Sydney* [Fotoğraf]. https://fass.nus.edu.sg/srn/2023/05/26/transnational-ageing-and-care-technologies-chinese-grandparenting-migrants-in-singapore-and-sydney/

The U.S. Census Bureau (12 Haziran 2023). *Philippines independence day (1898): June 12, 2023*. U.S. Department of Commerce.

https://www.census.gov/newsroom/stories/philippines.html

Thompson, R. M. (2003). *Filipino English and Taglish: Language switching from multiple perspectives.* John Benjamins.

TİSK (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu). (2024). *Dijital 2024: Küresel görünüm raporu.* https://www.tisk.org.tr/dokuman/dijital-2024-kuresel-gorunum-raporu.pdf

Todaro, M. P. (1969). A model of labor migration and urban unemployment in less developed countries. *The American Economic Review, 59*(1), 138–148. https://www.jstor.org/stable/1811100?seq=3

Today, P. (1 Kasım 2023). *Filipino language and culture.* Penn University Life. https://universitylife.upenn.edu/filipino-language-and-culture/

Trinity University of Asia (t.y.). *Philippine education today: Statistics, challenges, opportunities.* Erişim tarihi 14 Mayıs 2025.

https://www.tua.edu.ph/blogs/philippine-education-statistics-challenges-and-opportunities/

TRT Belgesel (t.y.). *Aile olmak 1. bölüm, yeni kahramanlar.* Erişim tarihi 28 Haziran 2025 https://www.trtbelgesel.com.tr/kultur-antropoloji/aile-olmak/aile-olmak-1-bolum-or-yeni-kahramanlar-102024

TRT World (2023). *Under the radar: Filipino food is winning Istanbul one plate at a time.* https://www.trtworld.com/arts-and-culture/under-the-radar-filipino-food-is-winning-istanbul-one-plate-at-a-time-14005756

Türer, A. (05.04.2024). *Ulusötesi aileler.* Feminist Bellek. https://feministbellek.org/ulusotesi-aileler/

Türkiye İstatistik Kurumu Nüfus İstatistikleri Portalı (t.y.). *Tabiiyete göre yabancı nüfus.* Erişim tarihi 11 Nisan 2025 https://nip.tuik.gov.tr/?value=TabiiyetYabanciNufus

Türkoğlu, T. (2017). *Digito ergo sum: Dijitalim öyleyse varım* (1. baskı). Beyaz Yayınları.

UCL Press (t.y.). *How the world changed social media* [Fotoğraf]. University College London (UCL). https://uclpress.co.uk/book/how-the-world-changed-social-media/

UCL (University College London) Social & Historical Sciences. *Daniel Miller.* https://www.ucl.ac.uk/social-historical-sciences/anthropology/people/academic-and-teaching-staff/daniel-miller

University of Illinois Library (14 Ağustos 2009). *Do we live in a global village?* https://www.library.illinois.edu/village/globalnews/mod1/pg1.htm

UN News (18 Aralık 2023). *Migration is a fact of life and a 'force for good'*. United Nations. https://news.un.org/en/story/2023/12/1144897

UN Women (26 Eylül 2024). *Take five Philippines: "Cultural stereotypes and beliefs still present significant challenges to achieving true gender equality"*. UN Women Asia and the Pacific. https://asiapacific.unwomen.org/en/stories/take-five/2024/09/take-five-philippines-cultural-stereotypes-and-beliefs

Urban Dictionary. (22 Şubat 2018). Conyo. İçinde *urbandictionary.com.* https://www.urbandictionary.com/author.php?author=PinoySlang

Urry, J. (2002). Mobility and proximity. *Sociology, 36*(2), 255-274. https://doi.org/10.1177/0038038502036002002

Uy, H. O. & Sadang, J. M. (2021). Kinship care: A cross-case analysis of grandparents raising grandchildren in the Filipinos' cultural context. *Asian Community Health Nursing Research, 2*(3). https://doi.org/10.29253/achnr.2020.24459

Uy, S. A. (15 Aralık 2023). *NEDA: 'All roads lead to AmBisyon Natin 2040'*. PIA (Philippine Information Agency). https://pia.gov.ph/neda-all-roads-lead-to-ambisyon-natin-2040/

Uysal, A. (2015). Londra'daki Türklerde aidiyet ve mekân ilişkisi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Coğrafya Dergisi* (30), 61-78.

Valdeavilla, R. (30 Ocak 2024). *Conyo: The Philippine language that defined a social class.* Culture Trip. https://theculturetrip.com/asia/philippines/articles/conyo-the-philippine-language-that-defined-a-social-class

Van Dijk, J. (2020). *The digital divide*. Polity Press.

Vertovec, S. (2009). *Transnationalism*. Routledge.

Vitak, J. (2012). The impact of context collapse and privacy on social network site disclosures. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 56*(4), 451–470. https://doi.org/10.1080/08838151.2012.732140

Wade, A. (2019). When social media yields more than 'likes': Black girls' digital kinship formations. *Women, Gender, and Families of Color 7*(1), 80–97. https://doi.org/10.5406/womgenfamcol.7.1.0080

Wang, Y. & Lim, S. S. (2021). ICTs and transnational householding: The double burden of polymedia connectivity for international "study mothers". M. McAuliffe (Ed.), *Research handbook on international migration and digital technology* içinde (s. 207-219). Edward Elgar Publishing. https://doi.org/10.4337/9781839100611.00025

Watanabe, DKmm. (15 Nisan 2024). *Family ties: The heartbeat of Filipino culture.* Nipino.com. https://www.nipino.com/family-ties-the-heartbeat-of-filipino-culture

Welie, G. V. (12 Mart 2025). *A brief history of migration and remittances in the Philippines.* Ria. https://www.riamoneytransfer.com/en/blog/history-migration-remittances-in-philippines/

Weston, K. (1997). *Families we choose: Lesbians, gays, kinship* (Revised ed.). Columbia University Press.

Wilding, R., Gamage, S., Worrell, S., & Baldassar, L. (2022). Practices of "digital homing" and gendered repro- duction among older Sinhalese and Karen migrants in Australia. *Immigrant & Refugee Studies, 20*(2). https://doi.org/10.1080/15562948.2022.2046895

World Economic Forum (15 Ocak 2024). *Why migration is a model for sustainable development for all.* https://www.weforum.org/stories/2024/01/migration-model-sustainable-development/

World Affairs. (19 Kasım 2019). *Jason DeParle: Global migration: One family's story* [Video]. Youtube.

https://youtu.be/iRzkKygwQXE?si=RC9xtYjIseFrg1CK

Worldometer (t.y.). *Philippines population (LIVE).* Erişim tarihi 30 Mayıs 2025 https://www.worldometers.info/world-population/philippines-population/

Yap, I. (18 Nisan 2022). *The trailing Filipino husband (Part 1).* Manila Bulletin. https://mb.com.ph/2022/4/18/the-trailing-filipino-husband-part-1

Yılmaz Hava, Z. (2024). *Kitchen in the migrant's suitcase: Migration, food and sociology*. The Platform. https://platform.ilke.org.tr/analyze/kitchen-in-the-migrant-s-suitcase-migration-food-and-sociology

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (13 Mart 2023). *Değişen, dönüşen, hatırlanan ev ve aidiyet.* https://ytb.gov.tr/haberler/degisen-donusen-hatirlanan-ev-ve-aidiyet

Yurtseven, B. & Oğuz, D. (2023). "Mekân, Yer ve Yer Kaybı" kavramlarının örnekler üzerinden değerlendirilmesi. *GRID Mimarlık, Planlama ve Tasarım Dergisi, 6*(2), 805-836. https://doi.org/10.37246/grid.1115302

Zailon II, D., & Mandıracıoğlu, A. (2022). İstanbul'daki Filipinli ev işinde çalışan kadın işçilerin yaşam kalitesi ve çalışma durumunun belirlenmesi. *ESTÜDAM*

Halk Sağlığı Dergisi, 7(1), 122–133. 10.35232/estudamhsd.962551.

Zhao, S. (2003). Toward a taxonomy of copresence. *Presence: Teleoperators & Virtual Environments, 12*(5), 445–455. https://doi.org/10.1162/105474603322761261